

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบ โรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

โดย สรรชัย หนองตรุด และคณะ

ธันวาคม 2555

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบ
โรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. นายสรรัชต์ หนองตรุด	สถาบันรามจิตติ
2. นายจิรศักดิ์ อุดหนุน	สถาบันรามจิตติ
3. นายธนาวัฒน์ วายจูด	สถาบันรามจิตติ
4. นางสาวภัทรา วายจูด	สถาบันรามจิตติ
5. นางสาวอารี อิ่มสมบัติ	สถาบันรามจิตติ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

ที่มาและความสำคัญ

โลกที่เข้ามาสู่ยุคของการเรียนรู้ที่ไม่ติดกรอบเดิม หรือ Non-Traditional Learning และสื่อมีอิทธิพลสูงมากกับกิจวัตรและการเรียนรู้ของเด็กที่ต้องรสนิยมเด็ก โดยเฉพาะโลกdigital media ซึ่งเป็นโลกที่เด็กเข้าถึงมากที่สุด การปลูกการเรียนรู้ให้ตื่นเต้นมีชีวิตชีวาปลูกฝังการเรียนรู้สิ่งต่างๆทั้งเนื้อหาความรู้ทัศนคติและอุปนิสัยตลอดจนทักษะต่างๆ ให้เด็กด้วยวิธีการที่แนบเนียนให้มีพลังยิ่งกว่าการสอนแบบเดิมในห้องเรียน และการศึกษาด้านการพัฒนาการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านสื่อในเชิงลึกจะพบตัวอย่างที่ดีจากนานาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนผ่านสื่อสมัยใหม่โดยไม่ยึดติดกับการเรียนรู้รูปแบบเดิม ไม่ยึดติดกรอบห้องเรียนซึ่งมีหลายประเทศมุ่งจัดการเรียนรู้ไปในทิศทางนี้

ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แก่เด็กเยาวชน และครู ด้วยการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านสื่อด้วยการทำหนังสือการ์ตูนในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสถาบันรามจิตติทั่วประเทศมีข้อค้นพบในทิศทางเดียวกันว่าเด็กๆ ตื่นเต้นมีความรู้สึกรอยยิ้มที่จะเรียนรู้ นำไปสู่ทักษะการค้นคว้าและจัดการความรู้อย่างเป็นระบบทักษะการคิดวิเคราะห์ การคัดกรองความรู้ จดจำและเข้าใจความรู้ที่ค้นหาและปะติดปะต่อด้วยตนเองได้อย่างลึกซึ้งและคงทน ยิ่งไปกว่านั้นผลการถอดบทเรียนของครูและเด็กยังช่วยเน้นย้ำว่าการนำกระบวนการผลิตสื่อเข้าไปเป็นพลังเสริมในโครงการยุววิจัยที่เรียนรู้แบบ research-based learning ตลอดจนการมีศักยภาพที่จะปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้เหมาะสมกับเด็กสมัยใหม่ได้มากสามารถทำให้ครูเป็นได้ทั้งครู เป็นทั้งผู้อำนวยการกระบวนการเรียนรู้ และเป็นทั้งหุ้นส่วนร่วมทางการเรียนรู้กับเด็กหากประสบการณ์ดังกล่าวยังคงเป็นเพียงประสบการณ์จากงานขับเคลื่อนร่วมไปในโครงการยุววิจัยของ สกว.

โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจึงมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างชุดความรู้เชิงวิชาการในการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ด้วยกระบวนการผลิตสื่อต่างๆ ของเด็กที่สามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่ดี และทั้งสามารถเชื่อมต่อการเรียนปกติของเด็กและกับการพัฒนาครูไปในเวลาเดียวกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้

2. เพื่อสร้างชุดความรู้เชิงทฤษฎีในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก
3. เพื่อพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้
4. เพื่อทดลองนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนไปใช้ในพื้นที่นำร่อง 5-7 จังหวัด
5. เพื่อสังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนไปทดลองใช้
6. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการขยายผลตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนโดยเฉพาะการเชื่อมต่อตัวแบบที่พัฒนาและประสบผลสำเร็จเข้าสู่ระบบการศึกษาให้มีความยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

ตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้คือ

1. องค์ประกอบส่วนเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลการเรียนรู้ เนื้อหาวิชาและเป้าหมายการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยการผลิตสื่อนี้เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ในหลายสาขาวิชา การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (**Research Base Learning**) โดยยึดกระบวนการผลิตหนังสือสารคดีเป็นกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย คิดหัวข้อ วางแผนเก็บข้อมูล คิดเป็นภาพ คิดก่อนถ่ายลงมือทำ ตัดต่อ และสรุปนำเสนอ
2. องค์ประกอบเชิงกลไกการขับเคลื่อน
 - 2.1 เรียนโดยยึดกรอบวิชาและเนื้อหาเป็นหลัก แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแตกประเด็นหรือเชื่อมโยงความรู้อื่นที่สนใจได้ ลักษณะแบบนี้จะพบในโรงเรียนขนาดกลาง – ใหญ่ ซึ่งหลักสูตรและวัฒนธรรมการสอนยังไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะนำรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวใส่เข้าไปในวิชา IS หรือวิชาโครงการ ซึ่งจะเปิดให้ผู้เรียนและครูมีอิสระในการออกแบบการเรียนรู้มากกว่าวิชาตามปกติ
 - 2.2 รูปแบบการบูรณาการหลายสาระวิชา ซึ่งอาจจะใช้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลักแล้วนำคาบเรียน ครู และกิจกรรมของแต่ละวิชามารวมกัน ทำให้ได้คาบเรียนที่ยาวขึ้นเรียนหนึ่งครั้งจะมีครูมาช่วยดูช่วยสอน 2 คนขึ้นไป

2.3 เกิดการปฏิรูปทั้งระบบ เป็นการนำตัวแบบไปปรับใช้โดยโรงเรียนสร้างหลักสูตรใหม่ ขึ้นมาโดยครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กได้เองเพื่อรองรับการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

การประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งนอกจากการประเมินจะเป็นการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว กระบวนการประเมินนั้นยังช่วยให้ครูสามารถตรวจสอบเส้นทางการเรียนรู้รวมถึงปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ตรงตามระดับการเรียนรู้อีกด้วย ซึ่งแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีระดับการประเมินที่ต่างกันตามลักษณะของกลุ่มผู้เรียน แบ่งไปตามระดับการประเมินดังนี้

รูปแบบการประเมินการเรียนรู้

ขั้นตอนการประเมิน	รูปแบบการประเมิน	ผู้ประเมิน	เครื่องมือ
ประเมินกระบวนการเรียนรู้	การสังเกต	ครู	แบบสังเกต, บันทึกการสอน
ประเมินความเข้าใจ	การสังเกต, การสะท้อน การเรียนรู้ของผู้เรียน, พัฒนาการเรียนรู้	ครู, เพื่อน, ตัวผู้เรียน	การนำเสนอกลุ่มย่อย , แบบ บันทึกการสอน
ประเมินผลสัมฤทธิ์	การนำเสนอ, การสอบ	ครู, เพื่อน, ตัวผู้เรียน, ผู้ปกครอง, ชุมชน	เวทีนำเสนอ, เวทีถอดบทเรียน(ผู้เรียน), การสะท้อนกระบวนการ เรียนรู้ด้วยตนเอง, ผลงานหนังสือ, สารคดี, ข้อสอบ

ทักษะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน

ทักษะที่พึงประสงค์	กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
กระบวนการคิดวิเคราะห์ และทักษะการแก้ปัญหา	ขั้นตอนการเขียนสคริปต์ การคัดสรรข้อมูลที่ต้องมานำเสนอ การออกแบบหนังสือการคิดรูปแบบนำเสนอตามเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย

Critical thinking and problem solving	ในกระบวนการทำงานผู้เรียนต้องรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ไม่ได้ข้อมูลตามที่คาดหวัง การรู้จักค้นหาผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านมาช่วยแก้ปัญหา
ทักษะการสื่อสาร Communication	การสื่อสารกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม การสื่อสารกับครูผู้สอน ขั้นตอนการเก็บข้อมูล สังเกต และการนำเสนอในเวทีต่าง ๆ ในพื้นที่สาธารณะ
ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ Collaboration	การมอบหมายให้ทำงานเป็นกลุ่ม เด็กรู้จักการทำงานเป็นทีม ค้นพบตัวตนรู้ความถนัดของตนเองและจัดการความสามารถที่ต่าง ๆ กันเพื่อเป้าหมายการทำงาน
ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม Creativity and innovation	การออกแบบหนังสือคดี รู้จักคิดรูปแบบใหม่ ๆ มาเสนอให้น่าสนใจสามารถนำข้อมูลความรู้ที่ค้นพบมาเล่าผ่านหนังสือคดีได้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำตัวแบบไปใช้

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 4c เกิดการเรียนรู้จากแรงบันดาลใจภายใน มีความกระหายในการเรียนรู้มากขึ้น ค้นพบตัวเอง รู้เป้าหมายในสิ่งที่สนใจ มีความสุขในการเรียนรู้ได้รับบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก ทำทนายมีศักดิ์ศรี มีที่ยืนในสังคม
2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล อ่านเด็กออก ตั้งใจทบทวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนได้ เกิดพื้นที่พูดคุย มีชุมชนการเรียนรู้ของครูและเด็ก ครูมีความสุขสนุกและทำทนายในการสอน
3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับหลักสูตร โรงเรียนและชุมชน ตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื้อหา กิจกรรม คาบเรียน มีความยืดหยุ่น ปรับเข้ากับเป้าหมายการเรียนรู้ได้ เกิดการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ ผู้เรียน ครู ชุมชน สามารถออกแบบและสร้างองค์ความรู้ได้เอง ขยายผลได้ง่ายด้วยเครือข่ายครู ด้วยสื่อที่โรงเรียนผลิตได้เอง พัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพและความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

ตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลายโดยเฉพาะในมิติของการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็กสามารถนำไปขยายผลปรับใช้ในสถานศึกษาได้ สามารถขยายผลได้ง่าย โดยใช้พลังเครือข่ายการเรียนรู้ของครู ซึ่งมีต้นแบบแกนนำอยู่แล้วในหลายพื้นที่ ลงทุนไม่สูงโดยใช้เทคโนโลยีพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว และสื่อเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถสร้างขึ้นได้เอง ควรมีการขยายผลอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ขยายผลในระดับโรงเรียนที่ตัวแบบการเรียนรู้สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกสาขาวิชา ขยายผลในระดับพื้นที่การศึกษา หรือแม้กระทั่งขยายผลไปสู่การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น มีพลังในการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบการผสมผสานพลังในพื้นที่ โดยเฉพาะการหนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เชื่อมผสมผสานเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่

ตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อ(หนังสือคดี) นับเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ยุคใหม่ ตอบโจทย์ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนสำหรับศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังเป็นการขยายพื้นที่การเรียนรู้ให้กว้างขึ้น มิติที่ลึกขึ้น ด้วยการปรับเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการปรับคาบเรียนที่ยืดหยุ่นเหมาะสมขึ้น ข้อสำคัญที่สุดคือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนเหมาะกับผู้เรียนในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่รูปแบบการศึกษาปัจจุบันไม่สามารถเข้าถึงได้ ตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อสารคดีคือนวัตกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ยังต้องมีการศึกษาวิจัยกระบวนการในมิติต่าง ๆ เพื่อนำตัวแบบไปปรับใช้กับบริบทต่าง ๆ หลักสูตร การใช้สื่อและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการขยายผลและเกิดการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเต็มรูปแบบให้โรงเรียน ชุมชนเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นและเด็กทุกคนได้รับการศึกษาเหมาะสมกับความสนใจและศักยภาพของแต่ละคน

บทคัดย่อการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ 2) สร้างชุดความรู้เชิงทฤษฎีในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก 3) พัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้ 4) ทดลองนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนไปใช้ในพื้นที่นำร่อง 5-7 จังหวัด 5) สังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนไปทดลองใช้ 6) ให้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการขยายผลตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียนโดยเฉพาะการเชื่อมต่อตัวแบบที่พัฒนาและประสบผลสำเร็จเข้าสู่ระบบการศึกษาให้มีความยั่งยืน

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบเชิงกลไกการขับเคลื่อน

1.1 เรียนโดยยึดกรอบวิชาและเนื้อหาเป็นหลัก แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแตกประเด็นหรือเชื่อมโยงความรู้ที่สนใจได้ ลักษณะแบบนี้จะพบในโรงเรียนขนาดกลาง – ใหญ่ ซึ่งหลักสูตรและวัฒนธรรมการสอนยังไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะนำรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวใส่เข้าไปในวิชา IS หรือวิชาโครงการ ซึ่งจะเปิดให้ผู้เรียนและครูมีอิสระในการออกแบบการเรียนรู้มากกว่าวิชาตามปกติ

1.2 รูปแบบการบูรณาการหลายสาระวิชา ซึ่งอาจจะใช้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลักแล้วนำคาบเรียน ครู และกิจกรรมของแต่ละวิชามาผนวกรวมกัน ทำให้ได้คาบเรียนที่ยาวขึ้น เรียนหนึ่งครั้งจะมีครูมาช่วยดูช่วยสอน 2 คนขึ้นไป

1.3 เกิดการปฏิรูปทั้งระบบ เป็นการนำตัวแบบไปปรับใช้โดยโรงเรียนสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาโดยครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กได้เองเพื่อรองรับการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

3. ข้อเสนอแนะ ตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลายโดยเฉพาะในมิติของการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็กสามารถนำไปขยายผลปรับใช้ในสถานศึกษาได้ สามารถขยายผลได้ง่าย โดยใช้พลังเครือข่ายการเรียนรู้ของครูซึ่งมีต้นแบบแกนนำอยู่แล้วในหลายพื้นที่ลงทุนไม่สูงโดยใช้เทคโนโลยีพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว และสื่อเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถสร้างขึ้นได้เอง ควรมีการขยายผลอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ขยายผลในระดับโรงเรียนที่ตัวแบบการเรียนรู้สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกสาขาวิชา ขยายผลในระดับพื้นที่การศึกษา หรือแม้กระทั่งก็ขยายผลไปสู่การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น มีพลังในการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบการผสมผสานพลังในพื้นที่ โดยเฉพาะการหนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เชื่อมผสมผสานเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่

คำสำคัญ : การเรียนรู้ / กระบวนการผลิตสื่อสารคดี / เยาวชน

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary).....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
บทคัดย่อการวิจัย	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
Abstract	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
บทที่ 1 บทนำ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
2. วัตถุประสงค์	5
3. แผนการดำเนินงานโครงการ	7
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	17
5. แนวทางการเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
1. สถานภาพองค์ความรู้และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning).....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก
2. ชุดความรู้เชิงทฤษฎีในการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก (Learning Through Youths' Media Production)	23
3. แนวทางการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้	49
บทที่ 3 สังเคราะห์ตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน	59
1. ตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากการสังเคราะห์องค์ความรู้	59
2. การจัดการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนสู่การจัดระบบการเรียนการสอนผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก	
3. การสังเคราะห์ตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบ๊ิกมาร์ก	
บทที่ 4 ผลดำเนินการวิจัย	74
1. สรุปขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	77
2. ผลงานภาพยนตร์สารคดีจากโครงการวิจัย	90

3. การปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนสู่กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายทดลอง 5 พื้นที่. **ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

4. สรุปสังเคราะห์ผลการปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน.....**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะงานวิจัย**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

1. การพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน **ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก

2. องค์ประกอบตัวแบบการเรียนรู้.....**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

3. ข้อค้นพบจากการนำตัวแบบไปใช้ในพื้นที่วิจัย.....**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

4. การปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนด้วยกระบวนการผลิตสื่อ **ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

5. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย.....**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

รายการอ้างอิง.....**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

ภาคผนวก.....**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

ภาคผนวก ก รายงานการประชุมโครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

ภาคผนวก ข แบบสำรวจกระบวนการสอนโครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

ภาคผนวก ค บทความ"โรงเรียนทำหนึ่ง : กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนสู่ทักษะแห่งศตวรรษใหม่" 207

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แนวโน้มการใช้สื่อสมัยใหม่ในกลุ่มวัยเด็กและเยาวชน.**ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก**

ตารางที่ 2 ผลงานภาพยนตร์สารคดีจากโครงการวิจัย 90

ตารางที่ 3 การปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน	
.....	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ตารางที่ 4 ตัวอย่างผลงานหนังสือคดีที่เป็นผลงานจากกระบวนการทดลองรูปแบบ	176
ตารางที่ 5 รูปแบบการประเมินการเรียนรู้	178
ตารางที่ 6 ทักษะที่พึงประสงค์กับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	180
ตารางที่ 7 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ตัวแบบ	182

สารบัญภาพ

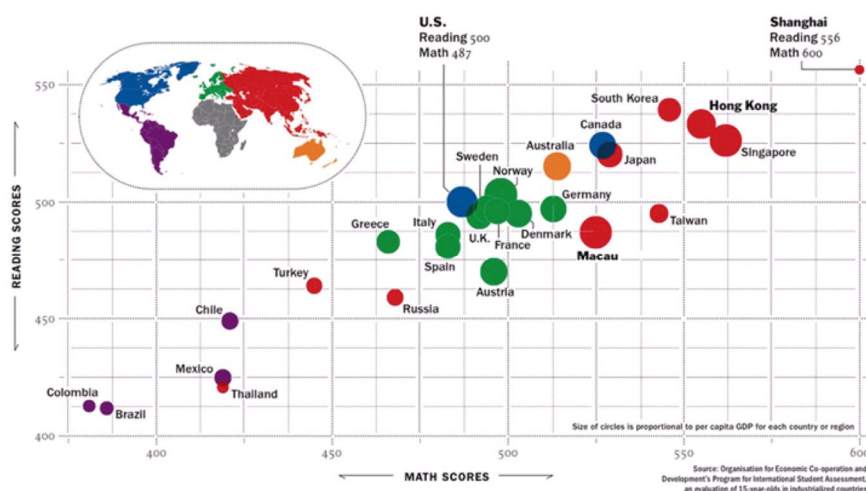
ภาพที่ 1 คะแนนสอบ PISA ของนักเรียนประเทศต่างๆ	1
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ภาพที่ 3 กรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดล	23
ภาพที่ 4 แนวโน้มและรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	26
ภาพที่ 5 โมเดลการเรียนรู้ของมอร์ริสัน โรสและเคมป์	48
ภาพที่ 6 ADDIE Model	65
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการผลิตคดี	69
ภาพที่ 8 หน่วยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการผลิตคดี	172
ภาพที่ 9 กรอบกระบวนการปรับใช้รูปแบบการเรียนรู้	182

บทที่ 1

บทนำ

ผลสรุปของการประเมินคุณภาพสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ปี 2549 พบว่ามีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงร้อยละ 34 เท่านั้นที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. โดยพบว่านักเรียนไทยยังขาดความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบและทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรการศึกษา รวมถึงขาดทักษะในการทำงานและเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต และยิ่งกว่านั้นเด็กและเยาวชนไทยยังต้องพัฒนาทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นเพื่อการเตรียมตัวสำหรับโลกที่กำลังจะมาถึง(21st Century Skills) ทำให้ต้องกลับมาทบทวนวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีเฉพาะในระบบโรงเรียนนั้นไม่เพียงพอและคับแคบเกินกว่าที่ชุดความรู้ที่เด็กไทยต้องเรียนรู้เพื่อดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยจำเป็นต้องเร่งสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างเร่งด่วน

ภาพที่ 1 คะแนนสอบ PISA ของนักเรียนประเทศต่างๆ

ที่มา : <http://coffee-tv.com/blog/2011/02/no-excuses/>

ยิ่งนับวันยิ่งชัดเจนขึ้นว่าการจัดการศึกษาที่ดีสำหรับคนยุคใหม่จะทำเหมือนเดิมไม่ได้ บทบาทและรูปแบบการสอนของครูต้องเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง การศึกษาและการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่จึงไม่ได้หมายถึงการไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสืออีกต่อไป โลกการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปนี้กล่าวได้ว่าเป็นโลกที่เข้ามาสู่ยุคของการเรียนรู้ที่ไม่ติดกรอบเดิมๆ หรือ Non-Traditional Learning หรือการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียน ยิ่งผนวกกับผลงานวิจัยของโครงการติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชนระดับประเทศ (Childwatch) ที่พบว่าเด็กและเยาวชนใช้เวลากับการเรียนในโรงเรียน เพียงร้อยละ 17 เท่านั้น ประเด็นที่น่าสนใจคือ สิ่งที่เขาใช้เวลาที่ควรจะได้เรียนรู้ไป ทั้งมีอิทธิพลสูงมากกับกิจกรรมและการเรียนรู้ของเด็กยุคสมัยนี้คือสื่อสมัยใหม่ที่ต้อง

รสนิยมเด็ก โดยเฉพาะโลกdigital media ซึ่งเป็นโลกที่เด็กเข้าถึงมากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของตัวสื่อและปริมาณการใช้ กระจายถ้วนทั่วทั้งเมืองและชนบทไม่ว่าจะเป็นการใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ เกมออนไลน์ รวมถึงการเติบโตของ social network สังคมใหม่ในโลกไซเบอร์ของเด็กผ่านโปรแกรมFacebook MSN YouTube และอื่นๆจึงมีคำถามที่ชวนคิดว่าเราจะใช้เวลาของเด็กหมดไปกับสื่อ ถึง 1 ใน 3 ของชีวิต (สถาบันรามจิตติ, 2553) หรือจะฉกฉวยประโยชน์จากสื่อพลิกกลับสถานการณ์ให้สื่อรองรับการเรียนรู้ของเด็ก ปลุกการเรียนรู้ให้ตื่นตื่นมีชีวิตชีวา ปลุกฝังการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งเนื้อหาความรู้ ทักษะคิดและอุปนิสัย ตลอดจนทักษะต่างๆ ให้เด็กด้วยวิธีการที่แนบเนียนให้มีพลังยิ่งกว่าการสอนแบบเดิมในห้องเรียน

ตารางที่ 1 แนวโน้มการใช้สื่อสมัยใหม่ในกลุ่มวัยเด็กและเยาวชน

ตัวชี้วัด	2550	2551	2552
ร้อยละเด็กที่มีโทรศัพท์มือถือ (ทุกระดับ)	65.99	72.81	77.11
ร้อยละเด็กที่เล่นอินเทอร์เน็ตประจำ (ทุกระดับ)	23.69	26.81	30.54
ร้อยละเด็กที่เล่นเกมคอมพิวเตอร์/เกมออนไลน์ประจำ (ประถม)	23.72	26.10	32.04

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจประจำปีในโครงการ Child Watch ปี 2550-2552

ในสถานการณ์ของเด็กที่ยังคงต้องเรียนในห้องเรียนและใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนการปรับยุทธวิธีการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ มาใช้ปรับบรรยากาศการเรียนรู้ ตามที่ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช กล่าวว่า ครูต้องไม่สอนแต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (facilitate) การเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำหรือปฏิบัติแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเองดังนั้นการเปลี่ยนวิธีให้ความรู้ของครูให้สามารถสอนแบบบูรณาการฝึกกำลังทั้ง School-based และ Nonschool-based Learning เข้าด้วยกันและเสริมพลังซึ่งกันและกันพัฒนาความสามารถของผู้สอนในการออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้ให้สามารถเชื่อมต่อกลับมายังเนื้อหาสาระการเรียนรู้ปกติตามหลักสูตรของเด็กการกระตุ้นความกระหายใคร่รู้ในตัวเด็ก จนกระทั่งการสร้างพื้นที่การเรียนรู้นอกโรงเรียนที่ส่งผ่านการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ไปยังเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนจะเป็นประโยชน์มากมายต่อการจัดการเรียนรู้ของเด็ก

การศึกษาด้านการพัฒนาการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านสื่อในเชิงลึกจะพบตัวอย่างที่ดีจากนานาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนผ่านสื่อสมัยใหม่โดยไม่ยึดติดกับการเรียนรู้รูปแบบเดิม ไม่ยึดกรอบห้องเรียนซึ่งมีหลายประเทศมุ่งจัดการเรียนรู้ไปในทิศทางนี้เช่นประเทศฮ่องกงปฏิรูปการเรียนรู้ผ่านระบบกองทุน Quality Education Funds (QEF) โดยวิธีการให้ทุนโรงเรียนในฮ่องกงกว่าร้อยละ 10 สร้างห้อง Studio เพื่อสอนทักษะให้เด็กเป็นผู้ออกแบบ

ติดต่อและผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ในสาระวิชาต่างๆ บROADCAST ในโรงเรียน ซึ่งมีทั้งรูปแบบของรายการละคร รายการสารคดีสั้น รายการข่าว เป็นต้น ซึ่งพบว่าได้ผลดีทำให้รัฐบาลฮ่องกงประกาศให้เรื่อง Drama in Education เป็น theme การปฏิรูปการศึกษาเรื่องหนึ่งของฮ่องกง ซึ่งเมื่อเทียบกับประเทศทางกลุ่มอเมริกาและยุโรปก็มีการจัดการเรียนรู้ผ่านการทำหนัง หรือการใช้การสร้างสื่อวิดีโอในห้องเรียนกันอย่างแพร่หลายตัวอย่างเช่นที่รัฐ Washington โรงเรียน Emerald Ridge High School เมือง Puyallup มีการจัดการเรียนการสอนผลิตสื่อในโรงเรียน และได้จัดทำเว็บไซต์เพื่อให้ความรู้แก่ครูโรงเรียนอื่น ส่งเสริม การการเรียนการสอนผลิตสื่อภาพยนตร์ระดับมัธยมศึกษา ทั้งด้านเนื้อหาเบื้องต้น กฎการผลิตภาพยนตร์ เทคนิค หลักสูตร ตลอดจนวิธีการตัดเกรดไปจนถึงตัวอย่างการสนับสนุนจากรัฐบาล ประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐ New Hampshire มีหน่วยงาน the New Hampshire Department of Cultural Resources ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ the State Council on the Arts, the Film and Television Office, the Division of Historical Resources, the State Library and the Commission on Native American Affairs ตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาวัฒนธรรมของรัฐ ทั้งด้านดนตรี โบราณ การแสดงเพื่อปัจจุบันและอนาคตและยังมีงานด้านหนึ่งที่สนับสนุนการผลิตสื่อในรัฐด้วยการตั้ง The New Hampshire Film & Television Office ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่จัด คือ การประกวดหนังสั้นของนักเรียนมัธยมศึกษามาตั้งแต่ปี 2007 และสนับสนุนเงินทุนการศึกษาการเขียนบท ภาพยนตร์ (cinematic storytelling) และการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยร่วมกับชุมชน เช่น ในรัฐเวอร์จิเนีย The University of Virginia มีการจัดกิจกรรมและโปรแกรมการศึกษา ร่วมกับชุมชนโดยสำนักวิชา Motion Picture Arts and Sciences and สนับสนุนโดย the Charlottesville Area Community Foundation's Community Endowment, ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โรงเรียน รัฐบาลและเอกชน

ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แก่เด็กเยาวชน และครู ด้วยการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านสื่อ ด้วยการทำหนังสารคดีสั้นในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในฐานะคิดเรียนรู้คู่คมเล่นส์ ของสถาบันรามจิตติทั่วประเทศมีข้อค้นพบในทิศทางเดียวกันว่าเด็ก ๆ ที่เริ่มต้นมีความรู้สึอยากที่จะเรียนรู้ นำไปสู่ทักษะการค้นคว้าและจัดการความรู้อย่างเป็นระบบทักษะการคิดวิเคราะห์ การคัดกรองความรู้ จดจำและเข้าใจความรู้ที่ค้นหาและปะติดปะต่อด้วยตนเองได้อย่างลึกซึ้งและคงทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความรู้สึกร่วมไปกับทุกขั้นตอนอย่างแนบแน่นไปกับทุกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ที่การเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนไม่สามารถทำได้นำไปสู่เป้าหมายใหญ่ที่สำคัญของการเรียนรู้ คือ การมีวิธีคิดการปรับทัศนคติ และการปลูกฝังเจตคติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ยิ่งไปกว่านั้นผลการถอดบทเรียนของครูและเด็กยังช่วยเน้นย้ำว่าการนำกระบวนการผลิตสื่อเข้าไปเป็นพลังเสริมในโครงการยุววิจัยที่เรียนรู้แบบ research-based learning อยู่แล้วนี้ยิ่งพลังในการยกระดับการคิดการแก้ปัญหาของเด็กได้อีกด้วยนอกจากการเรียนรู้ประวัติศาสตร์นี้แล้วการเรียนรู้ผ่านสื่อยังมี

ศักยภาพที่จะบูรณาการเพื่อเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นๆ ตลอดจนการมีศักยภาพที่จะปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้เหมาะสมกับเด็กสมัยใหม่ได้มากสามารถทำให้ครูเป็นได้ทั้งครู เป็นทั้งผู้อำนวยการกระบวนการเรียนรู้ และเป็นทั้งหุ้นส่วนร่วมทางการเรียนรู้กับเด็กหาก ประสบการณ์ดังกล่าวยังคงเป็นเพียงประสบการณ์จากงานขับเคลื่อนร่วมไปในโครงการวิจัย ของ สกว. หากมองไปในทิศทางการปฏิรูปการเรียนรู้ของสังคมไทยในอนาคตแล้ว องค์การขับเคลื่อนยังขาดการจัดระบบความรู้และประสบการณ์ในการเรียนรู้นอกรูปแบบ โรงเรียน (Non- Traditional Learning) นี้ อีกมาก โดยเฉพาะการศึกษาและถอดความรู้ ในรูปงานวิจัยที่จะให้คำตอบเชิงวิชาการที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้สามารถขยายผลในวง กว้างต่อไปได้

โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการ ผลิตสื่อของเยาวชนจึงมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างชุดความรู้เชิงวิชาการในการปฏิรูปการเรียนรู้ของ เด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ด้วยกระบวนการผลิตสื่อต่างๆ ของเด็ก ที่สามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่ดี และทั้งสามารถเชื่อมต่อการเรียนปกติของเด็กและกับการ พัฒนาครูไปในเวลาเดียวกัน โดยใช้ฐานเนื้อหาจากโครงการวิจัยต่างๆของสกว.ได้ทำการวิจัย และขับเคลื่อนไปแล้วได้แก่ โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โครงการยุววิจัยยางพารา โครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน และโครงการยุววิจัยสังคมที่เป็นการต่อยอดงานวิจัยของ โครงการ Child Watch เป็นต้น

ซึ่งชุดความรู้นี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ของชุมชน สังคมให้สอดคล้องกับยุคสมัยต่อไปทั้งนี้เป็นการทำงานวิจัยโดยเน้นการสร้างพลังขับเคลื่อนการ ปฏิรูปการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายเชิงพื้นที่ ผ่านพื้นที่นารอง 5-7 จังหวัด เพื่อให้เป็นฐานที่เข้มแข็ง ในการขยายผลผ่านการจัดการเชิงพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ของ สกว. ต่อไป

คำถามนำการวิจัย

1. สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) จากความเคลื่อนไหวและการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาทั้งใน ประเทศและนอกประเทศเป็นอย่างไร
2. ชุดความรู้เชิงทฤษฎีที่จะช่วยกำกับทิศทางการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบ โรงเรียน (Non-Traditional Learning) มีอะไรบ้าง
3. ตัวแบบและกระบวนการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ที่ ใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ควรมีลักษณะอย่างไรจึงจะ สอดคล้องกับชุดความรู้เชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
4. การนำตัวแบบและกระบวนการการผลิตสื่อของเยาวชนมาเป็นตัวแบบหนึ่งของการ สร้างการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ปรากฏผลลัพธ์และ

ผลกระทบต่อผู้เรียน ครู โรงเรียน และชุมชนอย่างไรบ้าง เป็นไปตามกรอบความรู้เชิงทฤษฎีหรือไม่

5. ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและอุปสรรคที่ต้องก้าวข้ามในกระบวนการนำรูปแบบและกระบวนการการผลิตสื่อของเยาวชนในฐานะที่เป็นตัวแบบหนึ่งของการสร้างการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพมีอะไรบ้าง

6. ยุทธศาสตร์การขยายผลตัวแบบการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์และปัจจัยสนับสนุนในการเชื่อมต่อตัวแบบดังกล่าวเข้าสู่ระบบการศึกษาควรมีการวางยุทธศาสตร์อย่างไร

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้

2. เพื่อสร้างชุดความรู้เชิงทฤษฎีในการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก (Learning Through Youths' Media Production)

3. เพื่อพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้

4. เพื่อทดลองนำตัวแบบการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนไปใช้ในพื้นที่นาร่อง 5-7 จังหวัด

5. เพื่อสังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการนำตัวแบบการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนไปทดลองใช้

6. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการขยายผลตัวแบบการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) โดยเฉพาะการเชื่อมต่อตัวแบบที่พัฒนาและประสบผลสำเร็จเข้าสู่ระบบการศึกษาให้มีความยั่งยืน

3. แผนการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ

3.1 แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลลัพธ์ (Output) ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
ระยะที่ 1 พัฒนาตัวแบบ 1. เพื่อศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวใน การปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอก รูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็ก เป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้	1.1 ประสานงานและดำเนินการ สำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับ สถานการณ์ องค์ความรู้และความ เคลื่อนไหวของการปฏิรูปการ เรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบ โรงเรียน (Non-Traditional Learning)	1.1.1 ทบทวนองค์ความรู้เดิม รวบรวม ข้อมูล องค์ความรู้และความเคลื่อนไหว ของการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กนอก ฐานโรงเรียนที่มีอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย	เดือนที่ 1-2	25	คณะนักวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	1.2 สำรวจวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร รวบรวมองค์ความรู้สากล เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning)	1.2.1 สำรวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร ในประเด็นต่อไปนี้ 1) รูปแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียน 2) กระบวนการผลิตสื่อโดยเด็กที่มี ประสิทธิภาพในการเสริมการเรียนรู้ 3) การผลิตสื่อสามารถสร้างทางเลือกใน การเรียนรู้ได้อย่างไร 4)การบูรณาการการผลิตสื่อเข้ากับการ เรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น RBL,PBL, Text-based learning, Self Directed Learning 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน 7) การจัดการเชิงระบบในการปฏิรูปการ เรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียน 8) งบประมาณในการลงทุนต่อหน่วยการ เรียนรู้ (unit cost) 9) ทักษะของครูที่จำเป็นต่อการสร้างการ เรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียน	เดือนที่ 1-2	25	คณะนักวิจัย

	1.3 สํารวจโดยใช้แบบสํารวจ “สถานการณ์ องค์ความรู้ และความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning)	1.3.1 ศึกษาสํารวจจากกลุ่มเป้าหมายหรือแหล่งข้อมูล 4 กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ครู / ผู้บริหารสถานศึกษา - การพัฒนาหลักสูตร - กระบวนการสร้างเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน - การเชื่อมโยงความรู้นอกฐานโรงเรียนสู่ระบบการเรียนการสอน - เครือข่ายครู/โรงเรียน ในการพัฒนาการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน - กลไกสนับสนุนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน - นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน 2) เด็ก นักเรียน - ความต้องการ และทักษะที่จำเป็น 3) ครอบครัว / ชุมชน - ความต้องการและการสนับสนุนของครอบครัวและชุมชนต่อการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน	เดือนที่ 1-2	25	คณะนักวิจัย
--	--	---	---------------------	-----------	--------------------

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
		3.1.2) สำรวจเครือข่ายครู โรงเรียน ชุมชน ที่มีการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบ โรงเรียน			
2.เพื่อสร้างชุดความรู้เชิงทฤษฎีใน การปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning)และ การเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก (Learning Through Youths' Media Production)	2.1 รวบรวมข้อมูล จากการศึกษาเอกสาร จากการใช้แบบสำรวจ และจากการจัดเวทีประชุมเสวนา	2.1.1 รวบรวมข้อมูล จากการศึกษาเอกสาร จากการใช้แบบสำรวจ และจากการจัดเวทีประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และระดมความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษาในรูปชุดความรู้เชิงทฤษฎีที่ต้องการ	เดือนที่ 3-4	25	คณะนักวิจัย
	2.2 จัด เวที ประชุม เสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และระดมความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง	2.2.2 ครั้งที่ 2สัปดาห์ที่ 4 ของเดือนที่ 4 เป็นการจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็ง กระบวนการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน และการพัฒนาเครือข่ายครูเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย		1	คณะนักวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	2.3 ศึกษากรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียน	2.3.1 ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ครู นักวิจัยจำนวนคณนักเรียนจำนวนคณจากโรงเรียนในพื้นที่วิจัยของสกว.ในโครงการดังนี้ - โรงเรียนในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น(โรงเรียนทำหิ้งวัฒนธรรม) - โรงเรียนในโครงการวิจัยเศรษฐกิจชุมชน - โรงเรียนในโครงการวิจัยยุววิจัยอาเซียน - โรงเรียนนวัตกรทักษะชีวิต - โรงเรียนนาร่องโครงการถิ่นฐานบ้านเกิด - โรงเรียนในโครงการความร่วมมือฯ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้		25	คณะนักวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
3.เพื่อพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอก ฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิต สื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่ สังเคราะห์ได้	3.1 พัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอก ฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิต สื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่ สังเคราะห์ได้โดยทีมวิจัย 3.2 การตรวจสอบคุณภาพของตัว แบบ	3.2.1การประชุมวิพากษ์ตัวแบบโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางเลือกและ การใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้	เดือนที่ 5-6	25 1	คณะนักวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
ระยะที่ 2 ทดลองตัวแบบและสรุปผล 4. เพื่อทดลองนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในพื้นที่นำร่อง 5-7 จังหวัด	4.1 นำรูปแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนเข้าไปใช้ในโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย	4.1.1 นำรูปแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนเข้าไปหนุนเสริม การเรียนการสอนในพื้นที่ต่างๆในประเด็นต่อไปนี้ 1) Web-Assisted Radio Program for Learning (WARP) 2) Movie & Movie Making for Children 3) Drama as Alternative Learning Enrichment (DALE) 4) SEX Education Through Drama & Documentary (SEX-DD) 5) Documentary for Thinking (DOT) 6) Documentary and Movie Making for Developing Upper Level Thinking Skills (UP-LEVEL)	เดือนที่ 7-10	25	คณะนักวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	4.2 นำรูปแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนเข้าไปใช้ในโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย	4.2.1 การประเมินด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ 1)การทำ Pre-test และ Post-test ตามเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องสำหรับกลุ่มเด็กในแต่ละพื้นที่ 2) การวัดความสุขในการเรียน ทักษะคิดและเจตคติ 2) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนถึงผลลัพธ์ และผลกระทบต่างๆ		25	

5.เพื่อสังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็กไปทดลองใช้	5.1สรุปผลการศึกษาสังเคราะห์และประมวล สถานภาพองค์ความรู้	5.1.1สรุปผลการศึกษาสังเคราะห์และประมวล 1) รูปแบบการเรียนรู้โดยผ่านการผลิตสื่อ 2) กระบวนการผลิตสื่อโดยเด็กที่มีประสิทธิภาพในการเสริมการเรียนรู้ 3) การผลิตสื่อสามารถสร้างทางเลือกในการเรียนรู้ได้อย่างไร 4)การบูรณาการการผลิตสื่อเข้ากับการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น RBL,PBL, Text- based learning, Self Directed Learning 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน 7) การจัดการเชิงระบบในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียน 8) งบประมาณในการลงทุนต่อหน่วยการเรียนรู้ (unit cost) 9) ทักษะของครูที่จำเป็นต่อการสร้างการเรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียน	เดือนที่ 11-13		
---	--	---	-----------------------	--	--

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
6.เพื่อให้ข้อเสนอนี้แนะเชิงยุทธศาสตร์ในการขยายผลตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) โดยเฉพาะการเชื่อมต่อตัวแบบที่พัฒนาและประสบความสำเร็จเข้าสู่ระบบการศึกษาให้มีความยั่งยืน	6.1เวทียุทธศาสตร์ การเชื่อมต่อในโรงเรียน การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่กว้างขึ้นของเด็ก		เดือนที่ 14-15	1	ทีมวิจัย

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงระยะเวลา

แบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนาตัวแบบ (6 เดือน)

ระยะที่ 2 ทดลองตัวแบบพร้อมสรุปผล (9 เดือน)

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
ระยะที่ 1 พัฒนาตัวแบบ (6 เดือน)		
เดือนที่ 1-2	1.การประสานงานและดำเนินการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์องค์ความรู้และความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) สำรวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร รวบรวมองค์ความรู้สากลเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบโรงเรียน (Non-Traditional Learning)	รายงานสถานภาพองค์ความรู้และความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบโรงเรียน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้
เดือนที่ 3-4	2.การศึกษาและสรุปข้อความรู้เชิงทฤษฎีเรื่องการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียน และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก	รายงานชุดความรู้เชิงทฤษฎีเรื่องการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียน และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก
เดือนที่ 5-6	3.การพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้ โดยผ่านการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ	รายงานตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน
ระยะที่ 2 ทดลองตัวแบบพร้อมสรุปผล (9 เดือน)		
เดือนที่ 7-10	4.การนำรูปแบบการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนเข้าไปใช้ในโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย	รายงานผลการทดลองใช้รวมถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและครู ตลอดจนโรงเรียน และชุมชน
เดือนที่ 11-13	5.การสรุปผลการศึกษาสังเคราะห์และประมวล สถานภาพองค์ความรู้	รายงานเบื้องต้นสรุปผลการศึกษา
เดือนที่ 14-15	6. การจัดเวทียุทธศาสตร์เพื่อให้ออกเสนอแนะในการขยายผลเชิงระบบ	รายงานฉบับสมบูรณ์พร้อมข้อเสนอแนะ

5.แนวทางการเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

แนวทางการเลือกพื้นที่

6.1 เป็นพื้นที่ โรงเรียน หรือชุมชนที่มีกลุ่มเยาวชนที่มีศักยภาพในการผลิตสื่อ ได้แก่ สื่อหนังสือคดีสั้น ละคร รายการวิทยุ และเว็บไซต์ เป็นต้น

6.2 เป็นพื้นที่ที่มีฐานองค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ได้แก่ ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นองค์ความรู้ด้านทักษะชีวิต ด้านเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น

6.3 เป็นพื้นที่ที่มีการสนับสนุนจากโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในด้านต่างๆ เช่น การสนับสนุนงบประมาณสมทบจากท้องถิ่น การจัดทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ขององค์กรชุมชน เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมาย

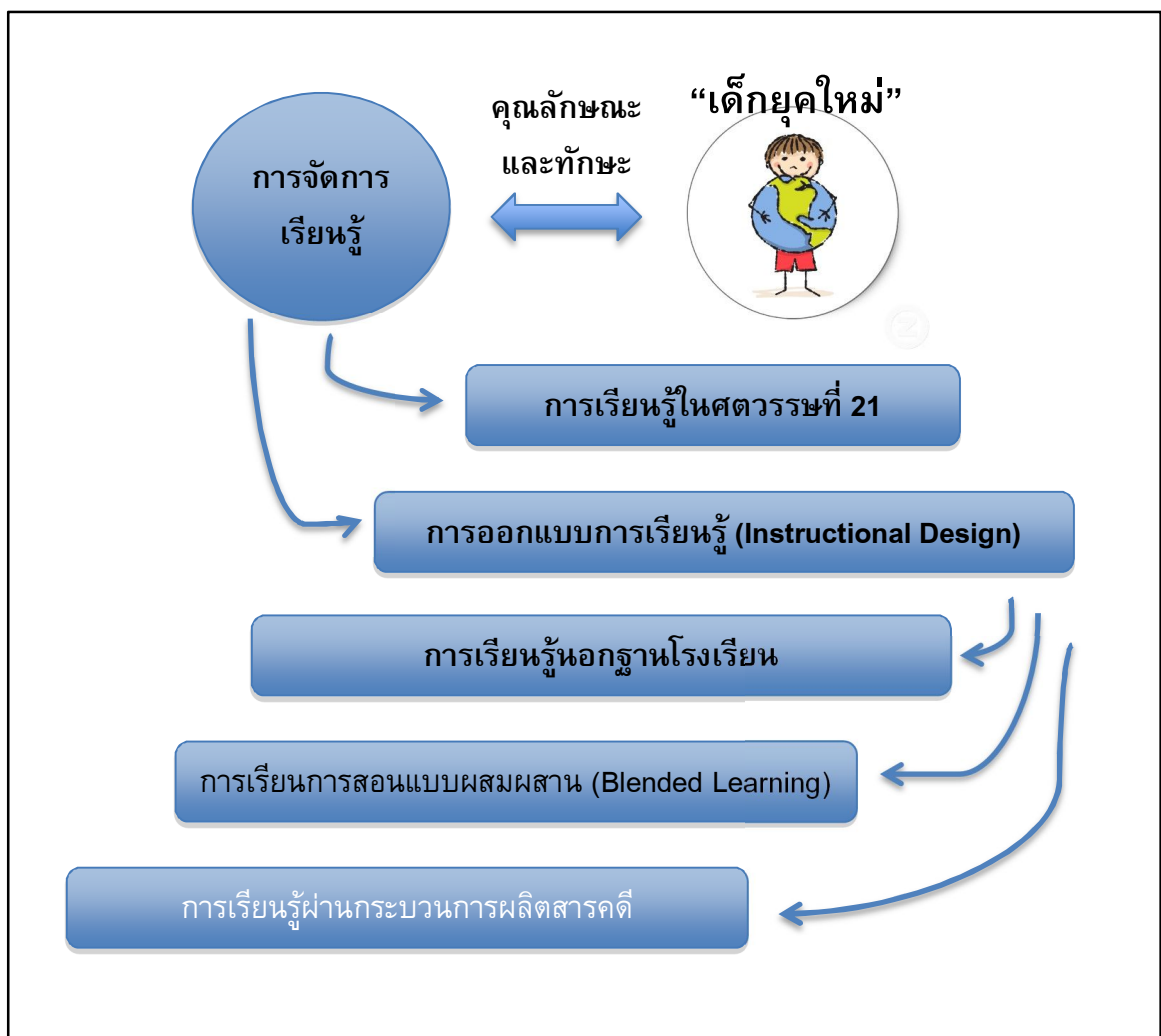
กลุ่มเป้าหมายการวิจัยแบ่งเป็น 5 พื้นที่ พื้นที่ละ 5 กลุ่มโรงเรียนผ่านการประสานงานคัดเลือกร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่นระดับอบจ.) โดยคาดว่าท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่จะสามารถสมทบงบประมาณสนับสนุนกลุ่มวิจัยท้องถิ่นละอย่างน้อยประมาณ 200,000 บาท

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 สถานภาพองค์ความรู้ และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning)
- 2.2 ชุดความรู้เชิงทฤษฎีในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก (Learning Through Youths' Media Production)
- 2.3 ตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 สถานภาพองค์ความรู้ และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning)

การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกกรอบแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ดังนี้

ผลสำรวจวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร รวบรวมองค์ความรู้สากล

การทบทวนแนวโน้มและความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาและการเรียนรู้ พบเห็นแนวโน้มที่น่าสนใจซึ่งมีนัยต่อทิศทางการจัดการเรียนรู้อย่างมาก อาทิ (โครงการวิจัย “จับกระแสความเคลื่อนไหวและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชน” : จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ 2555)

1) แนวโน้มด้านมิติของนวัตกรรมรูปแบบการเรียนรู้ ที่เห็นได้ชัด ดังเช่น

1.1) แนวโน้มเรื่องการขยายตัวพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายประเทศให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์พื้นที่สร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะเรื่องของ **Creative learning space** ในโลกออนไลน์ที่ในแต่ละวันมีการเกิดเว็บไซต์และเครือข่ายใหม่ๆ จำนวนมากที่ทำงานในเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ ดังในกรณี นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส เกาหลี เป็นต้น ที่ต่างก็พยายามวางยุทธศาสตร์การทำงานวัฒนธรรมที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชน ตลอดจนการเปิดพื้นที่เพื่อการเรียนรู้และแสดงออกทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพในท้องถิ่นต่างๆ ไปจนถึงพื้นที่เสมือนได้แก่ เว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น โดยเฉพาะของฝรั่งเศสซึ่งมียุทธศาสตร์และกลุ่มงานเรื่อง Youth Space ชัดเจน กับกรณีของเกาหลีซึ่งมีโครงการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนในท้องถิ่นต่างๆ เช่นเดียวกันเพื่อการส่งเสริมเรื่องวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ (Living Culture) ไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย

ตัวอย่างประเทศฮ่องกงเองก็มีนโยบายที่สนับสนุนให้ครู นักเรียนรวมถึงชุมชนให้สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์หลายๆ แบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “Drama Education” เป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และยังมีเงินกองทุนสำหรับการส่งเสริมให้ครูเปิดพื้นที่การเรียนรู้แบบนี้ทั้งในเชิงเนื้อหา กิจกรรม ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาครูได้ก็จะเป็นประโยชน์มาก อันนี้รวมถึงการเรียนรู้ทักษะชีวิตและการเรียนรู้สำนักต่อสังคม สำนักพลเมือง และสำนักจิตอาสาด้วยหรือตัวอย่างที่หลายประเทศใช้กระบวนการ Photo Story เข้ามาใช้ช่วยกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นทั้งในการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน หรือตัวอย่างโครงการ After School Activity และ After-school Care“

เปลี่ยนเวลาเสียงเป็นเวลาสร้าง”ขยายตัวไปทั่วโลกในประเทศไทยก็มีการตื่นตัวเรื่องนี้ไม่น้อย ดังเห็นได้จากการรวมตัวเครือข่ายเยาวชนสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ๆ ผ่าน Social network และพื้นที่โซเชียลมีเดียทำกิจกรรม เป็นต้น

1.2) แนวโน้มเรื่องการศึกษาทางเลือกและกิจกรรมการเรียนรู้ทางเลือก (Alternative education and learning activities)ซึ่งมาแรงจนจะเทียบเท่ากระแสหลัก ในต่างประเทศมีเครือข่ายและองค์กรที่เกี่ยวข้องอยู่มากเช่นในอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ อินเดีย เนเธอร์แลนด์ ซึ่งถือเป็นกลุ่มประเทศที่มีการขยายตัวเรื่องการศึกษาทางเลือกอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการจัดแบบ Homeschool และกลุ่มที่จัดการศึกษาทางเลือกทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน (Nonschool) ไปจนถึง โรงเรียนทางเลือก โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย และรวมไปถึงในระดับอุดมศึกษาที่ก็มีมหาวิทยาลัยทางเลือกหลากหลายรูปแบบ เป็นต้น ที่น่าสนใจคือแนวโน้มของการศึกษาทางเลือก เช่น Homeschool ที่ขยายตัวมากขึ้นและดูว่าผลลัพธ์ของผู้เรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จไม่น้อยไปกว่าการเรียนในระบบ ยิ่งเมื่อบวกกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ด้วยแล้ว ยิ่งทำให้กระแสดังกล่าวกลายเป็น Microtrends ที่กำลังท้าทายต่อระบบการศึกษาในภาพใหญ่นอกจากนี้ในระดับเครือข่ายประชาคมโลกยังมีองค์กรสากลที่เชื่อมโยงเครือข่ายการศึกษาและการเรียนรู้ทางเลือกหลายแบบ อาทิ Alternative Education Resource Organization (AERO) ซึ่งเป็นคลังข้อมูลและสิ่งพิมพ์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนทางเลือกและองค์กรการเรียนรู้ทางเลือกกว่า 500 แห่งทั่วโลก, AltLearn ที่มีเครือข่ายทั่วโลกที่เรียนรู้ทางเลือกทั้งในแบบนอกโรงเรียน การเรียนรู้ผ่านกลุ่มและเครือข่ายต่างๆรวมถึงองค์กรอื่นๆ เช่น International Association for Learning Alternatives, Informal Education, Special Education in Alternative Education Programs, Alternative Education: The Challenge of Educators เป็นต้น

สำหรับในประเทศไทยเราเองก็มีตัวอย่างมากมายที่มีการริเริ่มดี ๆ ตั้งแต่การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเกษตรกร เช่น โรงเรียนชาวนา การศึกษาที่จัดเพื่อฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงานต่อเนื่อง เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพ กลุ่มแม่บ้านในหลายแห่ง แหล่งเรียนรู้ชุมชน กลุ่มภูมิปัญญาพื้นบ้าน กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้และดูแลสุขภาพของคนวัยต่าง ๆ ซึ่งแนวโน้มคาดว่าจะขยายตัวมากยิ่งขึ้น

2) แนวโน้มด้านวัฒนธรรมของการพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิต เช่น วิชาเพศศึกษาที่มีตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ที่เน้นการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” โดยการส่งเสริมทักษะชีวิต “รู้เท่าทันเรื่องเพศ และปลอดภัย” ไปจนถึงการนวัตกรรมแก้ปัญหา เช่น โรงเรียนแม่ข่ายรุ่นในสหรัฐอเมริกากำลังเติบโตและหลายประเทศให้ความสนใจที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย หรือกรณี “**นวัตกรรมการสอนสื่อศึกษาเพื่อสร้างทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน**”ในต่างประเทศมีการจัดตั้งหน่วยงานในลักษณะ Media Education Center จำนวนมากซึ่งทำงานด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้และเน้น“การรู้เท่าทันสื่อ”หรือ “Media Literacy” ซึ่ง

ในประเทศอังกฤษสหรัฐอเมริกาและแคนาดาเป็นวิชาเรียนวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในโรงเรียนกันมานานตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษา บางประเทศสอนกันตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาและยังมียงานวิจัยและข้อมูลด้านสื่อรองรับอีกมากมายทั้งในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา รวมทั้งมีองค์กรหรือหน่วยงานที่สนับสนุนการทำงานของครูทั้งในเรื่อง “นวัตกรรมและทักษะการใช้สื่อสำหรับครู” เป็นต้น หรือตัวอย่างวิชาใหม่ ๆ เช่น Self-Management Lessons / Self-Management Program ในโรงเรียนประถมในยุโรป รวมถึงแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการความเสี่ยง (Risk management) ที่เดิมอยู่ในวิชาเศรษฐศาสตร์การเงินแต่ถูกนำมาเน้นย้ำเรื่องความเสี่ยงในชีวิต เป็นต้น

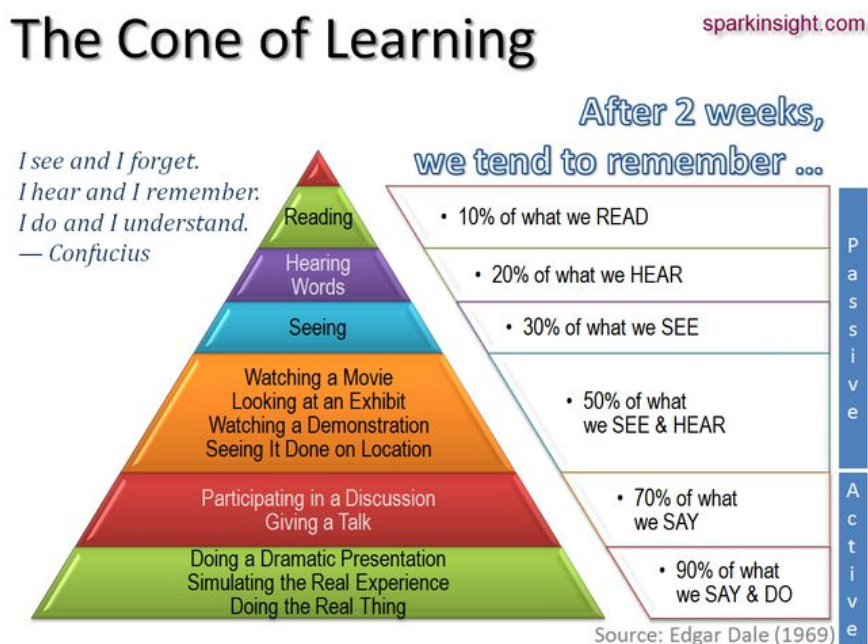
3) กระแสแนวโน้มยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่ใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area-based Education Strategies) ก็เด่นชัดในหลายประเทศจุดเน้นคือเป็นยุทธศาสตร์การคืนพื้นที่การจัดการศึกษาให้ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อตอบโจทย์ตามสภาพภูมิสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ หลายประเทศมีการทำงานอย่างต่อเนื่องจนเกิดตัวแบบดี ๆ (good practice) ของวิธีการบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น การระดมทุนท้องถิ่น โดยเฉพาะการใช้การศึกษาตอบโจทย์ท้องถิ่น ซึ่งดูจะมีนัยสำคัญเรื่องนี้ต่อการศึกษาไทยอย่างมาก ตัวอย่างเช่นในประเทศอังกฤษมีโครงการนำร่องการพัฒนาหลักสูตรที่ยึดพื้นที่เป็นฐาน **Area-Based Curriculum(ABC : Engaging the local, 2008)** โดยนำร่องในเมือง Peterborough และ Manchester เพื่อให้มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และสร้างกำลังคนให้ทำงานอยู่ในท้องถิ่นและพื้นที่อื่น ๆ นอกจากนี้หลายประเทศยังใช้หลักคิดเรื่อง **Area-based Education Strategies** เป็นเครื่องมือในการวางแผนและออกแบบการศึกษาเพื่อการมีงานทำหรือแรงงานรุ่นใหม่โดยเฉพาะอีกด้วย

2.2 ชุดความรู้เชิงทฤษฎีในการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน (Non-Traditional Learning) และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก (Learning Through Youths' Media Production)

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนมาก เพราะจะเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการศึกษาและการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน การเรียนรู้คือกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

ภาพที่ 3 กรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดล

ที่มา : <http://www.sparkinsight.com/factlets>

เป็นภาพแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเรียงจากกระบวนการที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้

เกิดผลสัมฤทธิ์กับผู้เรียนสูงที่สุดจะอยู่บนฐานรากของพีระมิด ซึ่งถือว่าการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด และเรียงไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์น้อยที่สุด ซึ่งมีความเป็นนามธรรมสูงที่สุด

กิจกรรมการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนนี้เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ โดยผ่านกระบวนการวิจัย การแก้ปัญหา การนำเสนอ และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มด้วยตัวของผู้เรียนเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรมที่สุดของเอดการ์ เดล ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ และทักษะต่างๆตามที่ได้กำหนดไว้วัตถุประสงค์การเรียนรู้และนอกจากนี้การนำเสนอผลงานของนักเรียนผ่านทางภาพยนตร์สารคดี ยังเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะต่างๆตามที่ผู้ออกแบบกิจกรรมได้กำหนดไว้อีกทางหนึ่งด้วย

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom (Bloom's Taxonomy)

Bloom ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับ

- ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด
- ความเข้าใจ (Comprehend)
- การประยุกต์ (Application)
- การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้
- การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่
- การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินใจว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญและตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อยๆ 3 ส่วนด้วยกัน

- พฤติกรรม ควรชี้ชัดและสังเกตได้
- เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
- มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner)

- ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์
- ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน
- ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ
- ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง

- ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง
- เนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor)

- ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน
- การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่าย ไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมด ของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่างๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม

ทฤษฎีการเรียนรู้ 8 ขั้น ของกาเย่ (Gagne)

- การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้
- การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ
- การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว
- ความสามารถในการจำ (Retention Phase)
- ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)
- การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)
- การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)
- การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง

องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ จากแนวคิดนักการศึกษา กาเย่

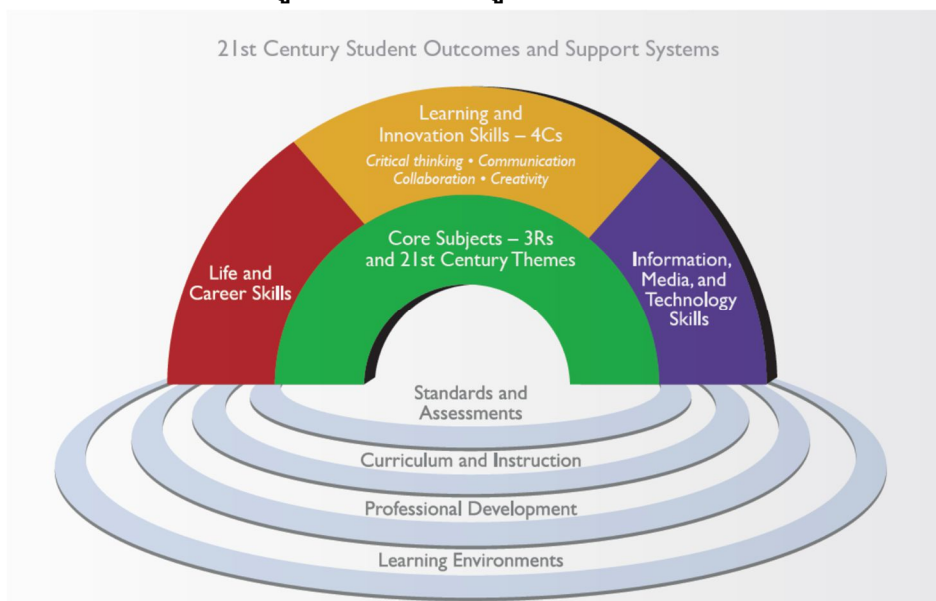
(Gagne)

- ผู้เรียน (Learner) มีระบบสัมผัสและ ระบบประสาทในการรับรู้
- สิ่งเร้า (Stimulus) คือ สถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- การตอบสนอง (Response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

การสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne)

- เราความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น ใช้ การ์ตูน หรือ กราฟิกที่ดึงดูดสายตา
- ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน การตั้งคำถามก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
- บอกวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ ให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนเพื่อให้ทราบว่บทเรียนเกี่ยวกับอะไร
- กระตุ้นความจำผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับความรู้ที่มีอยู่ก่อน เพราะสิ่งนี้สามารถทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาวได้เมื่อได้โยงถึงประสบการณ์ผู้เรียน โดย การตั้งคำถาม เกี่ยวกับแนวคิด หรือเนื้อหาอื่นๆ
- เสนอเนื้อหา ขั้นตอนนี้จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียน โดยใช้สื่อชนิดต่างๆ ในรูป กราฟิก หรือ เสียง วิดีโอ
- การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษา การเปรียบเทียบ เพื่อให้เข้าใจได้ซาบซึ้ง
- การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจว่าผู้เรียนได้เรียนถูกต้อง เพื่อให้เกิดการอธิบายซ้ำเมื่อรับสิ่งที่ผิด
- การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัด โดยมีคำแนะนำ
- การสอบ เพื่อวัดระดับความเข้าใจ
- การนำไปใช้กับงานที่ทำการทำสื่อควรมี เนื้อหาเพิ่มเติม หรือหัวข้อต่างๆ ที่ควรจะต้องเพิ่มเติม

ภาพที่ 4 แนวโน้มและรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา : <http://www.p21.org/overview>

หนังสือ 21st Century Skills : Learning for Life in Our Times ระบุลักษณะ 8 ประการของเด็กสมัยใหม่ไว้ดังนี้

- มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความเห็น และลักษณะเฉพาะของตน
- ต้องการดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน (customization & personalization)
- ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง (scrutiny)
- เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาล และสถาบันการศึกษา
- ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม
- การร่วมมือ และความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม
- ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูล และตอบคำถาม
- สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

หลักการหรือปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ ๕ ประการคือ

- Authentic learning
- Mental model building
- Internal motivation
- Multiple intelligence
- Social learning

Authentic learning

การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังไม่ใชการเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ดังนั้น จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุดกล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่า การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้ ห้องเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกเพราะห้องเรียนไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติโจทย์ที่คล้ายจะเกิดในชีวิตจริงก็ได้ความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะได้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางกว่าสภาพสมมติการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิด “การเรียนรู้ที่แท้” (authentic learning) เป็นความท้าทายต่อครูผู้สอน ในสภาพที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งจากความเป็นจริงว่าเด็กนักเรียนในเมืองกับในชนบทมีสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงที่แตกต่างกันมาก

Mental Model Building

การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนการทัศน์อาจมองอีกมุมหนึ่งว่า เป็น authentic learning แนวหนึ่ง ผมมองว่านี่คือ การอบรมปณิธาน หรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยมในถ้อยคำเดิมของเรา แต่ในความหมายข้อนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสังสมจนเกิดเป็น

กระบวนการทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญกว่านั้นคือ สังคมประสบการณ์ใหม่ เอามาโต้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ละจากความเชื่อเดิมหันมายึดถือความเชื่อหรือกระบวนการทัศน์ใหม่ นั่นคือ เป็นการเรียนรู้ (how to learn, how to unlearn/ delearn, how to relearn) ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เป็นคนที่มีความคิดเชิงกระบวนการทัศน์ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้เชิงกระบวนการทัศน์ใหม่ได้ แต่การจะมีทักษะหรือความสามารถขนาดนี้ จำต้องมีความสามารถรับรู้ข้อมูลหลักฐานใหม่ ๆ และนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้เชิงกระบวนการทัศน์ใหม่ได้

Internal Motivation

การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคนไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่เรียนเพราะไม่อยากจะขัดใจครูหรือพ่อแม่จะเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียนเพราะอยากเรียนเมื่อเด็กมีฉันทะและได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องจากครู วิริยะ จิตตะและวิมังสา (อิทธิบาทสี่) ก็จะตามมา ทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยง

Multiple Intelligence

เวลานี้เป็นที่เชื่อกันทั่วไปแล้วว่า มนุษย์เรามีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และเด็กแต่ละคนมีความถนัดหรือปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน รวมทั้งสไตล์การเรียนรู้ก็ต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และจัดให้การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (personalized learning) เรื่องนี้มีการวิจัยและการออกแบบการเรียนรู้ได้มากมาย ดังตัวอย่าง Universal Design for Learning ซึ่งก็คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่นหลากหลายในการออกแบบการเรียนรู้นั่นเอง

Social Learning

การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม หากยึดหลักการนี้ ครูเพื่อศิษย์ก็จะสามารถออกแบบกระบวนการทางสังคมเพื่อให้ศิษย์เรียนสนุก และเกิดนิสัยรักการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้จะไม่ใช้กิจกรรมส่วนบุคคลที่หยอຍเหงาน่าเบื่อขออนุญาตย้านะครับว่า อย่าติดทฤษฎีหรือเชื่อตามหนังสือจนเกินไปจนไม่กล้าทดลองวิธีคิดใหม่ ๆ ที่อาจจะเหมาะสมต่อศิษย์ของเรามากกว่า แนวคิดแบบฝรั่ง เราอาจคิดหลักการเรียนรู้ตามแบบของเราที่เหมาะสมต่อบริบทสังคมไทยขึ้นมาใช้เองก็ได้ซึ่งจะเห็นว่า เด็ก ๆ มีความสนใจใคร่รู้ใคร่เรียนเป็นทุน และเด็ก ๆ มีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหากสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวย แต่ผมก็ยังเชื่อว่าครูที่ดีจะช่วยเพิ่มพลังและคุณค่าของการเรียนรู้ได้อีกมาก ในขณะเดียวกัน การศึกษาตามแนวทางปัจจุบันก็ทำลายความริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก

สถานการณ์ องค์ความรู้และความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอก รูปแบบโรงเรียน (Non- Traditional Learning) ในประเทศไทย

ความสัมพันธ์ของ “กระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการประกันคุณภาพการศึกษา (วรรษิตา พิทักษ์พิเศษ)

แนวคิดของกระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือคดีเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพราะมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ หัวใจของหลักสูตรฉบับนี้มี 2 ประเด็นที่สำคัญคือ

1. มุ่งให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ
2. มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการสื่อสาร ประกอบด้วยความสามารถในการรับสารและส่งสาร วัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก ความสามารถในการเลือกรับหรือไม่รับข่าวสารด้วยหลักของเหตุและผล

มีความสอดคล้องกับแนวทางของกระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือคดี คือ ก่อนการทำหนังสือ นักเรียนต้องมีการเก็บข้อมูล การนำเสนอข้อมูล ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาถ่ายทอดออกมาเป็นบทภาพยนตร์ ที่ต้องอาศัยวรรณศิลป์ในการใช้ภาษา การนำเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้มีการอภิปราย วิพากษ์วิจารณ์หนังสือก่อนการนำไปปรับปรุง เป็นต้น ซึ่งในกระบวนการนี้ย่อมทำให้เกิดการสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์

2. ความสามารถในการคิด นักเรียนที่จะสร้างชิ้นงานด้วยการผลิตหนังสือในการเรียนรู้จะเป็นผู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ในการนำเสนองาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการเก็บข้อมูล

ความสามารถในการคิดของเด็กทำหนังสือคดีมากกว่าที่หลักสูตรต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น ทักษะการสังเกต การสำรวจ การคิดวางแผน การเผชิญปัญหาการแก้ปัญหา คนที่ต้องการสอนให้นักเรียนคิดลองฝึกให้นักเรียนทำหนังสือแล้วจะเห็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็กอย่างมาก นักเรียนจะเกิดการคิดอย่างชัดเจน

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

ในระหว่างการทำภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลและการถ่ายทำภาพยนตร์ นักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหาที่เป็นกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงด้วยตัวเอง ในกระบวนการเรียนรู้ยูวีอาจจะเจอปัญหาในการทำหนังสือระหว่างการทำหนังสือ หางานไม่ได้ ข้อมูลไม่รู้จัก

ไปถามใคร ถามอะไร หรือจะเอาข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงอย่างไร และองค์ความรู้ที่ได้ทำให้ยู่วิจัยเข้าใจว่าในความเป็นจริงนั้นความเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา คนจะแก้ปัญหาหรือดำรงอยู่อย่างไรท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง เมื่อเข้าใจปัญหา รู้วิธีปัญหา เขาจะเข้าใจคนในสังคมว่าเหตุใดคนๆหนึ่งจึงทำอย่างนี้ อีกคนทำไมทำอย่างนั้น

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

การลงไปเก็บข้อมูลภาคสนามทำให้เด็กที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการทำหนังมีปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้านหรือท้องถิ่น ได้เรียนรู้ร่วมกัน รู้จักปรับตัวในการเข้าสู่ชุมชน การแก้ปัญหาระหว่างการเก็บข้อมูล เด็กกลุ่มนี้สามารถเข้าออกชุมชนจนเกิดการเรียนรู้การใช้ชีวิตที่แท้จริงของคนในสังคม เพราะยู่วิจัยจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจว่า “คนคิดอะไร” เพราะเมื่อรู้จักจะเคารพความคิดของผู้อื่น ทำให้ยู่วิจัยมีทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างเข้าใจ

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ยู่วิจัยจะต้องใช้เครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันประกอบด้วย สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียงไปจนถึงเรียนรู้โปรแกรมในการตัดต่อภาพยนตร์ ในประเด็นทั้งหลายเหล่านี้หลักสูตรกำหนดว่าเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง

ความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือสารคดีกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของโรงเรียนที่ต้องเผชิญกับผู้ประเมินภายนอกจาก สมศ. คือ โรงเรียนไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการคิดได้ แต่จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบยู่วิจัย หรือ โรงเรียนทำหนังจะผ่านการประเมินในข้อนี้ เพราะหากวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของยู่วิจัย และการเรียนรู้ผ่านการผลิตสื่อสารคดี “โรงเรียนทำหนัง” พบว่า มีการสอดคล้องกับการประเมินภายนอกของ สมศ. 18 มาตรฐาน 84 ตัวชี้วัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือด้านคุณภาพผู้เรียน 8 มาตรฐาน ด้านการเรียนรู้ 2 มาตรฐาน ด้านการบริหารจัดการศึกษา 6 มาตรฐาน และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน 8 มาตรฐานคือ

1.1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวชี้วัดที่เด่นที่สุดคือ ตัวชี้วัดที่ 6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทย นิยมไทย ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทยแบบตัวชี้วัดที่ 3 เรื่องความกตัญญูกตเวที

1.2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1.3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตนาที่ดีต่อการทำงาน

1.4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

1.5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

1.6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น)

1.8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

2. ด้านการเรียนรู้การสอน

2.1 มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะครูไม่บอกความรู้แต่ชี้แนะแหล่งเรียนรู้ สอนวิธีการหาความรู้ให้เด็ก เด็กเป็นผู้แสดงลีลาการเรียนรู้เอง การจัดการเรียนรู้ของยุววิจัยและโรงเรียนทำหนังสือคล้องกับแนวการจัดการสอนในหลักสูตร 5.1 ที่กำหนดให้ผู้เรียนแสดงลีลาการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ คิด ทำและนำเสนอ

3. ด้านการบริหารและจัดการศึกษา

3.1 สถานศึกษามีการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นเองและการวิเคราะห์หลักสูตรว่าตัวชีวิตตัวไหนที่เด็กต้องนำเสนอวิธีคิดซึ่งสามารถใช้ได้กับรายวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม

4. ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

4.1 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการ องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้กระบวนการสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่ผสมผสานภูมิปัญญาไทยและความรู้สากล

2. ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

3. ครูเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง

4. ครูจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด แก้ปัญหา และค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริงโดยร่วมมือกับชุมชน
9. ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีไทย
10. ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาผู้วิจัย

การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้เองได้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ออกไปสังเกตสิ่งที่ตนอยากรู้ ค้นหาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ จนสร้างสรรค์เป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ การเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตัวเองจนค้นพบความรู้ และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้ วิเคราะห์ต่อจนรู้จริงว่ลึกๆ แล้วสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร และศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งลงไปจนถึงรู้แจ้งตามศักยภาพของตนเอง

แนวทางการเรียนรู้แบบนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด พร้อมทั้งฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและกับครูผู้สอน

2) สถานภาพครู ผู้บริหาร

- 2.1 สภาพการทำงาน
- 2.2 สภาพความต้องการในการปฏิรูปการเรียนการสอน

จากเวทีเสวนาแนวทางการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ โดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.) เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2555 พบว่า

ความต้องการด้านอุปกรณ์เครื่องมือ (Hardware & Software) • ขาดอุปกรณ์ในการเข้าถึง ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และทักษะทางด้าน ICT • ขาดซอฟต์แวร์ที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ นอกเหนือไปจากการใช้งานพื้นฐาน	เนื้อหา (content) • เนื้อหามีจำนวนน้อยไม่หลากหลาย ไม่ตรงกับเป้าหมายการเรียนรู้ • ยังไม่มีระบบ E-Learning อย่างทั้งในระบบและนอกระบบ อย่างครบวงจร ทั้งระบบสามัญอาชีพ ตามอัธยาศัย
บุคลากร (Humenware) • ผู้มีความเชี่ยวชาญยังมีจำกัด • ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลอาจไม่เชี่ยวชาญในการสอน ICT และมีภาระงานด้านอื่นๆ	การบริหารจัดการ (management) • ยังไม่เกิดการบริหารจัดการที่เป็นระบบเพื่อให้สามารถนำ ICT มาใช้เพื่อลดช่องว่างทางการเรียนรู้ • ยังขาดความรู้ที่เกี่ยวข้อง และการประสานงานเครือข่าย

จากปัญหาดังกล่าวพบว่า การให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อต่างๆ นั้น นอกเหนือจากความรู้ที่เด็กเกิดจากกระบวนการแล้ว ยังช่วยพัฒนาทักษะการผลิตสื่อต่างๆ ที่จะสร้างเนื้อหา สร้างสื่อ และสร้างผู้เชี่ยวชาญด้าน ICT ขึ้นมาด้วย ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษาสามารถให้เด็กสามารถสร้างสื่อได้เองที่จะพัฒนาตัวเด็กที่เรียนผ่านการผลิตสื่อเองไปจนถึงสามารถนำสื่อที่เด็กผลิตขึ้นไปใช้และแบ่งปันต่อเพื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่ายได้

วิธีการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน

กรณีโรงเรียนโพธารพนเสณีย์ จ.ราชบุรี โดยมีครูผู้ดำเนินการคือ อาจารย์สายพิน แก้วงามประเสริฐ โดยใช้กระบวนการ “ยุววิจัย” และกระบวนการ “โรงเรียนทำหนังสือ” เข้าไปปรับใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

1. เปิดเป็นวิชาเลือกเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน โดยครูเป็นผู้พัฒนาหลักสูตร สามารถเปิดสอนได้เป็นรายวิชา อาจเป็นสาขาวิชาเดียว เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือบูรณาการความรู้เป็นวิชาท้องถิ่นศึกษา วิชาวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปใช้สอนในรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

3. สอนด้วยวิธีการทำโครงงานยววิจัประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สอนแบบ RBL หรือ PBL
4. จัดตั้งชุมนุม Shot Film และกำลังขยายเป็นชมรมโรงเรียนทำหนัง เนื่องจากมีนักเรียนให้ความสนใจในการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้มากขึ้น

สถานภาพนักเรียน ความต้องการการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นที่จะเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทั้งในและนอกฐานโรงเรียน

ครูควรบูรณาการความรู้เรื่องการเขียนเชิงสารคดี การเขียนเชิงประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนด้วยเพราะ ปัญหาที่พบตรงกันคือ นักเรียนขาดทักษะในการเขียน ทั้งนี้เพราะไม่มีการสอนการเขียนในหลักสูตรอย่างชัดเจน การเขียนที่คล้ายกัน คือ การเขียนเรียงความ แต่ก็ไม่ใช่ว่าการเขียนเชิงประวัติศาสตร์ หรือมีชั่วโมงเทคนิคการตัดต่อหนังสั้น เป็นต้น (งานเสวนาครูนอกกรอบ)

3) สถานภาพครอบครัว / ชุมชน

- บทบาทและความเคลื่อนไหวของเครือข่ายครอบครัวและชุมชนต่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกฐานโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning)

ความหมายของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

Driscoll (2002) ได้แบ่งแนวคิดของการเรียนการสอนแบบผสมผสานไว้ 4 แนวคิดด้วยกันได้แก่

1. แนวคิดผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนการสอนบนเว็บ (web-based technology) กับ การเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Driscoll, 2002) เป็นการรวมหรือผสมเทคโนโลยีของเว็บ (web-based technology) กับ การเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม (เช่น livevirtual classroom self-paced instruction การเรียนรู้ร่วมกัน (collaborative learning) วิดีโอสตรีมมิ่ง (streaming video) เสียง และข้อความ) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Singh (2003) ที่ให้นิยามของการเรียนการสอนแบบผสมผสานไว้ว่า เป็นเรียนโดยใช้การผสมผสานวิธีสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด

2. แนวคิดการผสมผสานวิธีสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งอาจจะใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนก็ได้ (Driscoll, 2002) เป็นการผสมผสานวิธีสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เช่น แนวคิดคอนสตรัคติวิซึม (constructivism) แนวคิดพฤติกรรมนิยม (behaviorism) และแนวคิดพุทธิปัญญานิยม (cognitivism) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์จากการเรียนที่ดีที่สุด ซึ่งอาจใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีเทคโนโลยีการสอน (instructional technology) ก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bonk และ Graham (2004) การเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานระบบการเรียน (learning systems) ที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่หลากหลายในการเรียน

3. การผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนการสอนทุกรูปแบบกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมที่มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งเป็นมุมมองที่มีผู้ยอมรับกันอย่างแพร่หลายมากที่สุด

Smith (2001) ให้นิยามของการเรียนการสอนแบบผสมผสานว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตข้อความเสียง (voice mail) และการประชุมทางโทรศัพท์) ผสมผสานกับจัดการศึกษาแบบดั้งเดิม (traditional education) ซึ่งสอดคล้องกับ Coil และ Moonen (2001) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสาน เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการเรียนแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน ซึ่งมีทั้งส่วนประกอบที่เป็น การเรียนในห้องเรียนและการเรียนแบบออนไลน์โดยใช้ องค์ประกอบของการเรียนแบบออนไลน์เติมเต็มช่องว่างของการเรียนในห้องเรียน และสอดคล้องกับ Driscoll (2002) ให้นิยามของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ว่าเป็นการผสมผสานเทคโนโลยีเทคโนโลยีการสอนในทุกรูปแบบ (เช่น วิดีโอเทป ซีดี-รอม การเรียนการ

สอนผ่านเว็บ ภาพยนตร์) เข้ากับการเรียนแบบเผชิญหน้า (face-to-face) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

Garnham และ Kaleta (2002) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการเรียนที่ดีที่สุดเนื่องจากเป็นผสมผสานการจัดการเรียนการสอนโดยการเลือกใช้คุณลักษณะที่ดีที่สุดของการสอนในห้องเรียนและคุณลักษณะที่ดีที่สุดของการสอนออนไลน์เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ทำให้เกิดการเรียนที่กระฉับกระเฉง (active learning) และสามารถลดเวลาในการเข้าชั้นเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rovai และ Jordan (2004) ที่พบว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมในชุมชน (sense of community) มากกว่าการเรียนในสภาพแวดล้อมของห้องเรียนปกติ และการเรียนแบบออนไลน์ (fully online)

Voos (2003) ให้นิยามของการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานว่า เป็นการผสมผสานการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการเรียนโดยใช้สื่อออนไลน์เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยให้ประหยัดเวลาและลดการใช้ทรัพยากรได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Thorne (2003) ให้ความหมายการเรียนการสอนแบบผสมผสานว่าเป็นข้อแนะนำในการปรับปรุงการเรียนรู้ที่ท้าทายและพัฒนาความต้องการส่วนบุคคล การเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้เป็นการรวมนวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์บนการเรียนแบบออนไลน์ และการมีส่วนร่วมในการเรียนแบบดั้งเดิม การเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้มีส่วนสนับสนุนและช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้น โดยการติดต่อแบบส่วนตัวกับผู้สอน

Harriman (2004) ให้นิยามของการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานว่า เป็นการผสมระหว่างการเรียนการสอนออนไลน์ (online learning) กับการเรียนแบบเผชิญหน้าเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และบรรลุเป้าหมายของการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Rochester Institute (2004) ให้นิยามของการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานว่า เป็นการผสมผสานการเรียนและการสอนในห้องเรียนเข้ากับการเรียนและการสอนออนไลน์ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการเรียนและการสอนที่ดีที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับสรุปตามแนวคิดนี้ พบว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการบูรณาการการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเครือข่าย (online learning) และการเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (traditional classroom) ที่มีการเรียนแบบเผชิญหน้า (face-to-face meetings) เข้าด้วยกัน โดยใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสื่อ และเครื่องมือ ในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยเน้น การมีปฏิสัมพันธ์ ากการเรียนแบบออนไลน์ และการมีส่วนร่วมในการเรียนแบบดั้งเดิมเพื่อพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ที่ท้าทาย และตอบสนองต่อความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ The Royer Center for learning and Academic Technologies (2004) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนแบบผสมผสานในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป คือ การเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานยุทธวิธีในการเรียนและสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน โดยการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าและการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (หรือแบบทางไกล)

จากแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นความยืดหยุ่น มีการผสมผสานยุทธวิธีในการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน โดยใช้สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งการเรียนการสอนแบบออนไลน์และการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน

เมื่อมองการเรียนการสอนแบบผสมผสานในภาพรวมจะพบว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสาน เป็นรูปแบบการเรียนที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ วิธีการสอนของผู้สอน รูปแบบการเรียนรู้ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน ช่องทางการสื่อสาร และรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียนผู้เรียนกับเนื้อหา ผู้เรียนกับบริบทในการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจากการเรียนการสอน

ลักษณะการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

การเรียนการสอนแบบผสมผสานจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเลือกสื่อและลักษณะในการจัดการเรียนการสอนให้ถูกต้องเหมาะสม โดย Nick Van Dam (2003) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ไว้ 3 ลักษณะ อันได้แก่

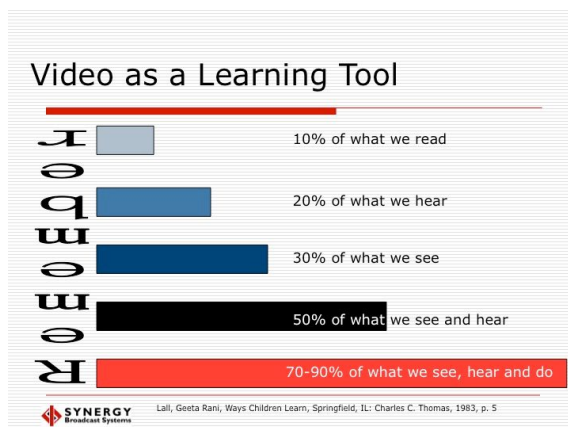
1. การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า หรือ face-to-face เป็นการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ในสถานที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน
2. การเรียนด้วยตนเองบนเว็บ (Self-paced e-learning) การเรียนการสอนชนิดนี้เป็นการเรียนการสอนแบบไม่ประสานเวลา หรือการเรียนแบบร่วมมือโดยที่ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนแต่ไม่ได้เชื่อมต่อกับผู้เรียนคนอื่น หรือ ผู้สอนในเวลาเดียวกัน
3. การเรียนบนเว็บแบบสด (Live e-learning) เป็นการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน โดยที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันในเวลาเดียวกัน แต่แตกต่างสถานที่ การเรียนการสอนในลักษณะนี้เป็นการเรียนการสอนแบบประสานเวลา

การออกแบบการเรียนการสอนเป็น กระบวนการตั้งเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยการใช้สื่อหรือกิจกรรมที่ได้ออกแบบวางแผน และประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อโดยเด็กในฐานะทางเลือกหนึ่งของการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียน

ทฤษฎีและโรงเรียนทำหนัง : การเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสารคดี

การเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสารคดีนั้นไม่ใช่เพียงเพื่อการใช้วิดีโอสอนนักเรียนให้รู้ในบทเรียนและเนื้อหาโดยเฉพาะเท่านั้น หากแต่เป็นการทำให้เห็นตัวอย่างที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจในแง่มุมที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆให้มากขึ้นไปด้วย อย่างที่หนังสือและการนำเสนอด้วยวิดีโอเป็นภาษาสากล ดังที่ NewYork time เคยกล่าวไว้ว่า การสื่อสารด้วยวิดีโอออนไลน์คือ “the professional language of the future”

ข้อดีของการใช้วิดีโอในกระบวนการเรียนการสอนของคุณ

จากการสำรวจของบริษัทเพื่อการเผยแพร่พบว่า ครูเล็งเห็นข้อดีของการใช้วิดีโอในห้องเรียนอย่างท่วมท้น ด้วยเหตุว่า:

- ☐ สามารถช่วยกระตุ้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในห้องเรียนได้
- ☐ ส่งเสริมการเรียนการอ่าน
- ☐ เป็นฐานความรู้ในกลุ่มนักเรียน
- ☐ ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนต่อการใช้ในการเรียนรู้ผ่านการผลิตสื่อวิดีโอ

ผลการวิจัยระบุว่านักเรียนที่ได้รับการบูรณาการการสอนกับสื่อเป็นประจำจะ:

- ☐ ทำการสอบได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการบูรณาการการสอน

- ☐ ทำงานเขียนได้คะแนนสูงขึ้น
- ☐ มีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการพูดคุยแลกเปลี่ยนในห้องเรียน
- ☐ สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและสร้างสรรค์
- ☐ สามารถใช้ภาษาเปรียบเปรยให้เห็นภาพชัดมากขึ้น

ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบมากที่สุดที่เกิดขึ้นกับเด็กในปัจจุบันคือการขาดทักษะในการเขียน การเล่าเรื่อง สรุปความ จากการสำรวจจากการพูดคุยและสัมภาษณ์ครูที่ใช้การสอนผ่านการผลิตสื่อสารคดีพบว่าช่วยให้เด็กพัฒนากระบวนการเขียนที่ดีขึ้น มีทักษะในการบรรยาย สรุปความ และนำเสนอได้ดีขึ้น

ครูผู้ใช้ในการสร้างวิดีโอเพื่อพัฒนาการเขียนของนักเรียนพบว่า การสร้างงานวิดีโอที่ดีของนักเรียน สะท้อน งานเขียนดีและพัฒนาขึ้นของนักเรียนด้วย ซึ่งสามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้ชัดได้ว่า

การสร้างสรรค์วิดีโอ 1 ข้อคือ การเขียนการใช้ภาษา 1 ประโยค
 การสร้างสรรค์วิดีโอ 1 ช่วง เท่ากับการเขียน 1 ย่อหน้า
 การใช้เทคนิคตัดต่อ Transition & Effect คือการฝึกใช้คำสันธาน
 การคำท คือการใช้ จุด Full stop

โอกาสและกลวิธีการใช้วิดีโอเพื่อการสอน

วิดีโอเป็นสื่อที่สามารถใช้เสริมการเรียนการสอนได้ทุกวิชาทุกแผนการสอน ดังตัวอย่าง

- ☐ ใช้วิดีโอแสดงตัวอย่างบทเรียนล่วงหน้า
- ☐ เชื่อมโยงวิดีโอกับวัตถุประสงค์การเรียนการสอน
- ☐ ใช้คลิปสั้นๆ เป็นบทนำเพื่อกระตุ้นการพูดคุยแลกเปลี่ยน
- ☐ ให้การบ้านเพื่อเสริมความตั้งใจและการอภิปรายหลังบทเรียน

การเริ่มการใช้งานวิดีโอเพื่อการสอนในชั้นเรียนต้องประกอบด้วย 4 กระบวนการเรียนรู้คือ

ฟัง – คิด – ดู – จดบันทึกโดยหลังการใช้วิดีโอต้องมีกระบวนการ

ตรวจสอบความเข้าใจใส่เสริมเพิ่มเติมเชื่อมโยงให้เห็นของจริงยังคำถามติดตามรายละเอียด

การใช้วิดีโอเพื่อการสอนในชั้นเรียนนั้นต้องคำนึงถึงหลักสำคัญคือทำให้ง่ายไว้ก่อน ขอแนะนำสำหรับการเตรียมพร้อมของครูกับสื่อเทคโนโลยีนั้นต้องกระทำโดยมุ่งให้ “ง่าย” เข้าไว้ เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งต่อไปนี้ คือ เทคโนโลยีที่ใช้ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการเตรียมการ ไม่เป็นการเพิ่มภาระในห้องเรียน

ตัวอย่างการใช้วิดีโอเพื่อการสอนในชั้นเรียนโดยเฉพาะสอนเรียนรู้เรื่องต่างๆผ่านกระบวนการผลิตนั้น พบว่าในหลายๆที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างสูง เพราะนอกจากวิดีโอจะเป็นเรื่องแปลกใหม่และจูงใจเด็กๆในการเรียนแล้ว การใช้การสอนด้วยวิดีโอยังสามารถเป็นตัวกระตุ้นการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นในตัวเด็กอีกด้วย โดยเห็นได้ชัดจากกระแสการศึกษาใน โรงเรียนในฟลอริดา ใช้การบริการส่งวิดีโอเพื่อให้ครูมีโอกาสเข้าถึงวิดีโอมากขึ้นการใช้งานในปีที่สองพบว่ามีการใช้วิดีโอในห้องเรียนเพิ่มขึ้น 15 เท่าการเพิ่มขึ้นสะท้อนให้เห็นการพัฒนาทั้งเนื้อหาและการเข้าถึงวิดีโอเพื่อตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้

นอกจากการใช้วิดีโอเพื่อการสร้างการเรียนรู้ในระดับโรงเรียนแล้ว การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนและเปิดพื้นที่ผลงานวิดีโอของเด็กยังได้รับการยอมรับและเผยแพร่ในวงกว้าง ที่ก่อให้เกิดระบบการถ่ายทอดร่วม ซึ่งเป็นระบบการถ่ายทอดนี้บริการด้านการศึกษา เคเบิล การถ่ายทอด งานของรัฐ และเรื่องสุขภาพ ด้วยวิธีการของบริษัทนี้สามารถช่วยหลายหน่วยงานจัดการและใช้วิดีโอได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลยิ่งขึ้น ในการเก็บภาพ จัดหมวดหมู่ รายงานและบริการส่งวิดีโอเพื่อการใช้งานที่หลากหลาย รวมถึงการถ่ายทอด จัดทำวิดีโอตามสั่ง และการเผยแพร่ออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนในทุกรูปแบบอีกด้วย

ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้เป็นประเด็นการปฏิรูปการเรียนรู้ในก้าวใหม่ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่จะเสริมพลังการเรียนรู้ของเด็กที่อยู่ในระบบโรงเรียนให้มีพื้นที่การเรียนรู้ที่กว้างขึ้น อีกทั้งเปิดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ที่ครูแต่ละท่านในการทำงานที่ผ่านมาโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อผลิตสื่อของเยาวชน

ลักษณะการจัดการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน มีหลายแบบ เมื่อทำการรวบรวมและจัดกลุ่มจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่

1. โปรแกรมหรือหลักสูตรระยะสั้นนอกรูปแบบโรงเรียน
2. โรงเรียนเฉพาะทางนอกระบบโรงเรียน
3. โรงเรียนแบบผสมผสาน โรงเรียนสอนนอกห้องเรียน

1. โปรแกรมหรือหลักสูตรระยะสั้น

โปรแกรมหรือหลักสูตรระยะสั้นมีในการสอนผลิตภาพยนตร์มีเป็นจำนวนมากทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยผู้จัดมีความหลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัยเอกชน โรงเรียนศิลปะ และองค์กรไม่แสวงผลกำไร (ซึ่งสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านภาพยนตร์ระดับอาชีพมีจำนวนกว่า 1,200 แห่งทั่วโลก, wikipedia) โดยความแตกต่างของการจัดโปรแกรมหรือหลักสูตรระยะสั้นของประเทศไทยและต่างประเทศอยู่ที่การจัดการของต่างประเทศ คือ การมีหน่วยกิตสะสมเมื่อเรียนจบหลักสูตรให้ใช้ในการเรียนในระบบปกติได้อย่างที่เมืองไทยไม่มี ซึ่งมีทั้งแบบจ่ายเงินและสมัครเพื่อเรียนโดยปัจจุบันการเรียนรู้เพื่อผลิตสารคดีสั้นของต่างประเทศเริ่มจะมีแนวโน้มการจัดโปรแกรมโดยการไปเรียนและฝึกทักษะที่ต่างประเทศ เพื่อค้นหามุมมอง วิธีคิด เปิดทัศนะด้านวัฒนธรรม เช่น

โปรแกรม Filmmakers Workshop in Singapore (High School) ของ Tisch School of the Arts Asia (ด้วยการสนับสนุนของ New York University) เปิดโปรแกรม Intensive Training สำหรับนักเรียนมัธยมปลายในการเรียนรู้เทคนิคการสร้างสารคดีที่ประเทศสิงคโปร์ ด้วยเหตุผลว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่เต็มไปด้วยประสบการณ์ที่หลากหลายของวัฒนธรรม คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา มีหมู่บ้านแบบดั้งเดิม ความเป็นหมู่เกาะ มีงานเทศกาลทุกปี ศิลปะ หัตถกรรม ธรรมชาติ มีอุตสาหกรรมสมัยใหม่ การสื่อสาร คมนาคมสะดวก และปลอดภัยสำหรับการใช้ชีวิต

หลักสูตร มี 2 วิชา รวมเป็น 6 หน่วยกิต

1. Filmmakers Workshop (IFMTV-UT 11.901 • 4 units)

เรียนทฤษฎีและเทคนิคการพัฒนาและสร้างแนวคิดเรื่องสั้นที่จะถ่ายทำเป็นวิดีโอด้วยคอมพิวเตอร์ โดยมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยม โดยมีการฝึกให้คุ้นชินกับการใช้เครื่องมือต่างๆผ่านวิธีการสอนแบบสาธิต และเล่าประสบการณ์ตรง

การสอนพัฒนาทักษะวิธีการกำกับ การถ่าย การตัดต่อ สารคดีสั้นประมาณ 3-5 นาที โดยเน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม โดยการสอนเน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับการเล่าเรื่องด้วยภาษาภาพ เรียนรู้การเขียนบทเบื้องต้นด้วยการฝึกเขียนแบบอิสระและฝึกอ่านบทที่ได้รับมอบหมาย

การเรียนการสอนเรื่องโครงสร้างเรื่องราวหนังสือ การพัฒนาตัวละคร การสื่อสารให้ตรงตามประเด็นที่ต้องการ และการเล่าให้เป็นเรื่องราว ไปจนถึงความเชี่ยวชาญระดับอุตสาหกรรมหนัง ด้วยการบรรยาย เสวนา และการฝึกห้องปฏิบัติการ

2. Arts and Culture of Singapore (IOART-UT 70 • 2 units)

เป็นการสำรวจความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศสิงคโปร์ ด้วยการผลิตสารคดีโดยใช้ทรัพยากรทางศิลปะและประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมของประเทศสิงคโปร์

ด้วยการใช้พหุศาสตร์ ทั้งศิลปะ ภาพยนตร์ สถาปัตยกรรม ละครเวที เพลง และการถ่ายภาพ การเรียนจะอภิปรายเรื่องการลงพื้นที่ พิพิธภัณฑสถาน และจุดสำคัญต่างๆทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

2. โรงเรียนเฉพาะทางนอกระบบโรงเรียน

โรงเรียนสอนกระบวนการผลิตสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน ยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อย ส่วนใหญ่การสอนของโรงเรียนเฉพาะทางจะเกิดที่โรงเรียนสอนคอมพิวเตอร์โดยจะเน้นที่การใช้โปรแกรมตัดต่อ การสร้างกราฟิก ไม่ได้มีจุดเน้นที่กระบวนการทำหนัง วิธีคิดในการสร้างภาพยนตร์ การวิเคราะห์เนื้อหา หรือมุ่งแก้ปัญหาใด ส่วนใหญ่จะเริ่มต้นจากหน่วยงานเอกชนหรือจากบุคคลที่มีความสามารถทางด้านนี้เอง โดยมีเป้าหมาย เช่น เพื่อฝึกฝีมือเยาวชนที่จะมีพรสวรรค์เป็นพิเศษเข้าสู่อุตสาหกรรมทำหนัง หรือการแสดง มีตัวอย่างโรงเรียนจากต่างประเทศ เช่น

ตัวอย่างจากประเทศโรมาเนียโรงเรียนลิตเติลสตาร์ส เป็นโรงเรียนวิทยุโทรทัศน์ที่จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกสำหรับเด็กและเยาวชนอายุ 5 - 11 ปี โดยเฉพาะผู้กำกับหนังสั้นที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะของเด็กในเรื่องความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเอง ทักษะการนำเสนอทักษะการสื่อสาร และทักษะทางสังคม

เว็บไซต์โรงเรียน : <http://en.micilevedete.ro/>

โรงเรียนมีเครื่องมือ สอนทั้งการสื่อสารหน้ากล้อง การสื่อสารในที่สาธารณะ การทำหนังสั้นที่หลักสูตรขึ้นอยู่กับอายุและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถส่งเข้าประกวดได้

การเขียนสคริปต์ การกำกับ โดยใช้วิธีการทำงานเป็นทีมและโรงเรียนมีการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการทำงานในสายงานโทรทัศน์ วิทยุ การจัดส่งรายงานผลการศึกษาค้นคว้าต่อผู้ปกครอง และมีทุนสนับสนุนสำหรับเด็กที่มีความสนใจแต่ไม่สามารถจ่ายค่าเล่าเรียนได้

หลักสูตรของโรงเรียน

ระยะเวลาเรียน : 19 สัปดาห์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง (1.30 ชั่วโมง)

ช่วงเวลา : มกราคม-มิถุนายน 2012

ค่าเล่าเรียน : 400 RON/เดือน (ประมาณ 3,500 บาท/เดือน)

Film and Television Semester Courses for children aged 5 to 11

หลักสูตรการแสดง:

- การเคลื่อนไหวบนเวที
- เกมการเคลื่อนไหว เกมฝึกสมาธิ แบบฝึกการจดจำ
- การพัฒนาการจินตนาการ
- การวิเคราะห์ท่าทางการแสดง

การฝึกทำงานหน้ากล้อง :

- การฝึกทักษะการใช้เครื่องมือแบบมืออาชีพ เช่น กล้อง ขาตั้ง แสงและไฟ แผงควบคุม เครื่องขยายเสียง จอ LCD ที่ใช้ออกคำสั่งในสตูดิโอรายการทีวี
- เทคนิคการเคลื่อนไหว ลักษณะการนำเสนอเช่น การพูดหน้ากล้อง
- โดยการฝึกทั้งหมดจะถูกทำออกเป็นหนังสือ และได้รับการแนะนำ ฉายจริง วิเคราะห์และให้คำแนะนำโดยครู

การฝึกออกเสียง:การออกเสียงและเทคนิคการหายใจ

3. โรงเรียนแบบผสมผสาน โรงเรียนสอนนอกห้องเรียน

การเรียนแบบผสมผสานที่พบจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การเรียนผลิตสื่อภาพยนตร์ทั้งในเวลาเรียนและกิจกรรมหลังเรียน (after school) และการใช้กระบวนการผลิตสื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้

ตัวอย่างเช่นที่ รัฐ Washington โรงเรียน Emerald Ridge High School เมือง Puyallup มีการจัดการเรียนการสอนผลิตสื่อในโรงเรียน และได้จัดทำเว็บไซต์เพื่อให้ความรู้แก่ครูโรงเรียนอื่น ส่งเสริม การการเรียนการสอนผลิตสื่อภาพยนตร์ระดับมัธยมศึกษา ทั้งด้านเนื้อหาเบื้องต้น กฎการผลิตภาพยนตร์ เทคนิค หลักสูตร ตลอดจนวิธีการตัดเกรด

เว็บไซต์: ERHStv.com

ตัวอย่างหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลไกการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านสื่อ

ตัวอย่างการสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น ประเทศ
สหรัฐอเมริกา รัฐ New Hampshire มีหน่วยงานชื่อว่า
the New Hampshire Department of Cultural

Resources ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ the State Council on the Arts, the Film and Television Office, the Division of Historical Resources, the State Library and the Commission on Native American Affairs ตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาวัฒนธรรมของรัฐ ทั้งด้านดนตรีโบราณ การแสดงเพื่อปัจจุบันและอนาคตและยังมีงานด้านหนึ่งที่สนับสนุนการผลิตสื่อในรัฐด้วยการตั้ง The New Hampshire Film & Television Office ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่จัด คือ การประกวดหนังสั้น ของนักเรียนมัธยมศึกษา มาตั้งแต่ปี 2007 และสนับสนุนเงินทุนการศึกษาการเขียนบท ภาพยนตร์ (cinematic storytelling)

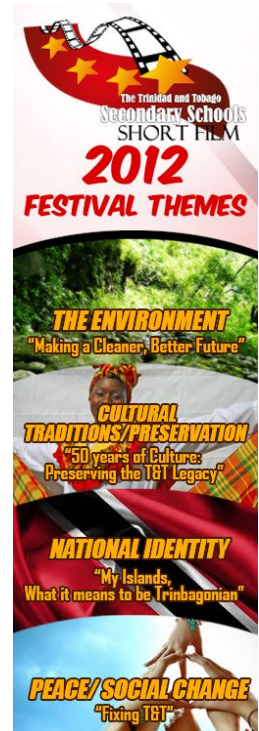
การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยร่วมกับชุมชน เช่น ในรัฐเวอร์จิเนีย The University of Virginia มีการจัดกิจกรรมและโปรแกรมการศึกษา ร่วมกับชุมชนโดยสำนักวิชา Motion Picture Arts and Sciences and สนับสนุนโดย the Charlottesville Area Community Foundation's Community Endowment, ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โรงเรียนรัฐบาลและเอกชน

งาน Virginia film Festival ที่จัดตั้งขึ้นโดย the state's Department of Economic Development ตั้งแต่ปี 1980s และรับช่วงต่อโดย University of Virginia ด้วยตั้งต้นแนวคิดจาก ความต้องการการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตภาพยนตร์และการท่องเที่ยว ต่อมามหาวิทยาลัย จึงนำเทศกาลมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในมหาวิทยาลัยภายใต้ College and Graduate School of Arts & Sciences ซึ่งมีเป้าหมายที่การนำหนังสากลมาฉาย แต่ต่อมาในปี 2009 เทศกาลหนังก็กลับเปลี่ยนแนวคิดการจัดงาน ถือว่าเป็นยุคใหม่ของการทำสารคดีสั้นที่มุ่งเป้าไปที่ การบริการแก่เด็กเยาวชนและคนในชุมชนเมือง Charlottesville และ the greater Central Virginia region ปัจจุบัน Virginia Film Festival ได้นำหนังดีภายในและนอกประเทศสู่ผู้ชมและ จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเด็กและเยาวชน ครอบครัว นักศึกษา และอื่นๆ ในชุมชนด้วยการจัด กิจกรรมวันครอบครัว จัดงานถนนภาพยนตร์ทุกวันเสาร์ จัดภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ เก้าแก่ของเมือง มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างนักทำหนังรุ่นเยาว์ (Young Filmmaker's Academy: YFA) เพื่อสนับสนุนเยาวชนเรียนรู้กระบวนการสร้างภาพยนตร์ชานแท้ ด้วยการ ทำงานเป็นทีม ทั้งเขียน กำกับ และตัดต่อหนังสั้น และจัดให้มีการประกวดโดยมีประเด็น ประวัติศาสตร์ของเทศกาล และเทศกาลนี้ยังให้โรงเรียนมัธยมในพื้นที่ส่งผลงานสารคดีของครู และนักเรียนเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งช่วยกันวางแผนการนำ กระบวนการผลิตสื่อสารคดีจัดให้เป็นกิจกรรมในห้องเรียนของแต่ละโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ เทศกาลยังได้รับความร่วมมือจากบริษัทในชุมชน Light House Studio ที่จะสนับสนุนโรงเรียน มัธยมต้นและมัธยมปลายที่สนใจในการทำหนังมาร่วมทำงานและฝึกงานที่บริษัทได้ รวมทั้งมี การจัดเดินสายเสวนาโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญการทำหนังให้แก่โรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ พุดคุย

เรื่องการทำหนัง วิธีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และสถานที่การฝึกงานที่ได้หน่วยกิตในโรงเรียน รวมทั้งมอบทุนต่างๆด้วย

แม้กระทั่ง กลุ่มประเทศขนาดเล็ก เช่น สาธารณรัฐตรินิแดดและโตเบโก (Republic of Trinidad and Tobago) เป็นประเทศหมู่เกาะหลากหลายชาติพันธุ์ มีการจัด Secondary Schools Short Film Festival (SSSFF) ด้วยการสนับสนุนของบริษัททำหนังเอกชนในประเทศ และการสนับสนุนของ Ministry of Trade and Industry, the Ministry of Education, the Division of Education, Youth Affairs and Sport of the Tobago House of Assembly และ MovieTowne Multicinemmas Limited. และภาคเอกชนเข้าร่วม สิ่งที่น่าสนใจ คือ ประเด็นการทำหนัง 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ความเป็นชาติ และด้านสันติภาพหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อเป้าหมายในการสนับสนุนการสร้างงานให้เยาวชน สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม และพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศ โดยจัดมาตั้งแต่ปี 2010

Website: www.trinidadandtobagofilm.com

ตัวอย่างการเริ่มต้นที่ดีจากด้วยพลังของเยาวชนเอง เช่น Kelley Katzenmeyer เด็กสาวอายุ 19 ปี นักทำหนังจากประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างที่เรียนมัธยมศึกษาชั้นวางวัล 2010 YoungArts Gold Award in Cinema และได้ทำหนังเรื่อง "To Be Remembered" เข้าร่วมในงาน the Nashville Film Festival หนึ่งในงานที่เก่าแก่และจัดมานานที่สุดงานหนึ่งในอเมริกา และต่อมาเธอได้รับการคัดเลือกได้ทุนรัฐบาล U.S. Department of State ในสายศิลปะโดยเข้าพบกับประธานาธิบดีโอบามา ก่อนจะมาเรียนต่อมัธยมที่ประเทศเกาหลีใต้ และ Columbia University ก็ได้ทาบทามให้เธอเข้าเรียนโดยเธอขอไปเรียนมหาวิทยาลัยหลังจากที่ได้ทำโปรเจกต์หนังสารคดีขนาดยาวเรื่อง Korean high school students เสร็จเสียก่อน

สารคดีที่เธอกำลังทำมีคุณค่ากับประเทศเกาหลีมาก ด้วยเนื้อหาการวิเคราะห์อย่างจริงจังถึงค่านิยม วิธีคิด และการใช้ชีวิตของเยาวชน ที่นับวันจะทำลายตัวตนของตัวเองและของประเทศลง

ปัจจุบัน ความเคลื่อนไหวของเธอได้จัดทำ facebook เพื่อปลุกกระแสการทำหนังสั้นในโรงเรียน โดยมีเพื่อนชาวเกาหลีร่วมมือกันทำด้วย มีคนกด like จำนวน 2649 และโดยมีเด็กและเยาวชนหลายชาติสนใจหนังสั้นที่เธอกำลังทำอยู่ด้วย และหนังที่เธอกำลังทำอยู่นี้เธอตั้งเป้าจะหารายได้ให้นักเรียนเกาหลี ด้วยเหตุที่เธอบอกว่าหนังเรื่องนี้ไม่ได้ทำเกี่ยวกับนักเรียนมัธยมเกาหลีแต่เธอทำกับนักเรียนมัธยมเกาหลี (we're not just making a film ABOUT students- we're making a film WITH students) โดยเงินที่บริจาคจะนำไปซื้อกล้องและอุปกรณ์เสียงให้นักเรียนเกาหลีเพื่อที่เขาจะได้ทำสารคดีประสบการณ์การเรียนมัธยมของพวกเขาเอง

ที่มา : เว็บไซต์: www.koreanhighschool.com

ทฤษฎีการออกแบบการเรียนรู้ (Instructional Design)

ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนที่คำนึงถึงกระบวนการที่มีความเป็นรูปธรรมสูงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแล้ว สิ่งที่ใช้ในการสังเคราะห์ให้ได้กระบวนการจัดการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนคือการออกแบบการเรียนรู้การสอน (Instructional Design)

การออกแบบการเรียนรู้หรือการออกแบบการเรียนรู้การสอนเป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน และวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้การสอน นักการศึกษาหลายๆท่านได้นำเสนอรูปแบบของกระบวนการออกแบบการเรียนรู้การสอนไว้มากมายดังตัวอย่างต่อไปนี้

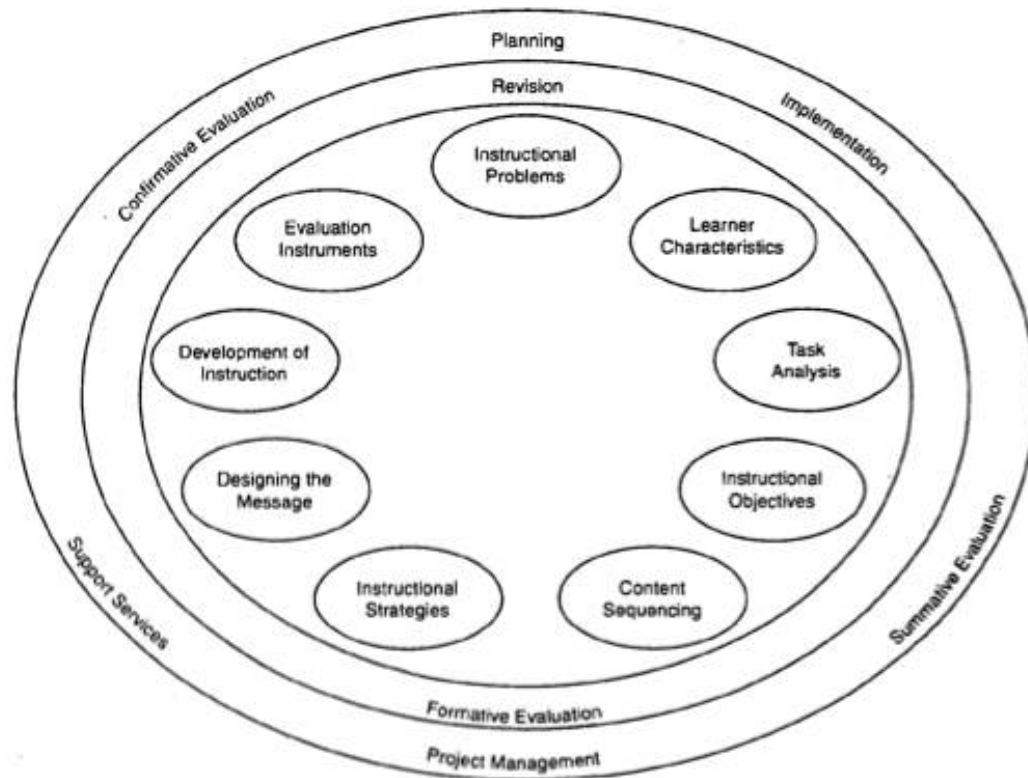
1. ADDIE Model

A	Analysis
D	Design
D	Development
I	Implementation
E	Evaluation

เป็นโมเดลการออกแบบการสอนที่ใช้กันเป็นส่วนมากในปัจจุบัน เป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงมาจาก ADDIE Model รูปแบบอื่นไม่ว่าจะเป็น Dick & Carey, Kemp ISD Model สิ่งหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในการปรับปรุงรูปแบบคือการใช้หรือเริ่มจากรูปแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นแนวคิดที่ยอมรับกันมาอย่างต่อเนื่องหรือเป็นข้อมูลสะท้อนที่ได้รับเพื่อการพัฒนาปรับเปลี่ยนที่วัสดุการสอนถูกสร้างขึ้นรูปแบบนี้พยายามทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายโดยการเข้าใจปัญหาที่ต้องการแก้ไข แต่อย่างไรก็ตามก็มีได้ระบุขั้นตอนย่อยอย่างละเอียดว่าในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์สิ่งใดลงไปในระบบบ้าง

2.The Morrison,Ross and Kemp model

ภาพที่ 5 โมเดลการเรียนรู้ของมอร์ริสัน โรสและเคมป์

Morrison ,Ross and Kemp ได้พัฒนาโมเดลการออกแบบระบบการเรียนการสอนโดยโมเดลที่พัฒนาขึ้นได้กำหนดขั้นตอนที่เป็นรายละเอียดในกระบวนการที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่า Heinich, Molenda, Russell and Smaldino ดังภาพจะเห็นขั้นตอนที่ขยายในรายละเอียดต่างๆ เช่นมีการวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์งานที่จะมอบหมายให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะที่กำหนดซึ่งเป็นเป้าหมายของการเรียนการสอนก่อนที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนมีการกำหนดขั้นตอนการจัดลำดับการนำเสนอ และแยกขั้นตอนการประเมินผลออกเป็น 2 ขั้นตอนคือการประเมินระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน (Formative evaluation) เพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับในขณะจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนแล้ว (Summative evaluation)

แนวทางการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้
(สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2012)

ในหลายๆกลุ่มเคลื่อนไหว มีการใช้สื่อ ICT เพื่อการใช้ปรับพฤติกรรมเด็กในด้านต่างๆ ตั้งแต่ การเรียนรู้จนถึงปรับพฤติกรรมการดำรงชีวิต โดยผ่านการใช้กล้อง โปรแกรม เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของตน โดยผ่านหลักสูตรถ่ายภาพ การออกแบบสิ่งพิมพ์และกราฟฟิก หลักสูตรการผลิตหนังสือ

eDLTV ช่วยในเรื่องของการเรียนรู้สามัญ และอาชีพ โดยมีสื่ออยู่ 30,302 ชิ้น ซึ่งประกอบด้วย วิดีทัศน์ 15,278 ชิ้น สไลด์ 4,738 ชิ้น ใบความรู้ 5,727 ใบงาน 2,369 แบบทดสอบ 1,302 และ สื่ออื่นๆ 339

พี่วันชัย เครือข่ายครอบครัว กล่าวถึงปัญหาการเข้าถึง ICT ของเด็กในหลายๆกลุ่มคือ Hardware ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างการเหลื่อมล้ำที่จะสามารถทำให้เด็กได้เข้าถึงความรู้ต่างๆได้

ศูนย์การเรียนรู้ ICT อบต. บางเปรี้ยว ศูนย์ ICT ชุมชนมี E-Shop ที่จะเป็เครื่องมือในการช่วยให้เด็กในชุมชนสร้างอาชีพ สร้างรายได้ผ่านสื่อOnline โดยทางศูนย์ได้กล่าวถึงแนวคิดไว้ว่า “ถ้าเด็กได้สัมผัสสื่อที่ดีตั้งแต่แรก อย่างไรก็ดีเด็กก็จะเลือกรับแต่สื่อดี ดร.อมรวิทย์ นาคทรพ”

1.1 แนวทางการบูรณาการการผลิตสื่อของเด็กเข้ากับลักษณะ(approach)การเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น RBL,PBL

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม มีปรากฏในวงการศึกษไทยหลายรูปแบบเช่น

1) การเรียนรู้จากกรณีปัญหา (Problem – based Learning : PBL)

เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนคิดและดำเนินการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ และเลือกแหล่งเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มและพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งวิธีการนี้จะทำได้ดีในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาเพราะผู้เรียนมีระดับความสามารถทางการคิดและการดำเนินการด้วยตนเองได้ดี

2) การเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individual study)

เนื่องจากผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ และความสนใจที่จะเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์หลายวิธี เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่สามารถตอบสนองผู้เรียนในแต่ละคนที่แตกต่างกันได้ อาทิ

2.1 เทคนิคการใช้ Concept mapping ที่มีหลักการใช้ตรวจสอบความคิดของผู้เรียนว่าคิดอะไร เข้าใจสิ่งที่เรียนอย่างไรแล้วแสดงออกมาเป็นกราฟฟิก

2.1 เทคนิค Learning Contracts คือ สัญญาที่ผู้เรียนกับผู้สอนร่วมกันกำหนดเพื่อใช้เป็นหลักยึดในการเรียนว่าจะเรียนอะไร อย่างไร เวลาใด ใช้เกณฑ์อะไรประเมิน

2.3 เทคนิค Know – Want – Learning ใช้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ผสมผสานกับการใช้ Mappingความรู้เดิม เทคนิคการรายงานหน้าชั้นที่ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมานำเสนอหน้าชั้นซึ่งอาจมีกิจกรรมทดสอบผู้ฟังด้วย

2.4 เทคนิคกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

3) การเรียนรู้แบบสรคณิยม (Constructivism)

การเรียนรู้แบบนี้มีพื้นฐานเชื่อว่า “ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยการอาศัยประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับเพื่อค้นหาความจริง โดยมีรากฐานจากทฤษฎีจิตวิทยาและปรัชญาการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งนักทฤษฎีสรคณิยมได้ประยุกต์ทฤษฎีจิตวิทยาและปรัชญาการศึกษาดังกล่าวในรูปแบบและมุมมองใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

3.1 กลุ่มที่เน้นกระบวนการรู้คิดในตัวบุคคล (radical constructivism or personal Constructivism or cognitive oriented constructivist theories) เป็นกลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นรายบุคคล โดยความเชื่อว่ามันมนุษย์แต่ละคนวิธีเรียนและวิธีคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.2 กลุ่มที่เน้นสร้างความรู้โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social constructivism or social oriented constructivist theories) เป็นกลุ่มที่เน้นว่า ความรู้คือผลผลิตทางสังคม โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นสองประการ คือ 1) ความรู้ต้องสัมพันธ์กับชุมชน 2) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนั้นครูจึงต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

4) การเรียนรู้จากการสอนแบบเอสไอพี

การสอนแบบเอส ไอ พี เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อฝึกทักษะทางการสอนให้กับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถเกี่ยวกับทักษะการสอน โดยผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีผลทางตรง คือ การมีทักษะการสอน การมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับทักษะทางการสอนและผลทางอ้อมคือ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ความร่วมมือในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการเรียนรู้

วิธีที่ใช้ในการสอน คือ การทดลองฝึกปฏิบัติจริงอย่างเข้มข้น ต่อเนื่องและเป็นระบบโดยการสอนแบบจุลภาค มีที่ให้ผู้เรียนทุกคนมีบทบาทในการฝึกทดลองตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการฝึก ขั้นตอนการสอน คือ ขั้นความรู้ความเข้าใจ ขั้นสำรวจ วิเคราะห์และออกแบบการฝึกทักษะขั้นฝึกทักษะ ขั้นประเมินผล โครงสร้างทางสังคมของรูปแบบการสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ในขณะที่ผู้เรียนฝึกทดลองทักษะการสอนนั้น ผู้สอนต้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนอย่างใกล้ชิด สิ่งที่จะทำให้การฝึกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ความพร้อมของระบบสนับสนุนอย่างใกล้ชิด สิ่งที่จะทำให้การฝึกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ความพร้อมของระบบสนับสนุน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการสอน ห้องสื่อเอกสารหลักสูตรและการสอน และเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง

5) การเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning)

การเรียนรู้แบบนี้เป็นทำให้ผู้เรียนศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เช่นการจัดการเรียนการสอนแบบสืบค้น (Inquiry Instruction) การเรียนแบบค้นพบ (Discovery Learning) การเรียนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งการเรียนการสอนแบบแสวงหาความรู้ด้วยตนเองนี้ใช้ในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นรายบุคคล และกระบวนการกลุ่ม

6) การเรียนรู้จากการทำงาน (Work – based – Learning)

การเรียนรู้แบบนี้เป็นจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เนื้อหาสาระ การฝึกปฏิบัติจริง ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยสถาบันการศึกษามักร่วมมือกับแหล่งงานในชุมชน รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการประเมิน

7) การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (Research-based-Learning)

การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยถือได้ว่าเป็นหัวใจของบัณฑิตศึกษา เพราะเป็นการเรียนที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยตรง เป็นการพัฒนาระบบการแสวงหาความรู้และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยรูปแบบการเรียนการสอนอาจแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะใหญ่ๆได้แก่ การสอนโดยใช้วิธีวิจัยเป็นวิธีสอน การสอนโดยผู้เรียนร่วมทำโครงการวิจัยกับอาจารย์หรือเป็นผู้ช่วยโครงการวิจัยของอาจารย์ การสอนโดยผู้เรียนศึกษางานวิจัยของอาจารย์และของนักวิจัยชั้นนำในศาสตร์ที่ศึกษา และการสอนโดยใช้ผลการวิจัยประกอบการสอน

8) การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (Crystal – based Approach)

การจัดการเรียนรู้ในแบบนี้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ความคิดด้วยตนเองด้วยการรวบรวม ทำความเข้าใจ สรุป วิเคราะห์ และจากการศึกษาด้วยตนเองเหมาะสมสำหรับบัณฑิตศึกษา เพราะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับศาสตร์ที่ศึกษามาในระดับหนึ่งแล้ว

วิธีการเรียนรู้เริ่มจากการทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตามแนวนี้ จากนั้นทำความเข้าใจในเนื้อหาและประเด็นหลักๆของรายวิชา มอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดตามประเด็นที่กำหนด แล้วให้ผู้เรียนพัฒนาแนวคิดในประเด็นต่างๆแยกทีละประเด็น โดยให้ผู้เรียนเขียนประเด็นเหล่านั้นเป็นผลงานในลักษณะที่เป็นแนวคิดของตนเองที่ผ่านการกลั่นกรอง วิเคราะห์เจาะลึกจนตกผลึกทางความคิดเป็นของตนเอง จากนั้นจึงนำเสนอให้กลุ่มเพื่อนได้ช่วยวิเคราะห์วิจารณ์อีกครั้ง

การเรียนรู้แบบยุววิจัย

ยกตัวอย่างเช่นโครงการที่ทางสกว.ได้ดำเนินการที่เกิดการขยายผลและเกิดข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ โครงการยุววิจัย ที่เริ่มต้นโดยโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยให้เยาวชนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัย มีกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ได้รู้จักการตั้งคำถามต่อสิ่งรอบตัวแล้วหาวิธีการที่จะตอบคำถามด้วยวิธีการต่างๆ โดยศึกษาไปในประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยที่

คุณลักษณะที่พึงวัดและประเมินผลการเรียนรู้และแนวทางการวัดและประเมินการเรียนรู้ของเด็กในการผลิตสื่อ

จากกระบวนการยุววิจัยได้มีการกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้เพื่อเป็นการประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนดังนี้

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดี และฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม
4. นักเรียนฝึกคิดหลายวิธี สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้อย่างชัดเจน มีเหตุผล
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
6. นักเรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน
7. นักเรียนสนใจใฝ่รู้ มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข
8. นักเรียนฝึกระเบียบวินัย และรับผิดชอบในการทำงานจนเสร็จ
9. นักเรียนฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น

- 5) การจัดการเชิงระบบในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียนรวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน
- 6) ทักษะของครูที่จำเป็นต่อการสร้างการเรียนรู้ของเด็กนอกฐานโรงเรียน

1.2 ความเคลื่อนไหวและความพยายามเชื่อมโยงความรู้นอกฐานโรงเรียนสู่ระบบการเรียนรู้การสอน

รวมถึงเครือข่าย ครู โรงเรียน ในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กระดับประถมศึกษาโรงเรียนและรูปแบบการเรียนรู้แบบ Non-Traditional Based ในประเทศไทย

1.2.1 จังหวัดลำปาง

ข้อมูลการจัดการศึกษา

ในจังหวัดลำปางมีการจัดการเรียนรู้ของเด็กระดับประถมศึกษาโรงเรียน โดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน โดยมีการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.22 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 47.39 ระดับปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 37.39 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 21.14 ตามลำดับโดยสอดคล้องตามการบูรณาการผ่านการจัดประสบการณ์หรือหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ดังนี้

ในระดับปฐมวัยบูรณาการผ่านการจัดประสบการณ์หรือหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมาคือ กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 34.78 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ คิดเป็นร้อยละ 22.17 กิจกรรมเสรี คิดเป็นร้อยละ 20.87 กิจกรรมกลางแจ้ง คิดเป็นร้อยละ 19.13 กิจกรรมเกมการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.70 ตามลำดับนอกจากนี้ ในส่วนของการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นผ่านการจัดผ่านทางแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.96 รองลงมาคือผ่านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.09 และผ่านการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 35.22 ตามลำดับ

ในระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษา มีการบูรณาการในสาระแกนกลางกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.09 รองลงมาคือสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 70 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 69.13 สาระการเรียนรู้ศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 65.22 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 57.39 สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 40.43 สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 39.13 และสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา คิดเป็นร้อยละ 38.70 ตามลำดับ

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในโรงเรียน มีวิธีการวัดและประเมินจากผลงานนักเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.82 รองลงมาคือ วัดและประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็น แบบประเมินเจตคติ คิดเป็นร้อยละ 57.39 วัดและประเมินจากแบบทดสอบ คิดเป็น

ร้อยละ 55.21 และวัดและประเมินในลักษณะอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.91 เช่น การประเมินจากสภาพจริง การสังเกต สัมภาษณ์ แบบสังเกต และการเขียนรายงานกลุ่มเป็นต้น

ในด้านของตัวชี้วัดที่เป็นผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครู โรงเรียนและชุมชน พบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.13 รองลงมาคือมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา คิดเป็นร้อยละ 88.70มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 73.04 และมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ คือมีความสนใจในเรื่องราวของท้องถิ่นที่อยู่(หมู่บ้าน) ที่ตนเองอาศัยอยู่ และร่วมงานวิจัยหน่วยงานภายนอก รวมทั้งอนุรักษ์สืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 4.78 ตามลำดับ

กระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่พบ คือ การใช้กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน และกิจกรรมค่ายและชมรม โดยมีลักษณะการสอนแบบสืบค้นจัดโครงการหรือโครงการวิจัย โดยอิงเนื้อหาจากตำราเรียน นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น

ตัวอย่างโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน

- โรงเรียนแม่เกาะวิทยา อำเภอแม่เกาะ จังหวัดลำปาง ใช้กระบวนการผลิตสารคดี “ตัวเมือง ศาสตร์และศิลป์ของคนเมือง” ในการศึกษาและนำเสนอ เพื่อการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาด้านอักษรตัวเมืองที่มีมาแต่โบราณให้คงอยู่ เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นต่อไป

การใช้กระบวนการค่ายเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านให้แก่นักศึกษา “กิจกรรมค่ายสัมพันธ์ อ่านเพื่อชีวิต พินิจธรรมชาติ”

- กรณีศึกษาหมู่บ้านสามขา การใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้

การใช้กระบวนการผลิตหนังสือนิตานภาพวาด เป็นบทเรียนแบบบูรณาการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารสาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาครุศาสตร์ เกิดเป็นเรื่องสั้นสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่๓ “บทเรียนจากท้องทุ่ง...โรงเรียนแห่งชีวิต”

การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในแง่ของบริบทชุมชนในจังหวัดลำปางที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในโรงเรียนนั้น แบ่งเป็นด้านๆ โดยบริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในโรงเรียนด้านคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 75.65 รองลงมาคือด้านวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 75.22ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 66.52ด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ54.78ตามลำดับ

ชุมชนมีส่วนร่วมในแง่ของการเป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครูและนักเรียน เช่นผู้รู้ ผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ คือประเพณีวัฒนธรรม แหล่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ นครลำปางเป็นสื่อในการเรียนรู้ เช่นโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยเฉพาะวัด ซึ่งจะพบได้มากในเกือบทุกชุมชน

นอกจากทรัพยากรชุมชนในแง่ของสถานที่หรือประเพณีที่มีส่วนในการออกแบบการเรียนรู้การสอนแล้ว การใช้อาชีพเองก็สามารถเป็นตัวเลือกที่ดีในการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เช่นกิจกรรมการนวดการทำข้าวเกรียบ เป็นต้น

การพัฒนาต่อยอด

ในส่วนของจังหวัดลำปางมีความตั้งใจที่จะรวบรวมองค์ความรู้ถ่ายทอดผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างคุณค่า และเพิ่มมูลค่าเป็น “สารานุกรมอิเล็กทรอนิกส์” ผ่านอินเทอร์เน็ตของชุมชนบ้านเอื้อม อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปางเพื่อแก้ปัญหา “เด็กติดเกมส์ ติดเน็ต” มาสร้าง “พลังแห่งการเรียนรู้ท้องถิ่นผ่านสื่อเทคโนโลยี

1.2.2 จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลการจัดการศึกษา

จังหวัดอุบลราชธานีมีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระท้องถิ่นมากที่สุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 32.7 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 24.5 และระดับปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 7.1 ตามลำดับโดยดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาใน 4 รูปแบบ คือ 1. การบูรณาการในสาระแกนกลางทั้ง 8 กลุ่ม 2. จัดเป็นรายวิชาเพิ่ม 3. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4. กิจกรรมอื่นๆ

วิธีการวัดและประเมินผลการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น ส่วนใหญ่วัดและประเมินผลด้วยผลงานนักเรียนรองลงมาคือ แบบสอบถามความคิดเห็น/แบบประเมินเจตคติและน้อยที่สุดคือ การสังเกต การสนทนา

ตัวชี้วัดความสำเร็จวัดจากผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครู โรงเรียน และชุมชน โดยผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนพบว่า

1. นักเรียนร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีมากที่สุดรองลงมาคือ ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา และน้อยที่สุดคือ การได้รับรางวัลยกย่อง
 2. นักเรียนส่วนใหญ่มีความสำนึกรัก ภูมิใจ และตระหนักในคุณค่าของความรู้ท้องถิ่นได้แก่วัฒนธรรมาภิบาลภาษาท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน การแต่งกายและปฏิบัติตามประเพณีท้องถิ่น การร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นการมีส่วนร่วมทำให้ท้องถิ่นน่าอยู่ เป็นต้น
 3. นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นและพัฒนาความรู้ท้องถิ่นในชีวิตจริงมาสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน
 4. นักเรียนได้รับการยกย่องหรือได้รับรางวัลจากการจัดการกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น
- ผลที่เกิดขึ้นกับครู/โรงเรียน พบว่า
1. ครูมีการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เอกสารประกอบการสอน/ใบงาน สื่อเทคโนโลยี เช่น e-Learning-book

เว็บไซต์ชุดความรู้ที่เกิดจากการทำงานร่วมกับชุมชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

2. การได้รับการยกย่องหรือรางวัล

3. การได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากผู้ปกครอง/ชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การได้รับการชื่นชมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนจากชุมชน เป็นต้น

4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ทำให้ครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนและชุมชนมีส่วนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในท้องถิ่นร่วมกันเพื่อถิ่นฐานบ้านเกิดและความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ผลงานของนักเรียนแสดงถึงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและท้องถิ่น นำไปสู่ความร่วมมือ ความรับผิดชอบและความรักในท้องถิ่น การเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น

ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน/ท้องถิ่น พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น ได้แก่ เป็นที่ปรึกษาเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นการสนับสนุนงบประมาณการเป็นวิทยากรให้ความรู้ เป็นคณะกรรมการในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

ลักษณะกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่พบคือ

1. ศึกษาเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย

2. โครงการพัฒนาท้องถิ่น

3. เรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

4. เรียนเป็นกลุ่ม

5. แสวงหาความรู้ในชุมชน

6. ใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อแสวงหาความรู้ จัดทำผลงานและเสนอผลงาน โดยระดับประถมศึกษา – สืบค้นข้อมูล ใช้ e-mail ทำรายงาน

ระดับมัธยมต้น – สืบค้นข้อมูลใช้ e-mail ทำรายงาน

ระดับมัธยมปลาย – สืบค้นข้อมูลใช้ e-mail /G+/facebook และ VDO นำเสนอผลงาน

จากการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ ค่า/ชมรม และกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนศึกษาชุมชน ตามลำดับ

การใช้กิจกรรมทัศนศึกษาในการจัดการเรียนการสอน เช่น การเรียนศิลปะด้วยการทัศนศึกษาวัดริมฝั่งแม่น้ำมูล เป็นต้น

ในส่วนของการใช้โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ที่พบคือ โครงการทูลเกล้าฯ ถวาย และสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 55.1 และไม่มีผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นที่สนใจร่วมกัน การฝึกปฏิบัติจากการสาธิตของผู้รู้ ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ 53.1

มีการดึงเอาพลังของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาส่งเสริมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น ผู้ปกครองพาทำอาหารจากมะละกอในสาระกิจกรรม สร้างเสริมประสบการณ์หน่วยผักและผลไม้ใช้สถานที่สำคัญต่างๆในจังหวัด เช่น พิพิธภัณฑ์สถานศึกษาแห่งชาติ ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาประวัติเมืองและนิทานพื้นบ้านนอกจากนี้ ยังมี ดนตรีพื้นเมือง เช่น เพลงกล่อมลูก เป็นต้น

ในส่วนของด้านเทคโนโลยี มีการเสนอให้ใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการออกแบบลายเขียนพระราช

1.2.3 สามจังหวัดชายแดนใต้

ข้อมูลการจัดการศึกษา

ร้อยละ 76 มีการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยในระดับปฐมวัยจะบูรณาการผ่านการจัดประสบการณ์หรือหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมหลักคือ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและในระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่บูรณาการผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมแนะแนวกิจกรรมชุมนุมส่วนการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่บูรณาการกับสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ภาษาไทย

ตัวอย่างโรงเรียนที่ใช้การเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน

- โรงเรียนบ้านโต๊ะนอ จ.นราธิวาส มีการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักสูตรวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นพืชสมุนไพรรักษาสุขภาพน้ำยาพาราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6

- จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาชุดการจัดการการเรียนรู้เรื่องแหวนโกตาบารูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” โรงเรียนบ้านโกตาบารู อำเภอรามัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต 1 โดยใช้เครื่องมือประกอบด้วย ชุดการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ท้องถิ่นเรื่อง แหวนโกตาบารู จำนวน 8 ชุดการเรียนรู้แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น เรื่อง แหวนดกตาบารู ผลการวิจัย นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องแหวนโกตาบารู มีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การมีส่วนร่วมของชุมชน

มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน คือ ดีเกฮูลู และรำมโนราห์ มา ร่วมกับการเรียนการสอน

รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น

รูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นที่โรงเรียนใช้ส่วนใหญ่ คือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย การใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น มัสยิด โรงเรียนตาดีกาและการใช้สื่อสารเรียนรู้จากท้องถิ่น โดยมีวิธีการที่ใช้ส่วนใหญ่ดังนี้

- 1.หลักสูตรท้องถิ่น เช่น การงานอาชีพ หลักสูตรอิสลามศึกษา ฯลฯ
- 2.แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เช่น มัสยิด โรงเรียนตาดีกา ฯลฯ
- 3.สื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น เช่น จัดแต่งบอร์ดในเทศกาลต่างๆภายในโรงเรียน ฯลฯ
- 4.ชุดการเรียนรู้ท้องถิ่น เช่นภาษามลายู ภาษาอาหรับ เทศกาลต่างๆ
- 5.บทเรียนท้องถิ่น เช่น การทำกิจกรรมอาซูรอ การทำนา ฯลฯ

1.2.4 จังหวัดยะเชิงเทรา

ลักษณะกิจกรรมที่จัด

มีการใช้การเล่นพื้นบ้านมาบูรณาการกับวิชาเรียน เช่น ซี่มำก้านกล้วย – เรื่องมูมว้างเปี้ยว – เรื่องทศและแผนผังเดินกะลา – เรื่องรูปทรง ทศและแผนผัง นอกจากนี้ยังมีการนำการทำอาหารมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น ทำขนมไทย ปลาเค็ม ฯลฯ และการเรียนรู้จากตัวแบบ เช่น OTOP ขนมจากน้ำพริกเผา เป็นต้น

มีการใช้เรื่องเล่า ชาว เหตุการณ์ต่างๆ สารคดี ในการเรียนรู้ การฟัง การดู การพูด เช่น ตำนานเมืองเชิงเทรา ตำนานวัดโสธร เป็นต้น

การมีส่วนร่วมจากชุมชน

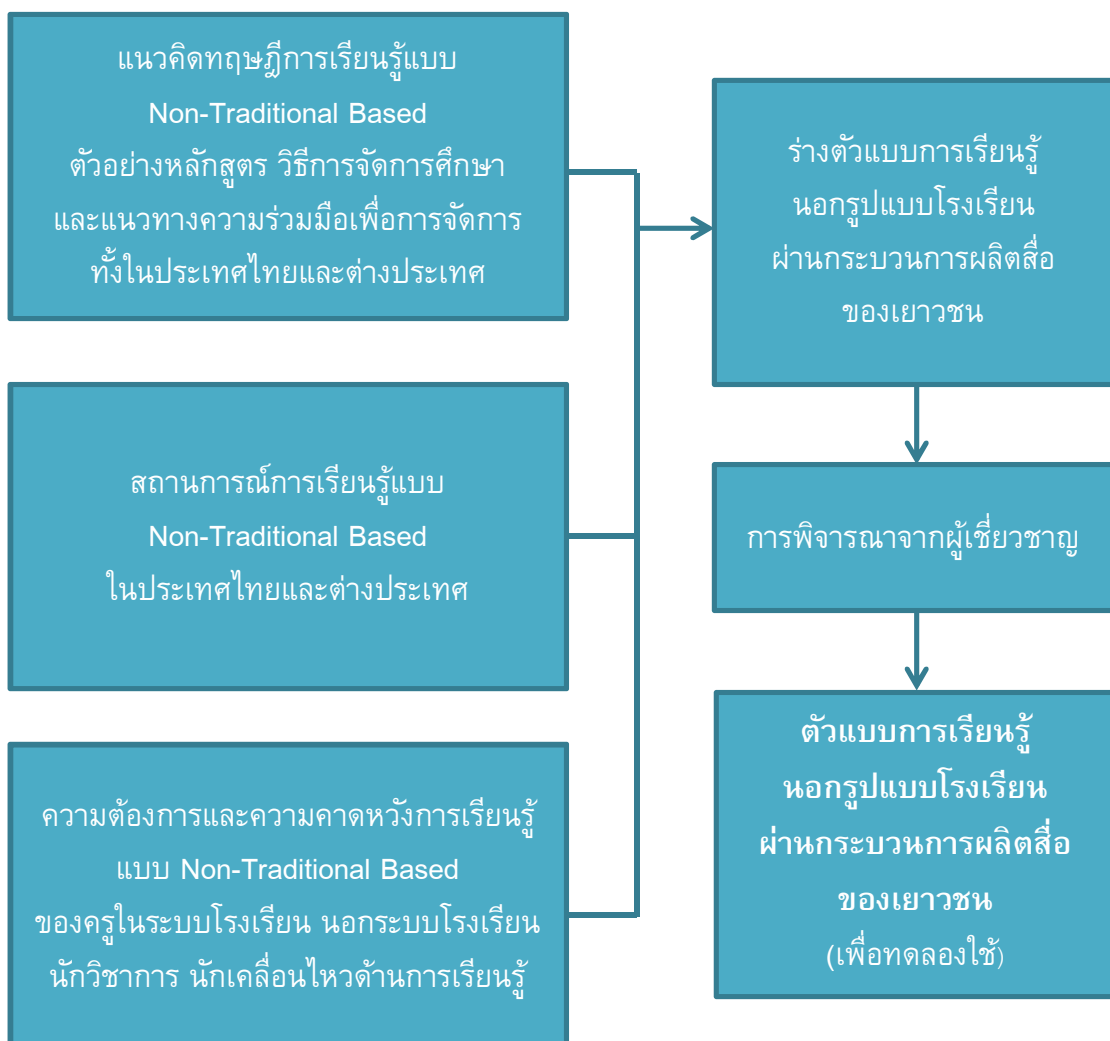
ใช้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ เช่น ตลาดคลองสวนแม่น้ำบางปะกงการเลี้ยงกุ้ง ฯลฯ ใช้โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรียนรู้เรื่องศิลปะ นอกจากนี้ยังใช้การสำรวจแหล่งน้ำ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่ออธิบายสมบัติทางกายภาพของแหล่งน้ำ

บทที่ 3

สังเคราะห์ตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียน

ตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้

วิธีการสร้างตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนมีขั้นตอนจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและสถานการณ์ การเรียนรู้แบบ Non-Traditional Based ตัวอย่างหลักสูตร วิธีการจัดการศึกษา และแนวทางความร่วมมือเพื่อการจัดการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ข้อค้นพบในเบื้องต้นทำให้ได้แนวคิดรูปแบบที่ดีสำหรับประเทศไทยแบบไม่เป็นทางการ จากนั้นทางคณะวิจัยจึงศึกษาความต้องการและความคาดหวังของครูในระบบโรงเรียน นอกกรอบโรงเรียน นักวิชาการ นักเคลื่อนไหวด้านการเรียนรู้ และโดยเฉพาะเยาวชน ถึงความต้องการการเรียนรู้รูปแบบใหม่นี้ อย่างไรก็ตาม โดยใช้กระบวนการ focus group แล้วจึงจัดทำตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน เพื่อทดลองจัดการเรียนรู้ และประเมินผลสัมฤทธิ์เจตคติและทัศนคติ

ผลจากประชุมกลุ่มย่อย โรงเรียนไทยในอีก 10 ปีข้างหน้า

การศึกษากระแสหลักจะสามารถดึงศักยภาพของเด็กออกมาได้ จุดประกายเด็กให้มีไฟจากสังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อไปสู่ความเข้าใจโลกอันซับซ้อนในโลกปัจจุบัน เรียนความจริงมากกว่าการเรียนวิชาการที่ไร้ประโยชน์ครูที่อยู่ภายใต้ระบบคิดที่กดทับความคิดสร้างสรรค์ เราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะสามารถเปลี่ยนวิธีคิดของเขาได้ จะได้ไม่กักขังให้นักเรียนเรียนรู้ตามแบบที่เขาปรารถนาให้เป็นแต่ติดกรอบเดิมๆ

ชีวิตของเด็กในอนาคตจะเป็น “ชีวิตติดคอม” มักหมกมุ่นกับตนเองและเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ค้นหาตนเอง ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นมากนัก ในเรื่องของศีลธรรมจรรยาบรรณก็ลดน้อยลงเนื่องจากไม่ว่ากิจกรรมใดๆ ก็มักทำผ่านโลกออนไลน์ ไม่ค่อยมีเด็กที่ชอบการไปวัดทำบุญเท่าที่ควร และยังพบว่ากรอบความคิดที่อยู่กับโลกปัจจุบันลดลง ชีวิตติดอยู่กับความเพ้อฝัน ซึ่งในอนาคตคิดว่าเด็กๆ คงมีเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาเข้าวัด ออนไลน์ตลอดเวลาทันใจ ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวอาจจะทำให้ภาระงานครูน้อยลง แต่ศีลธรรมจรรยา ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ของเด็กแยลงก็เป็นได้

นายสมพล กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า ต่อไปในอนาคต 10 ปีข้างหน้า เด็กจะมีความสุขทุกพื้นที่ มีที่ว่างในความคิด “เชื่อในสิ่งที่เห็น มากกว่าสิ่งที่เห็น” กระแสสวนกลับไปหาธรรมชาติ “คำสอนของครูเยี่ยวยาจิตใจของเด็กได้เป็นอย่างดี” สุดท้ายกลับไปที่ธรรมชาติและความเป็นชาติอยู่ดีเชื่อในศักยภาพของผู้เรียนการเรียนการสอนของโรงเรียนจะเป็นกระบวนการที่ยอมให้เด็กผิดพลาดได้บ้าง

นายรังสรรค์ กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า เป็นการเรียนรู้ในกฎระเบียบ ภายหลังลูกกรงข้อกำหนดห้าม “ดึงกำแพงที่กั้นออกเพื่อให้สื่อวิ่งเข้าไป เพื่อพัฒนาคนที่เหลือขอ ต้องโทษแล้ว” การดึงกลับให้มาเป็นพลเมืองดี เพิ่มศักยภาพได้อีกมาก

นางสาวสายพิน กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า ใน 10 ปีข้างหน้าโรงเรียนมีช่องว่างมากขึ้น นโยบายโรงเรียนเล็กร่วงตามไม่ทัน นโยบายฉาบฉวยไม่ยั่งยืน ยิ่งเร่งรัดช่องว่างยิ่งห่างมากขึ้น สิ่งที่ยากเห็นให้เด็กฝึกการคิด ครูรับฟังมากขึ้น เรียนปฏิบัติฝึกกระบวนการมากกว่าเรียนในห้องอย่างเดียว เด็กคิดการศึกษาทำให้เขาไม่ได้ประโยชน์อะไร

นางวรรณิศา กล่าวว่า ครูต้องมองว่าเราไม่ใช่ครูเมื่อเราเป็นมนุษย์เราต้องสร้างสรรค์สิ่งดีๆ โลกนี้ไม่มีคนโง่ เรียนที่ไหนก็ได้เด็กต้องเรียนรู้ ครูไม่ยึดติดกับเวลา การจัดชั่วโมงเรียนให้เด็ก 8 ชั่วโมง เสียเวลาเปล่าเพราะว่าเด็กไม่ได้ประโยชน์อะไร เรียนในสิ่งที่เขาไม่อยากจะไปเรียนกับเพื่อนในทุ่งนา หนังสือยังจำเป็นในการจรรโลงความคิดของคน มีจอคอมเพื่อเผยแพร่สิ่ง

ต่างๆ และสืบค้นข้อมูล ครูทุกคนต้องเป็น ผอ. หมายถึง ผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถจัดหลักสูตรการเรียนรู้ของเราได้เอง

ดาบตำรวจสมศักดิ์ กล่าวอธิบายรูปว่า เชื่อว่าทุกคนเป็นครูได้ งานครูตำรวจข้างถนน เด็กข้างถนนทุกคนเป็นครูผม จากเคสทั้งพันเคสที่ดูแล วิถีของเด็กการโกหกเพื่อเอาตัวรอด “เด็กบอกว่าครูดี” สอนให้มีความคิด ให้มีทักษะชีวิต การมีชีวิตอยู่ให้กับเด็กเร่ร่อน บ้านอยู่ที่ไหน อยากเป็นอะไร จุดหลักหัวลำโพง สะพานพุทธ จตุจักร การดูแลเด็กตั้งแต่แรกเหง้า ดูแลปัญหาทุกอย่างอยู่ที่ตำรวจ การบูรณาการทุกหน่วยงานลงไปที่ชุมชนจริง ๆ ดูแลเวลาหลังเลิกเรียน อีกสปีให้ทุกหน่วยงานทุกหน่วยงานลงมาดูแลเยาวชน

นางสาวภัทรภร กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า ทำอย่างไรให้เด็กรู้จักคิดและตั้งคำถามกับเรื่องที่รายล้อมรอบตัว เด็กรู้จักและเข้าใจตัวเองเร็วขึ้น ขยายกรอบแนวคิดเรื่องครูนอกกรอบให้ขยายกรอบออกไป ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น กลับการเรียนรู้จากด้านล่างสู่ข้างบน

นางพรนิภา กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า หัวใจของครูเพื่อศิษย์ สร้างความยอมรับในตัวครู เปิดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กได้ค้นคว้าจากเรื่องในชุมชน สร้างความร่วมมือ เมื่อได้ผลงานแล้วตัวชีวิตต่างๆ จะตามมา

จากภาพที่คุณครูแต่ละท่านได้สะท้อนออกมาทำให้เห็นว่าแนวโน้มการจัดการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็นจำเป็นต้องมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กๆ ที่หลากหลาย และการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่โดนใจและเข้าถึงเด็กจะเป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้การดำเนินชีวิตเพื่อเด็กทุกคน

ภายหลังสรุปกิจกรรมการสะท้อนความคิดภาพโรงเรียนในอนาคต นายสรชัยได้ชวนวงประชุมคิดต่อโดยการตั้งคำถามว่า **“การเรียนรู้นอกกรอบเป็นการเรียนรู้ที่แท้ มิติของทักษะความเป็นมนุษย์ที่เด็กรุ่นใหม่มีแนวทางอย่างไรสร้างครูนอกกรอบเพื่อวางทิศทางการดำเนินงาน”**

ดาบตำรวจสมศักดิ์ เสนอแนวคิดว่าการศึกษานอกกรอบที่เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็กรุ่นใหม่ ๆ คือการศึกษาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจริง ๆ ได้ลงมือทำร่วมกันจริง ๆ นายพฤษ กล่าวว่ แท้จริงแล้ว โรงเรียนไม่ใช่คำตอบทั้งหมดของการเรียนรู้ การเรียนรู้จากนอกห้องเรียนต่างหากที่เป็นการสร้างความรู้ที่ยิ่งใหญ่กว่าการเรียนรู้แต่ในห้องเรียน นางวรรณิศา กล่าวว่ การเรียนรู้นอกกรอบเป็นการเปิดมุมมองการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นในบริบทที่แตกต่างกัน คนแต่ละกลุ่มจะถูกออกแบบมาคนละแบบ ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวจะอยู่นอกรูปแบบ

โรงเรียน โดยโรงเรียนเป็นเสมือนสำนักงานใหญ่ที่มีเครือข่ายการเรียนรู้จำนวนมาก ในขณะที่แหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกห้องเรียน เสมือนเป็นสำนักงานย่อย ซึ่งเด็กๆ สามารถเข้าไปเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระ แต่อย่างไรก็ดี ในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เหล่านั้น จะต้องสอนเรื่องจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ ความมีเมตตา และเอื้ออารีต่อกันด้วย

นายรังสรรค์ กล่าวว่า เราควรทำความเข้าใจกับบุคลากรของเราเกี่ยวกับหน้าที่ที่แท้จริงของคุณ เพื่อจะช่วยสร้างจิตสำนึกความเป็นครูที่แท้จริง ที่มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าสนใจใส่ใจแต่เพียงความก้าวหน้าในอาชีพของตนเพียงอย่างเดียว

นายสมพล กล่าวว่า การเรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่ใช่โรงเรียนเป็นฐาน (Non-School Based) อาจจะต้องนิยามให้ชัดเจนว่าคืออะไร มีโมเดลการปฏิบัติที่ชัดเจน การใช้ระบบ Non School-Based อาจเนื่องมาจากการที่เรารู้สึกบอบช้ำจากระบบการศึกษาในโรงเรียน ยิ่งการศึกษาสูงเท่าไร รั้วบ้านยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ จะยิ่งหาแก่นไม่เจอ คุณกันไม่ได้ เข้าถึงยากขึ้นดังนั้น โมเดลที่สร้างขึ้นจะต้องเป็นโมเดลที่ขยายแนวคิดให้กับโรงเรียนได้ เป็นสาขาวิชาพิเศษที่มีคุณค่าเพื่อให้โรงเรียนนำกลับไปใช้ หยิบบางประเด็นของโรงเรียนมาเพื่อทบทวนใหม่ นำฐานโรงเรียนมาคิดเพื่อสร้างโมเดลการเรียนรู้ใหม่

นายอาคม กล่าวว่า ครูในระบบครูรุ่นใหม่ตราบไต่ความเชื่อของครูยังถูกตีกรอบด้วยการประเมินให้เด็กคิดนอกกรอบ ความคิดในระบบการเรียนรู้นอกกรอบ อยู่ที่ครูใช้พลังในกรอบไปสู่การคิดนอกกรอบเต็มเต็มทักษะชีวิต สร้างสื่อ “กิจกรรมการออกแบบสื่อ” (สร้างความสุขและแรงบันดาลใจ) ตอบโจทย์ การประเมินการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ 3 และมาตรฐานที่ 17 การเรียนรู้นอกกรอบ นอกโรงเรียน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทำเป็นยุทธศาสตร์อย่างจริงจังกับกระทรวงศึกษาธิการโดยไม่หวังผลประโยชน์ เวทีเล็กๆ จรรโลงสังคม สร้างคนให้ท้องถิ่น

นางพรนิภา กล่าวว่า การนำเด็กออกนอกโรงเรียนมีขั้นตอนยุ่งยาก ทำให้ตัวครูไม่สนใจและยึดติดกับตัววิชาในชั่วโมง ดังนั้น ขึ้นอยู่ที่การบริหารจัดการ ว่าให้โรงเรียนอยู่ในรูปแบบเดิมๆ ต่อไป หรือควรเปลี่ยนแปลงไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ บ้าง โดยที่การประกันคุณภาพให้มองที่ลูกค้าทางการศึกษา ซึ่งก็คือผู้เรียนว่าเราสามารถเปลี่ยนคลื่นวิธีการคิดของคนได้หรือไม่ คนรุ่นเดิมไม่มีแรงต่อสู้กับการสร้างห้องเรียนที่คึกคัก สรุปได้ว่า การศึกษานอกกรอบแบบโรงเรียนน่าจะเป็นวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพและท้าทายมากกว่า

นางวรรณิศา กล่าวเสริมต่อไปว่า การเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียน อยู่ที่ยการบริหารจัดการของโรงเรียนและครูร่วมกัน โดย Non School-Based ควรมีการประกันคุณภาพระบบ

นางสาวสายพิน กล่าวว่า ทำการเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียน ควรท้าทายให้คนคิดนอกกรอบคิดให้สะท้อนถึงกระทรวงศึกษาธิการให้ได้ โดยการกระตุ้นให้สิ่งดีๆ เข้าสู่ระบบ การทำให้กระทรวงสนใจมากกว่าทำ“หนูนา ตาเล่อ” จะได้หันมาให้ความสนใจและลงมือทำอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่า การศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนนี้ Non school – Based ไม่ได้หมายความว่าเราจะทิ้งระบบการศึกษากระแสหลักหรือถึงโรงเรียน แต่เป็นการเปิด

ช่องทางและวิธีการเรียนรู้ให้กว้างขึ้น ปรับให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นมีพื้นที่การเรียนรู้ การสอนที่สร้างสรรค์ให้ครูสามารถใช้นวัตกรรมนำองค์ความรู้ใหม่ เท้าทันโลก และสร้างทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตสำหรับเด็กยุคนี้ได้

การนำการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้สามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้อย่างลงตัว และมองถึงด้านการจัดการภาคีต่างๆที่จะมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยคือชุมชน ดังนั้นการมองภาพการศึกษาในภาพกว้างให้ไกลไปกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

นายสรชัยได้ซักถามในประเด็นการสร้างการเรียนรู้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับเด็กมากที่สุดและความรู้ที่ควรสอนควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง

นางวรรณิศา กล่าวถึงความรู้ความสามารถของเด็กในปัจจุบันว่า จริงๆ แล้วเด็กกลุ่มอื่นก็เก่งได้นอกเหนือจากเด็กที่เรียนเก่ง ขึ้นอยู่ที่ว่ามีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้ของเด็กยังมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ตนเองให้เข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังนั้นเราต้องเชิญกลุ่มที่เป็น steak holder ของโรงเรียนให้เขาได้มีพื้นที่อิสระในการจัดการหลักสูตร เป็นหนทางที่ค่อนข้างทุกรักันดาร์ยากลำบาก เรามีพื้นที่ เป้าหมายสร้างคนให้ออกมามีอิสระ มาตรฐานที่ 4 การคิด “การสอนคิด ไม่ใช่การบอกความรู้” “เด็กคิดได้อย่างไร”

นายพฤษ์ กล่าวต่อไปว่า กระบวนการหรือระบบบางอย่างที่ไม่เวิร์ค เราสามารถปฏิเสธได้ ไม่ต้องยอมรับทุกเรื่องมาใช้แล้วไม่ได้ผล มันจะเสียเวลา เสียงบประมาณเปล่า

นายรังสรรค์ กล่าวว่า ควรทำการจำแนกเด็ก ดึงเครือข่ายความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและรัฐ การเรียนแบบโครงงาน การเรียนรู้จากผู้ต้องขังการดึงความรู้จากทรัพยากรที่มี สถาบันที่พลักเข้าสู่ลูกกรงคือครอบครัวและสื่อ ดังนั้น สิ่งที่มีความจำเป็นและต้องพัฒนาให้เกิดการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กก็คือสถาบันครอบครัว และสื่ออุปกรณ์ต่างๆ สำหรับเด็กในทัศนสถานสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือสื่ออุปกรณ์ที่จะให้การศึกษาสร้างการเรียนรู้ด้านการฝึกทักษะอาชีพ และทักษะการใช้ชีวิตเข้ากับสังคมได้เมื่อออกสู่สังคมภายนอก อันจะเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กหวนกลับเข้ามาสู่ทัศนสถานอีก

ดาบตำรวจสมศักดิ์ เสนอให้เปลี่ยนชื่อโครงการจากครูนอกกรอบเป็น “โรงเรียนนอกแบบ ครูเพื่อศิษย์”

นายอาคม กล่าวว่า ควรมีการสนับสนุนจัดเตรียมสื่อ หนังสือต่างๆ ให้พร้อม เข้าถึงได้สะดวก ทุกเพศ ทุกวัย ทุกที่ ทุกเวลา เน้นการสร้างความรู้ด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านทักษะชีวิต ทักษะการอ่าน การส่งเสริมคุณธรรม จริงๆ แล้ว บทเรียนที่มีให้เห็นเกิดขึ้นในชุมชนดำเนินสะดวก เราสามารถจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เล็กๆ ขึ้นได้ โดยทำให้ยืดหยุ่นไม่เป็นทางการ ให้นอกกรอบ มันจะช่วยสร้างความรู้และจรรโลงท้องถิ่นของเราได้

นางวรรณิศา กล่าวว่า สิ่งที่ควรสอนให้เด็กมีความรู้ก่อนสิ่งอื่นใดคือทักษะการเผชิญปัญหาและทักษะชีวิต ที่เด็กจะใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ต้องพบเจอในชีวิต สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง

คือ ทักษะความเป็นมนุษย์ที่มีคุณธรรมจริยธรรม อย่างไรก็ดี ครูเองก็ควรลดความคาดหวังในตัวเด็กที่มากเกินไป เพราะมันจะเป็นการทำร้ายเด็ก

นางสาวสายพิน กล่าวว่ การผลักเด็กออกไปอยู่นอกระบบโรงเรียนอาจจะมองได้ว่าเป็นการผลักเด็กไปสู่ที่ที่เด็กอยู่ได้อย่างสบายใจ

นายพฤษ์ ได้รวบรวม issue เพื่อตึง voice มาจากพลังเด็ก ให้รักท้องถิ่นชุมชน สะท้อนออกมาสู่สื่อ การเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่น เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น โดยใช้กระบวนการละครสร้างการเรียนรู้ ดึงบทละครออกมาจากตัวเอง เปลี่ยนแปลงตนเองก่อนไปเปลี่ยนแปลงชุมชน “เรื่องเล่าพื้นบ้าน” ตอบโจทย์ปัจจุบันเทียบเคียงภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้คือ “เครื่องมือ” ทั้งนี้ นายพฤษ์ ได้เสนอวิธีการเข้าถึงพลังการเห็นคุณค่าในตนเองว่ามี 2 วิธี คือ 1. ต้องหาตัวเองให้เจอ (ค้นหาว่าเราอยากทำอะไร) และ 2. ต้องมีพี่เลี้ยงคอยดูแลให้คำปรึกษา (ซึ่งอาจจะหาได้จากผู้ใหญ่หรือคนในชุมชน)

นางสาวภัทรภร กล่าวเสริมว่า กระบวนการละครจะติดตัวเด็กไป ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก ช่วยพัฒนาการคิด การมองโลก มองตนเอง และมองสังคม

นางพรนิภา เสนอแนะว่า กระบวนการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมให้เด็กมี “คุณธรรมศีลธรรม” โดยผู้สอนจะต้องสามารถสอดแทรกสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้และซึมซับเกี่ยวกับหลักคุณธรรม ศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

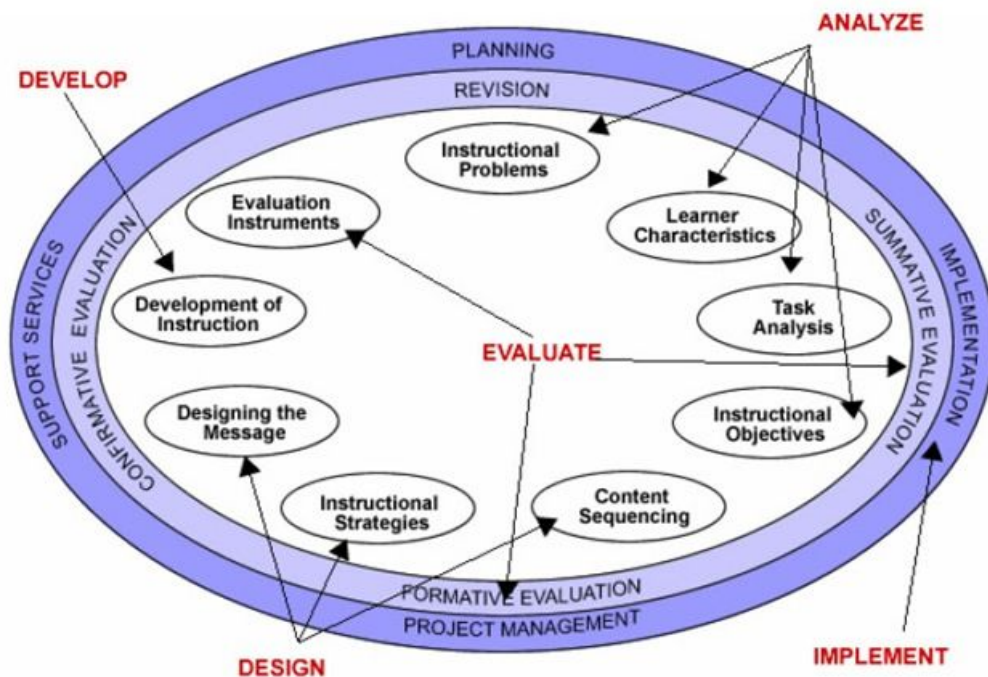
นายสมพล กล่าวว่ การสอนให้เด็กเรียนรู้ตามหลักสัจธรรมว่า “ใครทำอะไรได้ ได้อย่างไร ทำอะไรก็ได้ได้นั้น” กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรมและจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์

ดร.จุฬารณ กล่าวสรุปว่ การดิงศักยภาพของเด็กได้อย่างดี การเปิดกว้างในเส้นทาง การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของเด็ก การตั้งโจทย์ที่สำคัญถึงเป้าหมายของอนาคต การศึกษาที่ดี การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นไปตามความต้องการของเด็กนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยครูต้องเป็นด่านแรกของการปรับกระบวนการศึกษาที่ตอบโจทย์ที่แท้จริง ไม่หลงไปกับกับดักค่านิยมของการเรียนในกระแสหลัก แต่เป็นการสร้างโรงเรียนเพื่อเด็กทุกคนอย่างแท้จริง เวทีนี้ก็นับเป็นการสานต่อในสิ่งที่ครูแต่ละท่านได้เริ่มต้นมาแล้ว ในวันนี้ก็ต้องขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่สละเวลาและหวังว่าเราคงจะได้มาร่วมงานในโอกาสต่อไป

การจัดเสวนาในครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงการพูดคุยเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยเท่านั้น แต่เป็นการเปิดเวทีการเรียนรู้ เป็นการขยายการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อที่จะเป็นการสานการทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้กว้างขวางและหลากหลาย และหวังว่าจะช่วยให้เป็นการส่งเสริมให้มีทิศทางการทำงานร่วมกันด้านการศึกษาในแต่ละท่านให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต

การจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสู่การจัดระบบการเรียนการสอน

จากรูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนต่างๆที่ได้นำเสนอมา นำมาสู่ตารางสังเคราะห์โดยใช้ ADDIE Model เป็นเกณฑ์ในการจำแนกขั้นตอนในกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ดังนี้

ภาพที่ 6 ADDIE Model

Analysis – ขั้นตอนการวิเคราะห์ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 5 ขั้นตอน คือ

- (1) Problem Analysis – ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา
- (2) Assess needs to identify – ขั้นตอนประเมินความต้องการจำเป็น
- (3) Objective learning and measures – ขั้นตอนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผล
- (4) Learner analysis – ขั้นตอนการวิเคราะห์ผู้เรียน
- (5) Instructional analysis – ขั้นตอนการวิเคราะห์การสอน

Design – ขั้นตอนการออกแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน คือ

- (1) Course outline development – ขั้นตอนการจัดทำรายการ หรือหัวข้อบทเรียนในการจัดการเรียนการสอน

(2) Determine sequence & Structure – ขั้นตอนการกำหนดลำดับหรือโครงสร้างของบทเรียน

(3) Select media and materials – ขั้นตอนการกำหนดสื่อและเนื้อหา

(4) Delivery Strategies – ขั้นตอนกำหนดยุทธวิธีในการถ่ายทอดบทเรียนไปสู่ผู้เรียน

Development – ขั้นตอนการพัฒนา ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน คือ

(1) Write and Produce Instruction – การร่างและกำหนดยุทธวิธีการใช้งาน

(2) Develop assessment – การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

(3) Management Feature – การจัดการเครื่องมือ หรือสื่อประกอบการเรียนการสอน

(4) Formative evaluation – การประเมินระหว่างการใช้งานแต่ละขั้นตอน

Implementation – ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ

(1) Implement instructional plan and maintenance – การนำแผนการสอนที่ออกแบบไปใช้และปรับปรุง

(2) Management Feature –

(3) Conduct Formative Evaluation – การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินในแต่ละขั้นตอน

Evaluation – ขั้นตอนการประเมิน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ

(1) Conduct Formative Evaluation – การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินในแต่ละขั้นตอน

(2) Conduct Summative Evaluation – การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ

(3) Revise system – การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงระบบใหม่

การสังเคราะห์ตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

จากการบันทึกการทำงาน และถอดบทเรียนจากประสบการณ์การจัดการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน จำนวน 4 ครั้ง ใน 4 พื้นที่ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ค้นพบปรากฏเป็น 2 องค์ประกอบดังนี้

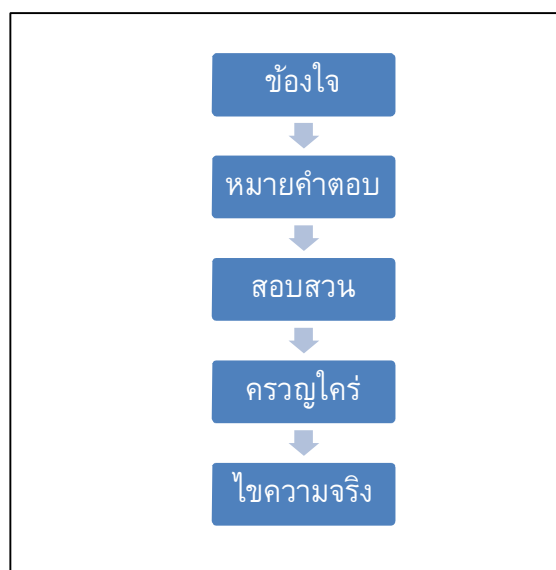
1. องค์ประกอบส่วนเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลการเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้ผ่านการผลิตสื่อของผู้เรียนนั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.1 เนื้อหาวิชาและเป้าหมายการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยการผลิตสื่อนี้เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ในหลายสาขาวิชา ซึ่งสามารถทำได้ในเนื้อหาหลายๆเรื่องด้วยกันและสามารถเน้นน้ำหนักความสำคัญไปที่แต่ละเนื้อหาวิชาได้แก่เนื้อหาด้านการเรียนรู้สังคมและประวัติศาสตร์ ทักษะทางภาษา วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

1.2 การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research Base Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นฐานคิดในการจัดการเรียนการสอนหลักที่จะช่วยออกแบบขั้นตอนการเรียนการสอนไปตลอดทุกขั้นตอน เป็นการเรียนการสอนที่ยึดหลักว่าให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ได้ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ครูจำเป็นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้อื่นๆประกอบด้วยได้แก่ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Based Learning) การเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Directed Learning) เป็นต้น

1.3 กระบวนการผลิตหนังสือสารคดีการใช้กระบวนการผลิตหนังสือสารคดีในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นการยึดกรอบการเรียนรู้บนฐานการวิจัยโดยเพิ่มกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้พร้อมกับเทคนิควิธีในการนำเสนอและเผยแพร่ความรู้ที่มีให้ขยายต่อไปได้

กระบวนการเรียนรู้แบบวิจัยที่สอดคล้องกับการผลิตสื่อสารคดี

1. **ข้อใจ**(กำหนดปัญหาการวิจัย) :ตั้งคำถามที่อยากรู้และจะไปศึกษาเพื่อนำเสนอคำตอบสารคดี เมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร กับใครบ้าง และทำไม

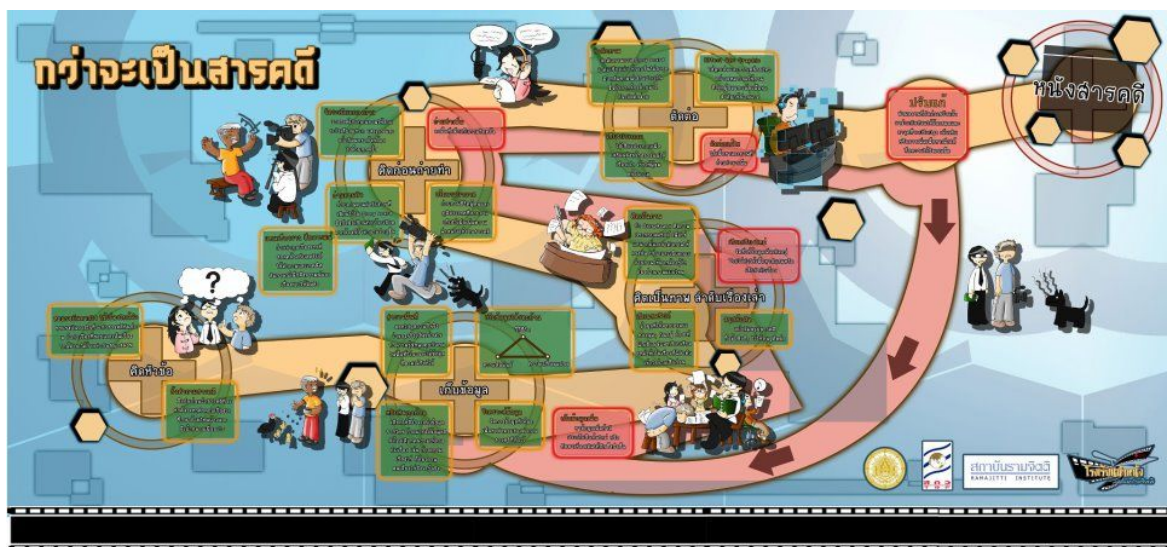
2. **หาคำตอบ** (ตั้งสมมติฐาน) :กระบวนการวางแผน “โครงเรื่องสารคดี” เพื่อจะวางแผนเก็บข้อมูลอะไร ใช้เครื่องมือแบบไหน หาความรู้อย่างไร จากใครบ้าง ซึ่งขั้นตอนนี้สำคัญมากในการทำสารคดี

3. **สอบสวน** (เก็บข้อมูล) :กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกภาพเหตุการณ์ ตรวจสอบข้อมูล เน้นประสบการณ์ที่ได้สัมผัสในพื้นที่และชุมชนและเรื่องราว เรื่องเล่าความทรงจำ จนถึงหลักฐานภาพถ่ายร่องรอยอดีตด้วย

4. **ควมไคร่** (วิเคราะห์) :วิเคราะห์ จำแนกและตัดต่อข้อมูล บันทึก จากตอน ภาพเพื่อนำเสนอทั้งมิติกว้าง ยาว ลึก ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคัดเลือก คัดกรอง เทคนิคการตัดต่อเพื่อประกอบภาพต่างๆให้เป็นสารคดี

5. **ไขความจริง** (สรุปและนำเสนอ) :นำเสนอผลการวิจัย เขียนเรื่องราว เล่าเรื่องด้วยภาพหรือหนังสือสารคดี

โดยผ่านขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้ตามทฤษฎีดังนี้

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการผลิตสารคดี
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “คิดหัวข้อ”

1.1 หาแรงบันดาลใจ เริ่มจากเรื่องใกล้ตัว นำเรื่องราวใกล้ตัวมาเป็นประเด็นเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียนเอง จะทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างง่ายและสนุก

1.2 การตั้งคำถาม เป็นกระบวนการที่ฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามกับเรื่องที่สนใจ ฝึกการมองสิ่งต่างๆ ในหลายมิติ การตั้งคำถามที่ดีนี้จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างมีแบบแผน สามารถนำไปสู่การหาความรู้ เก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนขึ้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “เก็บข้อมูล”

2.1 สำรวจพื้นที่ เป็นการพาผู้เรียนไปสัมผัสสถานที่จริง ฝึกการสังเกต การจดบันทึก การทำความเข้าใจพูดคุยกับผู้คนและวิธีการสัมภาษณ์

2.2 เลือกหยิบหินถูกก้อน เป็นการรู้จักการเลือกกลุ่มตัวอย่าง หรือเลือกตัวแทนที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลในการศึกษา

2.3 เก็บข้อมูลรอบด้าน ทักษะนี้จะเกิดจากการตั้งคำถามที่ครอบคลุม รู้จักการมองให้ครบทุกมิติ เรียนรู้ความเชื่อมโยงที่สัมพันธ์กันของแต่ละสิ่ง ทั้งในด้าน “วิถีชีวิต ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง”

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล เป็นการจัดการข้อมูลที่ได้มา รู้จักแบ่งประเภทข้อมูล คัดกรอง และเรียงลำดับข้อมูลเบื้องต้น

ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เริ่มการวางแผนที่การทำงานวาง story board และเขียน script สำหรับแผนการทำงานการถ่ายทำในขั้นต่อไปได้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 “คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องราว”

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ รู้จักฝึกลำดับเรื่องราว แปลงข้อมูลต่างๆ เป็นภาพ เป็นความคิดรวบยอดแล้วสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นเรื่องราวได้ซึ่งในกระบวนการผลิตหนังสือคดีจะเป็นขั้นตอนที่พัฒนาข้อมูลและความคิดรวบยอดไปเป็นบทบรรยาย (Script)

3.1 ทำ storyboard คิดภาพประกอบบทบรรยายเพื่อช่วยในการลำดับเรื่องราว พร้อมทั้งวางแผนการถ่ายทำ วางมุมกล้องและอารมณ์ภาพให้สอดคล้องกับเรื่องราวไปพร้อมๆ กัน

3.2 เขียนบทบรรยาย(script) เป็นการขยายเรื่องราวและข้อมูลความรู้จากแนวคิดหลัก (Theme) โครงเรื่อง(storyboard)ให้สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ขั้นตอนนี้จะเป็นการตรวจสอบความรู้ที่ผู้เรียนวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ผ่านการเขียนบทบรรยาย ที่คัดกรองออกมาก่อนการเล่าเรื่อง

หน่วยการเรียนรู้ที่4“คิดก่อนถ่าย”

ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่ใช้ทักษะเชิงสารคดีในการถ่ายภาพ การบันทึกข้อมูลด้วยภาพถ่ายและวิดีโอ(Photo & Documentary)เป็นการลงมือทำงานตามแผนงานที่ได้วางโครงเรื่องและเขียนบทบรรยายไว้ ได้มิติด้านการเรียนรู้จะเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ผู้เรียนวิเคราะห์สังเคราะห์ได้ด้วยการลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บหลักฐานเพื่อยืนยันสิ่งที่ได้เขียนไว้ในบทบรรยาย โดยมีกระบวนการดังนี้

4.1 เก็บบรรยากาศ เป็นการบันทึกภาพเรื่องราว ผู้คน และเหตุการณ์ที่จะนำไปเล่าเรื่องหรือตอบคำถามสารคดีที่ตั้งไว้ โดยถ่ายทำที่ยึดตามหลัก 3 สิ่งคือ การนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลง

4.2 ถ่ายตามคิว คือการทำงานตามแผน หรือตาม story board ที่วางไว้ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บข้อมูลด้วยภาพเป็นไปได้อย่างครบถ้วนและง่ายในการทำงานเป็นทีม

4.3 การจัดระเบียบกองถ่าย คือการจัดการทำงานเป็นทีมโดยที่ทุกคนจะเรียนรู้และทำหน้าที่ตามความถนัดแต่มีเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 “การตัดต่อ”

ขั้นตอนนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญอยู่ที่การใช้เทคนิคขั้นสูงในการตัดต่อ หากแต่เป็นการฝึกการสังเคราะห์และเรียบเรียงเรื่องราวเพื่อที่จะนำเสนอข้อมูลและองค์ความรู้ที่ได้ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

5.1 การลำดับภาพ เป็นการนำภาพที่ได้จากการเก็บข้อมูล ลงพื้นที่มาเรียงลำดับตามโครงเรื่อง บทบรรยายที่วางไว้ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งการทำงานในขั้นนี้จำเป็นต้องใช้การสร้างสรรค์เชิงศิลปะเข้าไปเสริมเพื่อที่จะช่วยให้เรื่องที่เล่า ภาพที่ฉายน่าสนใจมากขึ้น ในการลำดับภาพนั้นนอกจากจะวางภาพให้ตรงตามบทบรรยายแล้ว การรู้จักนำบทสัมภาษณ์ที่มาจาก การเก็บข้อมูลมาเสริมข้อมูล ตอกย้ำความน่าเชื่อถือของนั้สารคดีให้มากขึ้น ดังนั้นขั้นตอนนี้จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการรู้จักจัดกรองข้อมูล สรุปความ จับประเด็นจากผู้ให้ข้อมูลมานำเสนอให้กระชับและได้ใจความ

5.2 Effect & Graphic เป็นการใช้ลูกเล่นและการเคลื่อนไหวอย่างเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหาให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ในขั้นนี้นอกจากจะเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานแล้ว ยังเป็นการใช้เทคนิคความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ การออกแบบเพื่อเน้นส่วนสำคัญในนั้สารคดีเพื่อการเรียนรู้ได้อีกด้วย

5.3 เสียงประกอบโดยปกติแล้วคนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้มากนัก การใช้เสียงประกอบนอกจากเสียงบรรยายแล้วก็มักจะใส่เสียงดนตรีหรือเพลงคลอไปกับภาพเพื่อประกอบเท่านั้น แต่ความจริงแล้วการใช้เสียงประกอบที่ดีนั้นจะช่วยให้การเล่าเรื่อง การโน้มน้าวหรือเร้าอารมณ์ให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมและจะช่วยให้การนำเสนอข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น ในมิติของการเรียนรู้ การได้มาซึ่งเสียงหรือดนตรีประกอบนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกการฟังดนตรีที่ดี รู้จักประวัติ ที่มาที่ไปและผู้ประพันธ์เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่นการใช้เพลงประกอบงานด้านประวัติศาสตร์นั้นผู้เรียนต้องใช้การเรียนรู้ด้านดนตรีและศิลปะพื้นบ้านพื้นถิ่นของดนตรีในบริบทนั้นๆ เพื่อหุ้่นเสริมเรื่องราวที่จะเล่าให้เหมาะสมและกลมกลืนยิ่งขึ้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 “เวทีนำเสนอ”

กระบวนการนี้นอกจากจะเป็นเพียงการนำเสนอสิ่งที่ได้ไปศึกษามาผ่านการเล่าเรื่องหรือหนังสือคดีที่ทำมาแล้ว ถือว่ากระบวนการนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นที่เกิดจากการนำเสนอให้ผู้ชมสะท้อนความคิดเห็นช่วยกันตรวจสอบทั้งเนื้อหาและให้มุมมองข้อแนะนำทั้งความน่าสนใจและสิ่งที่ขาดอยู่ในการนำเสนอ เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้เห็นข้อบกพร่องและช่วยให้เห็นแนวทางการพัฒนาและเติมข้อมูลความรู้ที่ศึกษาได้อย่างครบถ้วนยิ่งขึ้นถือเป็นการต่อยอดความรู้ที่ดีในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุมมอง และข้อเสนอระหว่างกันของตัวผู้เรียนเอง โดยครูทำหน้าที่ในการจัดบรรยากาศและอำนวยความสะดวกให้เวทีเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

Social network การใช้เครือข่ายทางสังคมโดยเฉพาะการนำเครือข่ายออนไลน์เข้ามาเสริมพลังการเรียนรู้หรือการทำสื่อแบบเดิม (หนังสือคดี) ให้กลายเป็นสื่อใหม่ (new media) นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับการเรียนรู้และเป็นการแบ่งปันและขยายองค์ความรู้ต่อไปได้อย่างไม่สิ้นสุด เพราะในปัจจุบันนี้ นอกจากการเผยแพร่ผลงานในเวทีต่างๆ แล้วการใช้ช่องทาง การนำเสนอบนโลกอินเทอร์เน็ตก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะเป็นการนำเสนอผลงานและเกิดการเรียนรู้ได้ในโลกที่กว้างขึ้น

หน่วยการเรียนรู้นี้เป็นหน่วยที่ค่อนข้างต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน ดังนั้นขั้นตอนนี้ครูจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญ หรือครูที่ชำนาญด้านนี้เข้ามาร่วมกระบวนการ

2. องค์ประกอบเชิงกลไกการขับเคลื่อน

จากการศึกษาเก็บข้อมูลในพื้นที่และการถอดบทเรียนการทำงานด้านการขับเคลื่อน การศึกษานอกรูปแบบโรงเรียนที่ผ่านมาทำให้เกิดข้อค้นพบถึงกลไกการทำงานที่น่าสนใจและเกิดผลสำเร็จในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นดังนี้

2.1 กลไกการขับเคลื่อนเชิงประเด็นเป็นการนำเสนอ ประเด็นปัญหาหรือ เรื่องที่ให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ใช้ปัญหาและประเด็นที่สนใจเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ โดยมี ประเด็นที่ใช้ในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงแล้วได้แก่ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพศศึกษา เศรษฐกิจ ชุมชน การเกษตร หรือวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น

2.2 กลไกการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่

1.2.1 พื้นที่ ABC เป็นการขับเคลื่อนพัฒนาเดิมที่มีอยู่แล้วของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่เป็นการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนโดยนำองค์ความรู้และการทำงานบนพื้นฐานวิจัยในทุกมิติมาบูรณาการบนฐานพื้นที่เดียวกัน

1.2.2 การขับเคลื่อนโดยให้ท้องถิ่นเป็นฐานเป็นกลไกการทำงานที่ ท้องถิ่นเป็นเจ้าของ เจ้าภาพในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นการจัดการโดยท้องถิ่นที่เป็นการดึง

โรงเรียน บุคลากร ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ซึ่งจากการศึกษาทำให้พบกลไกการขับเคลื่อนใน 2 ระดับดังนี้

- กลไกระดับจังหวัด เป็นกลไกที่เกิดขึ้นโดยหน่วยงานระดับจังหวัด ได้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการเป็นเจ้าภาพ เป็นผู้เชื่อมโยงการขับเคลื่อนการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนภายในจังหวัด ให้เกิดเครือข่ายการทำงาน เกิดการจัดการความรู้แลกเปลี่ยนไปพร้อมๆกันทั้งจังหวัด จังหวัดที่เป็นตัวอย่างการทำงานได้ประสบความสำเร็จและน่าสนใจได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง โดยการขับเคลื่อนผ่านกองการศึกษาจังหวัด นักวิจัย **Childwatch** นักวิชาการ ประชาชนท้องถิ่น โดยได้รับความสนใจและความร่วมมือจากโรงเรียนในจังหวัด โดยประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนคือการพัฒนาการเรียนรู้ในประเด็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรืออีกจังหวัดที่น่าสนใจคือจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการริเริ่มโดยผ่านแกนนำครูในจังหวัด โดยให้เวที ความรู้ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในจังหวัด

- กลไกระดับท้องถิ่น เป็นการทำงานร่วมกันขององค์การบริหารส่วนตำบลกับสถานศึกษาในพื้นที่ โดยการนำกำลังและทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาบูรณาการ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ที่มีการขับเคลื่อนไปแล้วได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งหัวช้าง จ.ลำพูน

1.2.3 การขับเคลื่อนกลไกโดยโรงเรียน สถาบันการศึกษากลไกการขับเคลื่อนทั้งโรงเรียน เป็นการนำการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยมากจะเกิดขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้เป็นการปรับใช้รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้และพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนได้แก่ โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา จังหวัดปัตตานี ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังสามารถพัฒนาไปถึงการสร้างองค์ความรู้ สื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่และแบ่งปันร่วมกันในโรงเรียนเครือข่ายอีกด้วยอีกกลุ่มที่น่าสนใจคือกลุ่มเครือข่าย **LLEN** จังหวัดเพชรบุรี ที่เป็นการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการปรับบุคลากร วิชาเรียน โดยแลกเปลี่ยนและแบ่งปันทรัพยากรระหว่างกันในเครือข่าย ซึ่งผลที่เกิดขึ้นพบว่าเด็กได้รับคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

- กลไกการขับเคลื่อนระดับสาระวิชา เป็นการปรับใช้สำหรับโรงเรียนในระดับวิชาโดยเริ่มจากหมวดสาระวิชาใดวิชาหนึ่งในโรงเรียน ให้มีการจัดการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนในบางวิชาแล้วอาจจะค่อยๆขยายผลไปหมวดสาระอื่นต่อไป ซึ่งกลไกการพัฒนาดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นและยังผลที่น่าสนใจในหลายๆโรงเรียนได้แก่ โรงเรียนโพธารามพัฒนาเสถียร จ.ราชบุรี โรงเรียนอัครศาสตร์ จ.นราธิวาสโดยเฉพาะโรงเรียนรัตนราชบำรุงได้จัดการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวนี้นในหมวดวิชาสังคมและท้องถิ่นซึ่งในปัจจุบันได้รับการยอมรับและพัฒนาเป็นหลักสูตรของโรงเรียนและเตรียมขยายไปสู่หมวดสาระวิชาอื่นต่อไป โดยมีเป้าหมาย

สำคัญคือการปรับวิธีการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับจริตการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าเด็กมีความสนใจเรียนมากขึ้นและมีผลประเมินการเรียนรู้ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพองค์ความรู้และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ 2) เพื่อสร้างชุดความรู้เชิงทฤษฎีในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนและการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก (Learning Through Youths' Media Production) 3) เพื่อพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้ 4) เพื่อทดลองนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนไปใช้ในพื้นที่นำร่อง 5-7 จังหวัด 5) เพื่อสังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนไปทดลองใช้ 6) เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการขยายผลตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียนโดยเฉพาะการเชื่อมต่อตัวแบบที่พัฒนาและประสบผลสำเร็จเข้าสู่ระบบการศึกษาให้มีความยั่งยืนทั้งนี้ โดยมีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1. การประสานงานและดำเนินการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ องค์ความรู้และความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน สำรวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร รวบรวมองค์ความรู้สากลเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน
2. การศึกษาและสรุปข้อความรู้เชิงทฤษฎีเรื่องการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก
3. การพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนจากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้โดยผ่านการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ
4. การนำรูปแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนเข้าไปใช้ในโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย
5. การสรุปผลการศึกษาสังเคราะห์และประมวล สถานภาพองค์ความรู้
6. การจัดเวทียุทธศาสตร์เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการขยายผลเชิงระบบ

โดยมีผลการทำงานดังนี้

1. รายงานสถานภาพองค์ความรู้และความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการผลิตสื่อของเด็กเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้

2. รายงานชุดความรู้เชิงทฤษฎีเรื่องการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเด็ก
3. รายงานตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน
4. การนำรูปแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนเข้าไปใช้ในโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

6.1 เป็นพื้นที่ โรงเรียน หรือชุมชนที่มีกลุ่มเยาวชนที่มีศักยภาพในการผลิตสื่อ ได้แก่ สื่อหนังสือการ์ตูน สไลด์ รายการวิทยุ และเว็บไซต์ เป็นต้น

6.2 เป็นพื้นที่ที่มีฐานองค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ได้แก่ ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นองค์ความรู้ด้านทักษะชีวิต ด้านเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น

6.3 เป็นพื้นที่ที่มีการสนับสนุนจากโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในด้านต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนงบประมาณสมทบจากท้องถิ่น การจัดทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในองค์กรชุมชน เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายการวิจัยแบ่งเป็น 5 พื้นที่ พื้นที่ละ 5

โรงเรียนโดยเป็นกลุ่มโรงเรียนผ่านการประสานงานคัดเลือกร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่นระดับอบจ.) โดยคาดว่าท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่จะสามารถสมทบงบประมาณสนับสนุนกลุ่มวิจัยท้องถิ่นละอย่างน้อยประมาณ 200,000 บาท

ซึ่งมีรายละเอียดตามพื้นที่ดังนี้

พื้นที่ทำการวิจัยทั้ง 5 พื้นที่ครอบคลุม 5 ภาคของประเทศ โดยประกอบไปด้วยสถาบันทางการศึกษา 24 แห่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 25 แห่ง ผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัย 730 คน

1. พื้นที่วิจัยภาคเหนือมีจังหวัดลำปางเป็นพื้นที่นำร่อง

โดยทีมวิจัยได้เลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีกลุ่มนักศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาไทย เป็นโรงเรียนแม่ข่ายการเรียนรู้ และเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนเครือข่ายประกอบไปด้วย โรงเรียนสุนทรศึกษา โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา จังหวัดลำปาง และกลุ่มเยาวชนจากเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

2. พื้นที่วิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจังหวัดสกลนครเป็นพื้นที่นำร่อง

เนื่องจากจังหวัดสกลนครเป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินงานวิจัยไปแล้ว โดยการวิจัยจะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนอำเภวาริชภูมิโดยมีเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็งเป็นแรงหนุนเสริม โดยกลุ่มโรงเรียนประกอบไปด้วยโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิเป็นแม่ข่าย คอยประสานดูแล

โรงเรียนเครือข่ายอีก 4 โรงเรียนประกอบไปด้วย โรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษา โรงเรียนวาริชวิทยา โรงเรียนนิคมน้ำอุ่นเจริญวิทยา และโรงเรียนธรรมบวรวิทยา

3. พื้นที่วิจัยภาคกลางมีจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดนำร่อง

เนื่องจากจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ที่มีโรงเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปแล้ว อีกทั้งยังพัฒนาต่อไปสู่การนำการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนเข้ามาปรับให้เข้ากับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยพัฒนาเป็นหลักสูตรใช้จริงในโรงเรียน โดยมีโรงเรียนที่เป็นแม่ข่ายหลักคือ โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อ. บ้านโป่ง และโรงเรียนโพธารามพัฒนาเสนีย์ อ. โพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยมีโรงเรียนเครือข่ายอีก 3 โรงเรียนประกอบไปด้วย โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา โรงเรียนหนองโพวิทยา และโรงเรียนโพหัก “วังสมบุรณ์ราษฎร์อุปถัมภ์” ที่น่าสนใจคือครูแกนนำทั้งสองโรงเรียนนี้ยังสามารถขยายเครือข่ายไปสู่โรงเรียนในจังหวัดใกล้เคียงที่สนใจอีกด้วย ซึ่งปัจจุบันมีจังหวัดที่ให้ความสนใจคือ จังหวัดนครปฐม

4. พื้นที่วิจัยภาคใต้ตอนบนมีจังหวัดตรังเป็นพื้นที่นำร่อง

โดยมีโรงเรียนตรังรังสฤษฎีเป็นโรงเรียนแม่ข่ายเนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ครูผ่านกระบวนการสอนแบบยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและมีศูนย์ ICT ที่สามารถเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความสนใจใกล้เคียงได้ โดยมีโรงเรียนเครือข่ายประกอบไปด้วย โรงเรียนวิเชียรมาตุ 2 โรงเรียนวิเชียรมาตุ 3 และโรงเรียนนาโยงวิทยาคม นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษาเขต 13 ได้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัย จึงได้ขอให้เกิดการขยายผลต่อไปในโรงเรียนมาตรฐานสากลอีก 3 โรงเรียนประกอบไปด้วย โรงเรียนสภาราชินี โรงเรียนห้วยยอด และโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

5. พื้นที่วิจัยกลุ่มสามจังหวัดภาคใต้

พื้นที่วิจัยสามจังหวัดภาคใต้มีความน่าสนใจที่ครูส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการสอนแบบยุววิจัยและมีความสามารถในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งในหลายๆโรงเรียนยังได้นำรูปแบบการสอนแบบนอกฐานโรงเรียนไปใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนภายใต้ข้อจำกัดด้านความไม่สงบและการขาดแบบเรียน ในหลายๆโรงเรียนสามารถผลิตองค์ความรู้ท้องถิ่น แบบเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่างๆจากกิจกรรมยุววิจัย และโรงเรียนทำหนังสือเพื่อนำไปใช้สอนในโรงเรียน และสามารถเผยแพร่เป็นความรู้ให้กับสถานศึกษาอื่นอีกด้วย โดยมีโรงเรียนบำรุงอิสลาม เป็นโรงเรียนแม่ข่าย มีโรงเรียนเครือข่ายประกอบด้วย โรงเรียนสตรีพัฒนศึกษา โรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยา และโรงเรียนบุญตพระราชรักษ์ จังหวัดปัตตานี

สรุปขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

ในการทำการวิจัยโครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน เพื่อให้กระบวนการได้เข้าไปอยู่ในระบบโรงเรียนได้อย่างดี โดยให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปสอนได้ในชั้นเรียนปกติ ทางผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ร่วมปรึกษากับผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำในแต่ละพื้นที่
2. ประชุมกับกลุ่มครูที่สนใจและชี้แจงทำความเข้าใจโครงการ
3. อบรมกระบวนการทำสารคดีให้กับนักเรียนในแต่ละพื้นที่
4. เวทีนำเสนอผลงานของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
5. เวทีปิดโครงการและถอดบทเรียน

1. ร่วมปรึกษากับผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำในแต่ละพื้นที่

จากการประชุมในรอบแรก อาจารย์หลายๆ ท่านที่ทำงานในโรงเรียนแนะนำว่า หากจะให้กระบวนการเรียนรู้ในการทำสารคดีเกิดขึ้นโรงเรียนได้ การสนับสนุนจากทางผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก หากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญนั้นแล้ว การทำงานก็จะเป็นไปได้ยาก การลงพื้นที่ในแต่ละจังหวัดเพื่อพูดคุยและขอคำปรึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอความคิดและขอใช้สถานที่ในการจัดงานจึงได้ดำเนินการขึ้นในเบื้องต้น

จากการเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ร่วมกับครูแกนนำในโครงการ ทำให้ทราบว่าทางโรงเรียนสามารถที่จะเปิดห้องเรียนพิเศษสำหรับเด็กสายศิลป์ที่ไม่สามารถเรียนได้ในวิชาคำนวณหรือภาษา ได้เรียนในห้องเรียนศิลป์ทั่วไป ที่ใช้การสอนเรื่องการทำสารคดีและการตัดต่อมาเป็นแรงจูงใจ ทำให้เด็กๆ ที่เกือบจะหลุดจากระบบได้มีที่ยืนในโรงเรียนอีกครั้ง และบางครั้งก็มีเด็กๆ จากห้องเรียนปัญญาเลิศ หรือ Gifted room มาบอกว่าอยากเรียนทำสารคดีเช่นเด็กห้องศิลป์ทั่วไป นอกจากนั้นครูแกนนำโครงการจากโรงเรียนบ้านโป่งวิทยาฯ ได้เสริมอีกว่า ในโรงเรียนของตนได้นำไปใช้ในวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study) หรือ IS โดยสามารถนำไปใช้กับวิชานี้ได้โดยตรง และทำให้นักเรียนที่เรียนวิชานี้ได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ซึ่งสวนกระแสที่มีการเปิดเพจต่อต้านวิชา IS ใน Facebook ที่ไม่ชอบวิชานี้อีกด้วย

ภาพร่วมปรึกษากับผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการพูดคุยกับผู้บริหารโรงเรียนที่ร่วมโครงการในจังหวัดตรัง ได้ทราบว่า ผู้อำนวยการได้สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการทำสารคดีโดยให้ครูแต่ละวิชามาเรียนรู้ในการที่จะพาเด็กๆ ได้เรียนรู้ในวิชาการผ่านการทำสารคดี เช่น ในวิชาชีววิทยาที่มีการเรียนรู้ในเรื่องพันธุ์พืชสามารถลงพื้นที่ไปศึกษาได้และบันทึกและเรียนรู้ผ่านการทำสารคดีด้วย นอกจากนี้ก็ไปร่วมกับวิชาเกษตรในการศึกษาการนำพันธุ์พืชบางชนิด เช่น หม้อข้าวหม้อแกงลิงที่มีมากในพื้นที่มาทำเป็นขนมขายเป็นของขึ้นชื่อในอำเภออีกด้วย นอกจากนั้นเขตพื้นที่การศึกษามีความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะกระบวนการเรียนรู้เช่นนี้ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักของห้องเรียน World Classroom ที่ทาง สพฐ. ส่งการให้เขตพื้นที่จัดการเรียนรู้ตามมาตรฐาน จึงได้ติดต่อขอให้โรงเรียนในพื้นที่เข้าร่วมเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อใช้สอนในโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่อีกด้วย

ภาพร่วมปรึกษากับผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำในพื้นที่นาร่องจังหวัดตรัง

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เช่นกันกับจังหวัดอื่นๆ ที่ทีมวิจัยได้ลงไปพูดคุยปรึกษากับผู้บริหารและคุณครูแกนนำโครงการ จากการพูดคุยก็พบว่าท่านผู้บริหารสนับสนุนอย่างเต็มที่ เนื่องจากโรงเรียนประสบความสำเร็จครั้งเมื่อเข้าร่วมโครงการยุววิจัยและโรงเรียนทำหนังสือสารคดีทางวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังนำผลงานที่เข้าร่วมไปใช้ในการประเมิน สรรชัย หนองตรุด และคณะ สถาบันรามจิตติ ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

โรงเรียนของทาง สมศ. ทำให้ผ่านการประเมินเป็นอย่างดี ท่านผู้บริหารโรงเรียนจึงประกาศในกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้ที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ได้จริง พร้อมสนับสนุนอย่างเต็มที่

ภาพร่วมปรึกษากับผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทีมวิจัยได้ร่วมกับโรงเรียนมัธยมวานิชภูมิที่เคยมีประสบการณ์ยุววิจัยและโรงเรียนทำหนทางวัฒนธรรมมาแล้วทำให้ทั้งครูและผู้บริหารมีความเข้าใจเป็นอย่างดี ทั้งนี้โรงเรียนมัธยมวานิชภูมียังได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีเนื่องจากผลงานที่เคยร่วมโครงการอีกด้วย ผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมวานิชภูมิและโรงเรียนโดยรอบให้ความสนใจและเข้าร่วมเพื่อที่จะนำกระบวนการเรียนรู้ ทางโรงเรียนยังมีแนวคิดเพิ่มเติมจากทีมวิจัยโดยได้เชิญปราชญ์ในชุมชนมาให้ความรู้ควบคู่กับการทำสารคดีของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจในท้องถิ่นและรู้เรื่องราวต่างๆ ของตนเองอีกด้วย

ภาพร่วมปรึกษากับผู้บริหารโรงเรียน ครูแกนนำและปราชญ์ชุมชนในพื้นที่นำร่องภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนในภาคเหนือ ทีมวิจัยได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง นำกระบวนการเรียนรู้ไปสอนให้กับนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาไทย ที่ส่วนมากมุ่งสู่การเป็นครูในโรงเรียนต่อไปในอนาคต ซึ่งกระบวนการที่ได้นั้นจะเป็นประโยชน์ในการสอนเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกับโรงเรียนแกนนำในจังหวัดลำปางเหมือนกับโรงเรียนในภาคต่างๆ ในการทำงานภาคเหนือยังมีความพิเศษคือ ทีมวิจัยได้ร่วมมือกับเทศบาลทุ่งหัวช้างในการนำกระบวนการนี้ไปใช้กับสภาเด็กของเทศบาลทุ่งหัวช้างอีกด้วย ซึ่งนอกจากกระบวนการของโครงการจะช่วยเด็กในระบบโรงเรียนแล้ว ยังช่วยเด็กนอกระบบโรงเรียนในการพัฒนาศักยภาพการคิดของตนเองอีกด้วย อีกทั้งยังมีโรงเรียนเอกชนพุทธศาสนามาร่วมในโครงการ ส่งทั้งนักเรียนและสามเณรมาเรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการที่เคยทำมาก่อนหน้านี้ได้ผลดี จึงจะส่งคุณครูมาเข้าร่วมอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ภาพชี้แจงโครงการให้กับผู้บริหาร ครู และนักศึกษาที่สนใจ

นักเรียนและสามเณรสนใจในโครงการนี้เป็นอย่างมาก

2. ประชุมกับกลุ่มครูที่สนใจและชี้แจงทำความเข้าใจโครงการ

หลังจากครูแกนนำได้ทำการเชิญชวนครูในพื้นที่ในแต่ละโรงเรียนที่สนใจได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือเชิญครูจากโรงเรียนเหล่านั้นมาชี้แจงโครงการ ขั้นตอนการดำเนินงานและรายละเอียดในสิ่งที่ต้องทำในการเข้าร่วมโครงการในรอบนี้

การปรับพื้นฐานครูก่อนเข้าร่วมโครงการเป็นสิ่งสำคัญ เพราะครูที่มาร่วมโครงการนี้บางท่านเคยผ่านกระบวนการมาแล้วสามารถทำได้เลย แต่ก็มีครูจำนวนมากที่ไม่เคยเข้าร่วมกระบวนการมาก่อน ทำให้ยังไม่เข้าใจว่ากระบวนการเหล่านี้จะให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้อย่างไร และจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

ทีมวิจัยได้ลงไปพื้นที่เพื่อนำเสนอโครงการและกระบวนการในการจัดกิจกรรมระยะเวลาในการดำเนินงาน และสิ่งที่คุณครูต้องทำในระหว่างเข้าร่วมโครงการ เช่น การทำแผนการสอนตลอด 1 เทอมการศึกษาที่ใช้กระบวนการทำสารคดีเข้าไปใช้ในชั้นเรียน บันทึก

สังเกตพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างปฏิบัติกิจกรรม และใบประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งหลังจากอธิบายกระบวนการให้กับครูผู้เข้าร่วมโครงการแล้วท่านที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของตัวเองก็อยู่ร่วมทำโครงการจนสำเร็จ

ครูแต่ละท่านก็มีการนำไปสอนแตกต่างกัน บางท่านนำไปสอนทั้งชั้นเรียนที่ท่านสอนอยู่ บางท่านนำไปทดลองกับ 1 ห้องเรียน และบางท่านนำไปทดลองกับนักเรียน 1 กลุ่ม เพื่อยากที่จะทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งก่อนนำไปสอนเต็มรูปแบบต่อไป

อธิบายขั้นตอนและกระบวนการการทำงานให้กับครูที่สามจังหวัดชายแดนใต้

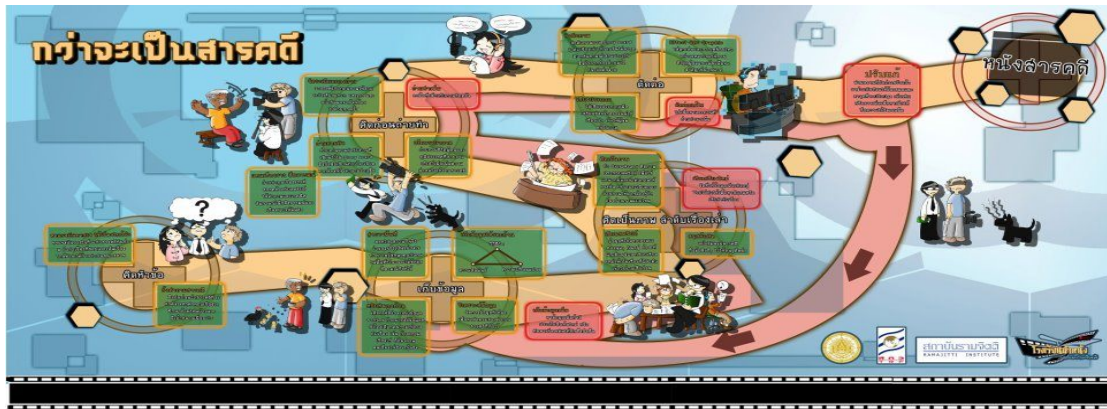
จากการพูดคุยกับคุณครูหลายๆ ท่านทำให้ทราบว่า ที่ตัดสินใจร่วมโครงการเพราะว่าเป็นการเรียนการสอนที่ตนเองต้องทำอยู่แล้ว งานนี้เป็นอีก 1 รูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถเอาไปใช้ในการเรียนการสอนได้ นอกจากนั้นสามารถดึงความสนใจเด็กๆ ให้มาเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นอีกด้วย นอกจากนั้นงานนี้มีการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลทำให้ครูและเด็กๆ น่าจะสนุกไปด้วยกัน

3. อบรมกระบวนการทำสารคดีให้กับนักเรียนในแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนการอบรมการทำสารคดีครั้งนี้จะแตกต่างจากรูปแบบที่เคยจัดในครั้งทำยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) การอบรมให้กับกลุ่มนักเรียน 2) ให้ครูทำแบบสังเกตการอบรม

3.1. การอบรมให้กับกลุ่มนักเรียน

เราจะอบรมเป็นจำนวน 1 ครั้งต่อภาค และครั้งละ 2 วัน โดยผ่านขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้ตามทฤษฎีดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “คิดหัวข้อ”

1.3 หาแรงบันดาลใจ เริ่มจากเรื่องใกล้ตัว นำเรื่องราวใกล้ตัวมาเป็นประเด็นเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียนเอง จะทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างง่ายและสนุก

1.4 การตั้งคำถาม เป็นกระบวนการที่ฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามกับเรื่องที่สนใจ ฝึกการมองสิ่งต่างๆ ในหลายมิติ การตั้งคำถามที่ดีนี้จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างมีแบบแผน สามารถนำไปสู่การหาความรู้ เก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนขึ้น

หาหัวข้อและตั้งคำถามในสิ่งที่สนใจ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “เก็บข้อมูล”

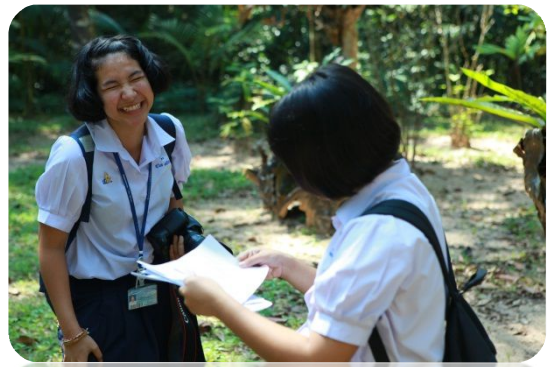
2.1 สัมภาษณ์ เป็นการทำผู้เรียนไปสัมผัสสถานที่จริง ฝึกการสังเกต การจดบันทึก การทำความเข้าใจกับผู้คนและวิธีการสัมภาษณ์

2.2 เลือกหยิบหินถูกก้อน เป็นการรู้จักการเลือกกลุ่มตัวอย่าง หรือเลือกตัวแทนที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลในการศึกษา

2.3 เก็บข้อมูลรอบด้าน ทักษะนี้จะเกิดจากการตั้งคำถามที่ครอบคลุม รู้จักการมองให้ครบทุกมิติ เรียนรู้ความเชื่อมโยงที่สัมพันธ์กันของแต่ละสิ่ง ทั้งในด้าน “วิถีชีวิต ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง”

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล เป็นการจัดการข้อมูลที่ได้มา รู้จักแบ่งประเภทข้อมูล คัดกรองและเรียงลำดับข้อมูลเบื้องต้น

ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เริ่มการวางแผนที่การทำงาน วาง story board และเขียน script สำหรับแผนการทำงานการถ่ายทำในขั้นต่อไปได้

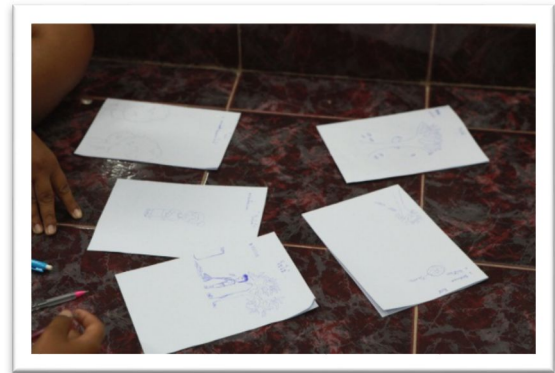
ออกสำรวจพื้นที่และข้อมูล

หน่วยการเรียนรู้ 3 “คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องราวเล่า”

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ รู้จักฝึกลำดับเรื่องราว แปลงข้อมูลต่าง ๆ เป็นภาพ เป็นความคิดรวบยอดแล้วสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นเรื่องราวได้ซึ่งในกระบวนการผลิตหนังสือคดีจะเป็นขั้นตอนที่พัฒนาข้อมูลและความคิดรวบยอดไปเป็นบทบรรยาย (Script)

3.1 ทำ storyboard คิดภาพประกอบบทบรรยายเพื่อช่วยในการลำดับเรื่องราว พร้อมทั้งวางแผนการถ่ายทำ วางมุมกล้องและอารมณ์ภาพให้สอดคล้องกับเรื่องราวไปพร้อมๆกัน

3.2 เขียนบทบรรยาย(script) เป็นการขยายเรื่องราวและข้อมูลความรู้จากแนวคิดหลัก (Theme) โครงเรื่อง (storyboard) ให้สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ขั้นตอนนี้จะเป็นการตรวจสอบความรู้ที่ผู้เรียนวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ผ่านการเขียนบทบรรยาย ที่คัดกรองออกมาก่อนการเล่าเรื่อง

นักเรียนร่วมกับทำ Script และวาง Storyboard

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 “คิดก่อนถ่าย”

ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่ใช้ทักษะเชิงสารคดีในการถ่ายภาพ การบันทึกข้อมูลด้วยภาพถ่ายและวิดีโอ(Photo & Documentary) เป็นการลงมือทำงานตามแผนงานที่ได้วางโครงเรื่องและเขียนบทบรรยายไว้ ได้มีติด้านการเรียนรู้จะเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ผู้เรียนวิเคราะห์สังเคราะห์ได้ด้วยการลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บหลักฐานเพื่อยืนยันสิ่งที่ได้เขียนไว้ในบทบรรยาย โดยมีกระบวนการดังนี้

4.1 เก็บบรรยากาศ เป็นการบันทึกภาพเรื่องราว ผู้คน และเหตุการณ์ที่จะนำไปเล่าเรื่องหรือตอบคำถาม สารคดีที่ตั้งไว้โดยถ่ายทำที่ยึดตามหลัก 3 สิ่งคือ การนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลง

4.2 ถ่ายตามคิว คือการทำงานตามแผน หรือตาม story board ที่วางไว้ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บข้อมูลด้วยภาพเป็นไปได้โดยครบถ้วนและง่ายในการทำงานเป็นทีม

4.3 การจัดระเบียบกองถ่าย คือการจัดการทำงานเป็นทีมโดยที่ทุกคนจะเรียนรู้และทำหน้าที่ตามความถนัดแต่มีเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน

สรรัช หนองตรุด และคณะ สถาบันรามจิตติ ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ลงพื้นที่ถ่ายทำ สร้างสรรค์มุกกล้อง มุมมองต่างๆ ได้

หน่วยการเรียนรู้ 5 “การติดต่อ”

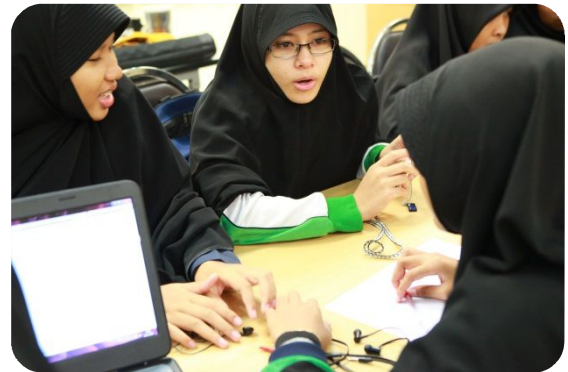
ขั้นตอนนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญอยู่ที่การใช้เทคนิคขั้นสูงในการติดต่อ หากแต่เป็นการฝึกการสังเคราะห์และเรียบเรียงเรื่องราวเพื่อที่จะนำเสนอข้อมูลและองค์ความรู้ที่ได้ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

5.1 การลำดับภาพ เป็นการนำภาพที่ได้จากการเก็บข้อมูล ลงพื้นที่มาเรียงลำดับตามโครงเรื่อง บทบรรยายที่วางไว้ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งการทำงานในขั้นนี้จำเป็นต้องใช้การสร้างสรรค์เชิงศิลปะเข้าไปเสริมเพื่อที่จะช่วยให้เรื่องที่เล่า ภาพที่ฉายน่าสนใจมากขึ้น ในการลำดับภาพนั้นนอกจากจะวางภาพให้ตรงตามบทบรรยายแล้ว การรู้จักนำบทสัมภาษณ์ที่มาจาก การเก็บข้อมูลมาเสริมข้อมูล ตอกย้ำความน่าเชื่อถือของหนังสือให้มากขึ้น ดังนั้นขั้นตอนนี้จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการรู้จักคัดกรองข้อมูล สรุปความ จับประเด็นจากผู้ให้ข้อมูลมาเสนอให้กระชับและได้ใจความ

5.2 Effect & Graphic เป็นการใช้ลูกเล่นและการเคลื่อนไหวอย่างเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหาให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ในขั้นนี้นอกจากจะเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานแล้ว ยังเป็นการใช้เทคนิคความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ การออกแบบ เพื่อเน้นส่วนสำคัญในหนังสือเพื่อการเรียนรู้ได้อีกด้วย

5.3 เสียงประกอบ โดยปกติแล้วคนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้มากนัก การใช้เสียง ประกอบนอกจากเสียงบรรยายแล้วก็จะใส่เสียงดนตรีหรือเพลงคลอไปกับภาพเพื่อประกอบเท่านั้น แต่ความจริงแล้วการใช้เสียงประกอบที่ดีนั้นจะช่วยให้การเล่าเรื่อง การโน้มน้าวหรือเร้าอารมณ์ให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมและจะช่วยให้การนำเสนอข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น ในมิติของการเรียนรู้ การได้มาซึ่งเสียงหรือดนตรีประกอบนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกการฟังดนตรีที่ดี รู้จักประวัติ ที่มาที่ไปและผู้ประพันธ์เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่นการ

ใช้เพลงประกอบงานด้านประวัติศาสตร์นั้นผู้เรียนต้องใช้การเรียนรู้ด้านดนตรีและศิลปะพื้นบ้าน พื้นถิ่นของดนตรีในบริบทนั้นๆ เพื่อหนุนเสริมเรื่องราวที่จะเล่าให้เหมาะสมและกลมกลืนยิ่งขึ้น

เรียนรู้เรื่องการติดต่อ เรียบเรียงความคิด และการนำเสนอสู่สาธารณะ

หลังจากเสร็จทั้ง 5 ขั้นตอน ระหว่างนี้หากมีข้อสงสัยในขั้นตอนต่างๆ ทางทีมวิจัยได้เปิดช่องทางการติดต่อสื่อสาร ในการตอบคำถามและเผยแพร่สารคดีผ่านทาง Social network การใช้เครือข่ายทางสังคมโดยเฉพาะการนำเครือข่ายออนไลน์เข้ามาเสริมพลังการเรียนรู้หรือการทำสื่อแบบเดิม (หนังสือสารคดี) ให้กลายเป็นสื่อใหม่ (new media) นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับการเรียนรู้และเป็นการแบ่งปันและขยายองค์ความรู้ต่อไปได้อย่างไม่สิ้นสุด เพราะในปัจจุบันนี้ นอกจากการเผยแพร่ผลงานในเวทีต่างๆ แล้วการใช้ช่องทางการนำเสนอบนโลกอินเทอร์เน็ตก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะเป็นการนำเสนอผลงานและเกิดการเรียนรู้ได้ในโลกที่กว้างขึ้น

3.2.ให้ครูทำแบบสังเกตการอบรม

ในระหว่างที่ทำการอบรมให้นักเรียน คุณครูเองก็ต้องสังเกตกระบวนการทั้งหมดเพื่อสามารถเอาไปปรับใช้ได้เองในชั้นเรียน ซึ่งในบางกระบวนการอาจจะดึงครูท่านอื่นมาช่วยกัน เช่น ช่วงการติดต่ออาจจะให้ครูสอนคอมพิวเตอร์มาช่วยสอนด้วย เป็นต้น

ชี้แจงกิจกรรมที่ครูต้องสังเกต มีส่วนร่วม เพื่อปรับใช้ในคาบเรียน

4. เวทีนำเสนอผลงานของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นเหมือนเงาสสะท้อนการทำงานที่ผ่านมาระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยที่แต่ละโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะนำสารคดีที่ทำเสร็จเรียบร้อยแล้วมาฉายให้ดูร่วมกัน โดยแต่ละพื้นที่จะร่วมชมพร้อมกัน 1 รอบ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในพื้นที่ รวมทั้งได้เห็นแนวคิดในแต่ละเรื่อง เทคนิคการลำดับภาพ การตัดต่อ มีการให้ความเห็นในแต่ละเรื่อง เพื่อนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ต่อไป

แต่ละกลุ่มมานำเสนอแนวคิด องค์ความรู้ที่ได้ และฉายสารคดีที่แต่ละกลุ่มทำมา

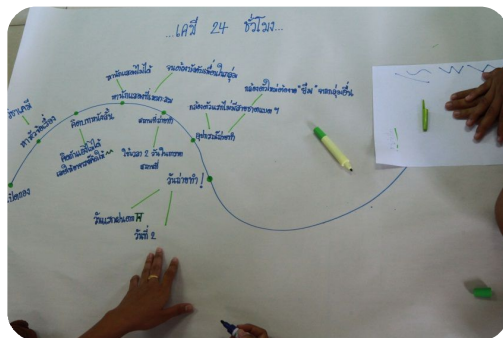
ขั้นตอนนี้จะมีการประเมินจากตนเอง เพื่อนๆ คุณครู และปราชญ์ในพื้นที่ ซึ่งการประเมินตนเองนั้นเกิดจากการที่แต่ละกลุ่มได้เห็นผลงานซึ่งกันและกัน เกิดการเปรียบเทียบของตนเองและของกลุ่มอื่นๆ กระบวนการนี้ทำให้ผลงานเกิดการพัฒนาขึ้นตามกลุ่มที่ดี ต่อด้วยการประเมินผลงานเพื่อนกลุ่มอื่น จะทำให้นักเรียนได้รู้เนื้อหาความรู้ที่น่าสนใจ สามารถวิพากษ์ วิเคราะห์ วิจารณ์เนื้อหา เทคนิคการนำเสนอ ความน่าสนใจได้อีกด้วย นอกจากนั้นแต่ละกลุ่มจะได้ฟังเสียงสะท้อนจากทีมวิจัย ครูโรงเรียนต่างๆ และปราชญ์ในชุมชนเพื่อความสมบูรณ์ก่อนส่งต่อไป

5. เวทีปิดโครงการและถอดบทเรียน

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมดแล้ว ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ไปเพื่อถอดบทเรียนการทำงานของคณาจารย์และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อศึกษาปัญหา แนวทาง และข้อจำกัดของการนำกระบวนการของโครงการไปใช้ในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ถอดองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานของผู้เรียน ผ่านการเขียนขั้นตอนการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ ตอบคำถามแต่ละขั้นตอนเจอปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง และมีวิธีการแก้ไขอย่างไร องค์ความรู้ที่ค้นพบระหว่างการทำงานมีอะไรบ้าง เป็นต้น

ตัวอย่างการถอดบทเรียนสำหรับผู้เรียน

ในตอนท้ายของกระบวนการมีการถอดองค์ความรู้กับคุณครูผู้สอน โดยครูผู้สอนจะบอกเล่าแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างครูด้วยกันในพื้นที่ เล่าถึงปัญหาและข้อจำกัดในการทำงาน และแนวทางการแก้ไขของแต่ละท่าน ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับโครงการและครูที่สอน นอกจากนี้ยังได้เกิดเครือข่ายการทำงานของครูในพื้นที่ สามารถที่จะโทรสอบถามหรือใช้ช่องทาง Social network ในการช่วยกันแก้ปัญหา สอบถามเทคนิคกระบวนการระหว่างกันอีกด้วย

ตารางที่ 3 การปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน
ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายทดลอง 5 พื้นที่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
การบูรณาการ ในชั้นเรียน	การเขียนสารคดี , คณิตศาสตร์	ชุมนุมเด็ก อักษร ถิ่น , สังคมศึกษา (ประวัติศาสตร์), สุขศึกษา, การงานอาชีพ, ภาษาไทย, สังคมศึกษา	สังคมศึกษา(ประวัติศาสตร์ชุมชน), การสื่อสารและการนำเสนอ (IS2), สังคมศึกษา(ท้องถิ่นศึกษา)	กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม สาระ, วิชาคอมพิวเตอร์	สังคมศึกษา(ภูมิศาสตร์), ประวัติศาสตร์(มาลายู) สังคมศึกษา, คอมพิวเตอร์ ,ภาษาไทย
กิจกรรมที่ใช้	-การบรรยาย -การระดมสมอง	-ให้นักเรียนเสนอหัวข้อที่สนใจ แล้วให้ เพื่อนในห้องร่วมซักถาม และหาข้อยุติด้วย การลงคะแนน -ให้คำแนะนำ ปรัชญาเกี่ยวกับผู้รู้ในท้องถิ่น -ดูตัวอย่างหนังสือสารคดีประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น -สารคดี/หนังสือ/กบนอกกะลา/รายการที่ เกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น -ถอดบทเรียนจากหนังสือสารคดีที่ดู -ระดมสมอง เสนอแนวคิด	-การดูภาพยนตร์สารคดี การสนทนา การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความ ต้องการในการเรียนที่ทำให้การเรียน มีความสุข และนำไปใช้ประโยชน์ใน อนาคต -เชิญรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ทำหนังสือ สารคดีมาร่วมพูดคุย -การนำหัวข้อการศึกษาค้นคว้าจาก วิชา IS1(การศึกษาค้นคว้า) ที่	-สนทนาเกี่ยวกับวิธีการส่ง งานที่ผ่านมา พร้อมให้ แนวทางในการส่งงานแบบ ใหม่โดยการผลิตสื่อการเรียน เรียนรู้ -ให้นักเรียนดูสารคดี คนค้น คน/กบนอกกะลา/ขนมไทย อะไรเอ่ย/คลิปการสอน คอมพิวเตอร์/ตัวอย่างคลิป วิดีโอที่น่าสนใจใน Youtube	-แบ่งกลุ่มดูสารคดีสั้นและ ส่งตัวแทนออกมาบอกว่า หนังสือนี้ควรตั้งชื่อว่า อะไร -การตั้งคำถามจากสิ่ง รอบตัว -การสำรวจสิ่งดีๆในชุมชน -ให้ดูสารคดี -ให้นักเรียนอ่านบท สัมภาษณ์แนวคิดการหา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-ร่วมอภิปรายตัวอย่างที่ได้ดู -สำรวจสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว -สำรวจความสนใจหรือสิ่งที่นักเรียนสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง -ครูสรุปแนะนำ ชี้แนะ ชักถามเพิ่มเติม -ครูนำรูปภาพต่าง ๆ มาให้แสดงความคิดเห็น ข้อเท็จจริงจากรูปภาพ เช่นรูปภาพธรรมชาติ รูปภาพความเจริญก้าวหน้า	นักเรียนทำเป็นรายบุคคลมานำเสนอหัวข้อว่ามีเรื่องใดน่าสนใจบ้าง -นำสารคดีเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นจากรายการต่าง ๆ มาให้นักเรียนดูแล้วช่วยกันคิดว่าสารคดีเหล่านี้นำเสนอประเด็นอะไรบ้าง มีเรื่องอะไรที่ยังไม่มีการบอกเล่า หรือมีเรื่องใดที่นักเรียนอยากบอกเล่าให้คนอื่นรู้บ้างเกี่ยวกับท้องถิ่นตนเอง -ผลิตเปลี่ยนกันออกมานำเสนอหัวข้อเรื่องที่นำเสนอ แล้วให้เพื่อนในกลุ่มร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็น -ระดมความคิดกลุ่ม นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้	-ให้นักเรียนในห้องเลือก/ตัดสินใจด้วยตนเองตามความต้องการว่าจะส่งงานในหัวข้อที่ครูกำหนดด้วยวิธีการใด แบบเดิมๆ เช่นรายงานหรือผลิตสื่อคล้ายตัวอย่างที่ได้ดู -นักเรียนที่เลือกการผลิตสื่อสารคดี รวมกลุ่มๆละ 4-6 คน คิดหัวข้อในการจัดทำโดยมีครูใช้เทคนิคในการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดด้วยที่ครูยังไม่ให้เขียนอะไร -ครูให้การบ้าน “กลับไปเขียนที่พูดๆมา ทั้งหมดสรุปลงกระดาษตามหัวข้อที่ครูกำหนด” 5 วันส่ง	แรงบันดาลใจของคนดังๆที่ผลิตงานต่างๆ -พี่สอนน้อง โดยเชิญรุ่นพี่ที่เรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิชาเอกสารสนเทศ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำหนังสือมาเป็นวิทยากรเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
				-ใช้กระบวนการกลุ่มแบ่งกลุ่ม นักเรียนที่สนใจกำหนด ประเด็น ให้นักเรียนรวมกลุ่ม คิดหัวข้อเรื่อง ชีวิตหรือวิถี ชีวิตการอยู่บ้านดินกับบ้านที่ ทันสมัย เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อ เรียนรู้ร่วมกัน	
สื่อที่ใช้	บทความสารคดี , สื่อออนไลน์ ,หนังสือ สั้นของโรงเรียน อื่นๆ	ตัวอย่างหนังสือของรุ่นพี่,ตัวอย่างโฆษณา จากอินเทอร์เน็ต, VCD/DVD,เกี่ยวกับวิถี ชีวิต , Internet/Youtube, รายการทีวี/ เว็บไซต์, วัสดุ อุปกรณ์ในห้องถิ่น ใกล้ตัว, รูปภาพ ธรรมชาติ และภาพ ความ เจริญก้าวหน้า	หนังสือสารคดีของรุ่นพี่,รายการสารคดี จากโทรทัศน์ เช่น พันแสงรุ่ง ภาพยนตร์จากต่างประเทศ,สารคดี จากรายการต่างๆที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ท้องถิ่นโพธาราม, ผังมโนทัศน์	ตัวอย่างสารคดีจากแหล่ง ต่างๆ เช่น รายการขนมไทย อะไรเอ่ย คนค้นคน กบนอก กะลา และวิดีโอจาก Youtube เป็นต้น, แหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ ชุมชนใกล้เคียง	สารคดีสั้น,บทสัมภาษณ์ เกี่ยวกับคนดังๆที่ผลิตงาน ต่างๆ,หนังสือตัวอย่างของรุ่น พี่ และปัตตานีถิ่นเกลือ หวาน
คำถามกระตุ้น การเรียนรู้	-สิ่งที่เลือกจะทำ แตกต่างจากที่เคย ทำมาแล้วอย่างไร	-ในชุมชนหรือหมู่บ้านของนักเรียน มี เรื่องราวอะไรบ้างที่แตกต่างจากที่อื่น(ที่ไม่ เหมือนกัน)	-การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ น่าเบื่อหรือไม่	-นักเรียนจะผลิตสื่ออะไร	-จะตั้งคำถามลักษณะยั่ว ยุให้นักเรียนสนใจอยาก รู้ อยากเห็น อยากทำ เช่น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	-ถ้าเป็นเรื่องที่เรา แล้วโดยทั่วไป อะไรคือสิ่งที่ทำให้ เรื่องของเราเด่น กว่า -หนังสือสร้างอา อ ยู่ ใน ชีวิตประจำวันที่เรา เกี่ยวข้องกับวิชา คณิตศาสตร์	-การดำรงชีวิตของคนในสมัยก่อน เขาอยู่ อย่างไรในเมื่อไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา ไม่มีรถ ถ้าเด็กๆไม่มีของเล่น เขาจะทำอย่างไร สิ่งของเหล่านั้นหายไปเมื่อใด เพราะอะไร -ความเชื่อหรือสิ่งของที่นักเรียนสนใจใน อดีตและปัจจุบัน มีข้อดีและข้อเสียต่างกัน อย่างไรบ้าง -ในห้องนักเรียนอยากรู้เกี่ยวกับอะไร มากที่สุด -จะหาข้อมูล ตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบที่ น่าสนใจอย่างไร -สิ่งที่อยากรู้ จำเป็นต้องสืบค้นเพื่อหา คำตอบหรือไม่ -อาหารที่อยู่ใกล้ตัว -สิ่งใกล้ตัวที่ตนเองมองข้าม -ทำไมคนส่วนใหญ่ถึงชอบอาหารเหล่านี้ -อาหารเหล่านี้มีเครื่องปรุงอะไรบ้าง	-เมื่อต้องเรียนประวัติศาสตร์ นักเรียน อยากเรียนด้วยวิธีไหน -อะไรคือความฝันของนักเรียน -ถ้าจะทำภาพยนตร์สารคดีสักเรื่อง นักเรียนจะทำได้หรือไม่ -ถ้ามีตัวช่วย นักเรียนจะเรียน ประวัติศาสตร์ด้วยการทำหนังหรือไม่ -ถ้าจะทำหนังประวัติศาสตร์ นักเรียน ควรเริ่มต้นด้วยคำถามอะไรบ้าง -เรามาลองตั้งโจทย์เพื่อสืบค้น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในชุมชน ของเรากันมั้ย -ทำไมถึงต้องการนำเสนอเรื่องนี้ เรื่องนี้สำคัญอย่างไร -ต้องการบอกอะไรแก่คนอื่น -ทำแล้วเป็นประโยชน์อะไรต่อ ท้องถิ่น -สวนผึ้งมีอะไรน่าสนใจ เพราะเหตุใด	-สื่อของนักเรียนมีรูปแบบ อย่างไร เป็นสารคดี/รายการ แนะนำวิธีการ/อธิบาย/หนัง -จะตั้งชื่อเรื่องว่าอะไร -ทำไมทำเรื่องนี้ -เรื่องนี้สนุกอย่างไร ลองเล่า คร่าวๆหรือเล่า Concept ให้ ครูฟัง -ตัวเอกคือใคร/อะไร เขาทำ อะไร ทำอย่างไร ทำที่ไหน -จะหาข้อมูลจากที่ไหน -เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการ เรียนรู้ใดบ้าง -มีประโยชน์อย่างไร -จะปรึกษาครูท่านใดใน โรงเรียนได้บ้าง -บ้านดินมีประโยชน์อย่างไร กับการดำรงชีวิตประจำวัน	- อะไร อย่างไร ทำไม อาจจะ เป็นคำถามสั้นๆแต่สามารถ ต่อยอดเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ได้ตลอด -ในชุมชนเรามีสิ่งดีๆอะไรที่ เราอยากเรียนรู้ -อะไรที่เรารู้แล้ว และอะไร ที่อยากรู้เพิ่ม -อะไรที่คิดว่าเราอยาก ศึกษาอยากอนุรักษ์ อยาก บอกต่อให้คนอื่นได้รู้จัก - หนังสือที่นักเรียน ทำ มี ความสัมพันธ์กับตัวนักเรียน และชุมชนหรือสังคมด้าน ใดบ้าง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		- ประโยชน์ในการทำเรื่องโคนม กระบวนการขั้นตอน วิธีการที่นักเรียนสนใจมากที่สุด -นักเรียนดูรูปภาพแล้วมีความรู้สึกอย่างไร และเราจะปฏิบัติได้อย่างไร -หนังสือที่ได้ดูและนักเรียนสนใจมีเทคนิคการถ่ายทำตรงไหนที่แตกต่างจากเรื่องอื่นๆ	-นักเรียนอยากเรียนรู้เรื่องราวอะไรในสวนผึ้ง เพราะเหตุใด -นักเรียนอยากให้บุคคลภายนอกรู้เรื่องราวอะไรในสวนผึ้ง เพราะเหตุใด	-การอยู่บ้านดินเป็นอย่างไร แตกต่างจากการอยู่บ้านที่หรูหราใช้ปูนซีเมนต์อย่างไร	
พ ฤ ต ิ ก ร ร ม ผู้เรียนที่สังเกตได้	-นักศึกษาชอบการเรียนรู้ที่ไม่ต้องสืบค้น จะกระตือรือร้นที่จะลงพื้นที่ -นักเรียนร่วมมือกันหาเรื่องต่างๆได้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในการหาหัวข้อและปรึกษา	-เกิดความสงสัย เกิดข้อซักถาม -อยากลองทำ หรือพบเห็นเหตุการณ์จริง -อยากออกไปเรียนรู้ สอบถามกับผู้รู้นอกห้องเรียน -ความกระตือรือร้น สนใจในการกำหนดประเด็นที่จะศึกษา -กระบวนการกลุ่ม/การมีส่วนร่วม -ตั้งใจ และตั้งคำถาม -การให้ความร่วมมือประสานงานแม้เวลาจะน้อย	-นักเรียนทุกคนสนใจหนังสือที่นำมาฉายให้ดู บางครั้งนักเรียนจะบอกครูเองว่าต้องการดูหนังสือของรุ่นพี่ -นักเรียนมีสายตาที่ชื่นชมผลงานของนักเรียนรุ่นพี่ และตั้งใจดู -นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีคำถามที่แสดงถึงความกังวลว่าพวกเขาจะทำได้หรือ ครูและพี่ๆจะช่วยพวกเขาหรือไม่ พวกเขาไม่มีอุปกรณ์จะทำอย่างไรดี	-นักเรียนมีความกระตือรือร้น และมีความสุขในการตอบคำถามมาก แย่งกันแสดงความคิดเห็น -นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบการเขียนบรรยายแบบทางการ -นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม การทำงานกลุ่ม	-นักเรียนได้หัวข้อเรื่องที่จะทำ -นักเรียนรู้จักตั้งคำถามกับเรื่องที่สนใจ -นักเรียนคิดเรื่องที่ยากทำมากที่สุด และเป็นหัวข้อที่ทำได้จริง -กระตือรือร้น/สนใจ/มีความสนุกสนาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ว่าเรื่องใดสามารถ ทำออกมาให้เห็น ภาพชัดเจนกว่ากัน	-	-นักเรียนเริ่มคิดว่าจะทำเรื่องอะไรดี มีเรื่องอะไรที่คนอื่นยังไม่ทำบ้าง นักเรียนรู้จักการตั้งหัวข้อ ตั้งประเด็น และการวิพากษ์หัวข้อว่าเรื่องใด น่าสนใจไม่น่าสนใจ -มีการวางแผนในกลุ่ม -กระตือรือร้น -แย่งกันตอบคำถาม	-นักเรียนเกิดทักษะในการ วิเคราะห์ และแก้ปัญหา มีการ ใช้เหตุผลตัดสินใจในการ แก้ปัญหามากกว่าการใช้ อารมณ์และความรู้สึก	-นักเรียนเข้ากลุ่มปรึกษาคิด หัวข้อและเรื่องหนึ่งที่จะทำ ด้วยความสนใจเป็นอย่าง มาก
การประเมิน การเรียนรู้	- การนำเสนอ แนวคิดหน้าชั้นว่า เหตุใดจึงเลือกที่จะ ทำเรื่องตามที่เสนอ ไว้ - นักเรียนมีความ สนใจ ร่วมมือใน การทำงานเป็น อย่างดี มีการบอก แนวความคิดของ	-สังเกตความรับผิดชอบจากการมอบหมาย งาน -พูดคุย ชักถามข้อมูลเบื้องต้นที่นักเรียน ได้มา -นำข้อมูลมาตรวจสอบร่วมกับนักเรียนใน ห้องเรียน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นปัญหา และแนวทางแก้ไข -คำถาม/ประเด็นที่ตั้งไว้เพื่อศึกษา มีความ เป็นไปได้ น่าสนใจหรือไม่	-สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน -สนทนา ชักถามเพื่อจะได้เรียนรู้ ความคิดของนักเรียน -ใบงานที่กำหนดให้ผู้เรียนตั้งคำถาม ในเรื่องที่ต้องการหาคำตอบ -ประเมินจากการแสดงความคิดเห็น การตั้งหัวข้อ การเขียนเหตุผลว่า ทำไมต้องการนำเสนอเรื่องนี้ -นักเรียนมีความสนใจ	-การสังเกตพฤติกรรม -ตรวจผลงานการเขียนสรุป -นักเรียนมีความสุขในการ เรียนชอบการพูดคุยแบบ สนทนามากกว่าการนำเสนอ หน้าชั้นและการเขียน -ประเมินการทำงานกลุ่มด้วย วิธีสังเกตพฤติกรรม การ ทำงานที่ได้รับมอบหมาย และ ชิ้นงาน	-ประเมินพฤติกรรมในการ ทำงานเป็นรายกลุ่ม โดยแต่ ละกลุ่มได้หัวข้อที่อยากทำ มากที่สุด และได้ทักษะ กระบวนการทำงานเป็น กลุ่ม -ชาร์ท องค์กรความรู้/ทำ mindmap หัวข้อที่นักเรียน ผลิตสื่อ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ตนเองและรับฟัง ความคิดเห็นของ ผู้อื่น	-การตอบคำถาม,การนำเสนอความคิด และความร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมงาน -การสรุปความคิดเป็น Mindmap -สอบถามนักเรียนทุกคน ความรู้สึกต่อ รูปภาพหรือวีซีดี			-สังเกตการณ์เรียนรู้ของ นักเรียน โดยนักเรียน มี คำถาม ถามรุ่นพี่
ปัญหาและแนว ทางการแก้ไข	-นักศึกษาบางส่วน ยัง ไม่ ก ล่า แสดง ออก ทาง ควา ม คิ ด แต่ กิ สามารถทำงาน และผลิตหัวข้อ ออกมาได้ -ในการคิดหัวข้อ สามารถคิดได้ กว้างหรือแคบนั้น ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์หรือ	-บางครั้งให้งานยาก และละเอียดเกิน ความสามารถ อาจจะทำให้เด็กเหนื่อยและ ท้อ วิธีแก้ไขคือถ้าเด็กมีปัญหาแล้วเราช่วย หาทางออก เขาจะยิ่งสนุกและมีกำลังใจ แต่ บางครั้งเรื่องที่ยากก็ทำหายดี สำหรับเด็กที่ ชอบ สรุปคือแล้วแต่เด็กว่าควรให้โจทย์ อะไร เพราะสิ่งที่เขารู้เราอาจจะไม่รู้ขึ้นอยู่กับ ความสนใจของเขา -นักเรียนกับครูมีเวลาว่างไม่ตรงกัน วิธีแก้ไขคือ นัดหมายช่วงเวลาพักกลางวัน ต้องรีบทานข้าวแล้วมาวางแผนช่วยกัน นัด หมายการลงพื้นที่ กำหนดช่วงเวลาการทำงานร่วมกัน	-นักเรียนขาดทักษะในการตั้งคำถาม ครูจะอธิบายเทคนิคในการตั้งคำถาม ด้วยเทคนิค 5 W 1 H กำหนดตาราง คำถามและคำตอบที่นักเรียนต้อง ช่วยกันค้นหา และช่วยแนะนำ แหล่งข้อมูลที่นักเรียนต้องการหา ข้อมูล จากประสบการณ์การสอน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบอ่าน หนังสือ จึงขาดความรู้ในการประมวล เป็นเนื้อหาจดยคร่าวๆในเบื้องต้น -กรณีที่นักเรียนตั้งหัวข้อไม่ได้ หรือ ตั้งแล้วไม่น่าสนใจ นอกจากครูให้ คำแนะนำแล้ว จะให้นักเรียนแต่ละ	-ให้โอกาสนักเรียนในการ สนทนาเกี่ยวกับงานที่ทำให้ มากที่สุด -การเขียนหรือการนำเสนอใน การเขียนควรกำหนดหัวข้อที่ ดูแล้วไม่เป็นทางการมาก จนเกินไป -การแสดงความคิดเห็น ภายในกลุ่มยังไม่มีดี แสดง ความคิดเห็นน้อยหรือไม่กล้า แสดงความคิดเห็นออกมา ขาดความเชื่อมั่นและความรู้ ในเรื่องที่จะทำ แก้ไขโดยครู	-บางกลุ่มได้หัวข้อที่ไม่ สามารถทำได้จริง และไม่ สามารถเก็บข้อมูลได้ แนว ทางแก้ไขคือ ให้นักเรียนไป คิดหัวข้อใหม่ และไประดม ปรึกษาเพื่อนในกลุ่ม -นักเรียนบางกลุ่มยัง ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือก เรื่องอะไร ดังนั้นนักเรียนจึง ขอหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อมา สรุปชื่อเรื่องของกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
“คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	จินตนาการของผู้ คิด	-นักเรียนบางกลุ่ม คิดชื่อเรื่อง/ประเด็นที่สนใจไม่ได้ ครูต้องชี้แนะหรือนำเสนอโดยใช้สื่อชี้แนะ จึงเกิดประเด็นที่จะศึกษา -นักเรียนขาดทักษะการพูด คิดได้แต่สื่อความหมายไม่เป็น -ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้ากว้างออกไปไกลกว่านี้ โดยการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม -นักเรียนบางคนไม่เสนอความคิด ครูได้แนะนำและฝึกทักษะการคิด -อินเทอร์เน็ตโรงเรียนความเร็วต่ำทำให้หนังสือดูสะดุด	- กลุ่มไปช่วยกันหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่นเพื่อให้มีข้อมูลความรู้เพิ่มขึ้นแล้ว นำมาตั้งหัวข้อและประเด็นที่จะศึกษาได้ -นักเรียนเลือกประเด็นที่หลากหลายและใหญ่เกินไป	ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มไปสืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นการบ้านแล้วมาประชุมกันอีกครั้งวันถัดไป เพื่อนำความรู้ที่ได้มาแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
กิจกรรมที่ใช้	- นักศึกษานำแผนที่ได้รับจากการอบรมมาเขียนร่างเค้าโครงพร้อมบทพูด ฉากที่จะใช้ - กิจกรรมกลุ่ม เพราะนักเรียนต้องช่วยกันออกความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล และหาข้อมูลให้นักเรียนทำการกำหนดข้อมูล และแหล่งข้อมูลที่ต้องการว่าอยู่ที่ใด ต้องใช้ความ	- ประชุม นัดหมาย เลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูล - แนะนำเรื่องการตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ - มารยาทในการสัมภาษณ์ - นักเรียนร่วมกันออกแบบ/วางแผนในการศึกษา ประเด็นที่กลุ่มสนใจโดยการระดมสมอง - การสืบค้นข้อมูล Google - วางแผน - ร่วมกันคิดเรื่องที่จะทำ ตกลงภาระหน้าที่บทบาทของแต่ละคน - วางแผน ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล จัดบันทึกข้อมูลต่างๆ - ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่ต้องการเข้าถึงข้อมูล - ประชุม ปรึกษากลุ่มนักเรียนวางแผนการทำงาน - ท้องเน็ตสำรวจแหล่งเรียนรู้และสอบถามจากผู้รู้	- แนะนำแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การนำนักเรียนออกไปเรียนนอกห้องเรียน - ห้องบ้านโป่งศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมเอกสาร ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องชุมชนบ้านโป่ง - วิทยากรท้องถิ่น - ตารางวางแผนการทำงานในการเก็บข้อมูล - การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต - การลงสำรวจพื้นที่จริง - การสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน - ในชั่วโมงเรียนให้นักเรียนรวมกลุ่มแล้ววางแผนการทำงาน แล้วออกมาเสนอโครงเรื่อง แล้วให้เพื่อนในห้องวิจารณ์แสดงความคิดเห็นเสนอแนะ	1. กลุ่มเขียนรายการหัวเรื่องที่ต้องการทราบข้อมูลลงในกระดาษเป็นข้อๆ 2. ให้นักเรียนสนทนากันภายในกลุ่มตัวเองเกี่ยวกับวิธีการในการในการ สืบค้น / เก็บข้อมูล 3. ครู-นักเรียนช่วยกันสรุปวิธีการต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นภาพรวมให้กลุ่มอื่นๆ เป็นแนวทาง 4. กลุ่มสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นจากสื่ออินเทอร์เน็ต / สิ่งพิมพ์ เพื่อเป็นความรู้หรือข้อมูลเบื้องต้น หรือเป็นแหล่งข้อมูลหลักในการจัดทำแล้วแต่ข้อตกลงของสมาชิก	- สำรวจพื้นที่ - กำหนดกรอบการทำงาน - หาผู้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจ - วิเคราะห์ (จัดการกับข้อมูลที่ได้มา) - กิจกรรมกลุ่มเมื่อวางแผนการเก็บข้อมูลการแบ่งหน้าที่ภาระงานการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล การหา - การมีส่วนร่วม Learning By Doing

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ร่วมมือจากส่วน ใดบ้าง	-เรียงความและเขียนสคริปต์		5. กลุ่มช่วยกันวางแผน เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลจริง เช่น 5.1 การสัมภาษณ์บุคคล -มีใครบ้างที่ให้ข้อมูลเรื่องนี้ได้ / เขาอยู่ที่ไหน / สมาชิกคนใด จะเป็นคนไปติดต่อสัมภาษณ์ เขียนรายชื่อบุคคลทั้งหมด จากการนำเสนอของสมาชิก แล้วค่อยคัดเลือกเฉพาะบาง คนหรือทั้งหมดก็ได้ -สัมภาษณ์โดยใช้คำถาม อะไรบ้าง (เขียนรายการคา ถามที่อยากรู้ทั้งหมดจากการ นำเสนอของสมาชิกทั้งหมด ก่อนจากนั้นค่อยคัดเลือกคา ถามที่เหมาะสมที่สุด)	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
				-สถานที่ที่จะใช้ในการ สัมภาษณ์ -ลักษณะการสัมภาษณ์เป็น ลักษณะอย่างไร เช่น เดินไป คุยไปให้ความรู้ไป หรือ อย่างไร 6. กลุ่มแบ่งภาระงานให้แก่ สมาชิกตามความสามารถ ใน หัวข้อต่อไปนี้ -ประสานงานเพื่อน / บุคคลภายนอก / สถานที่ / โรงเรียน -เค้าโครงเรื่อง / บท / storyboard -การสัมภาษณ์ -การเป็นผู้บรรยายหรือพิธีกร ในสื่อ ฯ -การถ่ายภาพนิ่ง/ วีดีโอ	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
				-บันทึกเสียง -ตัดต่อ -อื่น ๆ 7. สมาชิกวางแผนการลงพื้นที่ ในการทำงาน / ถ่ายทำ -จัดทำแผนการลงพื้นที่การ ทำงาน โดยทำเป็นตารางการ ทำงาน -สรุปรายการอุปกรณ์ในการ ถ่ายทำว่ามีเพียงพอหรือขาด เหลืออะไรบ้าง/ การจัดหา อุปกรณ์อย่างไร -การนัดแนะบุคคลภายนอก -วันเวลา ในการถ่ายทำ -การขออนุญาตผู้ปกครอง 8. ครู – นักเรียนร่วมกันเขียน แผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสนอ	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
				ต่อโรงเรียน (ตามรูปแบบที่กา หนด) -ทักษะในการแสวงหาความรู้ กระบวนการเผชิญกับ สถานการณ์จากประสบการณ์ จริง ลงพื้นที่ในชุมชน ติดต่อ สอบถามผู้ที่อาศัยบ้านดิน	
สื่อที่ใช้	- ตัวอย่าง หนังสือ ต่าง ๆ ทั้งวีซีดี และ ที่เผยแพร่ไว้ใน เฟซบุ๊ก - หนังสือขอความ ร่ว ม มี อ จ า ก สถานที่ราชการ ต่าง ๆ	- บทบาทสมมุติให้นักเรียนมาสัมภาษณ์ครู สัมภาษณ์เพื่อนในเรื่องที่กลุ่มสนใจ - ให้นักเรียนนำภาพและข้อมูลที่ได้จากชุมชน มาแล้วให้เพื่อนฟังหน้าชั้น เพื่อตรวจสอบ ข้อมูล - สมุด ปากกา จดบันทึกข้อมูล - กล้องถ่ายภาพนิ่ง - โครงร่าง แบบบันทึกยุววิจัยประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น - สถิติข้อมูล - บุคคล	- เพาเวอร์พอยเกี่ยวกับการถ่ายรูป เก็บข้อมูล การเขียนจากโรงเรียน ทำหนังสือฉบับรามจิตติ - สารคดีจากรายการต่าง ๆ เพื่อให้ เห็นร่องรอยการเก็บข้อมูล รวมทั้ง ครูเล่าประสบการณ์ที่เคยให้ นักเรียนเข้าร่วมโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น - ใบงาน - ตัวอย่างหนังสือ	- สื่อบนระบบอินเทอร์เน็ต - สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด - สภาพชุมชนในบริเวณที่มีผู้ อาศัยบ้านดิน	- แผนที่เฉพาะเรื่อง - กล้องวีดีโอ / กล้องดิจิทัล อุปกรณ์ถ่ายทำ - ขาตั้งกล้อง - กระดาษชาร์ต - ปากกาเมจิก - Internet

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-บทสัมภาษณ์ -คอมพิวเตอร์ -รูปภาพ -ลงพื้นที่จริง			
คำถามกระตุ้น การเรียนรู้	-ให้นักศึกษาอธิบายแผนการทำงานแล้วสมมุติสถานการณ์ว่าถ้าหากไม่ประสบผลสำเร็จแล้วจะแก้ปัญหาอย่างไร -เราจะต้องหาข้อมูลจากที่ไหน ความยากง่ายในการได้มาซึ่งข้อมูล	-ถ้านักเรียนไปสัมภาษณ์ขั้นตอนบางอย่างที่เขาทำได้ แต่อธิบายไม่เป็นนักเรียนจะทำอย่างไร -ถ้าสิ่งที่นักเรียนต้องการถาม แต่เขาไม่ต้องการเล่า หรือเขาไม่รู้ ไม่แน่ใจจะแก้ปัญหาอย่างไร -จะเก็บข้อมูลจากแหล่งใดบ้างจึงจะครอบคลุม -ข้อมูลที่ไดมาน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด -ก่อนลงพื้นที่ต้องเตรียมอะไรบ้าง (บุคคล/งบประมาณ/ระยะเวลา/สถานที่ ฯลฯ) -มีกี่ชนิด ชนิดไหนเป็นที่นิยม -ทำไมจึงเป็นของแซ่บของอีสาน -แตกต่างจากที่อื่น, อย่างอื่น อย่างไร -ทำไมจึงสนใจที่จะทำเรื่องนี้	-นักเรียนต้องการให้ครูช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง -ถ้านักเรียนต้องออกไปเก็บข้อมูลภาคสนาม นักเรียนต้องเตรียมตัวอย่างไร -ถ้าต้องการนำเสนอเรื่องเหล่านี้ต้องไปหาข้อมูลจากใครที่ไหน ใครจะทำอะไรได้บ้าง งานถึงจะประสบความสำเร็จ -ถ้าทุ่มเททำงาน และร่วมแรงร่วมใจ ข้อมูลที่หาได้ก็จะเพียงพอที่จะนำมาเสนอเป็นเรื่องราว -นักเรียนจะได้คำตอบอย่างไร	-มีหัวเรื่องใดบ้างที่ต้องการทราบเพื่อจัดทำสื่อ ฯ -สืบค้นข้อมูลได้จากแหล่งใด (บนอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ ใดบ้าง / หนังสือสิ่งพิมพ์อะไร) -ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตหรือในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพียงพอหรือไม่ -ต้องสัมภาษณ์บุคคลหรือไม่ / จะสัมภาษณ์ใคร / สัมภาษณ์เรื่องอะไร -ต้องถ่ายภาพสถานที่ / เหตุการณ์อะไรบ้าง	-ใครคือตัวเอกของเรื่อง -เราสามารถหาข้อมูลอย่างไร จากใคร แบบไหน -ใครจะทำหน้าที่อะไร แต่ละหน้าที่มีบทบาทอย่างไร จะลงพื้นที่กี่ครั้ง นักเรียนลองวางแผนการเก็บข้อมูล -นักเรียนรู้ถึงจุดเกิด(ของเรื่อง) ได้อย่างไร ? -นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ หรือข้อมูลที่ไดมาด้วยความชัดเจนมากน้อยเพียงใด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-เพราะอะไร ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบมีอะไรบ้าง -แล้วจะทำอย่างไรบ้าง -นักเรียนจะมีวิธีเก็บข้อมูลอย่างไรในการหาข้อมูลมาประกอบ -การวางแผนในการเก็บข้อมูลสามารถทำได้จริงหรือไม่	-นักเรียนจะหาคำตอบเรื่องนั้นๆ จากใคร ที่ไหน อย่างไร	-ถ่ายทำที่ไหน / ใช้อุปกรณ์ใดบ้างในการถ่ายทำ / มีอุปกรณ์เพียงพอหรือไม่ -มีการนัดหมายการถ่ายทำกับบุคคล / สถานที่ใดบ้าง -การขออนุญาตผู้ปกครองอย่างไร (ขออนุญาตเอง / ให้โรงเรียนทาหนังสือขออนุญาต) -จะให้ครูช่วยอะไรบ้าง -ชาวบ้านคิดอย่างไรเมื่อสร้างบ้านดินขึ้นมาใช้ประโยชน์ให้กับตัวเอง แล้วถ้านักเรียนจะมีวิถีชีวิตแบบนี้บ้างจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขอย่างที่เป็นอย่างนี้ได้แค่ไหน	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
พ ฤ ต ิ ก ร ร ม ผู้ เ ร ย น ที่ สังเกตได้	นักศึกษาอธิบายขั้นตอนการประสานงานการลงพื้นที่และการแก้ปัญหาไว้ได้ล่วงหน้า -นักเรียนมีการให้ความร่วมมือในการหาคำตอบดีมาก ต่างคนต่างเสนอแนวคิดของตนเอง	-นักเรียนค่อนข้างอาย ขาดความมั่นใจ เรียบเรียงข้อมูลไม่ต่อเนื่อง ตกหล่นในบางประเด็น -นักเรียนมีความสุข และทำให้ครูรู้จักนิสัยของนักเรียนแต่ละคนมากขึ้น -การร่วมมือ ระดมสมองในการวางแผนการทำงานร่วมกัน -มีอุปกรณ์พร้อมที่จะลงพื้นที่ -ให้ความสนใจ กระตือรือร้น ช่วยกันทำงาน แบ่งหน้าที่กันเด่นชัดขึ้น -นักเรียนมีสนใจกับกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวางแผนการทำงาน	-นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการบอกความต้องการให้ครูช่วยเหลือ -นักเรียนหลายกลุ่มกระตือรือร้นหาข้อมูล วางแผนเตรียมทำงาน บางกลุ่มเปลี่ยนเรื่องบ่อย เนื่องจากพอเริ่มหาข้อมูลได้ไม่เพียงพอ ทำให้รู้สึกที่ไม่รู้ว่าจะนำเสนออะไรอย่างไร แต่พฤติกรรมที่น่าสนใจคือการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนทำได้ดี -นักเรียนรู้จักวางแผนในการทำงาน รู้แนวทางที่จะหาคำตอบ	-นักเรียนเสนอแนะการลงพื้นที่การถ่ายภาพต่าง ๆ กันอย่างสนุกสนานและจริงจัง -นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าการผลิตสื่อครั้งนี้ต้องมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยเท่านั้น -นักเรียนมีความกังวลว่าจะทำออกมาแล้วไม่ดีเหมือนในตัวอย่างที่ดูในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 -นักเรียนกังวลเรื่องเวลาในการลงพื้นที่ และการตัดต่อเนื่องจากมีภาระงาน / กิจกรรมต่างๆ มากในช่วงปลายภาคเรียนที่ 2 -ทักษะความรู้ โดยนักเรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์	-บอกได้ว่าเนื้อหาครอบคลุม 3 ด้าน (กว้าง ยาว ลึก) และมีมิติด้านวิถีชีวิตความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลง -บอกได้ว่าเก็บข้อมูลจากที่ไหน อย่างไร -บอกได้ว่าข้อมูลไหนสำคัญ เกี่ยวข้องหัวข้อของเรา -ความสนใจ -การตอบคำถาม -นักเรียนมีความตั้งใจในการหาข้อมูล และวางแผนการดำเนินงานโดยสรุปความรับผิดชอบของแต่ละคนได้ เช่น ใครเป็นหัวหน้าในการติดต่อ เขียนบท เป็นต้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
				สังเคราะห์ว่านักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้มาประยุกต์ใช้หรือมาเป็นข้อคิดให้กับตนเอง เมื่ออยู่ในสังคมการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน	
การประเมิน การเรียนรู้	- พิจารณาจากแผนงานที่นักศึกษาส่งแล้ว - ตอบคำถามระหว่างแบ่งกลุ่มทำงาน - นักเรียนมีการเรียนรู้ในการทำงานกลุ่ม การจัดระบบงาน รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	- สังเกตจากการทำงาน ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่มอบหมาย - ซักถาม ตรวจสอบข้อมูลความรู้ที่ได้ในแต่ละครั้ง - ให้นักเรียนเขียนบันทึกข้อมูลส่งทุกครั้ง - หลังจากการลงพื้นที่ (เก็บไว้นานจะลืม ถ้าไม่มีร่องรอย) - ตรวจสอบ (ร่าง)แบบบันทึกยูวีวิจัยว่ามีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด - สัมภาษณ์ - การร่วมกิจกรรม, ความสามัคคีของกลุ่ม	- การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน - ตรวจตารางวางแผนการทำงานในการเก็บข้อมูล - ประเมินจากการรายงานความก้าวหน้าในชั้นเรียน การซักถาม การเขียนรายงานความก้าวหน้าสั้นๆ ปัญหาและแนวทางแก้ไข - นักเรียนสนใจ ตื่นตัวในการที่จะค้นหาคำตอบ	- การวางแผนการเก็บข้อมูลและการลงพื้นที่การถ่ายภาพสำเร็จลุล่วง - จากตารางการทำงานที่นักเรียนวางแผนไว้ ภาระงานประจำที่นักเรียนต้องทำอาจกระทบต่อ การทำงานในครั้งนี้ ซึ่งทำให้นักเรียนต้องเลือกที่จะไม่ทำงานตามแผนที่วางไว้ - ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางด้านความรู้ การใช้ภาษา และพัฒนาการทักษะ การ	- ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายคนและรายกลุ่ม ในด้านการสื่อสาร การคิด แก้ปัญหา รวมทั้ง มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ - ปฏิทินการลงพื้นที่ - mindmap - โครงสร้างบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน - ตรวจรูปถ่าย และข้อมูลจากการลงพื้นที่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-นักเรียนตั้งใจ และมีความร่วมมือ สามัคคี เสนอความคิดเห็น		ทำงานระหว่างการเก็บข้อมูล ในพื้นที่ชุมชน สามารถ เลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับ สถานการณ์	
ปัญหา และ แนวทางการ แก้ไข	-ข้อมูลที่นักศึกษา สืบค้นส่วนมาก มา จาก จ าก อินเทอร์เน็ต แต่ ควรเป็นการลง พื้นที่จริง จึง แนะนำให้สร้าง ประเด็นเพิ่ม -ในการขอความ ร่วมมือ จาก สถานที่ราชการ ต่างๆต้องให้ครู	-การเลือกบุคคลที่จะสัมภาษณ์ไม่ค่อย เหมาะสม เนื่องจากทำน่วย วิธีแก้ปัญหา ต้องสอบถามข้อมูลกับคนใกล้ชิดก่อน หรือนัด หมายล่วงหน้า -การเลือกช่วงเวลาสัมภาษณ์ไม่เหมาะสม เนื่องจากเขามีธุระต้องรีบคุย บางครั้งมีปัญหา เรื่องเสียงรถ เสียงลม ในช่วงที่สัมภาษณ์ต้อง รอจังหวะ หรือไปวันอื่นๆ ที่อากาศเป็นใจ (แต่บางครั้งก็รอไม่ได้ ต้องทำให้เสร็จแล้วมา หาทางแก้ไขในช่วงติดต่อ) -เด็กจะชอบยึดติดกับตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำ เจ้าจำ มรรคทายก ต้องรู้เรื่องประเพณี ในหมู่บ้านดี จึงไม่ได้ไปถามผู้รู้คนอื่น	-นักเรียนกำหนดแผนการในการ เก็บข้อมูลไม่ชัดเจน และไม่ทราบว่า ข้อมูลที่ตนต้องการมีอยู่ที่ไหนบ้าง ครูต้อง แก้ไข โดยการ ชี้แนะ แหล่งข้อมูล ตัวบุคคล สถานที่ -พูดคุยและวิพากษ์วิจารณ์แนะนำ เป็นระยะๆ -บางกลุ่มขาดการวางแผนการ ทำงาน อยากรลงมือทำงานมากกว่า การเตรียมการ	-เนื่องจากการจัดโครงการนี้ อยู่ในครึ่งหลังของภาคเรียนที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครูและ นักเรียนมีการงานประจำเต็ม อยู่ มาก ดังนั้น แม้ว่า จุดประสงค์ของโครงการ ฯ จะ ให้ดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งใน การเรียนการสอนแต่เนื่องจาก เป็นกิจกรรมนี้มีขึ้นครั้งแรกสา หรับ ครู ซึ่ง อาจ ขาด ประสบการณ์ – ความเข้าใจ ในการจัดระบบให้ควบคู่ไปกับ การเรียนการสอนปกติ ทำให้	-การเก็บข้อมูลยังมีไม่มาก พอ -แนวทางแก้ไข หาญาติและ คนที่รู้จักจริงๆ ใน-การหา ข้อมูล โดยการซักถาม หลาย ๆ คนมาเปรียบเทียบ และระดมกันคิดปรึกษาว่า ใครรู้จริง -ปัญหาเรื่องระยะเวลาใน การลงพื้นที่ไม่สามารถทำ ตามกำหนดเวลาได้ เนื่องจากกิจกรรมอื่นๆของ โรงเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ช่วยในการจัดทำเอกสาร	นอกจากผู้นำ ต้องให้เขาไปพูดไปคุยกับคนหลายๆ แบบ และจัดกิจกรรมลงพื้นที่จริงบ่อยๆ จึงจะเกิดความชำนาญ และคิดต่างจากเดิมได้ -นักเรียนยังเลือกผู้ให้ข้อมูลได้ไม่ลึก เพราะประสบการณ์ยังน้อย บางครั้งเด็กจะคิดเองว่าคนนั้นน่าจะรู้ แต่เขาอธิบายไม่ได้ เพราะทำตามประเพณี จึงไม่ได้รายละเอียดหรือข้อมูลเพิ่มเติม ควรให้เขาถามจากคนใกล้ชิดตัวก่อน แล้วจึงไปหาข้อมูลเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน -แนวทางแก้ไข ทำได้โดย นำข้อผิดพลาดมาเป็นประสบการณ์ให้กลุ่มอื่นๆ เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์ป่วยหรือไม่สบาย ต้องสอบถามข้อมูลกับคนใกล้เคียงก่อนว่าควรสัมภาษณ์หรือไม่ จะสอบถามใครที่รู้ในเรื่องนี้อีกบ้าง เวลาและสถานที่นัดหมายควรเจียบ อย่างนัด		ครูมองว่านี่คือการงานที่เพิ่มขึ้น -โรงเรียนต้องสร้างความตระหนักและความเข้าใจในกิจกรรมที่ต้องดำเนินไปเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติและต้องเริ่มวางแผนตั้งแต่ก่อนเปิดภาคเรียน -ครูต้องปรับกิจกรรมนี้ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนปกติให้ได้ อาจจะเป็นการบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้/วิชาอื่น ๆ -ครูสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญ ความน่าสนใจและประโยชน์	-นักเรียนบางกลุ่มไม่ได้เตรียมข้อมูลเช่น การตั้งคำถามหรือแผนการที่ชัดเจนในการลงพื้นที่ ดังนั้นนักเรียนได้นัดลงพื้นที่อีกครั้ง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					
“การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		หมายช่วงเทศกาลงานบุญ ที่เขามีภารกิจหรือควรนัดหมายล่วงหน้า เป็นต้น -การวางแผนเก็บข้อมูลบางกลุ่มไม่ครอบคลุม มีเฉพาะข้อมูลด้านเอกสารชั้นรอง ขาดหลักฐานขั้นต้น หรือ Key man ในการให้ข้อมูลท้องถิ่น -การจะลงทำงาน เวลาแต่ละคนต้องตรงกัน -มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมบางที่ไม่เอื้ออำนวยและความร่วมมือกับบุคคลภายนอก		จากประสบการณ์ที่นักเรียนจะได้จากการทำงาน -ครูต้องติดตาม -กระตุ้นนักเรียนอย่างใกล้ชิดมากขึ้น -การกำหนดนัดหมายเวลาสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ เท่าที่ควร แนวทางแก้ไข ครูให้คำปรึกษาแนวทางแก้ไขให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
“คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า” การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
กิจกรรมที่ใช้	- นักศึกษาเขียนใบงานอธิบายมุมมองของภาพและบทสคริปต์ที่ต้องการนำเสนอ - มีการบรรยายเบื้องต้นถึงลักษณะของบทที่ต้องกลั่นและพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ และคำนึงถึงความถูกต้องของข้อมูล - การใช้รูปภาพในการแสดงสิ่งที่ต้องการสื่อออกมาให้เพื่อนในกลุ่มดู	- ระดมสมอง ลำดับภาพเรื่องราวเหตุการณ์ตั้งแต่เริ่มต้นและจบที่ประเด็นใดร่วมกัน - อภิปรายแสดงความคิดเห็น “เพราะเหตุใดจึงใช้ภาพนั้น” - เขียนแผนภาพ/บทบรรยาย - ใช้กระบวนการกลุ่ม - ใช้ Mind Mapping - การบูรณาการ โดยสุขศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ - การเล่าเรื่อง, เหตุการณ์ต่าง ๆ ตามภาพมุมมองที่มองเห็น - การลำดับเรื่อง, สอดแทรก, เปลี่ยนลำดับขั้นตอนใหม่ - ลงมือเขียน Storyboard , พร้อมวาดภาพประกอบ - หาทบท คำพูด ระยะเวลาสถานที่ เรื่องราวที่จะสืบออกมา	- นักเรียนระดมสมองภายในกลุ่มช่วยกันนำคำถามและคำตอบที่ได้บางส่วนมาเรียบเรียงเป็นเรื่องแบบการเขียนเรียงความเป็นตอน ๆ หาภาพถ่ายมาประกอบการเล่าเรื่องหรือใช้การวาดรูปก็ได้ - ครูมีตัวอย่างการเขียนสคริปต์และ Storyboard มาให้นักเรียนดู - ให้นักเรียนดูสารคดีแล้วลองดูวิธีการนำเสนอ การบอกเล่าเรื่องราวรวมทั้งการเขียนบท ให้นักเรียนทดลองเขียนจริงเป็นกลุ่ม แล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและเพื่อนในชั้นเรียนช่วยกันวิพากษ์ แสดงความคิดเห็นเสนอแนะ	- ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดูตัวอย่างโครงเรื่อง และการวาง storyboard - ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเขียนโครงเรื่องและการวาง storyboard - ให้นักเรียน - ครูสนทนาเพื่อเขียนโครงเรื่อง หรือ การวาง storyboard และหรือ การวาง storyboard โดยมีครูคอยแนะนำ กระตุ้นอย่างใกล้ชิด - ครูประเมินการเขียนโครงเรื่องและการวาง storyboard - การสังเกตการพัฒนาความรู้ ความคิด เมื่อนักเรียนมีความรู้ มีประสบการณ์จาก	- ให้นักเรียนนำเสนอหาหรือข้อมูลที่มีมาเรียบเรียง - ให้นักเรียนหัดลองเขียนสคริปต์โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา - หลังจากเขียนสคริปต์ให้ นักเรียนลองคิดเป็นภาพ โดยทำเป็น Storyboard - สรุปให้ข้อคิดเห็น - การวาง story board - การเขียนบท - ให้นักเรียนลองลำดับเหตุการณ์เพื่อเรียงลำดับเรื่องราว - กิจกรรมการมีส่วนร่วม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
“คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า” การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-ให้นักเรียนพุดบทยาทสมมุติ การแสดงละครสั้นจากรูปภาพที่ครูกำหนดให้แก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว -นำเรื่องราวจากการเขียนคร่าว ๆ มาจัดทำเป็นสคริปต์		การลงพื้นที่แล้วเริ่มใช้วิธีการกำหนดขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ	
สื่อที่ใช้	-ตัวอย่างของบทสารคดี - Storyboard เก่าๆ ที่ทำเอาไว้จากหนังสือเรื่องก่อนๆ	-สมุด ปากกา ดินสอ สี -เครื่องคอมพิวเตอร์ -อินเทอร์เน็ต -โครงเรื่อง/ Storyboard -แผนผังความคิด -วีซีดี -นักเรียนร่วมกันแสดง -เอกสารตัวอย่างสคริปต์จากอินเทอร์เน็ต	-ตัวอย่างบทภาพยนตร์ Storyboard -ค้นจากอินเทอร์เน็ต -สารคดีทุ่งแสงตะวัน พันแสงรุ่ง -สื่อจากแวอร์พ้อยของโรงเรียนทำหนังสือฉบับรวมจิตติ -เขียนสคริป -ตัวอย่างหนังสือจากโรงเรียนทำหนังสือ	-ตัวอย่างโครงเรื่อง -ตัวอย่าง storyboard แบบต่าง ๆ -แบบประเมิน โครงเรื่อง และ storyboard -อินเทอร์เน็ต/ เว็บไซต์ ตัวอย่าง	-อุปกรณ์การวาดภาพเพื่อทำ Storyboard -กระดาษ -ตัวอย่างหนังสือสารคดีต่าง ๆ
คำถามกระตุ้น การเรียนรู้	- แนะนำให้ชมหนังสืออื่นๆ -สอนให้ตั้งคำถามที่เหมาะสม	-ถ้าไม่มีภาพหรือไม่ได้ข้อมูลที่เรากำลังต้องการจากการลงพื้นที่จะทำอย่างไร -ข้อมูลที่ได้อาจเชื่อถือได้ทั้งหมดหรือไม่ เราจะทำอย่างไร	-ใครกำลังมีความเครียด ยกมือขึ้น -นักเรียนต้องการตัวช่วยหรือไม่ ต้องการให้ช่วยเรื่องอะไร	-นักเรียนจะเริ่มฉากแรกอย่างไร -จุดสำคัญของเรื่องเป็นอย่างไร -ฉากสุดท้ายเป็นอย่างไร	-ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายคนและรายกลุ่มในด้านการ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
“คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า” การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	-ภาพอย่างไรที่เป็น การ เน้น จุดเด่นของฉากนั้นๆ -ฉากไหนควรใช้ภาพอย่างไรให้เหมาะสม	-พื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากที่เราไปเก็บข้อมูล มีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง “ลองเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละหมู่บ้าน” -สิ่งที่บรรยายกับภาพที่เสนอ สื่อความหมาย/สอดคล้องกันหรือยัง -การนำเสนอ/เขียน Storyboard วาดวน สับสนหรือไม่ -เริ่มจากที่ใด ส่วนใด เวลาใด -ทำอย่างไรจะทำให้เรื่องของเรแปลกใหม่ น่าสนใจ -เปลี่ยนหรือเสริมอะไรใหม่ -ถ้านักเรียนเป็นตัวละคร นักเรียนจะพูดอย่างไรและมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร -เราจะทำอย่างไรให้สามารถสื่อภาพจากสคริปต์ให้ผู้ถ่ายทำได้รู้และถ่ายได้ตรงตามต้องการ	-ภาพยนตร์ของนักเรียนต้องการนำเสนอสาระ คุณค่าและประโยชน์อะไรแก่ผู้ชม -มีวิธีการนำเสนอเรื่องราวให้น่าสนใจได้อย่างไร -ภาพแต่ละภาพต้องการสื่อสารและบอกอะไรบ้าง -บรรยายอย่างไรให้เรื่องราวน่าสนใจ -นักเรียนจะถ่ายทอดเรื่องราวของเธอให้สมบูรณ์ได้อย่างไร	-ระหว่าง ฉากแรก กับ ฉากสุดท้าย มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นระหว่างนั้นบ้าง -ทำไมสภาพความเป็นจริงในสังคมมีการดำเนินชีวิตด้วยบ้านดิน	-สื่อสาร การคิดแก้ปัญหา รวมทั้ง มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ -ในสารคดีของนักเรียน นักเรียนลองตั้งคำถามกับตัวเองใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร -หน้าที่นักเรียนสร้างสามารถทำให้คนดูเห็นถึงวัตถุประสงค์ / จิตนาการ ของ ผู้สร้าง ว่า ต้องการบอกถึงอะไร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
“คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า” การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
พ ฤ ต ิ ก ร ร ม ผู้ เร ีย น ที่ สังเกตได้	- นักศึกษาที่เคยทำงานลักษณะนี้มาก่อนสามารถควบคุมและแนะนำกลุ่มได้ - มีการเสนอความคิดเห็นหลากหลายเพราะแต่ละคนมีความคิดทางภาพที่แตกต่างกัน	- สับสน เพราะข้อมูลเยอะมาก แต่มีความมุ่งมั่นพยายามหาคำตอบ - ขาดความมั่นใจ แต่มีความอดทน - การทำงานร่วมกัน ในการระดมความคิด นำเสนอออกมาเป็นภาพเสียง - การแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ หาคำพูด - นักเรียนฝึกใช้ความคิด จินตนาการได้ดี - กระตือรือร้นที่จะทำเป็นอย่างดี	- นักเรียนเริ่มมีความกังวลเพราะขาดทักษะในการเขียนบทและไม่มีข้อมูลมากพอ - นักเรียนขาดความคิดรวบยอดของเรื่องที่เขียน - นักเรียนไม่สามารถจัดเรียงลำดับเนื้อหาได้ - นักเรียนหลายกลุ่มสามารถเรียงลำดับเรื่องราวได้ดี - นักเรียนสามารถบอกได้ว่าต้องการเล่าเรื่องราวอะไรบ้าง และมีวิธีการนำเสนออย่างไร - นักเรียนเขียน/คิดได้ไม่กว้างไกล	- นักเรียนสามารถเล่าเรื่องคร่าว ๆ ที่เป็นความคิดรวบยอดของเรื่องได้ดี - นักเรียนเขียนลำดับเรื่องที่มีบทบรรยายได้แต่ต้องมีครูช่วยเสริม-กระตุ้นการให้ความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ - นักเรียนมีความสุขกับการเล่าเรื่อง - นักเรียนรู้จักการวางแผนลำดับขั้นตอน ลำดับฉากของเรื่อง	- ความร่วมมือ - ความสนใจ - การตรวจคำถาม - นักเรียนมีความสนใจและกล้าแสดงออก
การประเมิน การเรียนรู้	นักศึกษาผ่านการฝึกเขียนมาพอสมควร ดังนั้นการผลิตบทไม่ใช่อุปสรรคในการ	- ประเมินจากการเขียนบทบรรยาย เรื่องที่ต้องการเล่า แล้ววาดหรืออธิบายภาพให้เพื่อนฟัง แล้วคัดเลือกคนที่เขียนได้น่าสนใจมาให้เพื่อนๆ ช่วยกันเลือกอีกครั้งว่าจะมอบหน้าที่ การคิดการเขียนนี้ให้กับใคร ที่	- สังเกตพฤติกรรมที่เห็นจากการทำงาน - การสนทนาอย่างเป็นมิตร - ตรวจบทภาพยนตร์ Storyboard	- จากการสังเกตการณ์ดำเนินกิจกรรมของนักเรียน และการประเมินด้วยแบบประเมินปรากฏว่านักเรียนมีความสามารถและมีความสุข	- ประเมินจาก story board - สังเกตการณ์ทำงานของนักเรียน โดยคำแนะนำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
“คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า” การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ดำเนินการ แต่เป็นขั้นตอนแรกของการเตรียมงานที่ต้องรอบคอบ รัดกุม และเปิดปัญหาน้อยที่สุด -นักเรียนมีการใช้ความคิด รู้จักการนำเสนอความคิดเห็นของตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น -นักเรียนแต่ละคนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้ที่มีประสบการณ์	เหมาะสมที่สุดในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้ค้นหาตัวเอง และลองทำในสิ่งที่ทำได้ให้ดีที่สุด -สอบถามข้อมูลการทำงานของนักเรียนจากเพื่อนร่วมงาน -บท/ Storyboard -กระบวนการกลุ่ม -มีการแก้ปัญหา และฝึกการใช้จินตนาการ พัฒนาด้านคำพูด การสนทนาร่วมกับคนอื่น -สังเกตจากความตั้งใจและผลงานที่แสดงออกมา	-ให้นักเรียนออกมาเล่าบทภาพยนตร์ของตน -การตอบข้อซักถามจากผู้ฟัง -การเขียนสคริปยังไม่ครอบคลุมผลงาน	กับการเล่าเรื่องด้วยการสนทนามากกว่าการเขียน แต่นักเรียนให้ความสำคัญ และมีความชอบการทำงานในลักษณะนี้มาก -ประเมินจากกระบวนการกลุ่ม และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายว่า บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้แค่ไหน แล้วเก็บบันทึกข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาสรุปให้นักเรียนได้รับทราบ แล้วนำผลที่ได้มาประเมิน ได้ระดับใดบ้าง เช่นผ่าน ไม่ผ่าน ดี และยอดเยี่ยม	-ตรวจการเรียบเรียงเนื้อหาที่ทำ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
“คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า” การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	มากกว่าจะให้ ข้อคิดได้ดีกว่า				
ปัญหา และ แนวทางแก้ไข	- บางครั้งมีการ ขัดแย้งกันในเรื่อง ของภาพต่าง ๆ จะต้องมีผู้กำกับ ภาพเป็นผู้ชี้ขาด เพราะแต่ละคนมี ความคิดแตกต่างกัน	- บางครั้งเด็กจะนึกถึงเรื่องใกล้ตัว จะคิดใน สิ่งที่ทำไม่ได้ ก็ต้องปล่อยให้คิด และลองทำดู แต่พอทำไม่ได้ดูเหมือนว่าความมั่นใจจะ ลดลง แต่จะเห็นภาพของความเป็นจริงมาก ขึ้น - เด็กหาข้อมูลไม่ได้ ครูต้องอธิบาย ให้ คำแนะนำ ให้กำลังใจ - การเริ่มต้นของการเขียน/การเกริ่นนำ จะ เริ่มอย่างไร ครูต้องให้คำแนะนำ และให้ดู ตัวอย่างหนึ่งในหลาย ๆ รูปแบบ - จินตนาการของนักเรียนบางคนอาจคิดไม่ ออกและไม่เข้าใจการคิดเป็นภาพ - การวาดภาพไม่สวยงามหรือไม่ตรงตามที่ นักเรียนคิดไว้ในข้อความสคริปต์	- ขาดทักษะในการเขียนบทไม่มีข้อมูล มากพอ ไม่สามารถจัดเรียงลำดับ เนื้อหาได้ขาดความคิดรวบยอดของ เรื่องที่เขียน - ครูนำแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม ช่วยตั้ง คำถามที่ทำให้การครั้นหาคำตอบ ชัดเจนขึ้น แนะนำการเรียบเรียง เนื้อหาและสนทนากับนักเรียนในกลุ่ม ว่า ต้องการให้ข้อคิดอะไรแก่ผู้ดู หรือ ต้องการนำเสนอจุดเด่นอะไรของหนัง ที่ทำ - เชิญนักเรียนรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์มา ให้คำแนะนำแก่น้องในคาบอิสระและ หลังเลิกเรียน จากประสบการณ์ในการ สอนพบว่า นักเรียนจะนัดหมายกันเอง ตามเวลาที่ว่างตรงกัน โดยใช้ห้องศูนย์	- กระบวนการทำงานยังไม่ดี เท่าที่ควรหรือยังไม่ชัดเจน แนวทางในการแก้ไข ครูต้อง ให้คำปรึกษาอยู่เป็นช่วงระยะ เพื่อให้ นักเรียนมองเห็น แนวทางในการแก้ไขปัญหา ต่อไป หลังจากนั้นให้ นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหา ด้วยตนเอง	- บางกลุ่มไม่พาอุปกรณ์ใน การทำแลไม่เข้าใจในการทำ Storyboard และบางกลุ่ม วาดภาพไม่ได้ แนว ทางแก้ไข ให้บางกลุ่มที่มี ความพร้อมช่วยกลุ่มที่ไม่มี พร้อม - กิจกรรมที่นักเรียนจัดถือว่า อยู่ในเกณฑ์ดี แต่กิจกรรมที่ จัดนั้นจะเน้นหนักหนาทนาการ มากกว่าวิชาการดังนั้นควร เพิ่มงานหรือกิจกรรมที่เป็น ทางการให้มากกว่านี้ ส่วน การทำงานส่วนใหญ่ นักเรียนให้ความสำคัญกับ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
“คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า” การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด					
พื้นที่ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
			บ้านโป่งศึกษาที่ครูรับผิดชอบเป็นสถานที่นัดหมาย เมื่อต้องการสื่อประกอบการแนะนำ ก็จะใช้ห้องเรียนที่มีสื่อเทคโนโลยีพร้อม -ใช้กระบวนการกลุ่ม ช่วยกันเสนอความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ และดูผลงานสารคดีหลายรูปแบบเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการทำงานของตนเอง -การคิด/เขียนยังไม่ครอบคลุมเนื้อหาเนื้อเรื่องที่วางแผนไว้ตั้งแต่ต้น -ครูต้องแนะนำเพิ่มเติมบางส่วนที่ยังไม่ครอบคลุมเนื้อหา หรือตั้งคำถาม		งานนี้และประสบ ความสำเร็จ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
กิจกรรมที่ใช้	- นักศึกษาเคยมีข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่จะลงทำสารคดีมาก่อนแล้วตั้งนั้นตั้งนั้นเมื่อต้องเก็บข้อมูลก็จะสามารถดึงรายละเอียดออกมาได้โดยการลงพื้นที่จริง - การเตรียมการวางแผนก่อนถ่ายว่าสถานที่นี้จะมีการถ่ายกี่ฉากที่จะต้องถ่ายไปให้ครบ	- ระดมความคิดให้นักเรียนเลือกสถานที่ในการถ่ายทำ - ชักถามทบทวนความรู้เดิม จากการอบรมทำหนังในการเรียนรู้เรื่องการจัดวางองค์ประกอบภาพ และมุมกล้อง - ลงพื้นที่ถ่ายทำตาม Storyboard - นำแผนผังความคิดที่คิดไว้ มาวางแผนว่าควรจะทำฉากไหนก่อน - ให้นักเรียนแสดงจินตนาการที่คิดไว้ตาม Storyboard - ให้นักเรียนคิด เก็บข้อมูลเพื่อนำมาสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยการให้ดูวีซีดีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ปัญหาสังคมต่างๆ - ลงพื้นที่	- การวางแผนเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม - ฝึกการใช้กล้องในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนที่เป็นช่างภาพ และลงพื้นที่ปฏิบัติจริง แล้วนำภาพที่ยังไม่ได้ตัดต่อมานำเสนอในชั้นเรียนให้เพื่อนแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ - ให้ทบทวนผลงานว่าครอบคลุมเนื้อหาและตอบโจทย์ได้ครบหรือไม่	- กลุ่มร่วมกันทบทวน – ทำความเข้าใจ โครงเรื่อง และ storyboard ของกลุ่มอีกครั้ง - กลุ่มร่วมกันคิดและเขียนรายการ ฉากที่ต้องถ่ายทาว่ามีอะไรบ้าง และจัดลำดับการถ่ายทาว่าจะไปลงพื้นที่ถ่ายทาดังนี้ - ฉากไหนก่อน – หลัง - ฉากไหนถ่ายสถานที่เดียวกัน วันเดียวกันบ้าง - มีอะไรเพิ่มเติมในฉาก จากที่เขียนไว้เดิมบ้าง - กลุ่ม และครูลงพื้นที่ถ่ายทำ / เก็บข้อมูล / บันทึกเสียง - กลุ่มและครูนาวิดีโอ ภาพหนึ่งข้อมูล เสียง จากการลงพื้นที่	- การสอนทักษะการถ่ายทำจากพี่ ๆ งามจิตติ (ผู้เชี่ยวชาญ) - ครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการสื่อความ - การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในทีม - การลงพื้นที่ - การประชุมเพื่อติดตามงาน - กิจกรรมฉันทะ เธอฟัง เธอเล่า ฉันทะ เธอเล่า ฉันทะ - ให้นักเรียนเล่าความคืบหน้า พูดคุยกัน แนะนำกัน - ถ่ายภาพการเก็บข้อมูล - การลงมือปฏิบัติจริง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	เลือกเวลาในการ ถ่ายให้เหมาะสม กับฉาก			มาตรฐานสอบความเรียบร้อย มีอะไรบางอย่างที่ต้องถ่ายทำ / จัดหาเพิ่มเติม -จัดเก็บข้อมูล / วีดีโอ/ ภาพนิ่ง / เสียง ไว้ให้ เรียบร้อยปลอดภัย -การเรียนรู้จากประสบการณ์ จริง และทักษะกระบวนการ กลุ่ม แบ่งหน้าที่กัน รับผิดชอบในการถ่ายทำ ภาพในแต่ละฉาก และแบ่ง เขตพื้นที่การรับผิดชอบ	
สื่อที่ใช้	- แนะนำให้ดู รายการบนนอก กะลา และสาร คดีทางทีวีช่อง ต่างๆ	-สคริปต์ที่วางแผนหรือออกแบบไว้ -สมุด ปากกา จดบันทึกข้อมูล -กล้องถ่ายภาพนิ่ง -กล้องถ่ายวีดีโอ -ขาตั้งกล้อง	-ให้นักเรียนรุ่นพี่เล่าประสบการณ์การ ออกเก็บข้อมูลภาคสนาม และการใช้ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บข้อมูล ภาคสนาม -วีดีโอเกี่ยวกับการถ่ายภาพวีดีโอ	-กล้องที่สามารถถ่าย วีดีโอ / ภาพนิ่งได้ -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แบบสอบถาม -แบบสังเกตพฤติกรรม	-กล้องวีดีโอ/กล้องดิจิตอล -Notebook -ไมค์ -จอ -คอมฯ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	-กล้องถ่ายภาพ -Storyboard - ไฟ เครื่องอัดเสียง -อุปกรณ์เข้าฉาก เสื้อผ้าต่างๆ	-แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น -วิธีดี -รูปภาพ	-คลิปการถ่ายภาพของโรงเรียนทำหนังสือฉบับรวมจิตติ -การลงมือปฏิบัติจริง -อุปกรณ์ถ่ายทำ ติดต่อ	-แผนที่ความคิด	-โปรเจกเตอร์ -โทรศัพท์มือถือ
คำถาม กระตุ้นการ เรียนรู้	-ให้นักศึกษาทุกคนติดตามเรื่องความพร้อมของอุปกรณ์ และผู้รับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม -ถ่ายอย่างไรให้ครบและรวดเร็วเนื่องจากเวลาใน	-ถ้าเราถ่ายภาพโดยไม่วางแผนล่วงหน้าจะเป็นอย่างไร (แนวคำตอบ เสียเวลาต้องไปถ่ายทำใหม่ ได้ภาพไม่สวย ไม่ตรงประเด็น) -ถ้าเราพบเหตุการณ์ที่น่าสนใจโดยบังเอิญ และเหตุการณ์ที่เราตั้งใจหรือเตรียมจะไปถ่าย แบบไหนน่าสนใจกว่ากัน เพราะอะไร (แนวคำตอบ ดีคนละแบบ แต่ต้องคิดและตัดสินใจให้เร็ว ขึ้นอยู่กับทักษะความสามารถของแต่ละบุคคล หรือประสบการณ์ถ้าได้รับการฝึกมาดี และได้ทำบ่อยๆ ก็ดีขึ้น)	-นักเรียนจะเตรียมตัวอย่างไรบ้างในการออกไปเก็บข้อมูลภาคสนาม -นักเรียนต้องการความช่วยเหลือเรื่องใดบ้าง -ถ้านักเรียนมีปัญหาระหว่างการเก็บข้อมูลจะแก้ปัญหาอย่างไร -สิ่งที่นักเรียนกังวลมากที่สุดในการออกภาคสนามคืออะไร -จะถ่ายภาพอย่างไรให้สื่อความหมาย บอกเล่าเรื่องราวได้ดี	-ใครมีอะไรเพิ่มเติมในโครงเรื่อง / storyboard บ้าง -ฉากไหนบ้างที่จะปรับปรุง -บทบรรยายไหนที่ต้องการเปลี่ยนบ้าง -พร้อมหรือไม่ -ขาดเหลืออะไรที่ครูช่วยได้บ้าง	-ภาพนี้ต้องการสื่ออะไร -บทนี้ต้องใช้ภาพอะไร -ภาพนี้ให้ความรู้สึกและหรือให้อารมณ์กับคนดูอย่างไร -มีอะไรตื่นเต้นจะเล่าให้ครูและเพื่อนฟังไหมคะ -สนุกไหมเอ่ย -เหนื่อยไหม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	การถ่ายทำมี จำกัด	-ภาพที่ได้มาสื่อความหมายได้หรือยัง -การสัมภาษณ์/ลงพื้นที่ ได้ข้อมูลตอบโจทย์/ คำถามหรือยัง -เมื่อนักเรียนดูรูปภาพแล้วเกิดจินตนาการ อย่างไรเพื่อให้เข้ากับเหตุผลที่ประกอบเรื่องราว -ทำอะไรถึงจะได้ภาพตรงตามสคริปต์ให้มากที่สุด	-สิ่งที่ได้มาพอใจหรือไม่ ตอบโจทย์ได้ สมบูรณ์หรือไม่	-ฉากที่ถ่ายมาแล้วสมบูรณ์ หรือไม่ มีฉากไหนต้องถ่าย ใหม่บ้าง -พอใจกับที่ถ่ายมาแล้วหรือ ยัง -เสียงที่บันทึกถูกต้องชัดเจน หรือไม่ -เมื่อได้พื้นที่ถ่ายทำแล้ว นักเรียนจะใช้วิธีไหนถึงจะได้ คุณภาพของภาพที่ดี	-มีปัญหอะไรบ้างในการ ถ่ายทำ -นักเรียนมีความพร้อมที่จะ ถ่ายหนังเพื่อถ่ายทอด ความรู้จากที่ได้รับมาใน การลงพื้นที่หาข้อมูล เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ เท่าใดหรืออย่างไร
พฤติกรรม ผู้เรียนที่ สังเกตได้	-เอาใจใส่ดี และ ค่อนข้างตื่นตัวกับ การทำงานลงพื้นที่ -มีการวางแผน การเตรียมความพร้อม	-นักเรียนแต่ละคนจะมีลักษณะนิสัย ความคิด และความชอบแตกต่างกัน บางคนชอบอยู่เบื้อง หน้า บางคนชอบอยู่เบื้องหลัง แต่ละคนมี ความสุขกับสิ่งที่ตนเองชอบ -ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เด็กๆ สนุกมาก และ เสียเวลามากขั้นตอนหนึ่ง ต้องอาศัยการทำงาน เป็นทีมที่สูงมาก ต้องช่วยกันแก้ปัญหา	-นักเรียนช่วยกันวางแผนในการออก ภาคสนามอย่างกระตือรือร้น -สอบถามความรู้สึกของพี่ๆเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการออกภาคสนาม -ชักชวนพวกพี่ๆ และคุณครูให้ร่วม เดินทางไปกับพวกเขาด้วย	-มีนักเรียนไม่มาร่วมกิจกรรม ทำให้บางงานไม่สามารถทำ ต่อได้ในขณะนั้น -นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมถ่าย ทำ / บันทึกเสียงมีความ พยายามและกระตือรือร้น เพื่อให้งานเสร็จสมบูรณ์	-ถ่ายภาพได้สื่อความหมาย ตามสคริปต์ Storyboard -ทักษะวางแผนในการ ทำงานเป็น -Team Production (ทักษะ การทำงานเป็นทีม) -การเล่าความคืบหน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	-มีการแบ่งงานกันอย่างเป็นระบบ -นักเรียนมีความต้องการที่จะทำงาน	- ออกแบบ จัดวางองค์ประกอบในการสัมภาษณ์ การตั้งการเก็บอุปกรณ์ -ความพร้อมเพรียง กระตือรือร้น สนใจใฝ่เรียนรู้ -การร่วมมือในการถ่ายทำ การถ่ายทอดบทความรู้สึก -นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความคิดที่แตกต่างและมีเหตุผลประกอบ -สนใจเป็นอย่างยิ่ง	-นักเรียนประเมินความพร้อมก่อนการออกภาคสนามเกี่ยวกับคำถามที่จะถามว่ามากพอ มีคุณภาพพอหรือยัง -นักเรียนแบ่งหน้าที่ในการทำงานภาคสนามตามความถนัด -นักเรียนจัดคิวเพื่อขอยืมอุปกรณ์การถ่ายทำ และการขอความร่วมมือจากพี่และครู -นักเรียนสนุกกับการได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ลงพื้นที่ทำงาน แก้ปัญหาด้วยตนเอง -เมื่อนำผลงานที่ยังไม่ได้ตัดต่อมานำเสนอนักเรียนตื่นเต้นที่ได้เห็นผลงานของเพื่อนๆพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเพิ่มเติมให้กับกลุ่มอื่น	-นักเรียนบางคนมีภาระต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมอื่นของโรงเรียนในวันนัดหมายถ่ายทำ -นักเรียนบางคนเสียกำลังใจเมื่อเพื่อนไม่มาร่วมกิจกรรม -นักเรียนกำหนดฉากไม่สมบูรณ์หรือไม่ชัดเจนเท่าที่ควร -ความรับผิดชอบในการทำงาน หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขั้นตอนการวางแผน	-ความสนใจ -นักเรียนเกิดความสนุกสนานกับงานที่ทำ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
			-นักเรียนทำการคิดในการวางแผน ก่อนลงปฏิบัติ -ได้เรียนรู้การหาข้อมูลจากชุมชน		
การประเมิน การเรียนรู้	- มี บาง กลุ่ม ประสบปัญหา เกิดจากการเดิน หนังสือทำให้นักศึกษาเข้าถึง ข้อมูลไม่ได้ -นักเรียนรู้จัก การทำงานมากขึ้น -รู้จักการแบ่ง เวลา ว่าควรจะทำอะไรก่อนหลัง สิ่งใดมี	-สังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมขณะ ทำงาน -ดูจากผลงานในการถ่ายภาพ การเลือกมุม กล้อง -การถ่ายทำ/ลงพื้นที่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด -ชิ้นงาน/ผลงานสื่อความหมายตามบท/Script -การสังเกตการกล้าแสดงออกทางความคิด -ครูสอบถาม และให้นักเรียนฝึกการใช้ความคิด เก็บข้อมูล	-สังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการเรียนในช่วงนี้ -การนำเสนอความพร้อมในการออก ภาคสนามของนักเรียนแต่ละกลุ่ม -การประเมินตัวเองของนักเรียนแต่ละ กลุ่มตามคู่มือการออกภาคสนามที่ครู จัดไว้ให้ -ประเมินจากการลงพื้นที่จริง การ ทุ่มเทในการทำงาน และความพร้อม ในการฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นและ แนวทางแก้ไข	-การถ่ายทำไม่สมบูรณ์ตามที่ ต้องการเนื่องจากการกา หนดฉากไม่ชัดเจน -การกำหนดเวลาผิดพลาด นักเรียนกำหนดเวลาในการ ถ่ายทำน้อย แต่เมื่อไปถ่าย ทำจริงต้องใช้เวลาทำให้ งานไม่สมบูรณ์ -ผลงานที่ได้จากการทำแผน ที่ความคิด ลำดับขั้นตอนใน การดำเนินงาน และการ สังเกต	-ประเมินพฤติกรรมในการ ทำงานเป็นรายบุคคลและ รายทีมในด้านทักษะ กระบวนการในการถ่ายทำ จัดการ วางแผน และคิด แก้ปัญหาได้ -ภาพ / เหตุการณ์นี้ นักเรียนนำเสนอให้ครู ผอ. เพื่อนดู -สรุปการลงพื้นที่แต่ละครั้ง -ตรวจงานที่นักเรียนได้ลง พื้นที่ถ่าย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ความสำคัญมาก น้อย				
ปัญหาและ แนวทางแก้ไข	นักศึกษาที่เก็บข้อมูลจากเป้าหมายที่วางไว้ไม่ได้ได้มีการปรึกษากับกลุ่มและอาจารย์เพื่อหาพื้นที่ดำเนินการใหม่ -ในบางครั้งอาจจำเป็นต้องใช้งบประมาณฐานการจัดซื้อของต่างๆในการดำเนินการ	-เครื่องมือไม่พร้อม ครูต้องยกตัวอย่างอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน ว่าเรามีเครื่องมือเท่านี้ จะต้องใช้ความสามารถเท่านี้ทำอะไรได้บ้าง ทำเท่าที่เรามีและเท่าที่ทำได้ ฝึกให้รู้จักประมาณตน -การเลือกมุกมกล้อ ดากล้อและนักแสดงสื่อสารกันไม่เข้าใจ ครูต้องยืนกำกับด้านหลัง เพื่อไม่ให้เสียเวลาผู้ให้สัมภาษณ์ -ปัญหาเรื่องความแตกต่างทางความคิดของแต่ละคน หากวางแผนมาดีจะไม่มีปัญหาอะไร ขั้นตอนนี้จะสำคัญมาก ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะเด็กมีความคิด ความต้องการไม่เหมือนกัน แต่ละคนต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และครูต้องวางตัวเป็นกลาง ให้ข้อคิดคำแนะนำ	-นักเรียนขาดความมั่นใจในการลงภาคสนามครั้งแรก -การเดินทาง การไปพบผู้ให้ข้อมูล การตั้งคำถาม การถ่ายวิดีโอและภาพนิ่งให้ออกมาดี -ครูสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนว่าทุกปัญหาสามารถแก้ได้ ครูจะช่วยเหลือนักเรียนได้ทุกอย่าง โดยการติดต่อบุคคลที่นักเรียนต้องการสัมภาษณ์ หน่วยงานที่จะไป ไปเป็นพี่เลี้ยงให้นักเรียน บางครั้งชวนให้ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมกับลูกหลาน ดูแลเรื่องงบประมาณการเดินทางและค่าอาหาร	-การกำหนดฉากที่ไม่ชัดเจน ทำให้การถ่ายทำไม่สมบูรณ์ ซึ่งต้องไปถ่ายใหม่ ในขณะที่นักเรียนไม่มีเวลา หรือมีเวลาในการไปถ่ายใหม่น้อยมาก -การกำหนดเวลาในการถ่ายทำน้อยเกินไป -นักเรียนยังมีประสบการณ์น้อย ต้องมีการวางแผนที่ดี ก่อนลงมือทำ	-การถ่ายทำไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ -แนวทางแก้ไข ต้องพยายามถ่ายทำสำรองไว้เยอะ ๆ บางภาพก็ไม่จำเป็นต้องมีในสคริปต์แต่เก็บถ่ายไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน -ข้อมูลได้มาไม่ครบ / ผู้ให้ข้อมูลไม่วาง -นักเรียนบางกลุ่มไม่สามารถเก็บงานตามที่วางแผนได้ ดังนั้นนักเรียนขอเปลี่ยนเรื่องที่จะทำ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-บทหรือภาพที่วางแผนไว้ บางครั้งไม่ได้เกิดเหตุการณ์ขึ้นในช่วงที่เราถ่ายทำจึงต้องรอจังหวะ เพราะไม่มีนักแสดง บางครั้งจึงต้องมีการปรับบทไปพร้อมกับการถ่ายทำตามสถานการณ์ เช่น งานบุญประเพณี พิธีกรรมต่างๆ แนวทางแก้ไขคือ ให้นักเรียนเลือกเรื่องที่คาดว่าจะทำได้ และไม่ใช้เวลามากเกินไปหรือเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับช่วงเวลาที่ถ่ายทำ หรือครูอาจกำหนดวางแผนไว้ในภาคเรียนต่อไป โดยคุยกันในกลุ่มสาระ ที่นักเรียนจะเลื่อนชั้นต่อไป ให้ส่งหัวข้อเรื่องและเก็บข้อมูลเบื้องต้นไว้ก่อน -บางครั้งงานที่ไปถ่ายทำมาเด็กคิดว่าดีแล้ว แต่พอนำมาฉายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ และเปิดลำโพงใหญ่จะพบข้อผิดพลาดบางประการเกี่ยวกับภาพและเสียง ต้องไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมซ้ำอีกรอบ ทำให้เสียเวลาต้องรอ	-อบรมเรื่องกิจกรรมมารยาทในการเข้าพบผู้ใหญ่ -ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกี่ยวกับอุปกรณ์ เช่น กล้องถ่ายรูป โน้ตบุ๊กที่ใช้ในการตัดต่อ เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมากทำให้อุปกรณ์ที่มีไม่เพียงพอ ต้องแก้ไขด้วยการจัดคิวเพื่อแบ่งอุปกรณ์		

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		วันหยุดในวันเสาร์อาทิตย์ที่ว่างตรงกัน และต้องนัดหมายในวันที่เราว่าง จึงใช้เวลาในชั้นตอนนี้มาก (เพราะดูแล ม.1 ทั้ง 3 กลุ่ม ต้องจัดเวลาให้ทีละกลุ่ม บางครั้งก็ไปด้วยกัน ไปดูการตั้งคำถาม การทำงานของเพื่อนกลุ่มอื่นๆ) -การลงพื้นที่เก็บข้อมูลบางครั้งเกิดเหตุการณ์รวดเร็ว เพราะเด็กไม่รู้ขั้นตอน ต้องเดินตามผู้รู้ ทำให้เก็บภาพไม่ทัน เลือقمุมกล้องไม่ได้ ต้องรีบถ่ายเพราะท่านมีธุระ ทำให้ได้จังหวะหรือภาพไม่ค่อยดีเท่าที่ควร แก้ปัญหาโดยให้นักเรียนฝึกการคิดและตัดสินใจให้เร็ว ครั้งต่อไปนักเรียนจะทำได้ดีขึ้น เพราะมีประสบการณ์มาแล้ว หรือหากมีเวลาควรซักซ้อมมุมกล้องและเส้นทางเดินล่วงหน้า -บาง Shot /บางตอน ถ่ายทำมุล่งไม่ค่อยสวย ต้องถ่ายทำ/ลงพื้นที่ซ้ำหรือเก็บข้อมูลเพิ่มเติม			

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
“คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-การเดินทางต้องใช้ทีมงานและคน มีปัญหา เรื่องพาหนะในการเดินทางและค่าใช้จ่าย			

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5					
“การตัดต่อ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
กิจกรรมที่ใช้	-โครงการของ สาขาวิชาโดยให้ นักศึกษาเข้า ร่วมการอบรม เทคโนโลยี สารสนเทศ สำหรับ ผู้	-อภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโฆษณาที่ นักเรียนชอบ -ฉายตัวอย่างโฆษณาสั้นๆ ให้นักเรียนดูว่า เขา ใช้กล้องกี่ตัว ใช้เทคนิคอะไรบ้าง -แนะนำโปรแกรมตัดต่อ เทคนิคต่างๆ -นักเรียนฝึกทำ สู่การปฏิบัติจริงในประเด็น/บท ที่ตนเองสนใจศึกษา -เตรียมอุปกรณ์ในการตัดต่อ ภาชนะ เสียง	-ปฏิบัติการฝึกการตัดต่อ -การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต -การฝึกอบรม -การเรียนรู้ในวิชาคอมพิวเตอร์	-นักเรียนเตรียม โครงเรื่อง / storyboard / ภาพนิ่ง / ภาพเคลื่อนไหว / เสียง ใส่ แผ่นซีดีหรืออุปกรณ์สื่อ บันทึกข้อมูลต่าง ๆ ส่งครู เพื่อตรวจสอบความพร้อมอีก ครั้ง	-ให้แต่ละกลุ่มจัดลำดับ เหตุการณ์ของเรื่องตรงตาม สคริปต์และ Storyboard -ครูคอมสอนการตัดต่อ เบื้องต้นเพิ่มเติม -นักเรียนทำการตัดต่อ -ทักษะความชำนาญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5					
“การติดต่อ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ประกอบอาชีพ ทางภาษาไทย -ใช้โปรแกรม U Lead ในการตัด ต่อ	-ตัดต่อตามบท Storyboard ที่ทำไว้ การใช้เทคนิค เอฟเฟค เพิ่มในหนังสือ -ครูแนะนำ เปิดวิธีดีการติดต่อให้นักเรียนดูหรือ เปิดละครให้นักเรียนดู สังเกตการถ่ายทำและ ติดต่อ		-ครูตรวจสอบความพร้อม ของทรัพยากรที่จะใช้ในการ ติดต่อวิดีโอ -อบรมเชิงปฏิบัติการการตัด ต่อวิดีโอเพิ่มเติมให้แก่ นักเรียนเป็นเวลา 15 ชม. โดยนักเรียนนำทรัพยากร ของ กลุ่มตัวเองมาใช้ ปฏิบัติการติดต่อจริง -หลังจากอบรมแล้วนักเรียน ที่ติดต่อไม่เสร็จสามารถไป ติดต่อเพิ่มเติมโดยมีกำหนด เวลา 1 สัปดาห์ -ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์	
สื่อที่ใช้	-หนังสือ - ตัวอย่าง ภาพยนตร์ต่างๆ	-คอมพิวเตอร์ -ลำโพง -สคริปต์ บทบรรยาย เพลงหรือเสียงประกอบ	-อุปกรณ์ในการติดต่อ คือ โน้ตบุ๊ก -รุ่นที่มีประสิทธิภาพ/วิทยากรจาก สถาบันรามจิตติ	-เครื่องคอมพิวเตอร์ -โปรแกรม Ulead Studio 11	-Notebook -โปรแกรม Ulead -คอมพิวเตอร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5					
“การติดต่อ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	- คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊กในการ ติดต่อ	- ไฟล์ภาพนิ่ง และภาพวิดีโอ และเสียงที่ได้จาก การเก็บข้อมูลในพื้นที่หรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง - โปรแกรมติดต่อ - วีซีดี - อินเทอร์เน็ต	- การศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ โปรแกรมติดต่อจากอินเทอร์เน็ต - กิจกรรมเข้าค่ายเด็กทำหนังสือ - โปรแกรมติดต่อ Ulead VideoStudio 11	- ทรัพยากรข้อมูลที่ต้องใช้ในการ ติดต่อทุกประเภท - กล้องวิดีโอ และโน้ตบุ๊ก	- กล้องถ่ายรูป - กล้อง VDO - โทรศัพท์มือถือ
คำถาม กระตุ้นการ เรียนรู้	- ภาพที่สื่อออกมา ให้อารมณ์ ความรู้สึกแก่ ผู้ชมอย่างไร - การติดต่อควร ทำให้มีความ เรียบง่ายและดู สันทัด ไม่มีการ ติดขัด หรือตัด ฉากไปมากจน เวียนหัว	- ดูจากตัวอย่างโฆษณาแล้ว คิดว่าเราทำได้ หรือไม่ เพราะอะไร - สิ่งที่เราต้องเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่เรา เรียนมามีอะไรบ้าง และเราจะหาคำตอบได้ อย่างไร - ภาพและเสียงบรรยายสื่อความหมายสอดคล้อง กันหรือไม่ - ดนตรีประกอบเข้ากับเนื้อหา/บทหรือไม่ - หน้าที่จะตอบสนองการดูของคนกลุ่มใด - ทำอย่างไรถึงจะน่าดึงดูดให้คนอื่นดูหนังสือเรา แล้วชอบ	- นักเรียนมีปัญหอะไรบ้าง - นักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เรื่องใดบ้าง - สิ่งที่นักเรียนกังวลมากที่สุดคืออะไร - นักเรียนต้องการความช่วยเหลือจาก ใครบ้าง - ต้องการนำเสนอเรื่องอะไร บอก อะไร ให้ติดต่อเพื่อให้ได้คำตอบนั้น ภาพอะไรที่สำคัญ และตอบใจหายได้ มากที่สุด	- นักเรียนมีความพร้อมแค่ไหน ในการทำสารคดี - กระบวนการใดที่สามารถให้ การติดต่อเกิดผลดี	- เรื่องนี้ให้แง่คิดอะไรบ้าง กับคนดู - นักเรียนติดต่อโปรแกรม อะไร - ทำอย่างไร - อยากรู้ะไรมีปัญหะไร ถามครูได้เลยละ - นักเรียนต้องการความ ต่อเนื่องของหนังสือ และมีการ ดำเนินการเป็นไปตามแผน ที่วางไว้ได้โดยต้องใช้ ความสามารถและสื่อที่มีอยู่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5					
“การติดต่อ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-เมื่อนักเรียนดูการติดต่อแล้วนักเรียนมีความเข้าใจอย่างไร -เทคนิคใดที่จะทำให้หนังน่าสนใจมากยิ่งขึ้น			ได้เพราะนักเรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ
พฤติกรรม ผู้เรียนที่ สังเกตได้	-ชื่นชอบและกระตือรือร้น -ผู้ที่ทำการติดต่อ มีความชำนาญ และสามารถทำได้เป็นอย่างดีเพราะทำบ่อย	-นักเรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนเองไปถ่ายทำ และถูกเลือกมาใช้ในหนัง เพราะให้เลือกมุมถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวคนละช่วง หรือถ่ายบรรยากาศที่ตนเองชอบเก็บไว้ใช้ตอนเปิดหรือปิดเรื่อง เพื่อประกอบหรือแทรกในหนัง -นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และต้องการเห็นผลงานของตนเอง -สนใจ มุ่งมั่น ใฝ่เรียนรู้ -มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ -ร่วมกันคิดเทคนิคการติดต่อ เป็นผลงานกระทั่งประสานต่างๆ -นักเรียนมีความเข้าใจและอยากทำภาพยนตร์	-นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของหนังได้ -นักเรียนบอกปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มได้ -นักเรียนบางส่วนสามารถศึกษาค้นคว้าการติดต่อเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต จนสามารถติดต่อได้ -นักเรียนรู้จักแยกแยะ คัดเลือกภาพนิ่งตรงประเด็น ตอบโจทย์มากขึ้น -มีการสอนถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนกลุ่มอื่นๆ	-นักเรียนมีความสนใจในการร่วมกิจกรรม และ การอบรมดีมาก -นักเรียนมีพื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับดี -นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทักษะกระบวนการ การทำงานอยู่ร่วมกันในกลุ่ม แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เหมาะสม	-ได้ผลงานของแต่ละกลุ่ม -สามารถนำเสนอผลงานที่ได้ -การตั้งคำถามของนักเรียน -การตั้งใจกระตือรือร้น -นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการทำงานกลุ่มตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5					
“การติดต่อ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
การประเมิน การเรียนรู้	-ความพึงพอใจหลังเข้ารับการอบรม -การทำงานเฉพาะผู้ที่สนใจในการติดต่อ คนที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ได้ช่วยในการติดต่อ เพื่อแค่ช่วยดูความสมบูรณ์	-สังเกตพฤติกรรมในการทำงาน ว่าใครเหมาะสมที่จะทำอะไร ให้เขาทำสิ่งที่ถนัดและทำได้ดีที่สุด -ประเมินความรับผิดชอบ จากผลงานที่มอบหมายว่าใครติดต่อช่วงใดแล้วเสร็จหรือไม่ -ภาพและเสียงเหมาะสมหรือไม่ -ชิ้นงาน/ผลงาน -คุณลักษณะ วินัย ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ฯลฯ -ชิ้นงานหนึ่งชิ้นที่สำเร็จ -ฝึกให้นักเรียนติดต่อภาพยนตร์ด้วยตนเองแก้ปัญหาเอง	-ความสามารถในการบอกปัญหาและความต้องการในการรับความช่วยเหลือได้ -ประเมินจากผลงานที่นักเรียนติดต่อ -มีผลงานที่น่าพอใจบางกลุ่ม แต่บางกลุ่มยังต้องปรับปรุง	-หลังจากการอบรมนักเรียนมีทักษะการใช้โปรแกรม Ulead Studio 11 ในระดับดีมาก -ความคิดสร้างสรรค์ / การออกแบบด้านกราฟิก ขาดความน่าสนใจเท่าที่ควร -นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ทำมาติดต่อเป็นเรื่องราวสามารถบรรยายให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องที่นักเรียนต้องการสื่อออกมา	-ประเมินพฤติกรรมในการทำงาน เป็นรายบุคคลและกลุ่ม -เน้นแนวทางการติดต่อ -สังเกตการณ์ทำงาน และตรวจผลงานหนึ่งของนักเรียน
ปัญหาและ แนวทางแก้ไข	- นักศึกษาบางส่วนไม่มีกล้องและเครื่องมือ ทำให้ตามไม่ทัน แต่	-การติดต่อเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้สมาธิ และความละเอียดรอบคอบ ใช้เวลามากต้องทำหลังเลิกเรียนหรือวันเสาร์-อาทิตย์ เพราะทำช่วงพักกลางวัน หรือหาคาบว่างที่ตรงกันไม่ได้ - วิธีแก้ไขคือให้นักเรียนนำข้อมูลมารวมกันใน	-ปัญหาที่พบเสมอ คือ นักเรียนขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการติดต่อหนึ่ง -ขาดอุปกรณ์ในการติดต่อ	-นักเรียนมีเวลาในการดำเนินกิจกรรมน้อย และไม่ครบทีม เช่น บางกลุ่มมีสมาชิกที่สามารถอบรมและติดต่อเพิ่มเติมให้สำเร็จได้เพียง 1	-ข้อจำกัดของคอมพิวเตอร์ -นักเรียนคนใดไม่มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัวให้เอาเวลาว่างใช้คอมพิวเตอร์เรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5					
“การตัดต่อ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
	ทางสาขาได้ แนะนำให้ นักศึกษา มี เครือข่ายกับ สาขาวิชาอื่น เช่น วิศวกรรม ซอฟต์แวร์ที่ถนัด ในการตัดต่อให้ ช่วยกันทำ นำเสนอ	เครื่องตัดต่อที่โรงเรียน หรือเอาไปตัดต่อที่บ้าน สำหรับกลุ่มที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัว -หลังเลิกเรียนนักเรียนต้องทำงานถึงค่ำ ต้อง โทร. แจ้งผู้ปกครองและไปส่งถึงบ้าน -บางครั้งต้องเลือกนักเรียนที่อยู่บ้านไม่ไกลใน การทำกิจกรรม เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ทำให้นักเรียนบางคนที่มีความสามารถแต่อยู่ บ้านไกล ไม่มีโอกาสแสดงฝีมือ เนื่องจากขาด อุปกรณ์ และปัญหาเรื่องการเดินทาง ครูต้องคุย กับผู้ปกครองบางครั้งผู้ปกครองสนับสนุนก็ไม่มี ปัญหา แต่บางคนผู้ปกครองก็เป็นห่วงเนื่องจาก ยังเด็ก จึงทำงานได้ไม่เต็มที่ -ปัญหาเรื่องการบริหารเวลา การส่งงานการบ้าน วิชาอื่นๆ ล่าช้า เนื่องจากนักเรียนแบ่งเวลาไม่ เป็น ครูต้องคอยสอบถามว่าวันนี้การบ้านเยอะ ไหม ทำงานเสร็จหรือยัง จะมาตัดต่อวันไหน ให้ เด็กเลือกวันที่มีการบ้านน้อย เช่น อังคาร	-ครูแก้ปัญหาด้วยการเชิญวิทยากร มาให้ความรู้/ให้รุ่นพี่สอนให้น้อง -แก้ปัญหาด้วยการให้เพื่อนในกลุ่ม ช่วยหาอุปกรณ์ตัดต่อมาช่วย -นักเรียนมีความรู้ความสามารถไม่ เท่ากัน ผลงานแตกต่างกัน -ให้นักเรียนทบทวนว่า ถ้าจะพัฒนา ผลงาน ควรทำอย่างไร	คน เนื่องจากเพื่อนติดภาระ อื่นของโรงเรียน -นักเรียนบางคนในกลุ่มขาด ความรับผิดชอบ -เนื่องจากช่วงเวลาในการจัด กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 นี้เป็นช่วงปิดภาคเรียนทำให้นักเรียนบางคนไม่ยอมมาทา งานเนื่องจากคิดว่าไม่มี คะแนน สอบเสร็จแล้ว -ขาดความชำนาญในการตัด ต่อ แก้ไข ผิดขั้นตอนการตัดต่อ ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความ คล่องและชำนาญ	-นักเรียนขาดคอมพิวเตอร์ พกพาจึงต้องอาศัยการ ทำงานกับกลุ่มอื่นเพื่อ สะดวกในการทำงานต่อที่ บ้าน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5					
“การตัดต่อ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		พฤษภัตติ แบ่งกันว่าใครจะมาตัดต่อวันไหน เพื่อให้ไม่เสียการเรียน หรือการช่วยเหลือภาระงานทางบ้าน ให้เด็กแบ่งและเลือกช่วงเวลาให้เหมาะสม แล้วสลับหมุนเวียนกันมาตัดต่อที่โรงเรียนช่วยกัน จึงให้คำแนะนำกับเด็กเรื่องการบริหารเวลา ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับนอกห้องเรียน -เห็นตัวตนที่แท้จริงของนักเรียน เช่น ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงาน คนที่เจียบๆ แต่ทำงานภาคสนามมีความรับผิดชอบ แสดงความคิดเห็น แก้ปัญหาได้ดีกว่าในห้องเรียน -นักเรียนมีเวลาว่างไม่ตรงกันในโรงเรียน ต้องใช้เวลาหลังเลิกเรียนหรือวันหยุดในการทำงาน ทำให้มีเวลาช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านน้อยลง ครูต้องชี้แจงให้นักเรียนบริหารเวลาให้เป็น -มีบางขั้นตอนที่นักเรียนไม่เข้าใจบท และการตัดต่อครูแนะนำและแก้ปัญหาให้			

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6					
“เวทีนำเสนอ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
กิจกรรมที่ใช้	- คิดตามผลงาน และ มี การ นำเสนอข้อมูล - การช่วยกัน วิพากษ์กันก่อน แก้ไขผลงาน ได้ ดูหนึ่งของจาก หลายๆโรงเรียน และดูข้อดีข้อเสีย ของ แต่ละ โรงเรียนและ นำมาปรับปรุง ของโรงเรียน ตนเอง	- กิจกรรมกลุ่ม คัดเลือกตัวแทนแต่ละกลุ่ม ออกไปนำเสนอผลงาน - ทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น - ฉาย/นำเสนอหนังสือสารคดีเพื่อรายงาน ความก้าวหน้าในการทำ - วิพากษ์โดยเพื่อนครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น - เปิดให้นักเรียนในกลุ่มดู ช่วยกันวิพากษ์ ปรับปรุงแก้ไข - เปิดให้นักเรียนกลุ่มอื่นๆดู หาจุดเด่น จุดด้อย ข้อดี ข้อเสีย - ปรับปรุงติดต่อใหม่ - เปิดหนังสือเรื่อง “ขยะจอมกวน” ให้นักเรียนทั้ง โรงเรียนดู และให้นักเรียนวิจารณ์การติดต่อและ เนื้อเรื่อง - โพสหนังสือขึ้น Youtube เพื่อรับฟังความคิดเห็น จากคนทั่วไป	- ปล่อยของ ลองโชว์ - ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ ผลงานในชั้นเรียน แล้วให้นักเรียนใน ชั้นวิพากษ์ วิจารณ์ แนะนำ และ นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง	- นักเรียนนำเสนอผลงาน การตัดต่อครูที่ปรึกษา - ครูที่ปรึกษาให้คำติ ชม และ แนะนำเพิ่มเติม - นักเรียนปรับปรุงแก้ไขงาน - นำเสนอตาม กิจกรรม กระบวนการจัดการเรียนรู้ ผ่านการผลิตสื่อสารคดี ร่วมกับโครงการวิจัยของ สถาบันรามจิตติ เรื่องการ พัฒนาตัวแบบการเรียนรู้ นอกกรอบโรงเรียน ฯ - การนำเสนอผลงานให้กลุ่ม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชมแล้ว ให้ แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ชิ้นงานเพื่อนำข้อเสนอแนะ	- นัดวันที่จะนำเสนอผลงาน - จัดเวทีวิจารณ์เชิง สร้างสรรค์ - ชวนนักเรียนออกแบบการ ประเมินหนังของเพื่อนและ ตนเอง - สรุปบทเรียนและการ ทำงาน - นักเรียนนำเสนอผลงาน - นักเรียนและครูช่วยกัน วิพากษ์เพื่อการปรับปรุง - นำชิ้นงานโชว์ให้นักเรียน ได้ชม - การทำงานเป็นทีม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6					
“เวทีนำเสนอ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
				ตรงนี้ไปปรับปรุงชิ้นงานให้ดียิ่งขึ้น	
สื่อที่ใช้	-หนังสือผลงาน ของแต่ละกลุ่ม -หนังสือส่วน หนึ่งในการ ดำเนินงาน	-คอมพิวเตอร์, ตู้ลำโพง, ไมโครโฟน -เครื่องฉายโปรเจคเตอร์ -สื่อ VCD ผลงานหนังสือการ์ตูนนักเรียนทำหนังสือ -กระดาษ ปากกาในการจดบันทึกคำแนะนำ -ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น -อินเทอร์เน็ต -Youtube	-ผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม -เครื่องฉาย	-คอมพิวเตอร์ -อุปกรณ์การนำเสนออื่น ๆ -แผ่น CD เรื่องวิถีชีวิตบ้าน ดิน	-โทรทัศน์ -Notebook -ซีดีสารคดีหนังสือแต่ละ กลุ่ม -จอ -คอมฯ -โปรเจคเตอร์
คำถาม กระตุ้นการ เรียนรู้	-ได้อะไรจากงาน ของกลุ่มตนเอง และกลุ่มเพื่อน ๆ -ส่วนที่ควร ปรับปรุงของ หนังสือแต่ละ เรื่องมีอะไรบ้าง	-หนังสือแต่ละเรื่องที่เราชมมีจุดเด่น หรือข้อดี อย่างไรบ้าง เราชอบจุดใดเพราะอะไร -หนังสือแต่ละเรื่องที่เราชมมีสิ่งที่ควรปรับปรุงส่วน ไหน และควรทำอย่างไร -การนำเสนอผลงาน/รายงานความก้าวหน้ามี ผลดีอย่างไร -การรับฟังความคิดเห็น/มุมมองของผู้อื่นและ นำไปปรับปรุงก็หรือไม่ อย่างไร	-ถามผู้นำเสนอว่ามีความพึงพอใจ งานของกลุ่มตนมากน้อยแค่ไหน -อะไรคือจุดเด่นของหนังสือที่จัดทำขึ้น/ อะไรคือจุดที่ยังไม่พอใจและต้องการ ปรับปรุง -ถามผู้ชมว่า หนังสือดูเป็นเรื่อง เกี่ยวกับอะไร มีจุดเด่นอย่างไรบ้าง	-พอใจ/ ภูมิใจมากแค่ไหนกับ งานของเรา -ทำไมจึงพอใจ / ภูมิใจ -หายเหนื่อยแล้วหรือยัง /- คุ้มค่าเหนื่อยหรือเปล่า -พร้อมนำเสนอเวทีใหญ่แล้ว หรือยัง -จะทำเรื่องอื่นอีกไหม	-ปัญหาและอุปสรรคที่พบ จากการทำงานมีอะไรบ้าง -สิ่งที่เป็นหัวใจของงาน นำเสนออยู่ตรงไหน -งานนำเสนอที่มีจุดเด่นและ จุดที่ควรปรับปรุงที่ได้ -นักเรียนทำอย่างไร -อยากปรับปรุงอะไร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6					
“เวทีนำเสนอ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-แตกต่างจากกลุ่มเพื่อนอย่างไร -นำเสนออย่างไร -นักเรียนดูหนังแล้วมีความรู้สึกอย่างไร และเข้าใจปัญหาอย่างไร -จากข้อแนะนำต่างๆเราจะพัฒนาผลงานของเราอย่างไรได้บ้าง	-เพื่อนๆต้องการเสนอแนะเพื่อให้งานของกลุ่มที่นำเสนอมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นหรือไม่/ ประเด็นใดบ้าง -งานสารคดีนี้ตอบประเด็นของหัวข้อที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใด -เรื่องที่น่าสนใจ เรื่องใดมีผลงาน 70-80% ขึ้นไป	-อยากรู้อะไรหรือรู้สึกอย่างไรกับการทำงานของเรา -มีวิธีการพัฒนาชิ้นงานให้ดีขึ้นได้อย่างไร	-หนังที่นักเรียนดูนั้นมีสาระมากน้อยเพียงใด
พฤติกรรม ผู้เรียนที่ สังเกตได้	-ฟังพอใจและภูมิใจ -นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์และให้คำแนะนำกับเพื่อนในกลุ่มต่างๆได้	-นักเรียนมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เมื่อฉายให้เพื่อนๆ และพี่ๆ กลุ่มอื่นๆ -นักเรียนให้ความสนใจต่อผลงานของเพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ ซึ่งมีเทคนิคและวิธีการเล่าเรื่องแตกต่างกันไป -นักเรียนมีความตื่นตัวในการให้คำติชมหนังของเพื่อนๆ และคอยลุ้นว่าผู้ชมจะชอบหนังของตนเองหรือไม่	-นักเรียนยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อนในชั้น -นักเรียนที่เป็นผู้ชมมีทักษะในการวิจารณ์และให้กำลังใจเพื่อน -มีสมาธิในการเรียนรู้ร่วมกัน -ให้ความสนใจต่องานสารคดีของเพื่อน -นักเรียนจำแนกระบุผลงานดี-ปรับปรุงได้	-นักเรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง -นักเรียนมีความภาคภูมิใจกับความสามารถและความพยายามของตนเอง -นักเรียนมีความสามารถในการกำหนดขั้นตอน การวางแผน เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้จากชิ้นงานที่ทำ ยอมรับใน	-วิจารณ์งานเป็น -ตอบปัญหาที่เกิดขึ้นได้และบอกแนวทางแก้ไข -ประเมินเพื่อน ประเมินตัวเอง ด้วยแบบประเมินชั้นเรียน -ความสนใจ -ความกระตือรือร้น -นักเรียนรู้จักกระบวนการทำงานเป็นทีม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6					
“เวทีนำเสนอ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		-นักเรียนรุ่นพี่จะนำเสนอได้ดีเพราะมีประสบการณ์มากกว่า ทีมน้องๆ ค่อนข้างประหม่าไม่ค่อยกลัวพูดกลัวตอบเท่าที่ควร -การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น -ให้ความร่วมมือกลุ่มได้ดี -นักเรียนตื่นเต้น และมีความสนใจดีมาก -สนใจในข้อสังเกตของผู้รู้ และหาคำวิพากษ์แก่ผลงานคนอื่นได้		ข้อเสนอแนะ สามารถคิดและแก้ปัญหา แล้วปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองต่อไป	โดยเฉพาะรู้จักการวางแผนในการทำงาน รู้จักการใช้ภาษา ระดับ พิชิต การนักเรียนเกิดความกล้าแสดงออกและที่สำคัญรู้จักการทำงานเป็นฝ่ายต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
การประเมิน การเรียนรู้	- สังเกตพฤติกรรม - ให้คะแนนผลงาน -นักเรียนมีความกล้าในการเสนอผลงานต่างๆและให้คำแนะนำให้กับกลุ่มอื่นๆ	-สังเกตพฤติกรรม การนำเสนอ การตอบคำถาม บุคลิกภาพ -ตรวจสอบจากเอกสาร การจดบันทึกคำติชมของผู้ชมที่มีต่อผลงานแต่ละเรื่อง -ผลงานหนังสือสารคดี -ถามนักเรียนว่า วิจัยเรื่องนี้แล้วจะแก้ปัญหาอย่างไร	-สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเกี่ยวกับการยอมรับข้อคิดเห็นของผู้อื่นแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งพิจารณาผลงานที่ได้แก้ไขแล้ว -สังเกตและวิเคราะห์ทักษะในการวิจารณ์และให้กำลังใจเพื่อน -นักเรียนรู้แนวทางการพัฒนาวิพากษ์ผลงานผู้อื่นได้	-ผลงานนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ -ความตั้งใจความพยายามของนักเรียนบางคนในกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก -ประเมินจากสภาพจริง ผลงานการประเมินจากผลงานการทำสารคดีของนักเรียน	-ชิ้นงาน (แบบประเมินข้อเสนอแนะ ผลงานที่แก้ไข ผลงานที่เผยแพร่ทางสังคมออนไลน์) -ประเมินพฤติกรรมจากทักษะ กระบวนการในด้านการใช้ภาษา การวิจารณ์, การวิพากษ์, การฟัง, ทักษะการใช้ IT

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6					
“เวทีนำเสนอ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
					-หนังสือคดี -ตรวจหนังสือของนักเรียนและ แบบประเมินที่ครูให้
ปัญหาและ แนว ทางแก้ไข		-มุมมองบางเรื่องที่เด็กคิดว่าดี แต่ผู้ชมไม่เข้าใจ ต้องให้ผู้ชมซักถามและช่วยกันเสนอแนะและ นำไปปรับปรุงกันต่อไป ต้องเชิญผู้ชม หลากหลายกลุ่ม เช่น ครู นักเรียนที่ไม่ใช่ทีมทำ หนังมาดู ว่าเข้าใจตรงกับผู้สร้างหรือไม่ เพราะ อะไร นอกจากนี้ยังตอบใจหายได้ว่าหนังแต่ละ เรื่องนั้น ใครคือผู้ชมหลัก (กลุ่มเป้าหมายทำให้ ใครดู) -ผู้วิจารณ์หรือผู้ชมบางคนไม่มีความรู้ และใช้ คำพูดไม่เหมาะสม ต้องอธิบายวิธีการพูด และ ฝึกทักษะความอดทน การยอมรับฟังความ คิดเห็นของผู้คนที่คิดต่างจากเรา -มีเวลาในการฉายหนังสั้นน้อย แต่ละทีมมีเวลา ว่างไม่ตรงกัน รวมถึงกิจกรรมแทรกช่วงปลาย	-ไม่พบปัญหาในขั้นนี้ เพราะนักเรียน ต้องการพื้นที่ในการนำเสนองาน ปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นการ แปลงไฟล์ภาพยนตร์ ซึ่งเมื่อพบ ปัญหานักเรียนจะไปปรึกษารุ่นพี่ให้ สอนวิธีแปลงไฟล์ให้ -ผลงานบางกลุ่มเสร็จช้า ทำให้มี โอกาสได้รับคำแนะนำน้อย แก้ปัญหา ด้วยการให้กลุ่มที่ยังไม่เสร็จออกมา เล่าเรื่องที่คาดว่าจะติดต่อเสร็จให้ เพื่อนฟัง แล้วช่วยกันแนะนำว่าควร ปรับแก้อย่างไร -หาเวลานอกมานำเสนอผลงาน ที่ กำหนดให้	-ปัญหาเรื่องเวลาในการดา เนินการ : (เริ่มในช่วงครึ่ง หลังของภาคเรียนที่ 2) เป็น ช่วงเวลาที่ครู และนักเรียน มี ภาระงานต่าง ๆ มาก และ เป็นช่วงเวลาการสอบปลาย ภาค การจบหลักสูตรของ นักเรียน ม.3 ม.6 -ปัญหาเรื่องการจัดการ : โรงเรียนควรเริ่มดาเนิน ประชุมชี้แจง และสร้างความ ตระหนักและความเข้าใจแก่ คณะครูที่เข้าร่วมโครงการถึง	-เรื่องของเวลาในการทำ กิจกรรมที่มีจำกัดนักเรียน พอใจที่จะให้กิจกรรมเสร็จ ช้ากว่าที่กำหนด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6					
“เวทีนำเสนอ”					
พื้นที่ ทดลอง กระบวนการ เรียนการสอน	ภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง, จังหวัดลำพูน)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสกลนคร)	ภาคกลาง (จังหวัดราชบุรี)	ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี)
		เทอมเยอะมาก การนำเสนอผลงานของทุกกลุ่ม จึงแก้ปัญหาโดยใช้คาบชุมนุมสัปดาห์ละครั้ง ฉายหนังและวิพากษ์ร่วมกัน (ช่วงพักกลางวัน เด็กต้องรีบทานข้าวมีเวลาน้อย จึงปล่อยให้ทำการบ้านหรืองานอื่นๆ ก่อน) -หนังบางเรื่อง/บางตอน สั้นหรือยาวเกินไปควรตัดต่อให้กระชับ จับประเด็นให้ได้ -ปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมขั้นสูงต่อไป		วิธีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ -ครูยังไม่ได้จัดกิจกรรมนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนอย่างเต็มรูปแบบทำให้มีความรู้สึกเหมือนกับเป็นการสร้างภาระงานให้กับครู -กระบวนการวางแผนยังไม่ดีเท่าที่ควร แนวทางการแก้ไขจะนำผลงานที่ได้มีการจัดทำไปแล้วมาทบทวนแล้วหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น	

ข้อคำถามเพิ่มเติม

ภาคกลาง เหนือ

กระบวนการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ

- ประเมินจากการตั้งประเด็นที่ศึกษา การหาข้อมูล การเรียบเรียงเขียนเรื่องราว การถ่ายรูป การหัดตัดต่อ ตลอดจนการวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติจริง ความตั้งใจเอาใจใส่ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็น ตลอดจนพัฒนาผลงานสารคดีจนสำเร็จเป็นชิ้นงาน
- เน้นการประเมินร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ทำงาน เพื่อนในชั้น บุคคลผู้ให้ข้อมูลหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ผู้ปกครอง ครูผู้สอน รุ่นพี่ที่เป็นพี่เลี้ยงนำทำ โดยการเขียนแสดงความคิดเห็น การพูดชมเชย ให้กำลังใจและข้อที่ขอให้ปรับปรุง เป็นส่วนที่ประเมินว่าผ่านเกณฑ์หรือไม่ เป็นการประเมินกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ครูตรวจสอบการทำงานตั้งแต่ต้น คือการวางแผน การเขียนสคริปต์ การลงมือถ่ายทำ/ลงพื้นที่ การตัดต่อ การขอคำปรึกษา การช่วยเหลือนักเรียนเมื่อพบปัญหา
- โรงเรียนเรียนช่วยประสานผู้เกี่ยวข้อง เช่น มีหนังสือขอสัมภาษณ์ถ่ายทำ อย่างเป็นทางการ

การมีส่วนร่วมสนับสนุนของ โรงเรียน ชุมชน หรือหน่วยอื่น ๆ ในกระบวนการ

- โรงเรียนชุมชนหรือหน่วยอื่น ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนตลอดระยะเวลาในการทำงาน ให้การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้อย่างดีเยี่ยม โรงเรียนกำหนดเป็นนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการให้ขวัญและกำลังใจแก่เด็ก ๆ ชุมชนให้ความร่วมมือในการตอบคำถามอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ ร่วมช่วยเหลือในการหาข้อมูล หลักฐานมาประกอบการให้ข้อมูลอย่างกระตือรือร้น ให้ความรักและความเมตตาแก่เด็กและครูจนเกิดเป็นความผูกพันระหว่างกัน รวมทั้งการช่วยเหลือ แก้ปัญหาจากสถาบันรามจิตติด้วยทุนสนับสนุน และวิทยากรให้ความรู้และการเปิดเวทีให้เด็กทำหนังได้ทำกิจกรรมนำเสนอ เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้สนใจทั่วไป การมีส่วนร่วมสนับสนุนของโรงเรียนชุมชนหรือหน่วยอื่น ๆ ในกระบวนการนี้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กที่มีต่อการเรียนว่าการเรียนประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ตื้นตื้นสนุกสนาน นักเรียนสามารถหาความรู้เองได้ นักเรียนมีทักษะในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้จบการเรียนในรายวิชาแล้ว นักเรียนได้ออกไปตั้งชุมชนทำหนังที่นับวันจะเติบโตขึ้น ในส่วนโรงเรียนได้ปรับโปรแกรมการเรียนให้เอื้อต่อการเรียนด้วยการทำหนังด้วยการเปิดโปรแกรมการเรียนภาษา สังคม คอมพิวเตอร์ให้กับนักเรียนซึ่งพบว่า เป็นโปรแกรมที่นักเรียนสนใจสมัครเรียนมากกว่าโปรแกรมอื่น ชุมชนชื่นชมครูและโรงเรียนว่ามีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเลิศสมควรเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้แบบใหม่ และให้ความไว้วางใจให้นักเรียนผลิตหนังให้กับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน
- โรงเรียนให้การสนับสนุนอุปกรณ์ในการถ่ายสารคดี ให้นเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนให้สัมภาษณ์นักเรียนที่ทำสารคดีเกี่ยวกับประวัติโรงเรียน
- ชุมชน ทั้งชาวบ้าน พระสงฆ์ ราษฎรชาวบ้าน ให้ความอนุเคราะห์แก่นักเรียนในการทำสารคดีอย่างดี
- ผู้ปกครองให้การสนับสนุนบุตรหลานในการอนุญาตให้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่าย ผู้ปกครองบางท่านช่วยพานักเรียนไปถ่ายสารคดี
- ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ เช่น ครูคอมพิวเตอร์ ครูโสตฯ โดยยอมให้ผลงานหนังสั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิชาคอมพิวเตอร์

- โรงเรียนมีส่วนช่วยสนับสนุนในการทำงานของนักเรียน ออกหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ชุมชน ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือในการถ่ายทำชาวบ้านช่วยแสดงหลายท่าน

เป้าหมายที่ครูอยากทำต่อ

- นำวิธีการทำสารคดีไปใช้ในการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไปในวิชา IS
- ตั้งกิจกรรมชุมนุมทำหนังสือสารคดี โดยเปิดรับนักเรียนที่มีความสนใจมาร่วมกิจกรรม
- ส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมประกวดทำหนังสือสารคดี ตามความสนใจของนักเรียน
- ส่งเสริมให้นักเรียนทำสารคดีเกี่ยวกับเรื่องราวภายในโรงเรียน เพื่อรณรงค์เรื่องต่าง ๆ ที่จะทำให้โรงเรียนมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น
- ต้องการขยายผลการเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วยกิจกรรมการทำหนังสือชั้นเรียนอื่น ๆ และโรงเรียนอื่น ๆ ให้กว้างขวางมากขึ้น เพื่อร่วมกันปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน และในส่วนที่รับผิดชอบจะขยายผลการเรียนรู้ถึงสู่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อปลูกฝังวิธีการเรียนรู้แนวใหม่ที่ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียน
- อยากให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ๆ โดยวิธีการทำหนังสือในรายวิชาอื่น ๆ เพราะนักเรียนสนใจ ทำทลายความสามารถของนักเรียน เพื่อปรับใจให้สอดคล้องกับรายวิชาอื่น ๆ ที่ครูสอน
- นำผลงานที่นักศึกษาสร้างขึ้นไปให้กับชุมชนได้ใช้ประโยชน์
- ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการทำงาน และได้เนื้อหาจากบทเรียนบางส่วน

คุณครูอยากบอกที่มิวิจัยว่า

- ขอบคุณที่ให้โอกาสแก่ครู และเด็ก ๆ ที่เรียนวิชา IS2 (การสื่อสารและการนำเสนอ) ได้มีเวทีให้ทำ สารคดี ขอบคุณที่เป็นแรงบันดาลใจให้ทั้งครูและเด็กได้มีกิจกรรมดี ๆ ทำร่วมกัน ที่สนุกสนานมาก ทำให้ครูเห็นศักยภาพของนักเรียนมากกว่าการเรียนหนังสือ และทำให้เด็กได้ค้นพบตัวเอง และค้นพบศักยภาพของตัวเอง
- ความทุ่มเททำงานของทีมิวิจัย เป็นแรงบันดาลใจให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี และแรงบันดาลใจจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จในชีวิตได้ไม่ยาก
- ขอบคุณเหลือเกินที่นำนวัตกรรมนี้มาให้ทดลองสอน เพราะเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ควบคู่ความสุขและความสนุกสนาน และน่าจะได้ผลในระยะยาวที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและเป็นผู้แสวงหาความรู้ได้เองและเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา
- ครูมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ น้อย เช่น ขั้นตอนการเขียนสคริปต์ จึงอยากหาความรู้

- ขอบเขตที่ให้โอกาสเด็ก ๆ ได้เรียนรู้
- ในการทำหนังสือเป็นสิ่งที่ดีที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี แต่ก็มีบางเนื้อหาที่ไม่สามารถทำได้ เช่น เนื้อหาในวิชาคณิตศาสตร์บางเรื่อง ที่ใช้การคำนวณขั้นสูง ไม่สามารถทำเป็นหนังสือในชีวิตประจำวัน และการทำหนังสือต้องใช้เวลามากในการดำเนินการ ซึ่งการวัดและประเมินผลที่จะนำนักเรียนเข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัยยังคงต้องใช้คะแนนที่มาจากการสอบ ซึ่งการทำหนังสือบางครั้งอาจจะใช้ไม่ได้กับเด็กทุกคน เพราะแต่ละคนมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จะแยกทำตามที่นักเรียนสนใจจะได้เนื้อหาสาระไม่ครบถ้วนตามมาตรฐาน

คุณครูอยากบอกกระทรวงศึกษาธิการ

- หากการเรียนรู้ในโรงเรียนมีมุมมองเน้นคะแนนสอบโอเน็ตเพื่อวัดคุณภาพด้านต่าง ๆ แล้ว เด็กก็จะรู้เพียงในตำราเรียน แต่กลับขาดทักษะการใช้ชีวิต การทำงานร่วมกับคนอื่น เมื่อออกไปสู่สังคมบางทีเนื้อหาในตำราเรียนอาจไม่ได้นำไปใช้ในชีวิตจริงเลย ในขณะที่การเรียนรู้ที่ให้ได้ฝึกปฏิบัติจริง หรือด้วยการเรียนรู้นอกรูปแบบด้วยการทำสารคดี จะทำให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ทั้งในตำรา ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และได้ฝึกกระบวนการคิด กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งจะทำให้นักเรียนมีภูมิด้านงานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เข้าใจรากเหง้าและภูมิใจในตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข
- การนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการทำสารคดี เป็นวิธีการสอนที่กระทรวงศึกษาธิการควรให้การสนับสนุนแก่โรงเรียนต่าง ๆ ทั้งการให้ความรู้ และสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็น
- การเรียนรู้ด้วยการทำสารคดีจะทำให้การเรียนการสอนในโลกสมัยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และทำให้เห็นว่ามีอะไรที่เด็กทำได้อย่างที่โลกการเรียนรู้แบบเดิมคาดไม่ถึง
- การสอนด้วยการให้นักเรียนเป็นผู้ตั้งโจทย์และลงมือแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ 5 ด้าน รวมทั้งคุณลักษณะอีก 8 ประการที่เกิดจากการเรียนรู้และค้นพบโดยผู้เรียนเอง ไม่ใช่การบอกความรู้ของครู การเรียนรู้เช่นนี้จึงเป็นความรู้ที่คงทน ทักษะที่เกิดขึ้นและติดตัวผู้เรียนตลอดไป คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนผ่านการเรียนรู้ด้วยการทำหนังสือ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทรวงต้องการอย่างยิ่ง
- ควรสนับสนุน การคิดวิเคราะห์และทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้กระบวนการทำหนังสือให้มากขึ้น เพราะนักเรียนมีพฤติกรรมที่รู้จักวางแผน ลงมือทำและพัฒนางานได้เป็นอย่างดี และสนุกกับการทำงาน
- การทำหนังสือเป็นเรื่องที่ดีควรส่งเสริม แต่ก็ต้องให้งบประมาณกับโรงเรียนเพื่อให้เกิดความพร้อมในการดำเนินงาน เพราะความพร้อมของนักเรียนแต่ละแห่งแตกต่างกัน ศักยภาพในการดำเนินงานของโรงเรียนก็แตกต่างกันสำคัญ หากไม่มีผู้ดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ก็ไม่สามารถดำเนินงาน ควรนำผู้ที่มีความสามารถไปอบรมให้เกิดความรู้ก่อนจึงดำเนินงานด้านต่าง ๆ

ภาคใต้ และสามจังหวัดชายแดนใต้

กระบวนการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ

- วิธีการประเมินสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนตั้งแต่เริ่มโครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน
 - สอบถามสัมภาษณ์ นักเรียนในกลุ่ม
 - ประเมินตามสภาพจริง
 - ประเมินผลงานสารคดีที่นักเรียนร่วมกันทำเป็นกลุ่ม
 - กระบวนการประเมินให้มีครบ 3 ด้าน
1. ด้านความรู้ (K) ชักถาม , ตรวจผลงาน (Storyboard ,สคริปต์)
 2. ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม (A) ➡ ประเมินพฤติกรรมทำงานรายบุคคลและรายกลุ่ม
 3. ด้านทักษะ / กระบวนการ (P)
 - ประเมินพฤติกรรมในการทำงานรายบุคคลและกลุ่ม โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร การคิด การ แก้ปัญหา
 - นักเรียนรู้จักกระบวนการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะรู้จักการวางแผนในการทำงาน รู้จักการใช้ภาษาระดับพิธีการ นักเรียนเกิดความกล้าแสดงออกและที่สำคัญรู้จักการทำงานเป็นฝ่ายต่างๆได้อย่างถูกต้อง

การมีส่วนร่วมสนับสนุนของ โรงเรียน ชุมชน หรือหน่วยอื่น ๆในกระบวนการ

- โรงเรียนให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างดีเยี่ยม พร้อมทั้งสนับสนุนการทำวิจัย การถ่ายทำของนักเรียน รวมถึงสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือในการถ่ายทำ เช่น กล้องวิดีโอ คอมพิวเตอร์
- ชุมชน ผู้ปกครอง ร่วมมือกับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมดีมาก
- โดยเฉพาะกระบวนการออกไปสำรวจลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน อบต. หน่วยงานเอกชน ได้รับการสนับสนุนอย่างดี
- ได้รับความร่วมมือจากชุมชน/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- อ.บ.ต.ในการลงพื้นที่ การเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี
- ผอ.ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดี
- ขอขอบคุณสถาบันโรงเรียนทำหน้าที่ให้โรงเรียนได้เปิดโลกกว้างด้านการศึกษาแก่นักเรียนและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับชุมชนโดยตนเอง

เป้าหมายที่คุณครูอยากทำต่อ

- เป้าหมายของคุณครูคือต้องการจัดกิจกรรมนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ปกติให้ได้อย่างสมบูรณ์
- อยากจะบูรณาการสารคดีหนึ่งสั้นลงในทุกกลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ
- พัฒนาและปรับปรุงผลงานให้มีประสิทธิภาพ จะนำกิจกรรมกระบวนการสร้างสรรค์นี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- อยากบูรณาการทุกกลุ่มสาระ / ทำให้ครูใช้กระบวนการเรียนการสอนโดยการผลิตสื่อ เพื่อให้เด็กการเรียนรู้ผ่านชีวิตจริง ประสบการตรง
- โรงเรียนรับเข้าเป็นหลักสูตรท้องถิ่นโดยการบูรณาการวิชาต่าง ๆ ได้

คุณครูอยากบอกที่มวิจัยว่า

- ขอบคุณโอกาสที่มวิจัยให้แก่ โรงเรียน ครู และนักเรียน และโรงเรียนขอร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป
- นักเรียนที่เข้ากระบวนการทำสารคดีกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบ รู้จักตัวเองมากขึ้น เป็นสิ่งที่ดีสำหรับนักเรียนที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง
- ให้มีการขยายต่อยอดในวงกว้างให้มากกว่านี้
- ขอบคุณมากๆที่เปิดโถงการเรียนรู้ของนักเรียนและครูทำให้ทางโรงเรียนมีการพัฒนานักเรียนที่หลากหลายมีเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนที่มวิจัยทุกคนน่ารักมากๆนอกที่มวิจัยจะสอนความรู้แล้วยังให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกันที่ดีท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมความสัมพันธ์กัน ขอบคุณมากๆค่ะ
- เนื่องจากโรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยาเป็นโรงเรียนเอกชนครูมีการจำหน่ายตลอดภาคหรือปีการศึกษา จึงทำให้ครูที่เป็นหัวหน้าที่มวิจัยเพิ่มภาระงานในการประสาน อธิบายการดำเนินงานของหลักสูตรนี้

คุณครูอยากบอกกระทรวงศึกษาธิการ

- โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนสามารถทำให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ได้จริง
- การทำสารคดีหนึ่งสั้นโดยการบูรณาการลงในแผนการเรียนและสื่อการเรียนการสอน ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้
- ขอบคุณมากๆที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมลักษณะนี้และให้โอกาสโรงเรียนเล็กๆอย่างเราให้ร่วมพัฒนากับที่มวิจัยอยากให้กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนกิจกรรมลักษณะนี้ให้ต่อเนื่องค่ะ ขอบคุณมากๆค่ะ
- ควรให้สถาบันโรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้เติมหลักสูตรให้กับโรงเรียนอื่นเหมือนที่โรงเรียนดิฉันได้รับ

ภาคอีสาน

กระบวนการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ

- กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ จะเป็นความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ต้องร่วมมือ และสนใจในสิ่งเดียวกัน ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร จึงจะขับเคลื่อนกระบวนการนี้ได้ รวมถึงความพร้อมของชุมชนในการให้ความรู้และคำตอบแก่เด็ก ๆ ที่สนใจเรื่องราวของชุมชน ในแต่ละท้องถิ่น ที่จะต้องเดินทางไปพร้อมกัน
- กิจกรรมนี้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพสังคมยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่มได้เป็นอย่างดี
- ใช้การประนีประนอม ตั้งแต่ การวางแผน(Plan) การลงมือปฏิบัติ(Do) การวิพากษ์/ให้คำแนะนำ(Check) และการนำไปปรับปรุง(Act)
- ประเมินผลงาน/ชิ้นงาน(หนังสือ)
- พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม(คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดเป็น 8 ประการ)
- เมื่อนักเรียนจัดทำกระบวนการทำหนึ่งเสร็จแล้วครูจะมีวิธีการยกตัวอย่างการนำไปใช้ได้อย่างไร
- ทุกขั้นตอนนักเรียนให้ความสนใจในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้จริง อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และได้แสดงความสามารถของตนเองในทุกด้าน ทั้งความรู้ในการถ่ายทำ การตัดต่อ การพูด การประสานงาน การเขียนสคริปต์ และอื่นๆ จึงเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมและหนึ่งที่นักเรียนสร้างออกมาสื่อถึงความคิดของเด็กๆ ด้วย

การมีส่วนร่วมสนับสนุนของ โรงเรียน ชุมชน หรือหน่วยอื่น ๆ ในกระบวนการ

- โรงเรียน และชุมชนให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกดีมาก
- หน่วยงานอื่นๆ ที่จะมาสนับสนุนกระบวนการนั้นยังไม่มี เพราะการเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นเรื่องใหม่ของคนในชุมชน แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีผู้สนใจในการมาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบนี้มากขึ้นแน่นอน เพราะมองเห็นภาพ เห็นผลงาน และชิ้นงานที่ชัดเจน
- การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้นั้นคิดว่า การนำเด็กออกไปเรียนรู้ในชุมชนจะดีกว่าเชิญผู้รู้เข้ามาในโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้เห็นสภาพจริงของชุมชน ได้ความเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะการนำนักเรียนโดยมีผู้รู้ไปร่วมเทศกาล งานบุญประเพณี วิถีชีวิตของชาวบ้าน แล้วให้ผู้รู้มาอธิบายด้วยจะดีมาก เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ แต่ควรจะต้องขึ้นอยู่กับผู้รู้ว่าท่านสะดวกที่ใด รวมถึงความสนใจของเด็กด้วย แล้วหาจุดลงตัวที่เหมาะสม
- โรงเรียน(ผู้บริหาร คณะครู) ผู้รู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครองให้การสนับสนุนดีมาก

- ได้นำนักเรียนเข้าร่วมกับชุมชน แนะนำหาวิธีการนำเสนอร่วมกัน
- มีการติดต่อประสานงานโดยทางโทรศัพท์และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

เป้าหมายที่คุณครูอยากทำต่อ

- ประสานงานกับสถาบันระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่น และหน่วยงานที่สนใจ ร่วมปฏิบัติการเรียนรู้อย่างจริงจัง และทำผลงานให้ชัดเจน มากกว่าการจัดทำเอกสารเพื่อการประเมิน
- จัดกิจกรรมประกวดหนังสือภายในโรงเรียนทุกปี เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ฝึกทักษะการคิด การทำงาน และนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นในมิติต่างๆ
- จัดเวทีนำเสนอหนังสือในชุมชนเดือนละครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครอง และชุมชนได้ชื่นชมผลงานของลูกหลานที่ได้ไปลงพื้นที่ถ่ายทำสารคดีสั้น เพื่อเป็นการสืบทอดมรดกของชุมชน
- ให้แต่ละกลุ่มสาระฯ ในโรงเรียนร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ๆ โดยเฉพาะเรื่องราวในชุมชน เพราะเด็กทุกวันนี้ขาดพื้นฐานความเข้าใจต่อชุมชนของตนเองค่อนข้างมาก
- นำกระบวนการเรียนรู้จากการร่วมโครงการสู่การจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ/รายวิชา และบูรณาการในหลักสูตร/สาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ
- ทำอย่างไรจึงจะอยู่ได้นานกว่านี้ หรือว่ายั่งยืน
- เปิดโครงการผลิต และกระบวนการเรียนการสอนทั้งโรงเรียน
- เผยแพร่หนังสือต่อสาธารณชนเพื่อขอรับคำแนะนำในการพัฒนาต่อไป
- ขยายวงกว้างไปยังกลุ่มสาระอื่นๆเพื่อเรียนรู้ต่อไป

คุณครูอยากบอกที่วิจัยว่า

- การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ถือว่าการลงทุนที่ไม่มาก หากเทียบกับการลงทุนด้านอื่นๆ ทางการศึกษา แต่สิ่งที่ได้กลับมานั้นอาจจะไม่ใช่ตัวเงิน แต่ได้รอยยิ้ม ได้ประสบการณ์ ได้ผลงานดีๆ จากความตั้งใจของเด็กๆ
- การทำงานแบบนี้เหนื่อยมาก แต่ก็คุ้มค่าสำหรับการเรียนรู้ของครูและเด็กที่ร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน และยังมีคนให้โอกาสสมาให้ความรู้ถึงที่ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

- บางครั้งหนึ่งจบ แต่เรื่องราวต่างๆ ที่ทำไปแล้วก็มีข้อมูลเพิ่มเติมมาเรื่อยๆ เหมือนยังไม่จบก็ต้องปรับเสริมเติมเข้าไปอีก เป็นคำตอบที่ไม่สิ้นสุดหาต่อไปได้อีก ถ้าอยากรู้ก็เรียนรู้ต่อไปได้เรื่อยๆ แต่ทำอย่างไรจึงจะมี งานวิจัยที่บ้าน เรื่องวัฒนธรรมของชุมชน เกิดขึ้นในภาคต่อไป คงต้องใช้เวลาและหาแนวร่วมที่เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนต่อไป
- การเป็นครูที่ดีนั้นไม่ได้อยู่ที่เครื่องแบบ หรือตำแหน่งทางวิชาการ แต่การกระทำที่เราตั้งใจ ทุ่เม และให้โอกาสเพื่อการเรียนรู้ของเด็กๆ นับว่ามีความสำคัญมากกว่านโยบายดีๆ ที่นักวิชาการตำแหน่งสูงๆ เขาคิดแต่ไม่ลงมือทำ หรือมาสัมผัสความเป็นจริงของคนชายขอบ ว่าเขาอยู่อย่างไร คิดอย่างไร อยากบอกว่ ภูมิใจ และยินดีที่ได้ร่วมงานกับทีมวิจัยชุดนี้คะ
- ขอบพระคุณสำหรับกิจกรรม/โครงการที่ดี ที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กและพัฒนาครูให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนไปในยุคโลกาภิวัตน์ไป
- การที่จะสื่อภาพได้มีความหมายในตัวของมันเอง ต้องอาศัยความคิดการระดมสมอง ความตั้งใจ อุปกรณ์พร้อม ทุกอย่างมันมาจากทรัพย์สินส่วนตัว ครูระดมสมองเสียสละทุกอย่าง ถึงแม้จะบ๊องให้เด็กแล้ว แต่ผู้บ๊องก็ยังเป็นครูอยู่ดี
- โรงเรียนบางโรงเรียนวัสดุอุปกรณ์ กล้องถ่ายภาพ ไม่พร้อมและมีปัญหา ถ้ากล้องถ่ายออกมาแล้วคุณภาพใช้ไม่ได้ ควรส่งเสริมเรื่องอุปกรณ์ เทคนิคการตัดต่อเพิ่มเติม
- เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ฝึกนักเรียนให้มีการแก้ปัญหาเป็นอย่งดี พัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
- เป็นประสบการณ์ที่ดีมากและสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและเป็นประโยชน์ต่อคนชม

คุณครูอยากบอกกระทรวงศึกษาธิการ

- การนำคนรุ่นใหม่ หรือครูนอกกรอบแบบที่มีความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจ ขับเคลื่อนด้วยองค์กรเล็กๆ แบบนี้ น่าจะดีและคล่องตัวกว่าการมอบให้กระทรวงหรือหน่วยงานใหญ่ๆ ทำ เพราะมีความล่าช้า ขั้นตอนเยอะมาก ซึ่งบางคนอาจจะเห็นด้วยและอยากทำแต่ก็ทำได้ยาก เพราะติดขัดที่ระเบียบของทางราชการ ซึ่งควรจะลดอัตรากำลังในกระทรวงลง แล้วหาทีมงานจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทันยุคทันเหตุการณ์ มาขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างจริงจังในลักษณะนี้หรือแบบอื่นๆ ที่น่าสนใจว่าการเรียนในห้องเรียน
- อยากให้คนในกระทรวงศึกษาธิการมาลงพื้นที่ และสร้างโอกาสให้คุณครูในพื้นที่ต่างๆ ทำแบบนี้บ้างคะ หมุนเวียนทำกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ 5 ภาคทำทุกปีก็น่าจะครบทุกจังหวัด ซึ่งอาจจะไม่ใช่การทำหนังสือ แต่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต หรือสุนทรีย์ภาพด้านอื่นๆ เช่น การเรียนรู้ทักษะการดำรงชีวิตกับชาวบ้าน กิจกรรมดนตรี วาดภาพ สิ่งแวดล้อม แล้วแต่ความสนใจของพื้นที่ มีหลายทีม หลายรูปแบบให้เด็กเลือก เพราะบางครั้งการทำเรื่องเดิมๆ อาจมีจุดอึดตัวที่จะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ ตามความสนใจของเด็ก

- อยากให้มีคลินิกปฏิบัติการเรียนรู้ โดยมีครูนอกกรอบออกไปแนะนำให้ความช่วยเหลือได้ในทุกพื้นที่ เพราะถ้าใช้ครูในโรงเรียนอื่นๆ ก็มีภาระหน้าที่ในการสอนต้องทิ้งเด็กโรงเรียนตัวเองไปดูแลโรงเรียนอื่นๆ ทำให้ครูสอนไม่ทัน เด็กเรียนไม่เต็มที่ ผลสัมฤทธิ์ต่ำ อาจใช้องค์กรภายนอกมาร่วมกับครูพันธุ์ใหม่ในพื้นที่ ที่เข้าใจวิถีชุมชน
- จัดเวลาให้ครูอยู่โรงเรียน และพบปะกับนักเรียนมากๆ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน จะทำให้ครูนักเรียนมีความใกล้ชิด และเข้าใจกันมากขึ้น รวมถึงทำให้ครูและเด็กๆ ได้เรียนรู้เรื่องราวในชุมชนไปพร้อมๆ กัน ซึ่งครูหลายคนยอมรับว่าถ้าไม่ออกไปเรียนรู้ ไปพูดคุยสอบถามชาวบ้าน ครูก็จะรู้แต่เรื่องภายในโรงเรียนและวิชาที่สอนเท่านั้น เรื่องดีๆ ในชุมชนหลายเรื่องที่รอให้ครูและนักเรียนออกไปค้นหาและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน
- ไม่อยากให้ส่งครูไปอบรมในโรงแรม ไปนิเทศ ไปส่งงาน เข้าตัวเมืองในจังหวัดบ่อยๆ แล้วทิ้งเด็กฝากไว้กับครูท่านอื่น ก็เป็นการสร้างภาระเพิ่มขึ้นกับครูท่านอื่น เด็กเรียนไม่เต็มที่ หน้าที่อบรมควรให้ฝ่ายบริหารที่ไม่ได้สอน ไปอบรมแล้วมาสอนครูทำงานพิเศษ แต่ถ้ามีกิจกรรมพิเศษตามความสนใจของครู ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก อาจจัดในช่วงเสาร์-อาทิตย์ และไม่ควรบ่อยเกินไป
- การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ครูต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยีและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานหรือสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นไม่ลืมหูลืมตา/ความเป็นไทย
- ครูคือผู้ให้ตัวจริง
- เป็นเรื่องที่ดี เด็กจะได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ หลากหลายรูปแบบเป็นการเพิ่ม กระตุ้นให้นักเรียนเสมอ
- กระบวนการนี้ดีมาก สำหรับฝึกการคิดวิเคราะห์ และรวมไปถึงกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้ก้าวต่อไป

สรุปสังเคราะห์ผลการปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายทดลอง 5 พื้นที่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม

ระยะเวลาในการสอน 1 - 2 สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

1. สนทนาเกี่ยวกับวิธีการในการส่งงานที่ผ่านมา การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนที่ทำให้การเรียนมีความสุขพร้อมให้แนวทางในการส่งงานแบบใหม่โดยการผลิตสื่อการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต / เชิญรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ทำหนังสือสารคดีมาร่วมพูดคุย
2. ให้นักเรียนดูสารคดีตัวอย่างจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงผลงานจากรุ่นพี่ โดยครูใช้เทคนิคในการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิด ระดมความคิดกลุ่ม นำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. ครูให้การบ้านให้นักเรียนกลับไปเขียนที่แต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปราย สรุปส่งในอาทิตย์ถัดไป

สื่อที่ใช้

- ตัวอย่างหนังสือสารคดีของรุ่นพี่ / รายการสารคดีจากโทรทัศน์ เช่น พันธสัญญา คนค้นคน ภาพยนตร์จากต่างประเทศ สื่อตัวอย่างจากโรงเรียนทำหนังสือ และ ตัวอย่างคลิปวิดีโอที่น่าสนใจใน youtube
- ฟังมโนทัศน์

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

1. อะไรคือความฝันของนักเรียน
2. การเรียนเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหรือไม่ นักเรียนอยากเรียนด้วยวิธีไหนจึงจะชอบและเกิดประโยชน์ต่อความฝันของนักเรียน
3. ถ้าจะทำภาพยนตร์สารคดี สักเรื่อง นักเรียนจะทำได้หรือไม่
4. นักเรียนจะผลิตสื่ออะไร สื่อของนักเรียนมีรูปแบบอย่างไร เป็นสารคดี หรือรายการรูปแบบใด และลองตั้งชื่อเรื่อง
5. ทำไมจึงทำเรื่องนี้ เรื่องนี้สนุกอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร ลองเล่าคร่าวๆ หรือเล่าแนวคิดให้ครูและเพื่อนๆ ฟังตามประเด็นที่ครูช่วยกำหนด
 - ตัวเอกคือใคร/อะไร เขาทำอะไร ทำอย่างไร ทำที่ไหน
 - จะหาข้อมูลจากที่ไหน
 - เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดบ้าง
 - จะปรึกษาครูท่านใดในโรงเรียนได้บ้าง

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

1. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการตอบคำถามมาก แย่งกันแสดงความคิดเห็น นักเรียนทุกคนสนใจเรื่องที่นำมาฉายให้ดู บางครั้งนักเรียนจะบอกครูเองว่าต้องการดูหนังของรุ่นพี่
2. นักเรียนมีสายตาที่ชื่นชมผลงานของนักเรียนรุ่นพี่ และตั้งใจดู
3. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีคำถามที่แสดงถึงความกังวลว่าพวกเขาจะทำได้หรือ ครูและพี่ ๆ จะช่วยพวกเขาหรือไม่ พวกเขาไม่มีอุปกรณ์จะอย่างไรดี
4. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบการเขียนบรรยายแบบทางการ
5. นักเรียนเริ่มคิดว่าจะทำเรื่องอะไรดี มีเรื่องอะไรที่คนอื่นยังไม่ได้ทำบ้าง นักเรียนรู้จักการตั้งหัวข้อ ตั้งประเด็น และการวิพากษ์หัวข้อว่าเรื่องใดน่าสนใจไม่น่าสนใจ

การประเมินการเรียนรู้

1. สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
2. สนทนา ซักถามเพื่อจะได้รู้ความคิดของนักเรียน ประเมินจากการแสดงความคิดเห็น การตั้งหัวข้อ การเขียนเหตุผลว่าทำไมต้องการนำเสนอเรื่องนี้
3. ใบงานที่กำหนดให้ผู้เรียนตั้งคำถามในเรื่องที่ต้องการหาคำตอบ ตรวจผลงานการเขียนสรุปผังมโนทัศน์

ผลการประเมิน

- ในเบื้องต้นนักเรียนยังขาดทักษะในการตั้งคำถาม การเขียนอย่างเป็นทางการ นักเรียนมีความสุขในการเรียนชอบการพูดคุยแบบสนทนามากกว่าการนำเสนอหน้าชั้น และการเขียน หลังจากครูช่วยเหลือโดยการให้การอภิปรายกลุ่มและช่วยกันเขียนผังมโนทัศน์สามารถช่วยให้นักเรียนสามารถเรียงลำดับความคิดและ เขียนได้ดีขึ้น
- การใช้ตัวอย่างหนังสือจากสื่ออื่นจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการคิดที่หลากหลาย และการใช้สื่อที่เป็นของรุ่นพี่เองจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการคิดเรื่องราวของตัวเองได้มากขึ้น

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

- นักเรียนขาดทักษะในการตั้งคำถาม ครูจะอธิบายเทคนิคในการตั้งคำถามด้วยเทคนิค 5 w 1 H กำหนดตารางคำถามและคำตอบที่นักเรียนต้องช่วยกันค้นหา แต่ต้องเป็นการเขียนหรือการนำเสนอในการเขียนควรกำหนดหัวข้อที่ดูแล้วไม่เป็นการมาจนเกินไป ให้โอกาสนักเรียนในการสนทนาเกี่ยวกับงานที่ทำได้มากที่สุด และช่วยแนะนำแหล่งข้อมูลที่นักเรียนต้องการหา

ข้อมูล จากประสบการณ์การสอนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบอ่านหนังสือ จึงขาดความรู้ในการประมวลเป็นเนื้อหาโดยคร่าวๆ ในเบื้องต้น

- กรณีที่นักเรียนตั้งหัวข้อไม่ได้ หรือตั้งแล้วไม่น่าสนใจ นอกจากครูให้คำแนะนำแล้ว จะนักเรียนแต่ละกลุ่มไปช่วยกันหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น เพื่อให้มีข้อมูลความรู้เพิ่มขึ้นแล้วน่าจะตั้งหัวข้อและประเด็นที่จะศึกษาได้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน ระยะเวลาในการสอน 2 - 4 สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

กิจกรรมในขั้นนี้จะเน้นการสร้างทักษะในการแสวงหาความรู้ กระบวนการเผชิญกับสถานการณ์จากประสบการณ์จริง ลงพื้นที่ในชุมชน ติดต่อสอบถามผู้รู้ในท้องถิ่น โดยแบ่งช่วงการเรียนรู้เป็น 2 ช่วงคือ

1. การเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นการเตรียมพื้นฐานการเก็บข้อมูล การลงพื้นที่ การฝึกการตั้งคำถามไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่วางไว้
2. การเรียนรู้ในพื้นที่จริง เป็นการทดลองใช้เครื่องมือการเรียนรู้ต่างๆในพื้นที่จริงตามหัวข้อเรื่องที่นักเรียนสนใจ

กิจกรรมนี้ครูต้องแนะนำแหล่งข้อมูล การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พร้อมเตรียมการนำนักเรียนออกไปเรียนนอกห้องเรียนการลงสำรวจพื้นที่จริง การสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน สลับกับการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนให้นักเรียนรวมกลุ่มแล้ววางแผนการทำงาน แล้วออกมานำเสนอเค้าโครงเรื่อง แล้วให้เพื่อนในห้องวิจารณ์แสดงความคิดเห็นเสนอแนะ

ในกระบวนการนี้ครูจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกับครูท่านอื่นๆในโรงเรียนไปจนถึงบุคลากรทั้งนอกและในโรงเรียนเพื่อช่วยวางแผนในการจัดการการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มตามประเด็นที่นักเรียนสนใจ ซึ่งในบางเรื่องที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของครูหลายสาขาวิชาเพื่อขยายผลการเรียนรู้ไปยังศาสตร์สาขาอื่นๆเฉพาะ เช่น ครูวิทยาศาสตร์ ครูภาษาไทย ครูวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น

สื่อที่ใช้

- แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่จะเป็นการเตรียมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่จริง ได้แก่ ห้องบ้านโป่งศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมเอกสาร ภาพถ่ายที่เกี่ยวกับชุมชนบ้านโป่ง หรือที่จังหวัดสกลนคร เด็กๆจะหาข้อมูลเบื้องต้นจากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภูไทที่ตั้งอยู่ที่โรงเรียน
- แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ตรงกับประเด็นที่นักเรียนสนใจค้นคว้า
- วิทยากรท้องถิ่น
- หนังสือขอความร่วมมือจากสถานที่ราชการต่างๆ

- ตารางวางแผนการทำงานในการเก็บข้อมูล ไปงานที่ครูออกแบบขึ้นเพื่อช่วยสร้างกรอบการเรียนรู้คร่าวๆให้นักเรียนก่อนลงพื้นที่จริง รวมถึงข้อคำถามต่างๆที่จะใช้ในการค้นหาเรื่องราวและความรู้ที่ตรงตามประเด็นที่วางไว้
- สื่อพาวเวอร์พอยเกี่ยวกับเทคนิคการบันทึกภาพ เก็บข้อมูล การเขียน จากโรงเรียนทำหนังสือสถาบันรามจิตติ และสารคดีจากรายการต่าง ๆ เพื่อให้เห็นร่องรอยการเก็บข้อมูล รวมทั้งครูเล่าประสบการณ์ที่เคยให้นักเรียนทำสารคดีมาก่อน

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

- นักเรียนจะได้คำตอบมาอย่างไร เราจะต้องหาข้อมูลจากที่ไหน จากใคร อย่างไร ความยากง่ายในการได้มาซึ่งข้อมูล
- ถ้าต้องการนำเสนอเรื่องเหล่านี้ต้องไปหาข้อมูลจากใครที่ไหน ใครจะทำอะไรได้บ้าง งานถึงจะประสบความสำเร็จ
ถ้าทุ่มเททำงานและร่วมแรงร่วมใจ ข้อมูลที่หาได้ก็จะเพียงพอที่จะนำมาเสนอเป็นเรื่องราว
- นักเรียนต้องการให้ครูช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง
- ถ้านักเรียนต้องออกไปเก็บข้อมูลภาคสนาม นักเรียนต้องเตรียมตัวอย่างไร และให้ช่วยกันวางแผน ออกแบบการเก็บข้อมูลการลงพื้นที่

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

1. ทักชะความรู้ นักเรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ว่านักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้มาประยุกต์ใช้หรือมาเป็นข้อคิดให้กับตนเอง เมื่ออยู่ในสังคมการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน
2. นักเรียนมีการให้ความร่วมมือในการหาคำตอบดีมาก ต่างคนต่างเสนอแนวคิดของตนเอง นักเรียนรู้จักวางแผนการทำงาน รู้แนวทางที่จะหาคำตอบ
3. นักเรียนหลายกลุ่มกระตือรือร้นหาข้อมูล วางแผนเตรียมทำงาน บางกลุ่มเปลี่ยนเรื่องบ่อยเนื่องจากพอเริ่มหาข้อมูลได้ไม่เพียงพอ ทำให้รู้สึกที่ไม่รู้ว่าจะนำเสนออะไรอย่างไร แต่พฤติกรรมที่น่าสนใจคือ การแสดงความคิดเห็นของนักเรียนทำได้ดี

การประเมินการเรียนรู้

1. การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
2. ตรวจตารางวางแผนการทำงานในการเก็บข้อมูล ประเมินจากรายงานความก้าวหน้าหน้าชั้นเรียน การซักถาม การเขียนรายงานความก้าวหน้าสั้น ๆ

ผลการประเมิน

1. ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางด้านความรู้ การใช้ภาษา และพัฒนาการทักษะการทำงานระหว่าง การเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชน สามารถเลือกใช้ภาษาให้เหมาะกับสถานการณ์
2. นักเรียนมีการเรียนรู้ในการทำงานกลุ่ม การจัดระบบงาน รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนสนใจ ตื่นตัวในการที่จะค้นหาคำตอบ

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

- การกำหนดนัดหมายเวลาสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เป็นตามที่วางแผนไว้เท่าที่ควร **แนวทางแก้ไข** ครูให้คำปรึกษาแนวทางแก้ไข ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะนักเรียนต้องช่วยกันออกความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล และหาข้อมูลให้นักเรียนทำการกำหนดข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ต้องการว่าอยู่ที่ใดต้องใช้ความร่วมมือจากส่วนใดบ้าง
- ในการขอความร่วมมือจากสถานที่ราชการต่างๆยังต้องให้ครูช่วยในการจัดทำเอกสาร บางกลุ่มขาดการวางแผนการทำงาน อยากรลงมือทำงานมากกว่างานเตรียมการ นักเรียนกำหนดแผนการในการเก็บข้อมูลไม่ชัดเจน และไม่ทราบว่าข้อมูลที่ตนเองต้องการมีอยู่ที่ไหนบ้าง ครูต้องแก้ไขโดยการชี้แนะแหล่งข้อมูล ตัวบุคคล สถานที่ หาข้อมูลได้ไม่เพียงพอ ทำให้รู้สึกว่าจะไม่รู้ว่าจะนำเสนออะไรอย่างไร ครูต้องจัดกระบวนการพูดคุยและวิพากษ์วิจารณ์แนะนำเป็นระยะ ๆ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 “คิดเป็นภาพ ลำดับเรื่องเล่า”

การวาง storyboard การเขียนบทบรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด

ระยะเวลาในการสอน 3 สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

การสังเกตการพัฒนาความรู้ความคิด เมื่อนักเรียนมีความรู้ มีประสบการณ์จากการลงพื้นที่แล้ว เริ่มใช้วิธีการกำหนดขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบโดยการใช้รูปภาพในการแสดงสิ่งที่ต้องการสื่อออกมาให้เพื่อนในกลุ่มดู ด้วยกระบวนการระดมความคิด นำเสนอและแลกเปลี่ยน ให้นักเรียนดูตัวอย่าง การเขียน storyboard ดูสารคดีแล้วลองดูวิธีการนำเสนอ การบอกเล่าเรื่องราว รวมทั้งการเขียนบท แล้วให้นักเรียนทดลองเขียนจริงเป็นกลุ่ม แล้วมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและเพื่อนในชั้นเรียนช่วยกัน วิพากษ์ แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ

1. นักเรียนระดมสมองกันภายในกลุ่ม ช่วยกันนำคำถามและคำตอบที่ได้บางส่วนมาเรียบเรียงเป็น เรื่องแบบการเขียนเรียงความเป็นตอนๆ หากภาพถ่ายมาประกอบการเล่าเรื่องหรือใช้การวาดรูป ก็ได้
2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดูตัวอย่างโครงเรื่องและการวาง storyboard
3. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเขียนโครงเรื่องและการวาง storyboard
4. ให้กลุ่มนักเรียน ครูสนทนาเพื่อเขียนโครงเรื่อง และ การวาง storyboard โดยครูใช้คำถามในการ

กระตุ้นนักเรียนดังนี้

- นักเรียนจะเริ่มฉากแรกอย่างไร
 - จุดสำคัญของเรื่องเป็นอย่างไร
 - ฉากสุดท้ายเป็นอย่างไร ระหว่าง
 - ฉากแรกกับฉากสุดท้าย
 - มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นระหว่างนั้นบ้าง
5. นักเรียนร่วมกันเขียนโครงเรื่อง และการวาง storyboard โดยมีครูคอยแนะนำกระตุ้นอย่างใกล้ชิด ครูประเมินการเขียนโครงเรื่องและการวาง storyboard

สื่อที่ใช้

- อินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ตัวอย่าง Storyboard ง่ายๆ ที่ทำเอาไว้จากหนังสือเรื่องก่อนๆ
- ตัวอย่างสื่อจากโรงเรียนทำหนังสือ

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

1. ภาพยนตร์ของนักเรียนต้องการนำเสนอสาระ คุณค่าและประโยชน์อะไรแก่ผู้ชม
 2. มีวิธีการนำเสนอเรื่องราวให้น่าสนใจได้อย่างไร
 3. บรรยายอย่างไรให้เรื่องราวน่าสนใจ
 4. ภาพอย่างไรที่เป็นการเน้นจุดเด่นของฉากนั้นๆ
 5. ภาพแต่ละภาพต้องการสื่อสารและบอกอะไรบ้าง ฉากไหนควรใช้ภาพอย่างไรให้เหมาะสม
- *คำถามเพิ่มเติม นักเรียนต้องการตัวช่วยหรือไม่ ต้องการให้ช่วยเรื่องอะไร

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

นักเรียนรู้จักการวางแผนลำดับขั้นตอน ลำดับฉากของเรื่อง มีการเสนอความคิดเห็นหลากหลาย เพราะแต่ละคนมีความคิดทางภาพที่แตกต่างกัน นักเรียนหลายกลุ่มสามารถเรียงลำดับเรื่องราวได้ดี และบอกได้ว่าต้องการเล่าเรื่องราวอะไรบ้าง และมีวิธีการนำเสนออย่างไร แต่มีบางกลุ่มที่ยังประสบปัญหาคือ

1. นักเรียนคิด/เขียนได้ไม่กว้างไกล
2. นักเรียนเริ่มมีความกังวลเพราะขาดทักษะในการเขียนบทและไม่มีข้อมูลมากพอ
3. นักเรียนขาดความคิดรวบยอดของเรื่องที่เขียน
4. นักเรียนไม่สามารถจัดเรียงลำดับเนื้อหาได้

การประเมินการเรียนรู้

- ประเมินผลจากกระบวนการกลุ่ม ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ระดับไหน เก็บบันทึกข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาสรุปให้นักเรียนได้รับทราบ โดยแบ่งระดับการประเมินตามระดับ ผ่าน ไม่ผ่าน ดีและดีเยี่ยม
- ประเมินจากการเขียน storyboard และการบอกเล่าให้เพื่อนฟังว่าจะนำเสนออะไรอย่างไร และการตอบข้อซักถามจากผู้ฟัง
 1. พฤติกรรมที่เห็นจากกิริยาท่าทาง การสนทนาอย่างเป็นมิตร
 2. ตรวจจบทบทวน storyboard
 3. ให้นักเรียนออกมาเล่าบทภาพยนตร์ของตน

ผลการประเมินการเรียนรู้

นักเรียนมีการใช้ความคิดรู้จักการนำเสนอความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียนแต่ละคนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในบางกลุ่มการเขียนสคริปท์ยังไม่ครอบคลุมงาน

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

- กระบวนการทำงานยังไม่ดีเท่าที่ควร ยังไม่ชัดเจน แนวทางในการแก้ไข ครูต้องให้คำปรึกษาอยู่เป็นช่วงระยะเพื่อให้นักเรียนมองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป หลังจากนั้นให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- บางครั้งมีการขัดแย้งกันในเรื่องของภาพต่างๆ จะต้องมีการกำกับภาพเป็นผู้ชี้ขาดเพราะแต่ละคนมีความคิดแตกต่างกัน
- การคิด/เขียนยังไม่ครอบคลุมเนื้อหา เนื้อเรื่องที่วางแผนไว้ตั้งแต่ต้น ครูต้องแนะนำเพิ่มเติม บางส่วนที่ยังไม่ครอบคลุมเนื้อหา หรือ ตั้งคำถาม
- ขาดทักษะในการเขียนบทไม่มีข้อมูลมากพอ ไม่สามารถจัดเรียงลำดับเนื้อหาได้ขาดความคิดรวบยอดของเรื่องที่เขียน ครูนำแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม ช่วยตั้งคำถามที่ทำให้การค้นหาคำตอบชัดเจนขึ้น แนะนำการเรียบเรียงเนื้อหาและสนทนากับนักเรียนในกลุ่มว่า ต้องการให้ข้อคิดอะไรแก่ผู้ดู หรือต้องการนำเสนอจุดเด่นอะไรของหนังที่ทำ เชิญนักเรียนรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์มาให้คำแนะนำแก่น้องในคาบอิสระและหลังเลิกเรียน จากประสบการณ์ในการสอน พบว่า นักเรียนจะนัดหมายกันเองตามเวลาที่ว่างตรงกันตามสถานที่ที่ครูรับผิดชอบเป็นสถานที่นัดหมาย เมื่อต้องการสื่อประกอบการแนะนำ ก็จะใช้ห้องเรียนที่มีสื่อเทคโนโลยีพร้อม ใช้กระบวนการกลุ่มช่วยกันเสนอความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ และดูผลงานสารคดีหลายรูปแบบเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนทำงานของตัวเอง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 “คิดก่อนถ่าย” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูลในพื้นที่

ระยะเวลาในการสอน 4 สัปดาห์

แบ่งช่วงการเรียนรู้ 2 สัปดาห์ในโรงเรียน และอีก 2 สัปดาห์ในพื้นที่จริง

กิจกรรมที่ใช้

- การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และ ทักษะกระบวนการกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการถ่ายภาพในแต่ละฉาก และแบ่งเขตพื้นที่การรับผิดชอบ การเตรียมการวางแผนก่อนถ่ายว่า สถานที่นี้จะมีการถ่ายกี่ฉากเพื่อจะเตรียมฉากที่จะต้องถ่ายไปให้ครบ เลือกเวลาในการถ่ายให้เหมาะสมกับฉาก ทบทวนผลงานว่าครอบคลุมเนื้อหาและตอบโจทย์ที่ได้ครบหรือไม่
- ฝึกการใช้กล้องในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนที่เป็นช่างภาพ และลงพื้นที่ปฏิบัติจริง แล้วนำภาพที่ยังไม่ได้ตัดต่อมานำเสนอในชั้นเรียนให้เพื่อนแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ โดยให้นักเรียนรุ่นพี่เล่าประสบการณ์การออกเก็บข้อมูลภาคสนาม
- กลุ่มร่วมกันทบทวนทำความเข้าใจ โครงเรื่อง และ storyboard ของกลุ่มอีกครั้ง กลุ่มร่วมกันคิด และเขียนรายการ ฉากที่ต้องถ่ายหาว่ามีอะไรบ้าง และจัดลำดับการถ่ายหาว่าจะไปลงพื้นที่ถ่ายทำ
- ลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บข้อมูล บันทึกเสียง
- กลุ่มและครูนำวิดีโอ ภาพนิ่ง ข้อมูล เสียง จากการลงพื้นที่มาตรวจสอบความเรียบร้อย พร้อมตรวจสอบเพื่อหาข้อมูลหรือถ่ายทำเพิ่ม **พร้อมจัดเก็บข้อมูล วิดีโอ ภาพนิ่ง เสียงไว้ให้เรียบร้อยปลอดภัย**

สื่อที่ใช้

- แบบสอบถาม แบบสังเกต ตัวอย่างอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม
- วิดีโอเกี่ยวกับการถ่ายภาพวิดีโอ คลิปการถ่ายภาพของโรงเรียนทำหนังสือสถาบันรามจิตติ
- แผนความคิด storyboard
- กล้องถ่ายภาพ ไฟ เครื่องอัดเสียง อุปกรณ์เข้าฉากเสื้อผ้าต่าง ๆ

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

1. นักเรียนจะเตรียมตัวอย่างไรบ้างในการออกไปเก็บข้อมูลภาคสนาม
2. นักเรียนต้องการความช่วยเหลือเรื่องใดบ้าง
3. ถ้านักเรียนมีปัญหาระหว่างการเก็บข้อมูลจะแก้ปัญหอย่างไร
4. สิ่งที่นักเรียนกังวลมากที่สุดในการออกภาคสนามคืออะไร
5. เมื่อได้พื้นที่การถ่ายทำแล้วนักเรียนจะใช้วิธีการถ่ายภาพแบบไหนถึงจะได้คุณภาพของภาพที่ดี
6. ถ่ายอย่างไรให้ครบและรวดเร็วเนื่องจากเวลาในการถ่ายทำมีจำกัด ฉากไหนก่อน – หลัง ฉากไหนถ่ายสถานที่เดียวกัน วันเดียวกันบ้าง มีอะไรเพิ่มเติมในฉากจากที่เขียนไว้เดิมบ้าง

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

- ความรับผิดชอบในการทำงาน หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขั้นตอนการวางแผนงานมีการวางแผน การเตรียมความพร้อม มีการแบ่งงานกันอย่างเป็นระบบ นักเรียนมีความต้องการที่จะทำงาน นักเรียนทำการคิดในการวางแผนทำงานก่อนลงปฏิบัติ
- รู้จักสอบถามความรู้สึกของพี่ ๆ และผู้รู้ในโรงเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ในการออกภาคสนาม
- นักเรียนประเมินความพร้อมก่อนการออกภาคสนามเกี่ยวกับคำถามที่จะถามว่ามากพอ มีคุณภาพหรือยัง
- นักเรียนแบ่งหน้าที่ในการทำงานภาคสนามตามความถนัด
- นักเรียนรู้จักจัดคิวเพื่อขอยืมอุปกรณ์การถ่ายทำและการขอความร่วมมือจากพี่และครู
- นักเรียนสามารถเล่าเรื่องราวที่เป็นความคิดรวบยอดของเรื่องได้ดี สามารถลำดับเรื่องที่มียท บรรยายได้แต่ต้องมีครูช่วยเสริมกระตุ้นการให้ความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ
- นักเรียนมีความสุขกับการเล่าเรื่อง และสนุกกับการได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ลงพื้นที่ทำงาน แก้ปัญหาด้วยตนเอง และการได้ทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม และเมื่อนำผลงานที่ยังไม่ได้ตัด ต่อมานำเสนอ นักเรียนตื่นเต้นที่ได้เห็นผลงานของเพื่อน ๆ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น และ เสนอแนะเพิ่มเติมให้กับกลุ่มอื่น

การประเมินการเรียนรู้

ผลงานที่ได้จากการทำแผนที่ความคิด ลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน และการสังเกต นักเรียน รู้จักการทำงานมากขึ้น รู้จักการแบ่งเวลา ว่าควรจะทำอะไรก่อนหลัง สิ่งใดมีความสำคัญมากน้อย

1. สังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเรียนในช่วงก่อน ๆ
2. การนำเสนอความพร้อมในการออกภาคสนามของนักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. การประเมินตัวเองของนักเรียนแต่ละกลุ่มตามคู่มือการออกภาคสนามที่ครูจัดไว้ให้

ผลการประเมินการเรียนรู้

จากการสังเกตการณ์ดำเนินกิจกรรมของนักเรียน และการประเมินด้วยแบบประเมินพบว่า นักเรียนมีความสามารถและมีความสุขกับการเล่าเรื่องด้วยการสนทนามากกว่าการเขียน แต่นักเรียนให้ความสำคัญและมีความชอบการทำงานในลักษณะนี้มาก

ประเมินในกระบวนการจากการลงพื้นที่จริง การทุ่มเทในการทำงาน และความพร้อมในการฟัง ความคิดเห็นจากผู้อื่น และการนำไปปรับแก้ และที่น่าสนใจคือนักเรียนมีความสนใจ ชื่นชมผลงานของตนเอง

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

- นักเรียนยังมีประสบการณ์ในการถ่ายทำน้อย ต้องมีการวางแผนที่ดีก่อนลงมือทำในบางครั้งอาจจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อของต่างๆ ในการดำเนินการเช่น กล้องถ่ายรูป โน้ตบุ๊กที่ใช้ในการตัดต่อ เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมากทำให้อุปกรณ์ที่มีไม่เพียงพอ ต้องแก้ปัญหาด้วยการจัดคิวเพื่อแบ่งอุปกรณ์
- นักเรียนขาดความมั่นใจในการลงภาคสนามครั้งแรก
- นักเรียนกำหนดฉากไม่สมบูรณ์หรือไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งต้องไปถ่ายใหม่
- ในกระบวนการนี้มีปัญหาเรื่องความไม่สะดวกในการเดินทาง การไปพบผู้ให้ข้อมูล การตั้งคำถาม การถ่ายวิดีโอและภาพนิ่งให้ภาพออกมาดี โดยการแก้ไข ครูสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนว่า ทุกปัญหาสามารถแก้ได้ ครูจะคอยช่วยเหลือนักเรียนได้ทุกอย่างไม่ว่าติดต่อบุคคลที่นักเรียนต้องการสัมภาษณ์ หน่วยงานที่จะไป ไปเป็นพี่เลี้ยงให้นักเรียน บางครั้งชวนให้ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมกับลูกหลาน ดูและเรื่องงบประมาณการเดินทางและค่าอาหาร และฝึกเรื่องกิริยามารยาทในการเข้าพบผู้ใหญ่
- มีนักเรียนบางคนไม่มาร่วมกิจกรรมเนื่องจากมีภาระต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมอื่นของโรงเรียนในวันนัดหมายถ่ายทำ ทำให้บางงานไม่สามารถทำต่อได้ในขณะนั้น นักเรียนบางคนเสียกำลังใจเมื่อเพื่อนไม่มาร่วมกิจกรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 “การตัดต่อ”

ระยะเวลาในการสอน 1 - 2 สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

- นักเรียนเตรียม โครงเรื่อง Storyboard ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ใส่แผ่นซีดีหรืออุปกรณ์สื่อบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ส่งครูเพื่อตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรที่จะใช้ในการตัดต่อวิดีโอ
- กิจกรรมค้นคว้าเพิ่มเติมเทคนิคการตัดต่อจากอินเทอร์เน็ต และการเรียนในวิชาคอมพิวเตอร์อบรมจากโรงเรียนทำหนัง
- อบรมเชิงปฏิบัติการการการตัดต่อวิดีโอเพิ่มเติมให้แก่นักเรียนเป็นเวลา 15 ชั่วโมงโดยนักเรียนนำทรัพยากรของกลุ่มตัวเองมาใช้ปฏิบัติการตัดต่อจริง (กิจกรรมเครือข่ายโรงเรียนตรังรังษี จ. ตรัง)
- หลังจากอบรมแล้วนักเรียนที่ตัดต่อไม่เสร็จสามารถไปตัดต่อเพิ่มเติมโดยมีกำหนดเวลา 1 สัปดาห์

สื่อที่ใช้

1. คอมพิวเตอร์ กล้องVDO กล้อง computernotebook
2. โปรแกรมตัดต่อ ได้แก่ Ulead Studio , Premier, Vegas

3. การศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโปรแกรมการตัดต่อจากอินเทอร์เน็ต
4. กิจกรรมเข้าค่ายเด็กทำหนังรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ / สื่อเสริมจากวิทยากรจากสถาบันรามจิตติ

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

- ภาพอะไรที่สำคัญและตอบโจทย์ได้มากที่สุด
- ให้นักเรียนทบทวนว่า ถ้าจะพัฒนาผลงาน ควรทำอะไร
- ต้องการนำเสนอเรื่องอะไร บอกอะไร ให้ตัดต่อเพื่อให้ได้คำตอบนั้น

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

จากกระบวนการนี้สังเกตได้ว่านักเรียนมีความสนใจในการร่วมกิจกรรม และการอบรมดีมาก นักเรียนมีพื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทักษะกระบวนการ การทำงาน การอยู่ร่วมกันในกลุ่ม แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เหมาะสม กระบวนการนี้เป็นการทำงานเฉพาะผู้ที่สนใจในการตัดต่อ คนที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ได้ช่วยในการตัดต่อ เพื่อแค่ช่วยดูความสมบูรณ์

นักเรียนรู้จักแยกแยะ คัดเลือกภาพนิ่งตรงประเด็น ตอบโจทย์มากขึ้น มีการสอนถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนกลุ่มอื่นๆได้แก่

1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของหนังได้
2. นักเรียนบอกปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มได้
3. นักเรียนบางส่วนสามารถศึกษาค้นคว้าการตัดต่อเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต จนสามารถตัดต่อได้

การประเมินการเรียนรู้

- นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ถ่ายทำมาตัดต่อเป็นเรื่องราว สามารถบรรยายให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องที่นักเรียนต้องการสื่อออกมา
- ความสามารถในการบอกปัญหาและความต้องการในการรับความช่วยเหลือได้
- ประเมินจากผลงานที่นักเรียนตัดต่อพบว่าหลังจากการอบรมนักเรียนมีทักษะการใช้โปรแกรมในการตัดต่อในระดับดีมาก ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบด้านกราฟิก ขาดความน่าสนใจเท่าที่ควร

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

- นักเรียนมีความรู้ ความสามารถไม่เท่ากัน ผลงานที่ได้จึงมีความแตกต่างกันมาก

- ขาดความชำนาญในการตัดต่อ แก้ไขโดยฝึกฝนการตัดต่อให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความคล่องและชำนาญ ปัญหาที่พบเสมอ คือ นักเรียนขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตัดต่อหนัง ครูแก้ปัญหาด้วยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ / ให้อ่านฟีดแบ็กให้บ่อย
- นักเรียนบางกลุ่มมีปัญหาเรื่องการตัดต่อ ประกอบกับอุปกรณ์ในการตัดต่อไม่พร้อม แก้ปัญหาด้วยการให้เพื่อนในกลุ่มช่วยหาอุปกรณ์ตัดต่อมาช่วย
- นักเรียนมีเวลาในการดำเนินกิจกรรมน้อย และไม่ครบทีม เช่น บางกลุ่มมีสมาชิกที่สามารถอบรมและตัดต่อเพิ่มเติมให้สำเร็จได้เพียง 1 คน เนื่องจากเพื่อนติดภาระอื่นของโรงเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 “เวทีนำเสนอ”

การนำเสนอผลงาน : รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ รับฟังและนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงาน

ระยะเวลาในการสอน 1 สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

- นักเรียนนำเสนอผลงานการตัดต่อต่อครูที่ปรึกษา ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานในชั้นเรียน แล้วให้นักเรียนในชั้นเรียนวิพากษ์วิจารณ์ แนะนำ และนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง
- ครูที่ปรึกษาให้คำติชม และแนะนำเพิ่มเติม นักเรียนปรับปรุงแก้ไขงาน
- นำเสนอตามกิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ผ่านการผลิตสื่อสารคดีร่วมกับโครงการวิจัยของสถาบันรามจิตติ เรื่องการพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียน
- นำเสนอในงานนิทรรศการของโรงเรียน แล้วให้เพื่อนที่ดูเสนอแนะ การนำเสนอผลงานให้กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมชมแล้ว การช่วยกันวิพากษ์ก่อนแก้ไขผลงาน ได้ดูหนังของจากหลายๆโรงเรียน และดูข้อดีข้อเสียของแต่ละโรงเรียนเครือข่ายและนำมาปรับปรุงของโรงเรียนตนเอง

สื่อที่ใช้

- หนังสารคดีที่ผลิตขึ้น
- เครื่องฉาย ห้องฉาย แบบประเมิน

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

1. งานสารคดีนี้ตอบประเด็นของหัวข้อที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใด
2. อะไรคือจุดเด่นของหนังที่จัดทำขึ้น / อะไรคือจุดที่ยังไม่พอใจและต้องการปรับปรุง
3. ถามผู้นำเสนอว่ามีความพอใจงานของกลุ่มตนมากน้อยแค่ไหน การทำงานครั้งนี้คุ้มค่ากับความทุ่มเทหรือไม่
4. นักเรียนคิดว่าพร้อมนำเสนอเวทีใหญ่แล้วหรือไม่ ถ้าให้ทำอีกจะทำเรื่องอื่นอีกไหม และอยากรู้ไหมครูรู้สึกอย่างไรกับการทำงานของเรา

5. ถามผู้ชมว่า หนังสือเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีจุดเด่นอย่างไรบ้าง
6. เพื่อน ๆ ต้องการเสนอแนะเพื่อให้งานของกลุ่มที่นำเสนอมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นหรือไม่ / ประเด็นใดบ้าง
7. มีวิธีการพัฒนาชิ้นงานให้ดีขึ้นทำได้อย่างไร ส่วนที่ควรปรับปรุงของหนังสือแต่ละเรื่องมีอะไรบ้าง

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

- นักเรียนมีความสามารถในการกำหนดขั้นตอน การวางแผน เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้จากชิ้นงานที่ทำ ยอมรับในการข้อเสนอแนะ สามารถคิดและแก้ปัญหา แล้วปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองต่อไป
- นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์และให้คำแนะนำกับเพื่อนในกลุ่มต่างๆได้ นักเรียนจำแนกกระบวนการดี-ปรับปรุงได้
- นักเรียนยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อนในชั้นและให้กำลังใจเพื่อน
- ให้ความสนใจต่องานสารคดีของเพื่อนมีสมาธิในการเรียนรู้ร่วมกัน
- นักเรียนมีความภาคภูมิใจในงาน ในความสามารถและความพยายามในผลงานของตนเอง _

การประเมินการเรียนรู้

ประเมินจากสภาพจริง ผลงานการประเมินจากผลงานการนำเสนอของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้แนวทางการพัฒนา วิพากษ์ผลงานผู้อื่นได้

1. สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเกี่ยวกับการยอมรับข้อคิดเห็นของผู้อื่น
2. สังเกตและวิเคราะห์ทักษะในการวิจารณ์และให้กำลังใจเพื่อน

ประเมินจากการแสดงความคิดเห็น การรับฟังแล้วคิดเห็นของผู้อื่น แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งพิจารณาผลงานที่ได้แก้ไขแล้ว

ผลการประเมินการเรียนรู้พบว่า

ผลงานสารคดีนักเรียนอยู่ในระดับน่าพอใจ แต่คุณภาพของการผลิตยังไม่ดีเท่าที่ควรแต่เห็นถึงความตั้งใจความพยายามของนักเรียนบางคนในกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก นักเรียนมีความกล้าในการเสนอผลงานต่างๆ และให้คำแนะนำให้กับกลุ่มอื่นๆ

จากการประเมินจากเนื้อหาที่สะท้อนจากหนังสือสารคดีพบว่าเด็กสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้อย่างน่าสนใจถึงแม้ในด้านของเนื้อหาจะขาดความละเอียด แต่สิ่งที่น่าสนใจพบว่าเด็กสามารถจับประเด็นเรื่องราวที่ช่วยกันออกแบบการเรียนรู้ได้ พร้อมทั้งสะท้อนความคิดของกลุ่มออกมาได้อย่างชัดเจน

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

- กระบวนการวางแผนยังไม่ดีเท่าที่ควร แนวทางการแก้ไข จะนำผลงานที่ได้มีการจัดทำไปแล้ว มาทบทวนแล้วหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ผลงานบางกลุ่มเสร็จช้า ทำให้มีโอกาสได้นำเสนอน้อย ครูแก้ปัญหาโดยการหาเวลานอกมานำเสนอผลงาน ที่กำหนดให้
- ส่วนในหลายโรงเรียน (โรงเรียนที่ครูเคยผ่านกระบวนการโรงเรียนทำห้มาาก่อนแล้ว) ไม่พบปัญหาใหญ่ในขั้นนี้ เพราะนักเรียนต้องการพื้นที่ในการนำเสนองานเด็ก ๆ จึงเต็มทีกับการเตรียมการมาก โดยปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นการแปลง File ภาพยนตร์ ซึ่งเมื่อพบปัญหานักเรียนจะไปปรึกษารุ่นพี่ให้สอนวิธีการแปลง File ให้
- ปัญหาเรื่องเวลาในการดำเนินการ (เริ่มในช่วงครึ่งหลังของภาคเรียนที่ 2) เป็นช่วงเวลาที่ครูและนักเรียนมีภาระงานต่าง ๆ มาก และเป็นช่วงเวลาการสอบปลายภาค การจบหลักสูตรของนักเรียน ม.3และม.6
- ปัญหาเรื่องการจัดการโรงเรียนควรเริ่มดำเนินประชุมชี้แจง และสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่คณะครูที่เข้าร่วมโครงการถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ให้ชัดเจนทั้งโรงเรียน
- ครูยังไม่ได้จัดกิจกรรมนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนอย่างเต็มรูปแบบทำให้มีความรู้สึกเหมือนกับเป็นการสร้างภาระงานให้กับครู

กระบวนการประเมินการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ

- สอบถามสัมภาษณ์ นักเรียนในกลุ่ม ประเมินตามสภาพจริง ประเมินผลงานสารคดีนักเรียนร่วมกันทำเป็นกลุ่ม
- ครูตรวจสอบการทำงานตั้งแต่ต้น คือการวางแผน การเขียนสคริปต์ การลงมือถ่ายทำ/ลงพื้นที่ การตัดต่อ การขอคำปรึกษา การช่วยเหลือนักเรียนเมื่อพบปัญหา
- เน้นการประเมินร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ทำงาน เพื่อนในชั้น บุคคลผู้ให้ข้อมูลหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ผู้ปกครอง ครูผู้สอน รุ่นพี่ที่เป็นพี่เลี้ยงนำ โดยการเขียนแสดงความคิดเห็น การพูดคุยชมเชย ให้กำลังใจและข้อที่ขอให้ปรับปรุง เป็นส่วนที่ประเมินว่าผ่านเกณฑ์หรือไม่ เป็นการประเมินกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินเพื่อให้คะแนน ใช้วิธีการสร้างเกณฑ์การประเมินร่วมกัน และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่วางไว้ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินเช่นกัน
- ประเมินจากการตั้งประเด็นที่ศึกษา การหาข้อมูล การเรียบเรียงเขียนเรื่องราว การถ่ายรูปแบบการหัดตัดต่อ ตลอดจนการวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติจริง ความตั้งใจเอาใจใส่ การรู้จัก

รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็น ตลอดจนพัฒนาผลงานสารคดีจนสำเร็จเป็นชิ้นงาน

- มีการประเมินการมีส่วนร่วมสนับสนุนของโรงเรียนชุมชนหรือหน่วยอื่นๆในกระบวนการ เช่น โรงเรียนให้การสนับสนุนอุปกรณ์ในการถ่ายสารคดี ให้นเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสารคดี รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งชาวบ้าน พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการประเมินทั้งกระบวนการพบว่า

ทุกส่วนให้ความอนุเคราะห์แก่นักเรียนในการทำสารคดีอย่างดี ผู้ปกครองให้การสนับสนุนบุตรหลานในการอนุญาตให้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่าย ผู้ปกครองบางท่านช่วยพานักเรียนไปถ่ายสารคดี การมีส่วนร่วมสนับสนุนของโรงเรียนชุมชนหรือหน่วยอื่นๆในกระบวนการ โรงเรียนชุมชนหรือหน่วยอื่นๆในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนตลอดระยะเวลาในการทำงาน ให้การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่ดีเยี่ยม โรงเรียนกำหนดเป็นนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการให้ขวัญและกำลังใจแก่เด็ก ๆ ชุมชนให้ความร่วมมือในการตอบคำถามอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ ร่วมช่วยเหลือในการหาข้อมูลหลักฐานมาประกอบการให้ข้อมูลอย่างกระตือรือร้น ให้ความรักและความเมตตาแก่เด็กและครูจนเกิดเป็นความผูกพันระหว่างกัน รวมทั้งการช่วยเหลือ แก้ปัญหาจากสถาบันรามจิตติด้วยทุนสนับสนุนและวิทยากรให้ความรู้และการเปิดเวทีให้เด็กทำหน้าที่ได้ทำกิจกรรมนำเสนอ เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้สนใจทั่วไป

การมีส่วนร่วมสนับสนุนของโรงเรียนชุมชนหรือหน่วยอื่นๆในกระบวนการนี้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กที่มีต่อการเรียนว่าการเรียนในโรงเรียนให้เป็นเรื่องที่ตื่นเต้นสนุกสนาน นักเรียนสามารถหาความรู้เองได้ นักเรียนมีทักษะในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้จบการเรียนในรายวิชาแล้ว นักเรียนได้ออกไปตั้งชุมชนทำหน้าที่นับวันจะเติบโตขึ้น ในส่วนโรงเรียนได้ปรับโปรแกรมการเรียนให้เอื้อต่อการเรียนด้วยการทำหนังสือด้วยการเปิดโปรแกรมการเรียนภาษาสังคม คอมพิวเตอร์ให้กับนักเรียนซึ่งพบว่า เป็นโปรแกรมที่นักเรียนสนใจสมัครเรียนมากกว่าโปรแกรมอื่น ชุมชนชื่นชมครูและโรงเรียนว่ามีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ สมควรเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้แบบใหม่ และให้ความไว้วางใจให้นักเรียนผลิตหนังให้กับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน

เป้าหมายที่คุณครูอยากทำต่อ

หลังจากผ่านกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยพัฒนาส่งผลให้เกิดการปรับปรุงผลงานของเด็ก และพัฒนากระบวนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ เกิดเป้าหมายรวมที่จะนำกิจกรรมกระบวนการสร้างสรรค์นี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงในโรงเรียนต่อไป

ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการทำงาน และได้เนื้อหาจากบทเรียนบางส่วนที่สามารถให้นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือนี้ต่อยอดการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไปได้ เป็นเป้าหมายของครูคือต้องการจัดกิจกรรมนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ปกติให้ได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงอยากให้มีการพัฒนา การเรียนรู้ของเด็กๆ โดยวิธีทำหนังสือในการเรียนวิชาอื่นๆ เพราะนักเรียน สนใจ ทำทาสความสามารถนักเรียน เพื่อปรับโจทย์ให้สอดคล้องกับรายวิชาอื่นๆ ที่ครูสอน ไปจนถึงต้องการขยายผลการเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วยกิจกรรมการทำหนังสือชั้นเรียนอื่น ๆ และโรงเรียนอื่น ๆ ให้กว้างขวางมากขึ้น เพื่อร่วมกันปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน และในส่วนที่รับผิดชอบจะขยายผลการเรียนรู้นี้ลงสู่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อปลูกฝังวิธีการเรียนรู้แนวใหม่ที่ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียน โดยเฉพาะการนำวิธีการทำสารคดีไปใช้ในการเรียนการสอนในปี การศึกษาต่อไปในวิชา IS ตั้งกิจกรรมชุมนุมทำหนังสือสารคดี โดยเปิดรับนักเรียนที่มีความสนใจมาร่วม กิจกรรม ส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมประกวดทำหนังสือสารคดี ตามความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้ นักเรียนทำสารคดีเกี่ยวกับเรื่องราวภายในโรงเรียน เพื่อณรงค์เรื่องต่าง ๆ ที่จะทำให้โรงเรียนมีการ พัฒนามากยิ่งขึ้น

คุณครูอยากบอกที่วิจัยว่า

- นักเรียนที่เข้ากระบวนการทำสารคดีกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบ รู้จักตัวเองมากขึ้น เป็นสิ่งที่ดี สำหรับนักเรียนที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเองในการทำ หนังสือเป็นสิ่งที่ดีกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี แต่ก็ยังมีบางเนื้อหาที่ไม่สามารถ ทำได้ เช่นเนื้อหาในวิชาคณิตศาสตร์บางเรื่อง ที่ใช้ในการคำนวณขั้นสูง ยังต้องอาศัยการพัฒนา ตัวแบบหรือกระบวนการให้สามารถใช้การผลิตสารคดีเข้าไปช่วยการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวให้ ครอบคลุมมากขึ้น
- เพราะเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ควบคู่ความสุขและความสนุกสนาน และน่าจะได้ผลใน ระยะยาวที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและผู้แสวงหาความรู้ได้เองและ เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา แต่ในระบบการศึกษาที่เป็นอยู่จริง การวัดประเมินผลที่จะนำนักเรียน เข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัยยังคงใช้คะแนนที่มากจากการสอบ การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้อาจตอบโจทย์ การเรียนรู้ที่เด็กควรได้รับแต่ยังไม่ตอบโจทย์การศึกษาเพื่อสอบเรียนต่อ
- การเรียนรู้ด้วยกระบวนการนี้เป็นการเรียนรู้แบบ Work Based ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกแต่ละคน มีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จะแยกทำตามที่นักเรียนสนใจอาจจะได้เนื้อหาสาระไม่ครบถ้วน ตาม มาตรฐานเท่ากันทุกคน แต่พบว่าหากมองตลอดช่วงกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบเด็กแต่ละคนจะ สามารถแสดงศักยภาพตามช่วงที่ตนเองถนัด ดังนั้นการใช้เกณฑ์การประเมินการเรียนรู้แบบ เดียวอาจจะไม่สามารถวัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม

คุณครูอยากบอกกระทรวงศึกษาธิการว่า

- หากการเรียนรู้ในโรงเรียนมีมุมมองเน้นคะแนนสอบโอเน็ตเพื่อวัดคุณภาพด้านต่าง ๆ แล้ว เด็กก็จะรู้เพียงในตำราเรียน แต่กลับขาดทักษะการใช้ชีวิต การทำงานร่วมกับคนอื่น เมื่อออกไปสู่สังคมบางทีเนื้อหาในตำราเรียนอาจไม่ได้นำไปใช้ในชีวิตจริงเลย ในขณะที่การเรียนรู้ที่让孩子ได้ฝึกปฏิบัติจริง หรือด้วยการเรียนรู้นอกรูปแบบด้วยการทำสารคดี จะทำให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ทั้งในตำรา ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และได้ฝึกกระบวนการคิด กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งจะทำให้นักเรียนมีภูมิด้านทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เข้าใจรากเหง้าและภูมิใจในตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข
- การเรียนรู้ด้วยการทำสารคดีจะทำให้การเรียนการสอนในโลกสมัยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และทำให้เห็นว่ามีอะไรที่เด็กทำได้อย่างที่โลกการเรียนรู้แบบเดิมคาดไม่ถึง การนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการทำสารคดี เป็นวิธีการสอนที่กระทรวงศึกษาธิการควรให้การสนับสนุนแก่โรงเรียนต่าง ๆ ทั้งการให้ความรู้ และสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็น เพราะความพร้อมของนักเรียนแต่ละแห่งแตกต่างกัน ศักยภาพในการดำเนินงานของโรงเรียนก็เป็นส่วนที่สำคัญ หากไม่มีผู้ดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆก็ไม่สามารถดำเนินงาน ควรนำผู้ที่มีความสามารถไปอบรมให้เกิดความรู้ก่อนจึงดำเนินงานด้านต่าง ๆ
- ควรสนับสนุน การคิดวิเคราะห์และทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้กระบวนการทำหนังสือให้มากขึ้น เพราะนักเรียน มีพฤติกรรมที่รู้จักวางแผน ลงมือทำและพัฒนางานได้เป็นอย่างดี และสนุกกับการทำงาน
- การสอนด้วยการให้นักเรียนเป็นผู้ตั้งโจทย์และลงมือแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ 5 ด้าน รวมทั้งคุณลักษณะอีก 8 ประการที่เกิดจากการเรียนรู้และค้นพบโดยผู้เรียนเอง ไม่ใช่การบอกความรู้ของครู การเรียนรู้เช่นนี้จึงเป็นความรู้ที่คงทน ทักษะที่เกิดขึ้นและติดตัวผู้เรียนตลอดไป คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนผ่านการเรียนรู้ด้วยการทำหนังสือ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทรวงต้องการอย่างยิ่ง

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะงานวิจัย

สรุปผลโครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนรับทุนสนับสนุนโครงการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายชุมชนและสังคม โดยมี นายสรชัย หนองตรุด หัวหน้าโครงการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน ทดลองนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนไปใช้ในพื้นที่นาร่อง 5 พื้นที่ในแต่ละภูมิภาค พร้อมทั้งสังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการนำตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน ผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนไปทดลองใช้ โดยพัฒนาไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการขยายผลตัวแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กนอกรูปแบบโรงเรียน โดยเฉพาะการเชื่อมต่อตัวแบบที่พัฒนาและประสบผลสำเร็จเข้าสู่ระบบการศึกษาให้มีความยั่งยืน

ทั้งนี้ในรอบ 15 เดือนที่ผ่านมาโครงการได้ดำเนินงานในการประสานให้เกิดการทำงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

การพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

ทีมวิจัยได้ทำการพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสารคดีโดยใช้ฐานคิดเรื่องการเรียนรู้บนฐานวิจัย “การเรียนรู้ควิจัย” กับกระบวนการยุววิจัยซึ่งเคยทดลองใช้และประสบผลสำเร็จในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ที่ทาง สกว.ได้ใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนานักวิจัยรุ่นเยาว์ให้ครูเป็นผู้อำนวยการสอนโดยใช้เนื้อหาและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำกระบวนการผลิตสารคดีภาพยนตร์สารคดีมาผนวกเข้ากันจนเกิดเป็นรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสารคดีโดยตั้งอยู่บนฐานคิดการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน ซึ่งกระบวนการวิจัยได้นำรูปแบบดังกล่าวผ่านการช่วยกันวิพากษ์และพัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านทั้งผู้มีเชี่ยวชาญด้านการออกแบบการศึกษา การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ไปจนถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตและการใช้สื่อเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้แก่

1. อาจารย์ธีรภาพ โลหิตกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสารคดีรางวัลศรีบูรพาประจำปี พ.ศ. 2556
2. ดร.ปรีชาญ เดชศรี รองผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
3. ผศ.ดร.อรรถพล อนันตวรสกุล ผู้ช่วยคณบดีงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผศ.ดร.ปราวินยา สุวรรณณัฐชิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. อาจารย์สุดาวรรณ ศุภเกสร ครูผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้และหัวหน้าโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดชายแดนใต้

ตัวแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน ได้รับการพัฒนามาด้วยกระบวนการออกแบบกระบวนการเรียนการสอน Instructional Design : Kemp ISD Model

จากการนิยามการวิจัย ตัวแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียน (Non- traditional Learning Model) นั้นหมายถึงตัวแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมที่โรงเรียนเป็นอยู่อันหมายถึงกระบวนการสอน เนื้อหา คาบเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ แต่สามารถยืดตามมาตรฐานการเรียนรู้ของเด็กแต่ละช่วงวัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการผลิตหนังสือคดีสั้นเป็นตัวแบบการเรียนรู้หนึ่งอันเป็นตัวแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียน

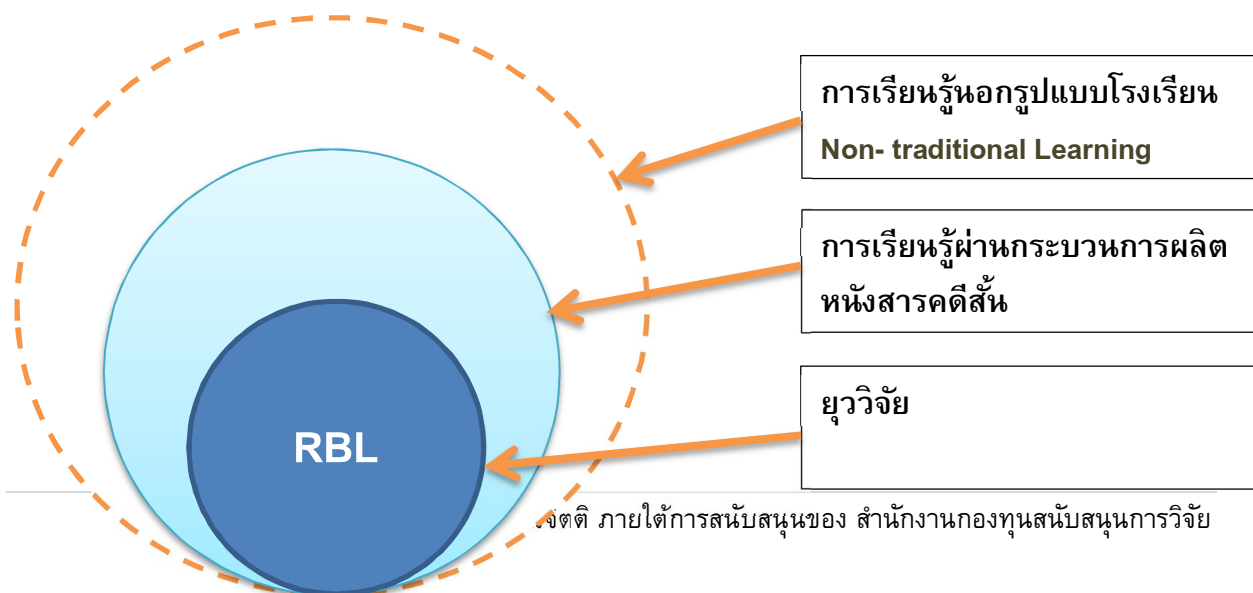
ตัวแบบการเรียนรู้ที่พัฒนามาในกรอบการออกแบบของ Kemp ISD Model จึงสามารถอธิบายตามกระบวนการได้ดังนี้

1. **ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analyze)** ซึ่งจะประกอบด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนการสอนที่รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมกับทักษะความต้องการของเด็กที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปความต้องการทักษะของคนยุคใหม่ในเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต่างไปจากเดิม และจากสถานการณ์ปัจจุบันการวัดผลของ OECD พบว่าเด็กไทยได้คะแนนเฉลี่ย 421 คะแนนจากคะแนนเฉลี่ยทั่วโลก 500 คะแนนซึ่งพบว่าเด็กไทยยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นที่สอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.) ที่พบว่าโรงเรียนและครูเปิดให้เด็กเรียนในสิ่งที่สนใจเพียง 42% ซึ่ง

สรรัช หนองตรุด และคณะ สถาบันรามจิตติ ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ส่งผลให้พบว่าเด็กเรียนอย่างไม่มีความสุข ไม่เห็นคุณค่าของการเรียนถึง 34% และมีแนวโน้มออกจากระบบ จบชีวิตการเรียนแค่ ม.3 และจากข้อมูลพบว่าเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเด็กที่ออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่ ม.3 ถึง 60,000 คน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนไม่มีความหมาย

2. **ขั้นตอนการออกแบบ (Design)** ที่ต้องออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึงเนื้อหา (Content) ยุทธวิธีการสอน และการออกแบบสารที่ต่อการสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้พบว่า **การใช้สื่อหนังสือมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในรูปแบบที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ความสนใจของตัวผู้เรียน** โดยใช้ยุทธวิธีที่ให้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสื่อ โดยที่สารหรือเนื้อหาที่ครูต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ครูสามารถสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการและเกิดผลสัมฤทธิ์ได้
3. **ขั้นการพัฒนา (Develop)** ในกระบวนการวิจัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ได้จากการรวบรวมเอกสารและข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ไปจนถึงนำไปทดลองใช้ (Implement) ตัวแบบในพื้นที่ทดลอง นอกจากนั้นตัวแบบการเรียนรู้ยังได้รับการพัฒนาต่อด้วยกระบวนการปรับใช้ของกลุ่มทดลองแต่ละพื้นที่
4. **ขั้นการประเมินตัวแบบ (Evaluate)** ในการประเมินตัวแบบเองมีการประเมินตลอดกระบวนการ ตั้งแต่ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการออกแบบ ขั้นการพัฒนา และประเมินผลจากการนำตัวแบบไปทดลองใช้ที่จะได้ข้อค้นพบเบื้องต้นสำหรับการนำไปพัฒนาตัวแบบอีกขั้นก่อนนำไปทดลองใช้ตัวแบบในพื้นที่เป้าหมาย 5 พื้นที่ และการประเมินสรุปผลการใช้ตัวแบบที่ยืนยันประสิทธิภาพของตัวแบบจากแต่ละพื้นที่ โดยการประเมินใช้การประเมินแบบ Formative Evaluation ที่ใช้เครื่องมือประเมินคือแบบบันทึกการใช้ตัวแบบ และการใช้เวทีถอดบทเรียนในแต่ละกระบวนการที่สะท้อนข้อค้นพบจากทั้งผู้สอน ผู้เรียน โรงเรียน (ผู้อำนวยการสถานศึกษา) และชุมชน เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากการใช้ตัวแบบการเรียนรู้

โดยกระบวนการเรียนรู้ด้วยการผลิตสื่อได้รับการต่อยอดมาจากฐานคิดของกระบวนการยววิจัย อันมีฐานการเรียนรู้แบบ Research Based Learning และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยกระบวนการผลิตหนังสือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการ และเกิดการเรียนรู้ในมิติที่กว้างขึ้น

หลังจากที่ตัวแบบได้ผ่านการกลั่นกรองและนำไปใช้ในพื้นที่ทดลอง (พื้นที่จังหวัดระนอง) จึงได้เป็นตัวแบบการเรียนรู้ดังนี้

องค์ประกอบตัวแบบการเรียนรู้

1. องค์ประกอบส่วนเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ผ่านการผลิตสื่อของผู้เรียนนั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้

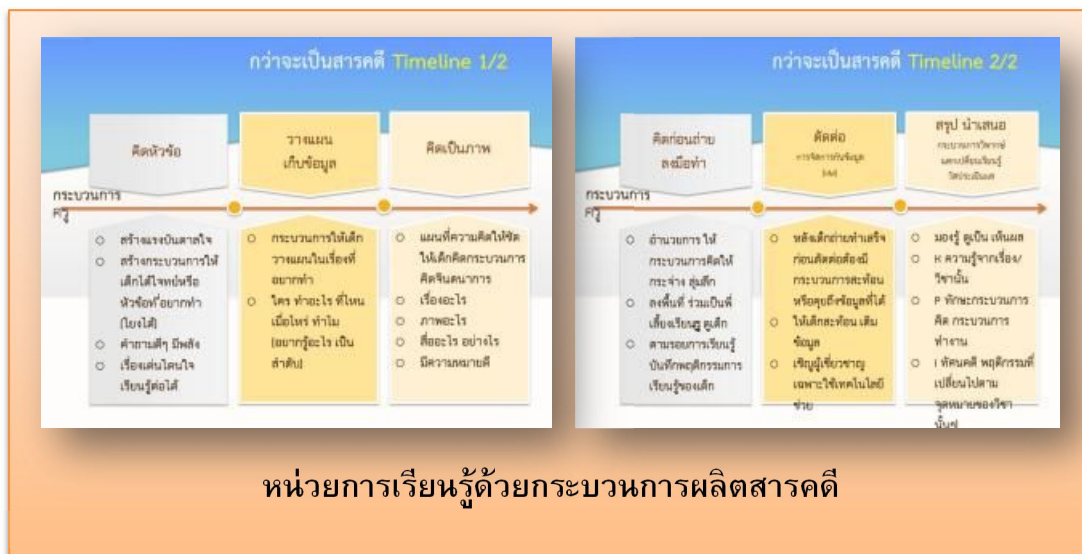
1.1 เนื้อหาวิชาและเป้าหมายการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยการผลิตสื่อนี้เป็นการบูรณาการเรียนรู้อันหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งสามารถทำได้ในเนื้อหาหลายๆ เรื่องด้วยกันและสามารถเน้นน้ำหนักความสำคัญไปที่แต่ละเนื้อหาวิชาได้แก่ เนื้อหาด้านการเรียนรู้สังคมและประวัติศาสตร์ ทักษะทางภาษา วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

1.2 การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research Base Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ถือเอาเป็นฐานคิดในการจัดการเรียนการสอนหลักที่จะช่วยออกแบบขั้นตอนการเรียนการสอนไปตลอดทุกขั้นตอน เป็นการเรียนการสอนที่ยึดหลักว่าให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ได้ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ครูจำเป็น

จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้อื่นๆประกอบด้วยได้แก่ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Based Learning) การเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self - Directed Learning) เป็นต้น

1.3 กระบวนการผลิตหนังสือสารคดี การใช้กระบวนการผลิตหนังสือสารคดีในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นการยัดกรอบการเรียนรู้บนฐานการวิจัยโดยเพิ่มกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้พร้อมกับเทคนิควิธีในการนำเสนอและเผยแพร่ความรู้ที่มีให้ขยายต่อไปได้ โดยมีกระบวนการที่แบ่งตามขั้นการเรียนรู้เป็นหน่วยต่าง ๆดังนี้

ภาพที่ 8 หน่วยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการผลิตสารคดี

2. องค์ประกอบเชิงกลไกการขับเคลื่อน จากการศึกษาเก็บข้อมูลในพื้นที่และการถอดบทเรียนการทำงานด้านการขับเคลื่อนการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ผ่านมาทำให้เกิดข้อค้นพบถึงกลไกการทำงานที่น่าสนใจและเกิดผลสำเร็จในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นดังนี้

2.1 กลไกการขับเคลื่อนเชิงประเด็น เป็นการนำเนื้อหา ประเด็นปัญหาหรือเรื่องที่ให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ไขปัญหาและประเด็นที่สนใจเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ โดยมีประเด็นที่ใช้ในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงแล้วได้แก่ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพศศึกษา เศรษฐกิจชุมชน การเกษตร หรือวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น

2.2 กลไกการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่

2.2.1 พื้นที่ ABC เป็นการขับเคลื่อนพัฒนาเดิมที่มีอยู่แล้วของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่เป็นการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนโดยนำองค์ความรู้และการทำงานบนพื้นฐานวิจัยในทุกมิติมาบูรณาการบนฐานพื้นที่เดียวกัน

- 2.2.2 การขับเคลื่อนโดยให้ท้องถิ่นเป็นฐานเป็นกลไกการทำงานที่ท้องถิ่นเป็นเจ้าของ เจ้าภาพในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นการจัดการโดยท้องถิ่นที่เป็นการดึง โรงเรียน บุคลากร ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน
- 2.2.3 การขับเคลื่อนกลไกโดยโรงเรียน สถาบันการศึกษา เป็นการนำการเรียนรู้แบบโรงเรียนมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยมากจะเกิดขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้เป็นการปรับใช้รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวเพื่อ แก้ปัญหาการเรียนรู้และพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียน

ข้อค้นพบจากการนำตัวแบบไปใช้ในพื้นที่วิจัย

พื้นที่วิจัยประกอบด้วย

1. ภาคเหนือมีจังหวัดลำปางเป็นพื้นที่นำร่อง โดยทีมวิจัยได้เลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีกลุ่มนักศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาไทย เป็นโรงเรียนแม่ข่ายการเรียนรู้ และเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนเครือข่ายประกอบไปด้วย
 - โรงเรียนสุนทรศึกษา
 - โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา
 - กลุ่มเยาวชนจากเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจังหวัดสกลนครเป็นพื้นที่นำร่อง เนื่องจากจังหวัดสกลนครเป็นพื้นที่ที่มีการนำเนินงานยุววิจัยไปแล้ว โดยการวิจัยจะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียน อำเภวาริชภูมิโดยมีเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็งเป็นแรงหนุนเสริม โดยกลุ่มโรงเรียนประกอบไปด้วยโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิเป็นแม่ข่าย คอยประสานดูแลโรงเรียนเครือข่ายอีก 4 โรงเรียนประกอบไปด้วย
 - โรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษา
 - โรงเรียนวาริชวิทยา
 - โรงเรียนนิคมน้ำอูนเจริญวิทยา
 - โรงเรียนธรรมบวรวิทยา
3. ภาคกลางมีจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดนำร่อง เนื่องจากจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ที่มีโรงเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปแล้ว อีกทั้งยังพัฒนาต่อไปสู่การนำ การเรียนรู้จากฐานโรงเรียนเข้ามาปรับให้เข้ากับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยพัฒนา

เป็นหลักสูตรใช้จริงในโรงเรียน โดยมีโรงเรียนที่เป็นแม่ข่ายหลักคือ โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อ. บ้านโป่ง และโรงเรียนโพธารามพัฒนาเสถียร อ.โพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยมีโรงเรียนเครือข่ายอีก 3 โรงเรียนประกอบไปด้วย

- โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา
- โรงเรียนหนองโพวิทยา
- โรงเรียนโพหัก “วังสมบุรณ์ราษฎร์อุปถัมภ์”

4. ภาคใต้ตอนบนมีจังหวัดตรังเป็นพื้นที่นำร่อง โดยมีโรงเรียนตรังรังษีเสถียรเป็นโรงเรียนแม่ข่ายเนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ครูผ่านกระบวนการสอนแบบยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความสนใจใกล้เคียงได้ โดยมีโรงเรียนเครือข่ายประกอบไปด้วย

- โรงเรียนนิเชิยมธาตุ 2
- โรงเรียนนิเชิยมธาตุ 3
- โรงเรียนนาโยงวิทยาคม

นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษาเขต 13 ได้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัย จึงได้ขอให้เกิดการขยายผลต่อไปในโรงเรียนมาตรฐานสากลอีก 3 โรงเรียนประกอบไปด้วย โรงเรียนสภาราชินี โรงเรียนห้วยยอด และโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

5. กลุ่มสามจังหวัดภาคใต้ พื้นที่วิจัยสามจังหวัดภาคใต้มีความน่าสนใจที่ครูส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการสอนแบบยุววิจัยและมีความสามารถในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งในหลายๆโรงเรียนยังได้นำรูปแบบการสอนแบบนอกรูปแบบโรงเรียนไปใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนภายใต้ข้อจำกัดด้านความไม่สงบและการขาดแบบเรียน ในหลายๆโรงเรียนสามารถผลิตองค์ความรู้ท้องถิ่น แบบเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่างๆจากกิจกรรมยุววิจัย และโรงเรียนทำหนังสือเพื่อนำไปใช้สอนในโรงเรียน และสามารถเผยแพร่เป็นความรู้ให้กับสถานศึกษาอื่นอีกด้วย โดยมีโรงเรียนบำรุงอิสลาม เป็นโรงเรียนแม่ข่าย มีโรงเรียนเครือข่ายประกอบด้วย

- โรงเรียนสตรีพัฒนศึกษา
- โรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยา
- โรงเรียนปยุตประชารักษ์

การปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียนด้วยกระบวนการผลิตสื่อ

จากเวทีถอดบทเรียนกระบวนการเรียนผ่านการผลิตสื่อทำให้พบข้อค้นพบที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการปรับใช้กระบวนการของครูให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน หลักสูตร และความสนใจในกลุ่มผู้เรียน ทีมวิจัยพบกระบวนการที่สำคัญหลายอย่างที่เกิดจากการปรับใช้และเกิดผลดีที่ตัวแบบมีอิทธิพลต่อการต่อการเรียนรู้ได้แก่

1. สารวิชาและหลักสูตรที่เหมาะสมกับการปรับใช้ตัวแบบ
2. ลักษณะการเรียนรู้ การจัดคาบวิชา
3. การประเมินผลการเรียนรู้
4. ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้อันเกิดจากการปรับใช้ตัวแบบ

สารวิชาและหลักสูตรที่เหมาะสมกับการปรับใช้ตัวแบบ

ด้วยบริบทและหลักสูตรที่โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ใช้อยู่ยังไม่เอื้อสำหรับการนำตัวแบบการเรียนรู้ นอกเหนือจากโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อสารคดีไปใช้ได้ทันที ครูและโรงเรียนจำเป็นต้องมีการปรับและจัดหลักสูตรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามก็ถือเป็นจังหวะที่ลงตัวที่หลักสูตรหลักสูตรปัจจุบันมีวิชาใหม่ๆที่เกิดขึ้นและครูผู้สอนเห็นช่องทางที่จะใช้เป็นโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนคือ **วิชาการเรียนรู้รายบุคคล (Individual Study) หรือที่เรียกโดยย่อว่าวิชา IS** แต่เนื่องด้วยโรงเรียนหลายแห่งยังไม่เข้าใจกระบวนการและหลักคิดของวิชาดังกล่าว ทำให้เกิดกระแสต่อต้านวิชานี้กันอย่างรุนแรงในหมู่นักเรียนโดยเฉพาะการโจมตีการศึกษาไทยในโลกออนไลน์จนเกิดเพจในเฟซบุ๊กต่อต้านวิชาดังกล่าวที่มีกลุ่มนักเรียนไม่ยอมรับวิชานี้จำนวนหลายหมื่นคนในเวลาชั่วข้ามคืน

“วิชา is ที่เราเรียนตอน ม.4 ตอนเราเรียนนี้วิชานี้มันคือนรกแท้ๆ ไม่เกรนขึ้นกันเป็นแถบๆ งานยิบงานย่อยก็เยอะ ต้องอธิบายให้มาเป็นภาษาวิชาการอีก มันเป็นเรื่องที่ยากบรม แกรมตอนฟรีเซ็นต์ก็ว่าจะผ่านมาได้ เป็นอะไรที่สุดๆ อยากจะบอกว่าวิชานี้ถ้าได้เรียนสำหรับเรามันนรกโดยแท้ โชคดีที่ม. 5-6 ไม่มีเรียนแล้ว แต่ดันเอาไปประยุกต์ใช้” นี่เป็นส่วนหนึ่งจากกระแสต่อต้านของเด็กที่เรียนวิชา IS ที่มา <http://www.dekd.com>

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นการวิจัยครั้งนี้พบว่าเด็กที่เรียนวิชา IS ที่ครูนำกระบวนการผลิตสารคดีไปใช้กลับมีความสุขในการเรียนมากขึ้น และ “**นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในเรื่องกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะการเรียนรู้แบบวิจัยและเด็กสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้จริง ๆ ซึ่งต่างกับเด็กกลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้วยกระบวนการดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัด**” อาจารย์สายพิณ แก้วงามประเสริฐ และ “**วิชา IS ค่อนข้างเป็นวิชาที่เปิดกว้างให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายอยู่แล้วแต่ครูต้องรู้จักปรับและเปิดโจทย์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น แล้วเด็กจะ**

สนุกและได้ผลประโยชน์จากการเรียนอย่างเต็มที่” อาจารย์พนมพันธ์ ไชยเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวาริชภูมิกล่าว

นอกจากวิชา IS ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วหมวดวิชาสังคมศึกษา เป็นอีกสาระวิชาหนึ่งที่สามารถปรับตัวแบบไปใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีที่เกิตัวอย่างที่น่าสนใจมากมายในการผลิตสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่โรงเรียนเครือข่ายได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของเด็กอยู่แล้ว

งานวิจัยยังมีข้อท้าทายในเรื่องของการปรับใช้กระบวนการผลิตสารคดีกับการเรียนรู้ในสาระวิชาที่มีเนื้อหาที่ตายตัว ยกตัวอย่างเช่นวิชาด้านทักษะภาษา วิชาวิทยาศาสตร์ และที่ท้าทายที่สุดคือสาระวิชาคณิตศาสตร์แต่การทดลองนำตัวแบบไปใช้พบว่าครูสามารถนำไปปรับใช้ได้กลับเกือบทุกกลุ่มสาระ “แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะสอนให้เด็กทำความเข้าใจวิธีคิด หรือมุ่งจะสอนแต่เนื้อหา การสอนเด็กโดยการให้เด็กทำหนังสือเด็กจะได้เรียนรู้และเกิดจินตนาการที่กว้างไกลกว่า ที่สำคัญกว่านั้นเด็กจะเรียนรู้ คิด ไปได้ไกลกว่าการที่ครูมุ่งสอนและสอบแต่เนื้อหาตามที่หลักสูตรว่าไว้เท่านั้น” ครูสาระวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษา จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 4 ตัวอย่างผลงานหนังสือคดีที่เป็นผลงานจากกระบวนการทดลองรูปแบบ

สาระวิชา	หนังสือคดีเรื่อง	โรงเรียน
วิชา IS	“เส้นทางอาชีพ” “ของขวัญวันลาจาก” “ขยะจอมกวน” “ตำมะละกอ” “ข้าว ผลิต กุ้ง”	โรงเรียนตรังรังษยาภิ โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ โรงเรียนกุดบากวิทยาคม โรงเรียนโพหัก
วิชาสังคมศึกษา	“มหาวิทยาลัยไฟแดง” “แป้งสาธุ สุวักขุมชนคนโคกสะบ้า” “เขารุกขมูล ตาม วิถีคนเมือง” “Secret of Swallow” “สามล้อที่หายไป”	โรงเรียนตรังรังษยาภิ โรงเรียนนาโยงวิทยาคม โรงเรียนสุนทรศึกษา โรงเรียนบำรุงอิสลาม โรงเรียนบุญยุด
หมวดวิชาวิทยาศาสตร์	“เจาะเวลาหาแมงปิ้ง” “เคมี 24 ชั่วโมง” “มหัศจรรย์ของเลือด” “Secret of Papaya” “ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า”	โรงเรียนตรังรังษยาภิ โรงเรียนห้วยยอด จ.ตรัง โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ โรงเรียนบำรุงอิสลาม
หมวดวิชาคณิตศาสตร์	“การวัด” “น้องหนามพารวย”	โป่งหลวงวิทยา จังหวัดลำปาง โรงเรียนตรังรังษยาภิ

การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการผลิตสารคดีจะเป็นเพียงการสอนสาระวิชาใดวิชาหนึ่งแต่จะเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถบูรณาการการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในหลายสาระวิชาในการทำงานหนึ่งชิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูที่ต้องร่วมกันบูรณาการการเนื้อหาและสอดแทรกความรู้ ข้อคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ได้ในเวลาที่เหมาะสม

ลักษณะการเรียนรู้ การจัดคาบวิชา

การใช้ตัวแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตสารคดีเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูสามารถบูรณาการการเรียนรู้ได้หลากหลายสาระวิชาจึงเป็นผลให้เกิดการปฏิรูปวิธีการเรียนรู้ที่คาบ เวลาเรียนตามปกติไม่สามารถใช้รูปแบบได้เต็มที่ ดังนั้นในหลายๆโรงเรียนจึงเกิดการปรับเวลาเรียนให้เหมาะสมที่ไม่ใช่เพียงแต่เป็นการปรับให้เป็นไปตามกระบวนการวิจัยแต่เป็นการปรับให้เหมาะสมตามความต้องการตาม

ความสนใจของผู้เรียนด้วย ซึ่งลักษณะการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นในแต่ละวิชานั้นยึดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือการเรียนรู้แบบ **Studio Classroom** ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและผู้สอนต้องออกแบบวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน

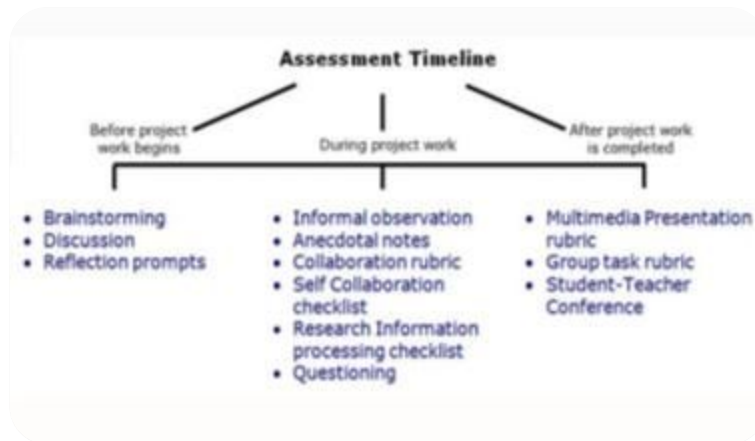
“เราใช้วิธีให้ครูแต่ละวิชาช่วยกันออกแบบลักษณะการเรียนรู้ ที่ยึดเรื่องหรือประเด็นที่เด็กสนใจ มาช่วยกันดูว่าเรื่องนั้น ๆ บูรณาการวิชาอะไรเข้าไปได้บ้างและครูแต่ละวิชา ก็จะจับคู่จับกลุ่มกันเอง โดยที่ฝ่ายวิชาการโรงเรียนจะช่วยสนับสนุนเปิดช่องว่าง และเสริมในสาระวิชาที่ยังขาด” ครูโรงเรียนบารุงอิสลามกล่าว เช่นเดียวกับโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุงจังหวัดราชบุรีคือ “เราจะไม่จำกัดการเรียนรู้ในคาบเวลาเรียน ห้องเรียนเป็นเพียงฐานบัญชาการ แต่การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา”

โดยจากกระบวนการทดลองใช้รูปแบบพบลักษณะการเรียนรู้เป็น 3 ระดับดังนี้

1. เรียนโดยยึดกรอบวิชาและเนื้อหาเป็นหลัก แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแตกประเด็นหรือเชื่อมโยงความรู้ที่สนใจได้ ลักษณะแบบนี้จะพบในโรงเรียนขนาดกลาง – ใหญ่ ซึ่งหลักสูตรและวัฒนธรรมการสอนยังไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะนำรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวใส่เข้าไปในวิชา IS หรือวิชาโครงงาน ซึ่งจะเปิดให้ผู้เรียนและครูมีอิสระในการออกแบบการเรียนรู้มากกว่าวิชาตามปกติ
2. รูปแบบการบูรณาการหลายสาระวิชา ซึ่งอาจจะใช้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลักแล้วนำคาบเรียนครู และกิจกรรมของแต่ละวิชามาผนวกรวมกัน ทำให้ได้คาบเรียนที่ยาวขึ้น เรียนหนึ่งครั้งจะมีครูมาช่วยดูช่วยสอน 2 คนขึ้นไป ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนบารุงอิสลาม โรงเรียนสตรีพัฒนศึกษา และโรงเรียนตรังรังษยา
3. เกิดการปฏิรูปทั้งระบบ เป็นการนำตัวแบบไปปรับใช้โดยโรงเรียนสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาโดยครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กได้เอง ที่เห็นได้ชัดคือโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ที่ตั้งหลักสูตรศิลป์ – คอมพิวเตอร์ เพื่อรองรับการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้จากการใช้ตัวแบบการเรียนรู้ที่วิจัยนี้นับเป็นโจทย์ข้อท้าทายหนึ่งที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องตอบคำถามถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ตอบได้ว่าการใช้ตัวแบบการเรียนรู้นี้จะช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างไร

จากการวิจัยซึ่งโดยเฉพาะ การช่วยการตั้งโจทย์การวัดผลการ เรียนรู้กับครูผู้สอนพบว่า การ ประเมินผลที่เหมาะสมที่สุดคือการ ประเมินในกระบวนการเรียนรู้ Learning Assessment เป็นการ ประเมินผู้เรียนตลอดกระบวนการ โดยแบ่งการประเมินตามหน่วยการ เรียนรู้ของกระบวนการผลิตสารคดี

ซึ่งนอกจากการประเมินจะเป็นการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว กระบวนการประเมินนั้นยัง ช่วยให้ผู้ครูสามารถตรวจสอบเส้นทางการเรียนรู้รวมถึงปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ตรงตาม ระดับการเรียนรู้อีกด้วย ซึ่งแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีระดับการประเมินที่ต่างกันตามลักษณะของกลุ่มผู้เรียน แบ่งไปตามระดับการประเมินดังนี้

ตารางที่ 5 รูปแบบการประเมินการเรียนรู้

ขั้นตอนการประเมิน	รูปแบบการประเมิน	ผู้ประเมิน	เครื่องมือ
ประเมินกระบวนการเรียนรู้	การสังเกต	ครู	แบบสังเกต, บันทึกการสอน
ประเมินความเข้าใจ	การสังเกต, การสะท้อน การเรียนรู้ของผู้เรียน, พัฒนาการการเรียนรู้	ครู, เพื่อน, ตัวผู้เรียน	การนำเสนอกลุ่มย่อย , แบบ บันทึกการสอน
ประเมินผลสัมฤทธิ์	การนำเสนอ, การสอบ	ครู, เพื่อน, ตัวผู้เรียน, ผู้ปกครอง, ชุมชน	เวทีนำเสนอ, เวทีถอดบทเรียน(ผู้เรียน), การสะท้อนกระบวนการ เรียนรู้ด้วยตนเอง, ผลงานหนังสือ สารคดี, ข้อสอบ

ระดับการประเมินของแต่ละพื้นที่จะขึ้นอยู่กับ การตกลงกันระหว่างครูและนักเรียน และครูสามารถแยกแยะระดับตามความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนในหลายโรงเรียนสามารถวัดผลการเรียนรู้จากผลงานสารคดีได้ประกอบกับการสะท้อนการเรียนรู้ ความเข้าใจจากหนังสือที่ผลิตได้ แต่สำหรับบางกลุ่มครูจำเป็นต้องวัดผลการเรียนรู้ที่ต่างออกไป “ครูจะวัดความรู้ของเด็กจากผลงานอย่างเดียวไม่ได้ ยกตัวอย่างเด็กที่โรงเรียนหลายคน.5 แล้วยังเขียนหนังสือไม่เป็นเลย ครูต้องช่วยกระตุ้น ช่วยประเมินไปที่ละขั้น ในขณะที่คนอื่นอาจจะส่งหนังปลายทอมทีเดียว เราก็ให้คะแนนย่อยจากการหาข้อมูล การเขียนสคริปท์ก่อนค่อย ๆ ไล่ไปที่ละขั้น คือนอกจากช่วยให้เขาได้คะแนนแล้ว เรายังช่วยให้เขาได้เรียนรู้ทันกับเพื่อนได้ด้วย” ครูอริยา ทองโอ โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์ จังหวัดตรัง

หลักคิดของครูในการวัดผลเด็กมีความสำคัญมากโดยเฉพาะการยึดหลักที่ว่าเด็กแต่ละคนมีความถนัดและรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน การวัดผลไม่ควรใช้กระบวนการเดียวในการวัดผลให้คะแนนผู้เรียน “เราจะประเมินเด็กทุกคนเหมือนกันไม่ได้ เปรียบกับเราจะให้แมวขึ้นมะพร้าวแข่งกับลิง นี่มันผิดตั้งแต่คิดแล้วแต่ละคนมันก็เก่งกันคนละเรื่อง ถ้าเราเอาคะแนนเป็นตัวตั้งแล้ววัดทุกคน คนที่ไม่ถนัดไม่ผ่านก็จะหมดกำลังใจเรียน และสิ่งที่ครูพยายามสอนก็จะไม่เกิดผล” ครูโรงเรียนวิเชียรมาตุ 2

“หลังจากให้เด็กทำงานด้วยกันโดยใช้ **Project Based** ครูพบว่าทักษะการทำงานเป็นทีมสำคัญมาก การทำงานเป็นทีมไม่ได้หมายความว่าต้องเก่งทุกคนหรือเก่งทุกเรื่อง แต่ทีมต้องรู้จักใช้ศักยภาพของแต่ละคนได้เต็มที่ตรงตามความสามารถความถนัดของแต่ละคน อย่างกลุ่มเด็กที่ผมสอนอยู่เค้าแบ่งหน้าที่กันและในกลุ่มก็จะมีตำแหน่ง ใฝ่ฝ้ายื่น ซึ่งหมายถึงสมาชิกในทีมคนหนึ่งทำงานได้ทุกด้านไม่ว่าจะเขียนสคริปท์ ถ่ายรูป ตัดต่อ หรือจะเป็นพิธีกร แต่ตัวเด็กเองเห็นว่ถึงเขาจะทำได้ทุกเรื่องแต่เพื่อนทำได้ดีกว่าเลยจัดการตัวเองให้เป็นตัวสนับสนุนแล้วกันแล้วเรียกตำแหน่งงานของตัวเองว่าตำแหน่งฝ้ายื่น ซึ่งผมว่าหากเด็กเขารู้จักประเมินความสามารถตัวเองแล้วจัดการในความเป็นทีมได้ผมถือเป็นความสำเร็จนะ” ครูอนุรักษ บุญมี โรงเรียนโพหัก จังหวัดราชบุรี

ตัวแบบการเรียนรู้กับการสร้างทักษะที่พึงประสงค์สำหรับศตวรรษที่ 21 (4Cs of 21st Century Skills)

ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าสำคัญที่ตัวแบบการเรียนรู้มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับเด็ก จากผลการวิจัยค้นพบว่ากระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือสารคดีก่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างทักษะสำคัญได้แก่ กระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะการแก้ปัญหา Critical thinking and problem solving ทักษะการสื่อสาร Communication ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ การทำงานเป็นทีม Collaboration และความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม Creativity and innovation

ตารางที่ 6 ทักษะที่พึงประสงค์กับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ทักษะที่พึงประสงค์	กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
กระบวนการคิดวิเคราะห์ และทักษะการแก้ปัญหา Critical thinking and problem solving	ขั้นตอนการเขียนสคริปต์ การคัดสรรข้อมูลที่ต้องมานำเสนอ การออกแบบหนังการคิดรูปแบบนำเสนอตามเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย ในกระบวนการทำงานผู้เรียนต้องรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ไม่ได้ ข้อมูลตามที่คาดหวัง การรู้จักค้นหาผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านมาช่วย แก้ปัญหา
ทักษะการสื่อสาร Communication	การสื่อสารกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม การสื่อสารกับครูผู้สอน ขั้นตอน การเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ และการนำเสนอในเวทีต่าง ๆ ในพื้นที่ สาธารณะ
ทักษะการทำงานแบบ ร่วมมือ Collaboration	การมอบหมายให้ทำงานเป็นกลุ่ม ได้รู้จักการทำงานเป็นทีม ค้นพบตัวตนรู้ความถนัดของตนเองและจัดการความสามารถที่ ต่าง ๆ กันเพื่อเป้าหมายการทำงาน
ความคิดสร้างสรรค์ การ สร้างนวัตกรรม Creativity and innovation	การออกแบบหนังสารคดี รู้จักคิดรูปแบบใหม่ ๆ มานำเสนอให้ น่าสนใจสามารถนำข้อมูลความรู้ที่ค้นพบมาเล่าผ่านหนังสารคดีได้

กระบวนการเกิดทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยสร้างให้ เกิดกระบวนการต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการ เรียน อยากรู้ อยากค้นหา การไม่ตอบคำถามหรือแก้ปัญหาให้ผู้เรียนแต่รู้จักที่จะตั้งคำถามกลับ หรือ แนะนำวิธีที่จะช่วยแก้ปัญหา การฝึกให้เด็กรู้จักนำเสนอ กล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นผ่านโอกาส ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการคุยกับครู การนำเสนอให้เพื่อนในกลุ่ม ไปจนถึงการนำเสนอในกลุ่มคนที่ใหญ่ขึ้น **ครูต้องรู้จักเป็นนักฉวยโอกาสการเรียนรู้ที่ดี** ไม่หยุดการเรียนรู้ของเด็กตามคาบเวลาเรียน หรือเพียง เพราะการทำงานเกิดอุปสรรค ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้นอกจากครูจะเป็นผู้จัด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีแล้ว โรงเรียนจำเป็นต้องให้พื้นที่ให้ครูสามารถจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นได้ **ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้อันเกิดจากการปรับใช้ตัวแบบ**

กระบวนการปรับใช้ตัวแบบการเรียนรู้ทำให้เกิดผลที่เกิดขึ้นกับการจัดการของสถานศึกษาใน หลายด้านซึ่งนอกเหนือจากการปรับเปลี่ยนเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เกิดกระบวนการ Project Based แล้ว ยังส่งผลถึงการจัดเวลาเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามเนื้อหาและความสนใจของผู้เรียนตามที่ กล่าวมาแล้วข้างต้น สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการนำตัวแบบเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนได้แก่

ภาพที่ 9 กรอบกระบวนการการปรับใช้รูปแบบการเรียนรู้

- การเกิดเวทีพูดคุย เวทีการจัดการความรู้ขึ้นภายในโรงเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะเป็นเวทีในโรงเรียนแล้วยังเป็นการจัดการเชิงพื้นที่ในระดับเครือข่ายโรงเรียนอีกด้วย โดยโรงเรียนแม่ข่ายจะทำหน้าที่ประสานให้เกิดการพูดคุยกันในกลุ่มครูด้วยกัน โดยมีพื้นที่ที่น่าสนใจคือเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดปัตตานีโดยมีโรงเรียนบำรุงอิสลามเป็นผู้จัดการเครือข่ายที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ของครูที่เหนียวแน่น อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้แบบ PLC (Professional Learning Community) หรือ CoP (Community of Practice) ของครูได้
- เกิดระบบพี่เลี้ยงหนุนนำในโรงเรียนและกลุ่มเครือข่าย เกิดกระบวนการ Team Building กันทั้งในและนอกโรงเรียน ปัจจัยดังกล่าวนี้จะเป็นกระบวนการให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมของโรงเรียนที่เริ่มต้นใหม่ เป็นต้นแบบให้กับครูที่ทดลองนำกระบวนการผลิตสารคดีไปใช้จัดการกระบวนการเรียนรู้ จากการวิจัยทำให้เห็นโจทย์ท้าทายคือการดึงมหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงดูแลเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่ ได้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่รับหน้าที่เป็นผู้ประสานสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ให้เครือข่ายในพื้นที่
- การมองเป้าเพื่อเติมเต็มทักษะที่พึงประสงค์ที่ครูคาดหวังในผู้เรียน ปัจจัยดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันในกลุ่มพื้นที่เครือข่าย เกิดการตั้งโจทย์การเรียนรู้ ตั้งเป้าการพัฒนาได้ร่วมกันของเครือข่ายครูในพื้นที่ ซึ่งเป็นผลสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการใช้ตัวแบบได้ผลตามที่คาดหวัง นอกจากนั้นยังพัฒนาโจทย์ไปสู่ระดับผู้บริหารใน

การวางแผนนโยบายพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ **โรงเรียนมัธยมวชิรมุกขิที่ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษาได้นำตัวแบบการเรียนรู้ไปเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล**

- **โจทย์พัฒนาการเรียนรู้เคียงคู่สื่อ** ปัจจัยหนุนเสริมดังกล่าวเป็นข้อค้นพบที่ตรงกันในทุกพื้นที่ที่พบว่าการใช้สื่อโดยเฉพาะสื่อยุคใหม่ และการใช้ New Media & Social Media **ทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ในโลกออนไลน์ ที่เป็นพื้นที่เปิดสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีผู้ร่วมแลกเปลี่ยนที่หลากหลาย** มีผลอย่างมากในการที่ครูสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยเกิดข้อค้นพบที่สำคัญอีกว่าสื่อที่มีอิทธิพลที่สุดคือสื่อที่เกิดจากการคิดและผลิตด้วยตัวผู้เรียนเอง ที่จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ที่ดีให้เกิดขึ้นกับเยาวชนในวัยเดียวกันได้ นอกเหนือจากสื่อที่ทางผู้วิจัยได้จัดทำและค้นหาเป็นคลังความรู้ให้ครูได้เลือกใช้ ตัวอย่างที่น่าสนใจได้แก่ **โรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา จังหวัดปัตตานี ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สามารถพัฒนาไปถึงการสร้างองค์ความรู้ สื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่และแบ่งปันร่วมกันในโรงเรียนเครือข่ายอีกด้วย**

ตารางที่ 7 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ตัวแบบ

ผู้เรียน 	● เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 4c ● เกิดการเรียนรู้จากแรงบันดาลใจภายใน มีความกระหายในการเรียนรู้มากขึ้น ● ค้นพบตัวเอง รู้เป้าหมายในสิ่งที่สนใจ ● มีความสุขในการเรียนรู้ได้รับบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก ทำท่าย ● มีศักดิ์ศรี มีที่ยืนในสังคม
---	---

ครู 	• รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล อ่านเด็กออก • ตั้งโจทย์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนได้ • เกิดพื้นที่พูดคุย มีชุมชนการเรียนรู้ของครูและเด็ก • มีความสุข สนุกและท้าทายในการสอน
หลักสูตร 	• ตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 • เนื้อหา กิจกรรม คาบเรียน มีความยืดหยุ่นปรับเข้ากับเป้าหมายการเรียนรู้ได้ เกิดการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ • ผู้เรียน ครู ชุมชน สามารถออกแบบและสร้างองค์ความรู้ได้เอง • ขยายผลได้ง่ายด้วยเครือข่ายครู ด้วยสื่อที่โรงเรียนผลิตได้เอง
โรงเรียน 	• เปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่กว้างขึ้น • มีพื้นที่ที่มีศักดิ์ศรีรองรับเด็กทุกคน • พัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพและความสนใจ
ชุมชน	

	● เปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา ● เกิดความรู้ใหม่ที่ชุมชนไม่เคยรู้มาก่อน ● สืบสาน รักษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชน
---	--

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากเวทีถอดบทเรียนและการนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นให้กับผู้ทรงคุณวุฒิจึงเกิดข้อเสนอคำถามและโจทย์วิจัยที่น่าสนใจต่อไปนี้

1. ตัวแบบการเรียนรู้รูปแบบโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลายโดยเฉพาะในมิติของการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็กสามารถนำไปขยายผลปรับใช้ในสถานศึกษาได้
2. ตัวแบบการเรียนรู้สามารถขยายผลได้ง่าย โดยใช้พลังเครือข่ายการเรียนรู้ของครูซึ่งมีต้นแบบแกนนำอยู่แล้วในหลายพื้นที่ ลงทุนไม่สูงโดยใช้เทคโนโลยีพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว และสื่อเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถสร้างขึ้นได้เอง
3. ควรมีการขยายผลอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ขยายผลในระดับโรงเรียนที่ตัวแบบการเรียนรู้สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกสาขาวิชา ขยายผลในระดับพื้นที่การศึกษา หรือแม้กระทั่งก็ขยายผลไปสู่การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น มีพลังในการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น
4. จากผลการวิจัยพบการผสมผสานพลังในพื้นที่ โดยเฉพาะการหนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เชื่อมผสานเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่

คำถามการวิจัยครั้งต่อไป

1. อะไรคือปัจจัยในการยอมรับนวัตกรรม วิธีการเตรียมความพร้อมเพราะข้อจำกัดของตัวแบบการเรียนรู้ฝ่ายการผลิตสื่อของเยาวชนครูจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานอะไรบ้าง
2. ควรศึกษาปัจจัยการทำให้เกิด meta cognition ของผู้เรียนที่เกิดจากแต่ละขั้นของกระบวนการว่าทำไมถึงคิดเช่นนั้น มีการโต้แย้งอย่างไร เห็นผลข้างหน้าอย่างไร

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่ครูต้องพลิกบทบาท เปลี่ยนจากบทบาทครูผู้สอนเป็นผู้ประสานงานในโรงเรียน การทำงานข้ามหมวด ไปสู่การขยายผลจนกลายเป็นผู้หลักให้เกิดการปฏิรูประบบการจัดการในโรงเรียน
4. โจทย์การผสมพลังในพื้นที่ โดยเฉพาะการหนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เชื่อมผสมสานเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่ให้เกิดพลังมากขึ้น
5. โจทย์การใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามตัวแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตหนังสือคดี โดยเฉพาะประเด็นการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้

ตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อ(หนังสือคดี) นับเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ยุคใหม่ ตอบโจทย์ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนสำหรับศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังเป็นการขยายพื้นที่การเรียนรู้ให้กว้างขึ้น มิติที่ลึกขึ้น ด้วยการปรับเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการปรับคาบเรียนที่ยืดหยุ่นเหมาะสมขึ้น ข้อสำคัญที่สุดคือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนเหมาะกับผู้เรียนในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่รูปแบบการศึกษาปัจจุบันไม่สามารถเข้าถึงได้ ตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อสารคดีคือนวัตกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ยังต้องมีการศึกษาวิจัยกระบวนการในมิติต่าง ๆ เพื่อนำตัวแบบไปปรับใช้กับบริบทต่าง ๆ หลักสูตร การใช้สื่อและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการขยายผลและเกิดการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเต็มรูปแบบให้โรงเรียน ชุมชนเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นและเด็กทุกคนได้รับการศึกษาเหมาะสมกับความสนใจและศักยภาพของแต่ละคน

บรรณานุกรม

หนังสือและงานวิจัย

จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์และคณะ.โครงการวิจัย“จับกระแสความเคลื่อนไหวและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชน”, 2555

วรรณิดา พิทักษ์พิเศษ. กระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กับการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการประกันคุณภาพการศึกษา, 2555

วิจารณ์ พานิช. วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2555

สถาบันรามจิตติ. ผลการสำรวจสภาพการณ์ทางวัฒนธรรม. กระทรวงวัฒนธรรม, 2553

สถาบันรามจิตติ. สมุดตัวบ่งชี้ผลการสำรวจสภาพการณ์เด็กและเยาวชนไทยรายจังหวัด Child Watch ปี 2550-2552

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา (ฉบับปรับปรุง ธันวาคม 2549) 2549

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.). เวทีเสวนาแนวทางการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้, วันที่ 3 พฤษภาคม 2555

Arts and Culture of Singapore. the State Council on the Arts, the Film and Television Office, the Division of Historical Resources, the State Library and the Commission on Native American Affairs

BEN ZIMMER .NewYork time magazine. The future Tense, 2011

Bonk & Graham. Blended Learning: The Convergence of Online and Face-to-Face Education. Promising Practices in Online Learning, 2004

Charles Fadel. 21st Century Skills : Learning for Life in Our Times, 2012

Charlottesville Area Community Foundation's Community Endowment, International Association for Learning Alternatives, Informal Education, Special Education in Alternative Education Programs, Alternative Education: The Challenge of Educators, 2009

Coil & Moonen (2001) อ้างถึงใน สุพรรณณี คำนันท์ ผลของการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบค้นพบด้วยวิธีอุปนัยและนิรนัย ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่างกัน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2552

Driscoll, M.. Blended learning: Let's get beyond the hype. E-learning, 3(3), 54-56., 2002

Edgar Dale (1969) อ้างถึงใน sparkinsight.com

Emerald Ridge High School.Drama in Education. Puyallup Washington,2007

Gustafson, K. L., & Branch, R. M. (2002). What is instructional design? In R.A. Reiser & J. A. Dempsey (Eds.), *Trends and issues in instructional design and technology* (pp. 16-25). Saddle River, NJ: Merrill/Prentice-Hall.

Nick Van Dam .The E-Learning Fieldbook (Paperback); 2003

New York University. Filmmakers Workshop in Singapore (High School) Tisch School of the Arts Asia

Royal Society for the encouragement of Arts, Manufactures and Commerce .Area-Based Curriculum (ABC : Engaging the local, 2008)

Singh . Building Effective Blended Learning Programs. Volume 43, Number 6, Pages 51-54 ,2003
the New Hampshire Department of Cultural Resources New Hampshire .the State Council on the Arts, the Film and Television Office, the Division of Historical Resources, the State Library and the Commission on Native American Affairs. New Hampshire,2005

The Royer Center for learning and Academic Technologies (2004)

Spector, J. M., Merrill, M. D., Van Morrienboer, J., & Driscoll, M. (2008). Perspective principals for instructional design. In *Handbook of research on educational communications and technology* (3rd Ed., pp. 173-183). New York, New York: Routledge.

เว็บไซต์

<http://www.sparkinsight.com/factlets>

<http://coffee-tv.com/blog/2011/02/no-excuses/>

<http://www.koreanhighschool.com>

<http://en.micilevedete.ro/>

<http://www.p21.org/overview>

<http://www.p21.org/overview>

<http://www.trinidadandtobagofilm.com>

ภาคผนวก

รายงานการประชุมโครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้แบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน ครั้งที่ 1/2555

วันศุกร์ที่ 20 มกราคม 2555 เวลา 9.00 – 12.30 น.

ณ ห้องประชุม สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยสกว.

รายชื่อผู้เข้าประชุม

1. นายสมพล เข้มกำเหนิด	มหาวิทยาลัยศรีปทุม จังหวัดชลบุรี
2. นายอาคม สมพามา	โรงเรียนสายธรรมจันทร์ จังหวัดราชบุรี
3. ดาบทาร์จสมศักดิ์ บุญรัตน์	สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ
4. นายรังสรรค์ ธรรมวัฒน์	ทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี
5. นางสาวสายพิน แก้วงามประเสริฐ	โรงเรียนโพธารพนาเสนี
6. นางวรรณิศา พิทักษ์พิเศษ	โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี
7. นางพรนิภา ฉะกระโทก	โรงเรียนสูงเนิน
8. นายพฤษ พหลกุลบุตร	มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม)
9. นางสาวภัทรกร เกิดจังหวัด	มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม)
10. ดร.อมรวิทย์ นาคกรรพ	สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน
11. ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์	สถาบันรามจิตติ
12. นายสรชัย หนองตรุด	สถาบันรามจิตติ
13. นายธนาวัฒน์ วายจตุ	สถาบันรามจิตติ
14. นายจิรศักดิ์ อุดหนุน	สถาบันรามจิตติ
15. นายกิตติคุณกิตติอมรกุล	สถาบันรามจิตติ
16. นางสาวอารี อัมสมบัติ	สถาบันรามจิตติ
17. นายเกนศักดิ์ ศรีสว	สถาบันรามจิตติ
18. นายคัมภีร์ วชิรเชื้อนพันธ์	สถาบันรามจิตติ
19. นางสาวภัทรา วายจตุ	สถาบันรามจิตติ

เริ่มประชุมเวลา 9.40 น.

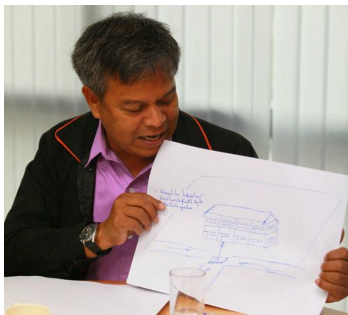
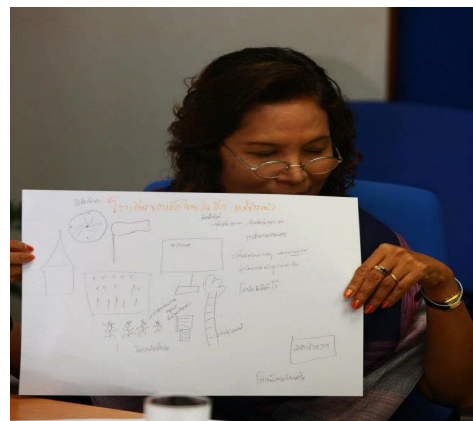
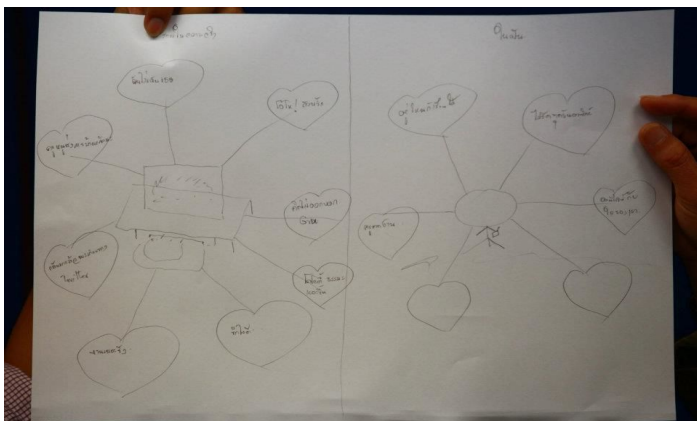
นายสรชัยหนองตรุดหัวหน้าโครงการกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม และนำเข้าสู่การประชุมด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดเวทีระดมความคิดในวันนี้ ซึ่งเน้นบรรยากาศการพูดคุยสบายๆ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งไม่จำกัดอยู่ในรูปแบบของการเรียนแบบดั้งเดิมในชั้นเรียน อันจะนำไปสู่การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผ่านผลงานด้านการผลิตสื่อของเยาวชนต่อไป

ดร.อมรวิทย์ นาคกรรพ ที่ปรึกษาโครงการ ได้ร่วมกล่าวต้อนรับ พร้อมเปิดประเด็นการปฏิรูปการเรียนรู้ในก้าวใหม่ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่จะโยงการเรียนรู้สู่วิจัยในรูปแบบยุววิจัยโรงเรียนทำหนึ่งที่จะเป็นตัวช่วยในการเสริมพลังการเรียนรู้ของเด็กที่อยู่ในระบบ

โรงเรียนให้มีพื้นที่การเรียนรู้ที่กว้างขึ้น อีกทั้งเปิดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ที่ครูแต่ละท่านในเวทีได้ทำงานที่ผ่านมา

จากนั้น นายสรชัย ได้ชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกิจกรรมสะท้อนความคิดจากการวาดรูป ดังนี้ กิจกรรมวาดรูปอนาคตโรงเรียนไทยในอีก 10 ปีข้างหน้าโดยแจกกระดาษเปล่าและปากกาสีๆ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมวาดรูปโรงเรียนในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า ตามทัศนคติของแต่ละคน แล้วอภิปรายภาพร่วมกัน (ใช้เวลาในการวาดรูปประมาณ 10 นาที)

ดร.จุฬารัตน์ ตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการวาดรูปว่าสามารถวาดรูปไปตามจินตนาการได้เลย ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนที่คิดว่าจะเป็นเช่นนั้นจริงๆ ในอีก 10 ปีข้างหน้า หรือ โรงเรียนในฝันที่อยากให้เป็
ผลงานการวาดรูป

นายพฤษ์ กล่าวอธิบายรูปของตนว่า จากรูปจะเห็นว่า มีหลาย layer ซึ่งภาพอนาคตในอีก 10 ปี ข้างหน้าการศึกษากระแสหลักจะสามารถดึงศักยภาพของเด็กออกมาได้ จุดประกายเด็กให้มีไฟจากสังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อไปสู่ความเข้าใจโลกอันซับซ้อนในโลกปัจจุบัน เรียนความจริงมากกว่าการเรียนวิชาการที่ไร้ประโยชน์ครูที่อยู่ภายใต้ระบบคิดที่กดทับความคิดสร้างสรรค์ เราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะสามารถเปลี่ยนวิธีคิดของเขาได้ จะได้ไม่กักขังให้นักเรียนเรียนรู้ตามแบบที่เขาปรารถนาให้เป็นแต่ติดกรอบเดิมๆ

นายอาคม กล่าวอธิบายรูปของตนว่า จากรูปจะเห็นว่าชีวิตของเด็กในอนาคตจะเป็น “ชีวิตติดคอม” มักหมกมุ่นกับตนเองและเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ค้นหาตนเอง ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

มากนัก ในเรื่องของศีลธรรมจรรยาบรรณก็ลดลงเนื่องจากไม่ว่ากิจกรรมใดๆ ก็มักทำผ่านโลกออนไลน์ ไม่ค่อยมีเด็กที่ชอบการไปวัดทำบุญเท่าที่ควร และยังพบว่ากรอบความคิดที่อยู่กับโลกปัจจุบันลดลง ชีวิตติดอยู่กับความเพ้อฝัน ซึ่งในอนาคตคิดว่าเด็กๆ คงมีเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาเข้าวัดออนไลน์ตลอดเวลาทันใจ ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวอาจจะทำให้ภาระงานครูน้อยลง แต่ศีลธรรมจรรยาตลอดจนปฏิสัมพันธ์ของเด็กแฉ่งก็เป็นได้

นายสมพล กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า ต่อไปในอนาคต 10 ปีข้างหน้า เด็กจะมีความสุขทุกพื้นที่ มีที่ว่างในความคิด “เชื่อในสิ่งที่เห็น มากกว่าสิ่งที่เห็น” กระแสหวนกลับไปหาธรรมชาติ “คำสอนของครูเยียวายจิตใจของเด็กได้เป็นอย่างดี” สุดท้ายกลับไปที่ธรรมชาติและความเป็นชาติอยู่ดีเชื่อในศักยภาพของผู้เรียนการเรียนการสอนของโรงเรียนจะเป็นกระบวนการที่ยอมให้เด็กผิดพลาดได้บ้าง

นายรังสรรค์ กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า เป็นการเรียนรู้ในกฎระเบียบ ภายหลังลูกกรงข้อกำหนดห้าม “ดึงกำแพงที่กั้นออกเพื่อให้สื่อวิ่งเข้าไป เพื่อพัฒนาคนที่เหลือขอ ต้องโทษแล้ว” การดึงกลับให้มาเป็นพลเมืองดี เพิ่มศักยภาพได้อีกมาก

นางสาวสายพิน กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า ใน 10 ปีข้างหน้าโรงเรียนมีช่องว่างมากขึ้น นโยบายโรงเรียนเล็งกว้างตามไม่ทัน นโยบายฉาบฉวยไม่ยั่งยืน ยิ่งเร่งรัดช่องว่างยิ่งห่างมากขึ้น สิ่งที่ยากเห็นให้เด็กฝึกการคิด ครูรับฟังมากขึ้น เรียนปฏิบัติฝึกกระบวนการมากกว่าเรียนในห้องอย่างเดียว เด็กคิดการศึกษาทำให้เขาไม่ได้ประโยชน์อะไร

นางวรรณิศา กล่าวว่า ชีวิตแย่หรือไม่อยู่ที่วิธีคิดของเรา ชีวิตคือการเรียนรู้ เด็กไม่มีความสุขกับการเรียน เพราะไม่รู้ว่าจะเรียนไปเพื่ออะไร พร้อมทั้งกล่าวอธิบายภาพโรงเรียนในอนาคตว่า เวลาสอนเราต้องมองว่าเราไม่ใช่ครูเมื่อเราเป็นมนุษย์เราต้องสร้างสรรค์สิ่งดีๆ โลกนี้ไม่มีคนโง่ เรียนที่ไหนก็ได้ เด็กต้องเรียนรู้ ครูไม่ยึดติดกับเวลา การจัดชั่วโมงเรียนให้เด็ก 8 ชั่วโมง เสียเวลาเปล่าเพราะว่าเด็กไม่ได้ประโยชน์อะไร เรียนในสิ่งที่เขาไม่อยากรู้ ไปเรียนกับเพื่อนในทุ่งนา หนังสือยังจำเป็นในการจรรโลงความคิดของคน มีจอคอมเพื่อเผยแพร่สิ่งต่างๆ และสืบค้นข้อมูล ครูทุกคนต้องเป็น ผอ. หมายถึง ผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถจัดหลักสูตรการเรียนรู้ของเราได้เอง

ดาบตำรวจสมศักดิ์ กล่าวอธิบายรูปว่า เชื่อว่าทุกคนเป็นครูได้ งานครูตำรวจข้างถนน เด็กข้างถนนทุกคนเป็นครูผม จากเคสทั้งพันเคสที่ดูแล วิวัฒนาการของเด็กการโกหกเพื่อเอาตัวรอด “เด็กบอกว่าครูดี” สอนให้มีความคิด ให้มีทักษะชีวิต การมีชีวิตอยู่ให้กับเด็กเร่ร่อน บ้านอยู่ที่ไหน อยากรู้อะไร จุดหลักหัวลำโพง สะพานพุทธ จตุจักร การดูแลเด็กตั้งแต่แรกเหง้า ดูแลปัญหาทุกอย่างอยู่ที่ตำรวจ การบูรณาการทุกหน่วยงานลงไปที่ชุมชนจริง ๆ ดูแลเวลาหลังเลิกเรียน อีกสิบปีให้ทุกหน่วยงานทุกหน่วยงานลงมาดูแลเยาวชน

นางสาวภัทรภร กล่าวอธิบายรูปของตนเองว่า ทำอย่างไรให้เด็กรู้จักคิดและตั้งคำถามกับเรื่องที่รายล้อมรอบตัว เด็กรู้จักและเข้าใจตัวเองเร็วขึ้น ขยายกรอบแนวคิดเรื่องครูนอกกรอบให้ขยายกรอบออกไป ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น กลับการเรียนรู้จากด้านล่างสู่ข้างบน

นางพริภา กล่าวอธิบายรูปของตนว่า หัวใจของครูเพื่อศิษย์ สร้างความยอมรับในตัวครู เปิดกระบวนการเรียนรู้ที่让孩子ได้ค้นคว้าจากเรื่องในชุมชน สร้างความร่วมมือ เมื่อได้ผลงานแล้วตัวชีวิตต่างๆ จะตามมา

ดร.จุฬารัตน์ สรุปกิจกรรมที่ให้ครูวาดภาพเป็นเครื่องมือการวิจัยชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่าการสร้างภาพอนาคต Future scenario จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูล นักวิจัยสามารถสังเคราะห์ภาพอนาคตจากข้อมูล จากปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นให้เป็นภาพอนาคตเพื่อที่จะช่วยในการมองภาพวางแผนและกำหนดทิศทางการทำงานที่สนใจได้

จากภาพที่คุนครูแต่ละท่านได้สะท้อนออกมาทำให้เห็นว่าแนวโน้มการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็นจำเป็นต้องมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กๆ ที่หลากหลาย และการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่โดนใจและเข้าถึงเด็กจะเป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้การดำเนินชีวิตเพื่อเด็กทุกคน

ภายหลังสรุปกิจกรรมการสะท้อนความคิดภาพโรงเรียนในอนาคต นายสรชัยได้ชวนวงประชุมคิดต่อโดยการตั้งคำถามว่า **“การเรียนรู้นอกกรอบเป็นการเรียนรู้ที่แท้ มิติของทักษะความเป็นมนุษย์ที่เด็กรุ่นใหม่มีแนวทางอย่างไรสร้างครูนอกกรอบเพื่อวางทิศทางการดำเนินงาน”**

ดาบตำรวจสมศักดิ์ เสนอแนวคิดว่าการศึกษานอกกรอบที่เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็กรุ่นใหม่ คือการศึกษาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจริงๆ ได้ลงมือทำร่วมกันจริงๆ

นายพฤษ์ กล่าวว่ แท้จริงแล้ว โรงเรียนไม่ใช่คำตอบทั้งหมดของการเรียนรู้ การเรียนรู้จากนอกห้องเรียนต่างหากที่เป็นการสร้างความรู้ที่ยิ่งใหญ่กว่าการเรียนรู้แต่ในห้องเรียน

นางวรรณิศา กล่าวว่า การเรียนรู้นอกกรอบเป็นการเปิดมุมมองการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นในบริบทที่แตกต่างกัน คนแต่ละกลุ่มจะถูกออกแบบมาคนละแบบ ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวจะอยู่นอกกรอบแบบโรงเรียน โดยโรงเรียนเป็นเสมือนสำนักงานใหญ่ที่มีเครือข่ายการเรียนรู้จำนวนมาก ในขณะที่แหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกห้องเรียน เสมือนเป็นสำนักงานย่อย ซึ่งเด็กๆ สามารถเข้าไปเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระ แต่อย่างไรก็ดี ในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เหล่านั้น จะต้องสอนเรื่องจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ ความมีเมตตา และเอื้ออารีต่อกันด้วย

นายรังสรรค์ กล่าวว่า เราควรทำความเข้าใจกับบุคลากรของเราเกี่ยวกับหน้าที่ที่แท้จริงของครู เพื่อจะช่วยสร้างจิตสำนึกความเป็นครูที่แท้จริง ที่มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าสนใจใส่ใจแต่เพียงความก้าวหน้าในอาชีพของตนเพียงอย่างเดียว

นายสมพล กล่าวว่า การเรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่ใช่โรงเรียนเป็นฐาน (Non-School Based) อาจจะต้องนิยามให้ชัดเจนว่าคืออะไร มีโมเดลการปฏิบัติที่ชัดเจน การใช้ระบบ Non School-Based อาจเนื่องมาจากการที่เราสู้กับอบข้จากระบบการศึกษาในโรงเรียน ยิ่งการศึกษาสูงเท่าไร รั้วบ้านยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ จะยิ่งหากันไม่เจอ คุยกันไม่ได้ เข้าถึงยากขึ้นดังนั้น โมเดลที่สร้างขึ้นจะต้องเป็นโมเดลที่ขยายแนวคิดให้กับโรงเรียนได้ เป็นสาขาวิชาพิเศษที่มีคุณค่าเพื่อให้โรงเรียนนำกลับไปใช้ หยิบบางประเด็นของโรงเรียนมาเพื่อทบทวนใหม่ นำฐานโรงเรียนมาคิดเพื่อสร้างโมเดลการเรียนรู้ใหม่

นายอาคม กล่าวว่า ครูในระบบครูรุ่นใหม่ตราบไ้ความเชื่อของครูยังถูกตีกรอบด้วยการประเมินให้เด็กคิดนอกกรอบ ความคิดในระบบการเรียนรู้นอกกรอบ อยู่ที่ครูใช้พลังในการรอบไปสูการคิด

นอกกรอบเดิมเต็มทักษะชีวิต สร้างสื่อ “กิจกรรมการออกแบบสื่อ” (สร้างความสุขและแรงบันดาลใจ) ตอบโจทย์ การประเมินการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ 3 และมาตรฐานที่ 17 การเรียนรู้นอกกรอบ นอกโรงเรียน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทำเป็นยุทธศาสตร์อย่างจริงจังกับกระทรวงศึกษาธิการโดยไม่หวังผลประโยชน์ เวทีเล็กๆ จรรโลงสังคม สร้างคนให้ท้องถิ่น

นางพรนิภา กล่าวว่า การนำเด็กออกนอกโรงเรียนมีขั้นตอนยุ่งยาก ทำให้ตัวครู ไม่สนใจและยึดแต่กับตัววิชาในชั่วโมง ดังนั้น ขึ้นอยู่ที่การบริหารจัดการ ว่าให้โรงเรียนอยู่ในรูปแบบเดิมๆ ต่อไป หรือควรเปลี่ยนแปลงไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ บ้าง โดยที่การประกันคุณภาพให้มองที่ลูก้าทางการศึกษา ซึ่งก็คือผู้เรียนว่าเราสามารถเปลี่ยนคลื่นวิธีการคิดของคนได้หรือไม่ คนรุ่นเดิมไม่มีแรงต่อสู้กับการสร้างห้องเรียนที่คึกคัก สรุปได้ว่า การศึกษานอกรูปแบบโรงเรียนน่าจะเป็นวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพและทำทายมากกว่า

นางวรรณิศา กล่าวเสริมต่อไปว่า การเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน อยู่การบริหารจัดการของโรงเรียนและครูร่วมกัน โดย Non School-Based ควรมีการประกันคุณภาพระบบ

นางสาวสายพิน กล่าวว่า ทำการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน ควรท้าทายให้คนคิดนอกกรอบ คิดให้สะท้อนถึงกระทรวงศึกษาธิการให้ได้ โดยการกระตุ้นให้สิ่งดีๆ เข้าสู่ระบบ การทำให้กระทรวงสนใจมากกว่าทำ“หุหนา ตาเล่อ” จะได้หันมาให้ความสนใจและลงมือทำอย่างจริงจัง

นายสรชัย กล่าวสรุปในประเด็นดังกล่าวว่า การศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนนี้ Non school – Based ไม่ได้หมายความว่าเราจะทิ้งระบบการศึกษากระแสหลักหรือถึงโรงเรียน แต่เป็นการเปิดช่องทางและวิธีการเรียนรู้ให้กว้างขึ้น ปรับให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นมีพื้นที่การเรียน การสอนที่สร้างสรรค์ ให้ครูสามารถใช้นวัตกรรมนำองค์ความรู้ใหม่ เท้าทันโลก และสร้างทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตสำหรับเด็กยุคนี้ได้

ดร.จุฬารัตน์ กล่าวเสริมว่า งานที่เรากำลังศึกษาวิจัยอยู่เป็นการหารูปแบบที่น่าสนใจในการนำการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้สามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้อย่างลงตัว และมองถึงด้านการจัดการภาคีต่างๆที่จะมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยคือชุมชน ดังนั้นการมองภาพการศึกษาในภาพกว้างให้ไกลไปกว่าการเรียนให้ห้องเรียนนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

นายสรชัยได้ซักถามในประเด็นการสร้างการเรียนรู้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับเด็กมากที่สุดและความรู้ที่ควรสอนควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง

นางวรรณิศา กล่าวถึงความรู้ความสามารถของเด็กในปัจจุบันว่า จริงๆ แล้วเด็กกลุ่มอื่นก็เก่งได้ นอกเหนือจากเด็กที่เรียนเก่ง ขึ้นอยู่ที่ว่ามีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้ของเด็กยังมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ตนเองให้เข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังนั้นเราต้องเชิญกลุ่มที่เป็น steak holder ของโรงเรียนให้เขาได้มีพื้นที่อิสระในการจัดการหลักสูตร เป็นหนทางที่ค่อนข้างทุรกันดารยากลำบาก เรามีพื้นที่ เป้าหมายสร้างคนให้ออกมามีอิสระ มาตรฐานที่ 4 การคิด “การสอนคิดไม่ใช่การบอกความรู้” “เด็กคิดได้อย่างไร”

นายพฤษ์ กล่าวต่อไปว่า กระบวนการหรือระบบบางอย่างที่ไม่เวิร์ค เราสามารถปฏิเสธได้ ไม่ต้องยอมรับทุกเรื่องมาใช้แล้วไม่ได้ผล มันจะเสียเวลา เสียงบประมาณเปล่า

นายรังสรรค์ กล่าวว่า ควรทำการจำแนกเด็ก ดึงเครือข่ายความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและรัฐ การเรียนแบบโครงการ การเรียนรู้จากผู้ต้องขังการดึงความรู้จากทรัพยากรที่มี สถาบันที่หลักเข้าสู่ลูกกรง คือครอบครัวและสื่อ ดังนั้น สิ่งที่มีความจำเป็นและต้องพัฒนาให้เกิดการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กก็คือสถาบันครอบครัว และสื่ออุปกรณ์ต่างๆ สำหรับเด็กในทัณฑสถานสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือสื่ออุปกรณ์ที่จะให้การศึกษาสร้างการเรียนรู้ด้านการฝึกทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิตเข้ากับสังคมได้เมื่อออกสู่สังคมภายนอก อันจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดหวนกลับมาสู่ทัณฑสถานอีก

ดาบตำรวจสมศักดิ์ เสนอให้เปลี่ยนชื่อโครงการจากครูนอกกรอบเป็น “โรงเรียนนอกแบบ ครูเพื่อศิษย์”

นายอาคม กล่าวว่า ควรมีการสนับสนุนจัดเตรียมสื่อ หนังสือต่างๆ ให้พร้อม เข้าถึงได้สะดวกทุกเพศ ทุกวัย ทุกที่ ทุกเวลา เน้นการสร้างความรู้ด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านทักษะชีวิต ทักษะการอ่าน การส่งเสริมคุณธรรม จริยฯ แล้ว บทเรียนที่มีให้เห็นเกิดขึ้นในชุมชนดำเนินสะดวก เราสามารถจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เล็กๆ ขึ้นได้ โดยทำให้ยืดหยุ่นไม่เป็นทางการ ให้นอกกรอบ มันจะช่วยสร้างความรู้และจรรโลงท้องถิ่นของเราได้

นางวรรณิศา กล่าวว่าสิ่งที่ควรสอนให้เด็กมีความรู้ก่อนสิ่งอื่นใดคือทักษะการเผชิญปัญหาและทักษะชีวิต ที่เด็กจะใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ต้องพบเจอในชีวิต สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ทักษะความเป็นมนุษย์ที่มีคุณธรรมจริยธรรม อย่างไรก็ดี ครูเองก็ควรลดความคาดหวังในตัวเด็กที่มากเกินไป เพราะมันจะเป็นการทำร้ายเด็ก

นางสาวสายพิน กล่าวว่า การผลักเด็กออกไปอยู่นอกระบบโรงเรียนอาจจะมองได้ว่าเป็นการผลักเด็กไปสู่ที่ที่เด็กอยู่ได้อย่างสบายใจ

นายพฤษัย ได้รวบรวม issue เพื่อดึง voice มาจากพลังเด็ก ให้รักท้องถิ่นชุมชน สะท้อนออกมาสู่สื่อ การเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่น เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น โดยใช้กระบวนการละครสร้างการเรียนรู้ ดึงบทละครออกมาจากตัวเอง เปลี่ยนแปลงตนเองก่อนไปเปลี่ยนแปลงชุมชน “เรื่องเล่าพื้นบ้าน” ตอบโจทย์ปัจจุบันเทียบเคียงภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้คือ “เครื่องมือ” ทั้งนี้ นายพฤษัย ได้เสนอวิธีการเข้าถึงพลังการเห็นคุณค่าในตนเองว่ามี 2 วิธี คือ 1. ต้องหาตัวเองให้เจอ (ค้นหาว่าเราอยากทำอะไร) และ 2. ต้องมีพี่เลี้ยงคอยดูแลให้คำปรึกษา (ซึ่งอาจจะหาได้จากผู้ใหญ่หรือคนในชุมชน)

นางสาวภัทรภร กล่าวเสริมว่า กระบวนการละครจะติดตัวเด็กไป ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก ช่วยพัฒนาการคิด การมองโลก มองตนเอง และมองสังคม

นางพรนิภา เสนอแนะว่า กระบวนการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมให้เด็กมี “คุณธรรม ศีลธรรม” โดยผู้สอนจะต้องสามารถสอดแทรกสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้และซึมซับเกี่ยวกับหลักคุณธรรม ศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นายสมพล กล่าวว่า การสอนให้เด็กเรียนรู้ตามหลักสัจธรรมว่า “ใครทำใครได้ ได้อย่างที่ทำ ทำอะไรก็ได้เช่นนั้น” กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรมและจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์

ดร.จุฬารักษ์ กล่าวว่าสรุปว่า การดึงศักยภาพของเด็กได้อย่างดี การเปิดกว้างในเส้นทางการเรียนรู้ที่ตอบโจทยความต้องการของเด็ก การตั้งโจทย์ที่สำคัญถึงเป้าหมายของอนาคตการศึกษาที่ดี

การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นไปตามความต้องการของเด็กนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆฝ่าย โดยครูต้องเป็นด่านแรกของการปรับกระบวนการศึกษาที่ตอบโจทย์ที่แท้จริง ไม่หลงไปกับกับดักค่านิยมของการเรียนในกระแสหลัก แต่เป็นการสร้างโรงเรียนเพื่อเด็กทุกคนอย่างแท้จริง เวทีนี้ก็นับเป็นการสานต่อในสิ่งที่ครูแต่ละท่านได้เริ่มต้นมาแล้ว ในวันนี้ก็ต้องขอขอบคุณทุกๆท่านที่สละเวลา และหวังว่าเราคงจะได้มาร่วมงานในโอกาสต่อไป

นายสรชัย กล่าวสรุปตอนท้ายว่า การจัดเสวนาในครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงการพูดคุยเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยเท่านั้น แต่เป็นการเปิดเวทีการเรียนรู้ เป็นการขยายการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อที่จะเป็นการสานการทำงานร่วมกันเพื่อการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้กว้างขวางและหลากหลาย และหวังว่าจะช่วยให้เป็นการส่งเสริมให้มีทิศทางการทำงานร่วมกันด้านการศึกษาในแต่ละท่านให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต และขอกล่าวปิดการประชุมและขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน

ปิดการประชุมเวลา 12.15 น.

ภาพบรรยากาศการประชุม

แบบสำรวจกระบวนการสอน
โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียน
ผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

แบบสำรวจกระบวนการสอน

โครงการวิจัยพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

ชื่อครูผู้วิจัย.....อายุ.....ปี

โรงเรียน/สังกัด.....

จำนวนนักเรียนทั้งหมด.....คน

ประจำวิชา.....

บูรณาการในวิชา.....ระดับชั้น.....

จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม.....คนแบ่งเป็น.....กลุ่ม/กลุ่มละ.....คน

เวลาที่สอน.....ชั่วโมง/สัปดาห์

ช่วงเวลาที่สอน/ให้คำปรึกษา.....

ข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “คิดหัวข้อ” หาแรงบันดาลใจ การตั้งคำถาม

ระยะเวลาในการสอน.....สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

.....

.....

.....

.....

สื่อที่ใช้

.....

.....

.....

.....

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

.....

.....

.....

.....

การประเมินการเรียนรู้

.....

.....
.....
.....
ปัญหาและแนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “การเก็บข้อมูล” การหาข้อมูลเบื้องต้น การลงพื้นที่และวางแผนการทำงาน
ระยะเวลาในการสอน.....สัปดาห์
กิจกรรมที่ใช้

.....
.....
.....
.....
สื่อที่ใช้

.....
.....
.....
.....
คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

.....
.....
.....
.....
การประเมินการเรียนรู้

.....
.....
.....
ปัญหาและแนวทางแก้ไข

.....
.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 “คิดเป็นภาพ
การวาง storyboard การเขียนบท
ยอด

ลำดับเรื่องเล่า”
บรรยาย การวิเคราะห์ความคิดรวบ

ระยะเวลาในการสอน.....สัปดาห์
กิจกรรมที่ใช้

.....
.....
.....

สื่อที่ใช้

.....
.....
.....

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

.....
.....
.....

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

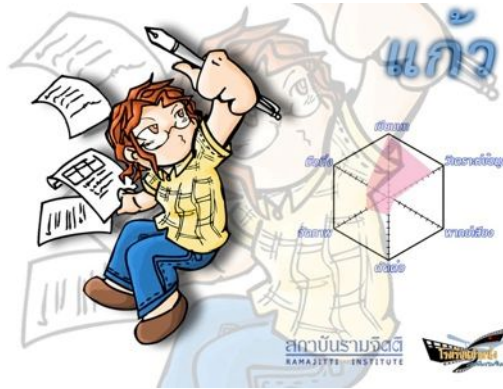
.....
.....
.....

การประเมินการเรียนรู้

.....
.....
.....

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 “ คิด
ข้อมูลในพื้นที่

ก่อนถ่าย ” การลงพื้นที่ถ่ายทำ เก็บ

ระยะเวลาในการสอน.....สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

.....

.....

.....

สื่อที่ใช้

.....

.....

.....

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

.....

.....

.....

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

.....

.....

.....

การประเมินการเรียนรู้

.....

.....

.....

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 “การติดต่อ”

ระยะเวลาในการสอน.....สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

.....

.....

.....

.....

สื่อที่ใช้

.....

.....

.....

.....

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

.....

.....

.....

.....

การประเมินการเรียนรู้

.....

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6“ เวที

นำเสนอ ”

การนำเสนอผลงาน รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ รับฟังและนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงาน

ระยะเวลาในการสอน.....สัปดาห์

กิจกรรมที่ใช้

สื่อที่ใช้

คำถามกระตุ้นการเรียนรู้

พฤติกรรมผู้เรียนที่สังเกตได้

.....
.....
.....

คุณครูอยากบอกทีมวิจัยว่า

.....
.....
.....
.....

คุณครูอยากบอกกระทรวงศึกษาธิการว่า

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณในความรักของหัวใจครูครับ
คณะผู้วิจัย สถาบันรามจิตติ

"โรงเรียนทำหนังสือ : กระบวนการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนสู่ทักษะแห่งศตวรรษใหม่"

สรรัชย์ หนองตรุด และคณะ

สถาบันรามจิตติ

หัวหน้าโครงการวิจัยตัวแบบการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทนำ

ในขณะที่ศาสตร์การสอนพัฒนาก้าวหน้าไปมากถึงขั้นที่เชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจทาง การแพทย์เกี่ยวกับการทำงานของสมองของเรา การนำเด็กเข้าสู่การอ่านเล่านั้นแม้อาจไม่ใช่เรื่องยาก แต่ในโลกใบเดียวกันนี้เช่นกันที่มี “เรื่องสนุกนอกตำรา” ห่อหุ้มตัวเด็กมากมายก็ไม่ง่ายนักที่พวกเขาจะมีสมาธิและเรียนรู้ในในห้องเรียน แต่อย่างไรก็ตามในความอยากรู้อยากเห็นไม่พ้นที่จะต้อง เริ่มต้นด้วย “คำถาม” คำถามที่เราสงสัยและผลักดันเราไปสู่การสนใจอยากรู้อยากอ่าน อยากรู้อยากเรียนที่จะ หาคำตอบหรือบทเฉลยจากเรื่องที่เรสงสัยนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้หากเราพูดถึง “การเรียนรู้” โดยเฉพาะการเรียนรู้ในห้องเรียน อาจเป็นบันไดที่สูง มากสำหรับเด็กๆ ในปัจจุบันที่เติบโตท่ามกลางสภาพสังคมที่มีสิ่งเร้ามากมายให้เลือก และมากกว่านั้น หากเราพยายามเน้นย้ำว่าการเรียนหนังสือเป็นสิ่งสำคัญ เด็กเยาวชนเองก็คงคิดถึงคำถามอยู่ในใจเช่นกันว่า “ทำไมต้องเรียน” และ “เรียนเพื่ออะไร”

ในบทความชิ้นนี้ คณะผู้เขียนได้ยกเอาประสบการณ์และบทเรียนการทำงานของคุณผู้เขียน จากการดำเนินโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสกว. และโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมและสกว. สนับสนุนต่อในปี 2551-2553 และต่อเนื่องมาสู่ “โครงการวิจัยและ พัฒนาการเรียนรู้นอกกรอบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อสารคดี” 2555-2556 ที่ได้อาศัย กระบวนการให้เด็กๆ ได้ทำวิจัยค้นหาความรู้ด้วยตนเองผ่าน “การเรียนรู้คู่คุณเล่นส์” หรือการใช้สาร คดีเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ซึ่งจากประสบการณ์ของคุณผู้เขียน เราพบว่ากระบวนการดังกล่าวนี้ กำลังนำพาเด็กๆ สู่ “โลกแห่งการเรียนรู้” ที่ต่างไปจากการเรียนแบบเดิมๆ และกำลังนำพาเด็กๆ ไปสู่ การ “เรียนรู้โลก” ที่กว้างใหญ่ที่มีนัยต่อการเรียนรู้โดยมีทักษะสำคัญในการยืดหยัดในโลกอนาคต

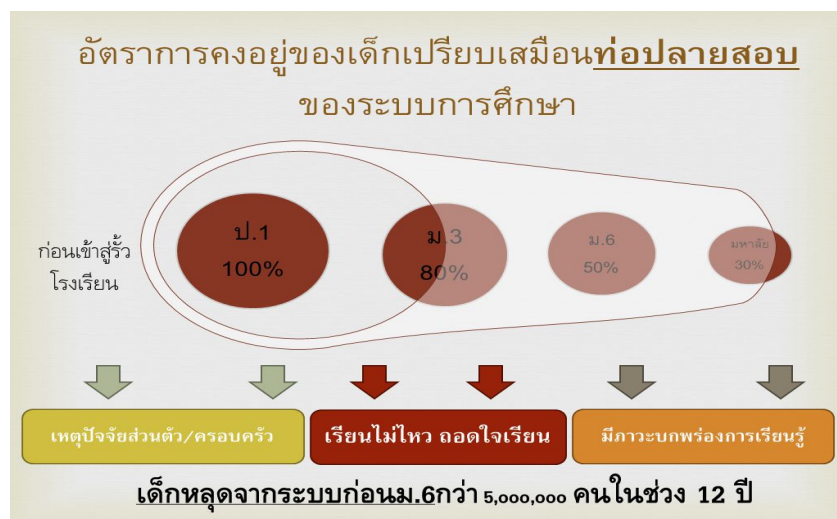
ทั้งนี้โดยแบ่งเนื้อหาเสนอเป็น 3 ส่วน 1) ก่อนเด็กอ่าน ลองอ่านเด็ก 2) กระบวนการพาเด็กๆ อ่านโลก 3) อ่านเพื่อเรียนรู้อาเซียน อ่านเพื่อเข้าใจเพื่อนร่วมโลก ซึ่งคณะผู้เขียนคาดหวังว่าประสบการณ์และ บทเรียนที่จะนำเสนอต่อไปนี้

ก่อนให้เด็กเรียน ลองเรียนรู้เด็ก

ในรอบหลายปีแห่งการปฏิรูปการศึกษา เรายังคงพบวังวนด้านปัญหาการศึกษาอยู่หลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลในรายงานต่างๆ ก็ยังชี้ว่า เด็กไทยยังอ่อนด้อยในเรื่องการคิดวิเคราะห์อยู่ไม่น้อยเมื่อ เทียบกับเพื่อนบ้านในประเทศอาเซียน จากการศึกษาสภาพการเรียนรู้ของเด็กไทยในระบบโรงเรียน

พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ไม่เหมาะกับทักษะความต้องการของเด็กที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปความต้องการทักษะของคนยุคใหม่ในเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต่างไปจากเดิม จากสถานการณ์ปัจจุบันการวัดผลของ OECD พบว่าเด็กไทยยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนและครูเปิดให้เด็กเรียนในสิ่งที่สนใจเพียง 42% ซึ่งส่งผลให้พบว่าเด็กเรียนอย่างมีความสุข ไม่เห็นคุณค่าของการเรียนถึง 34% และมีแนวโน้ม ออกจากระบบ จบชีวิตการเรียนแค่ ม.3 และตัวเลขที่น่าสนใจคือเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเด็กที่ออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่ ม.3 ถึง 60,000 คน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนไม่มีความหมายจากข้อมูลการติดตามดูแลช่วยเหลือประภทัวเด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สสค.)

ขณะที่ข้อมูลติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ในรอบ 2553-2555 ที่ชี้เด็กไทยใช้เวลากว่า 1 ใน 3 ของชีวิตหมดไปกับสื่อทุกรูปแบบที่อาจช่วยชี้ได้ว่าทำไมตัวเลขการอ่านโดยเฉลี่ยของเด็กไทยจึงต่ำนัก ซึ่งยังไม่นับรวมกับตัวเลขเด็กด้อยโอกาสที่ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ รวมถึงเด็กที่ตกหล่นทางการศึกษา เช่นจากสถิติของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในปี 2552 พบว่าอัตราการออกกลางคันด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ยังมีสูง เราเสียเด็กออกไปจากระบบก่อนจบมัธยมต้นถึงร้อยละ 20 และที่คงมาจนถึงเมื่อจบมัธยมปลายก็มีเพียงร้อยละ 50 นั้นหมายถึงการสูญเสียเด็กออกไปกว่า 400,000 คนก่อนจบ ม.6 สำหรับเด็กที่เกิดในปีเดียวกันในแต่ละช่วงอายุหรือคิดเป็นยอดสะสมในรอบ 12 ปีถึงกว่า 5 ล้านคน นับเป็นความสูญเสียมหาศาลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนยังชี้อีกด้วยว่าแนวโน้มของเด็กด้อยโอกาสและเด็กเสี่ยงจะมีเพิ่มมากขึ้น เด็กเหล่านี้หันหลังให้โลกของการเรียนรู้ที่ดี และนั่นยังทำให้ “การอ่าน” เป็นทักษะพื้นฐานกลับยิ่งไร้ความหมายต่อชีวิต

แหล่งที่มา : อมรวิรัช นาคทรพรพ. การเตรียมพร้อมด้านการศึกษเข้าสู่อาเซียน, 2555

ยิ่งเมื่อพิจารณาจากเหตุปัจจัยแห่งการออกกลางคันที่มาจากความยากจน ปัญหาครอบครัว การย้ายถิ่นตามผู้ปกครอง ไปจนถึงการเรียนไม่ไหวปรับตัวไม่ได้ในโรงเรียน ล้วนสะท้อนให้เห็นสังคมไทยยังมีเด็กด้อยโอกาสในสังคมไทยที่ขาดการดูแลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ตั้งแต่เด็กยากจน เด็ก

ในพื้นที่ห่างไกล เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กไร้สัญชาติไปจนถึงเด็กที่มีภาวะบกพร่องการเรียนรู้ ได้แก่ เด็ก LD สมาธิสั้น ออทิสติก ที่ยังขาดโอกาสที่แม้แต่จะเข้าถึงการอ่านและการเรียนรู้ที่ดี เด็กเหล่านี้มีจำนวนหลายล้านคนและจะเป็นจุดบอดของการพัฒนากำลังคนหากไม่ได้รับการใส่ใจแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีเด็กจำนวนมากที่ไม่พร้อมหลาย ๆ ประการที่จะเรียนรู้และอ่านอย่างที่เราคาดหวังไว้ นั่นหมายความว่าหากเราจะตั้งโจทย์เรื่อง “การเรียนรู้” ก็คงอาจต้องหาทางเลือกใหม่ๆ และเป็นเหตุผลที่ผู้เขียนจะเล่าถึง “กระบวนการสร้างเด็กที่อยากเรียนรู้” อีกแบบที่สร้างโอกาสและนำพาเด็กเยาวชนเข้าถึงการอ่านในมิติที่หลากหลายแต่มีความหมายกับการสร้างพื้นฐานชีวิตและทักษะสำคัญของเด็กเยาวชน

พาเด็กเรียนรู้โลก : กระบวนการพาเด็กออกนอกการเรียนรู้ปกติเพื่อจะ “รักการเรียนรู้สู่การมองชีวิต”

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างภาพหนึ่งภาพที่ไม่มีตัวหนังสือเลยเป็นภาพถ่ายที่สามารถค้นได้จาก Google ทั่วไป เมื่อใครก็ตามได้เห็นภาพนี้ ลองชวนคิดดูว่า แม้ไม่มีตัวหนังสือเลยสักตัว คนจะอ่านภาพออกจะเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดต่อภาพที่เห็นได้ไหม คนที่ดูจะเกิดการตั้งคำถามใหม่ว่า เหตุใดทำไมหรือเกิดอะไรขึ้นต่อผู้คนและโลกใบนี้ อันที่จริงภาพที่ยกตัวอย่างนี้เป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงในทวีปแอฟริกา ดินแดนที่เด็กจำนวนมากยังคงอดอยากและล้มตายในรายวัน ภาพดังกล่าวนี้ไม่มีแม้แต่ตัวอักษร แต่หากเราชี้ชวนเด็กๆ “อ่านภาพ” และชวนเด็กๆ ตั้งคำถาม ภาพหนึ่งภาพที่นี้จะนำไปสู่การคิดและตั้งคำถามอะไรอีกมากมาย

แหล่งที่มา : iamasocialentrepreneur.com

เหมือนดังมีผู้กล่าวว่า “ภาพหนึ่งภาพ แทนคำนับพัน”

ภายใต้การตั้งคำถามของเด็กๆ นี่เองที่นำมาสู่ประเด็นเรื่องของการเรียนรู้ในรูปแบบที่ผู้เขียนได้เกริ่นนำไป ในประสบการณ์ของคณะผู้เขียนเราเรียกกระบวนการเรียนรู้ที่ว่า “การเรียนรู้คู่คุณเล่นส์”

สรรัช หนองตรุด และคณะ สถาบันรามจิตติ ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ดังที่กล่าวไปในบทนำ ซึ่งภายใต้กระบวนการที่ว่านี้ เรากำลังเปิด “โลกแห่งการเรียนรู้” อีกมิติให้กับ เด็ก ๆ ซึ่งเบื้องหลังกำลังนำเด็ก ๆ ไปสู่การอ่านและการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

● ชวนเด็กให้สงสัย ชวนใช้จินตนาการ

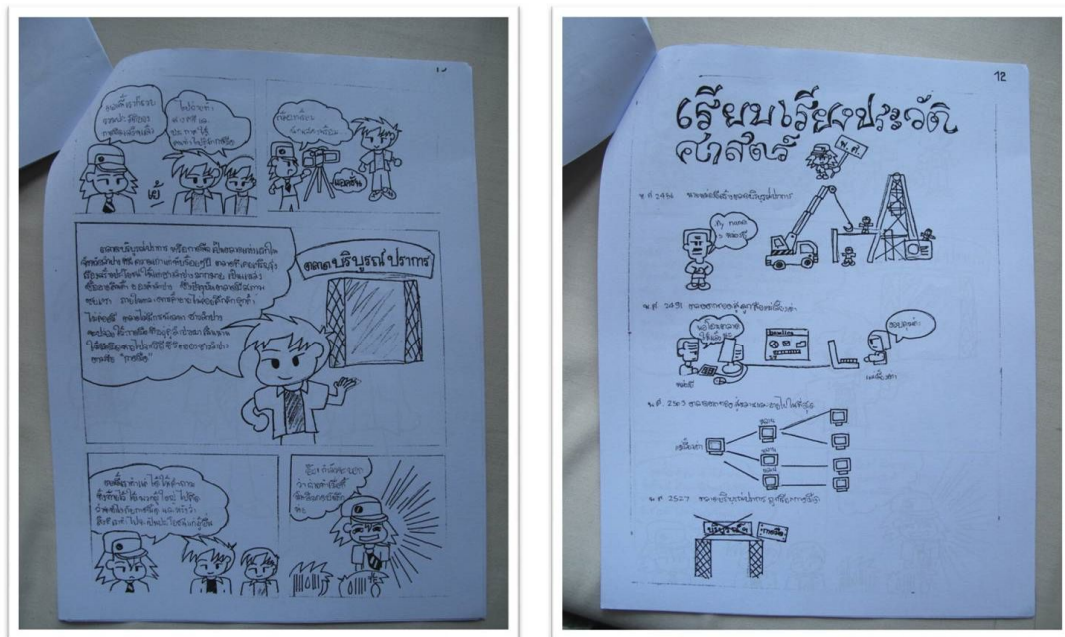
การทำให้เด็ก ๆ เกิดคำถามที่นำไปสู่การเรียนรู้ได้อย่างไรนั้น เราอาจใช้ได้หลายวิธีอาจเริ่มจากการมีหนังสือดี ๆ สักเล่ม หรือนิทานสักเรื่อง แต่นั่นก็อย่างที่บอกว่าบางครั้งยากที่จะทำให้เด็กหยิบอ่านหากเด็ก ๆ ไม่ได้ถูกปลูกฝังที่จะอ่านจากสภาพแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียน ในทางตรงกันข้าม หากเราชวนเด็ก ๆ เรียนรู้จากสิ่งรอบกายรายวันและตั้งคำถามว่า ทำไมเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น และอาจโยงมาถึงเรื่องเล่าหรือนิทานที่เด็ก ๆ แม้อาจไม่เคยอ่านแต่เป็นเรื่องราวที่อาจได้ยินในท้องถิ่นเองหรือจากนิทานนานาชาติก็ตาม เราอาจชวนเด็ก ๆ เติมแต่ง “จินตนาการ” เช่นกรณีภาพยนตร์เรื่อง แฮนเซลกับเกรเทล (Hansel and Gretel) ที่หยิบเอาเป็นนิทานพื้นบ้านเรื่องเด็กกับบ้านขนมปัง ซึ่งภาพยนตร์สมัยใหม่ได้นำมาต่อเรื่องจินตนาการสำหรับเด็ก ๆ คิดต่อว่าสองพี่น้องที่รอดจากแม่มดมาได้จะต้องทำอะไรต่อไป และหนังทำให้คิดต่อว่า ถ้าแม่มดตายแล้วต่อไปจะเป็นอย่างไร ซึ่งเราก็คงสามารถชวนเด็ก ๆ คิดต่อจากหนังไปได้อีก เป็นต้น หรือกรณีเราอาจชวนเด็ก ๆ คิดถึงรามเกียรติ์ที่เด็ก ๆ น่าจะเคยได้ยินได้เรียนรู้ในเรื่องราวอยู่บ้าง ชวนเด็ก ๆ ตั้งคำถามว่า “ถ้าทศกัณฐ์และทศพรระฆังไม่รบกัน พวกเขาจะอยู่ด้วยกันได้อย่างไร” ในกรณีนี้หากเติมจินตนาการเพื่อเปิดโจทย์การเรียนรู้และแรงบันดาลใจให้เด็กคิดต่อ เด็กก็จะกลับมาเริ่มต้นที่การ “อยากเรียน” และค้นหาต่อ เพราะ “ความอยากรู้” ต่อเบื้องหน้าเบื้องหลังในเรื่องเล่า

ตัวอย่างงานเรื่อง “กาดมิด” เป็นกรณีงานของเด็ก ๆ ซึ่งเป็นเด็กที่ครูเรียกได้ว่า “ถอดใจ” จากการเรียนรู้ในห้องเรียนไปแล้ว คนหนึ่งอ่านหนังสือไม่ออกอ่านไม่แตก อีกคนไม่เรียนหนังสือ และอีกหลายๆ คนมีสภาพคล้ายๆ กันไม่สนใจเรียน แต่การที่เด็ก ๆ ได้อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ใหม่ที่เริ่มจากเรื่องที่เด็ก ๆ สนใจ จากคำถามที่เด็ก ๆ สงสัย ก็เป็นกระบวนการนำเด็ก ๆ มาสู่การต้องทำอะไรสักอย่างเพื่อที่จะวางแผนออกไปเรียนรู้ ค้นหาความรู้และ “อ่านอย่างมีความหมาย”

ในภาพเราจะเห็นScript & Storyboard ของเด็ก ๆ ที่เด็กที่เขียนภาพนั้นเป็นเด็กที่ได้ถูกขึ้นชื่อว่าอ่านหนังสือไม่แตก แต่พวกเขาสามารถวาดจินตนาการและวางแผนความคิดที่จะไปค้นคว้าและเรียนรู้จากเรื่องที่ตนเองสนใจ โดยมี

สมมติฐานในเรื่องนี้ว่า “ทำไมจึงเรียนกว่ากาดมิด (ตลาดมิด) ที่จังหวัดลำปาง เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น” เราจึงให้เด็กๆ คิดบวกกับจินตนาการให้เขาคาดเดาว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นได้บ้างทั้งในอดีตที่ผ่านมาและปัจจุบันที่กำลังเป็นไปพร้อมๆ กับการให้เด็กตั้งคำถามอย่างต่อเนื่อง อันเป็นบันไดขั้นแรกที่น่าไปสู่การอ่าน และเราเพียงเป็นผู้ขยายความหมายของการเรียนรู้ที่นำเด็กๆ ไปสู่การอ่านและค้นหาคำตอบ ซึ่งทำให้พวกเขาได้พบเรื่องราวและเรื่องเล่าของผู้คนชาวพม่าที่มาตั้งรกรากสร้างตลาดที่ชื่อว่า “กาดบริบูรณ์” (หรือกาดบริบูรณ์ปรกการ) แห่งนี้อยู่เก่าก่อนเป็นนายห้างพ่อค้ารุ่นบุกเบิกร่วมกับชาวจีนและคนในท้องถิ่นที่ต่างมีส่วนทำให้ตลาดแห่งนี้รุ่งเรืองในครั้งอดีต ลองดูตัวอย่างScript & Storyboardของเด็กๆ แล้วลองตั้งคำถามและจินตนาการไปพร้อมกัน

แหล่งที่มา : script กาดมิด, โรงเรียนทำหนังสือสารคดีสถาบันรามจิตติ 2551

ที่น่าสนใจคือในกระบวนการของเด็กๆ กลุ่มนี้จากความอยากรู้ที่อยู่นอกเหนือตัวหนังสือหรือตำราเรียนกลับทำให้เกิดคำถามมากมายต่อเนื่องจากจินตนาการของเด็กๆ อาทิ “ทำไมชาวพม่าถึงเป็นผู้บุกเบิกตลาด” “อาคารในตลาดทำไมเป็นสถาปัตยกรรมพม่า” “พม่ากับคนเมืองอยู่กันอย่างไหนในสมัยก่อน” “คนจีน คนไทยและชาวพม่าอยู่ด้วยกันได้อย่างไรทั้งที่มีความแตกต่าง” เป็นต้น ตัวอย่าง “คำถามชุด” ที่เกิดจากความกระหายใคร่รู้ของพวกเขาเด็ก กลับมีนัยที่ครอบคลุมถึงคนอย่างเราท่านต้องหันกลับมาทบทวนวิธีการจัดการเรียนรู้ยุคปัจจุบันโดยเฉพาะกับสิ่งที่เด็กๆ ตั้งคำถามว่า “เคยเรียนแต่ประวัติศาสตร์ที่ไทยรบพม่า ไม่เคยรู้ว่าชาวพม่ากับคนไทยผูกพันและเอื้อเฟื้อกันมาก่อนอย่างไร”

นี่เองจึงเป็นประเด็นของการอ่านในอีกมิติหนึ่งที่คณะผู้เขียนได้เปิดเป็นโจทย์ไว้มิใช่แค่การ “รู้หนังสือ” (literature) แต่รวมไปถึงทักษะพื้นฐานที่จะเชื่อมโยงกับมิติของการเรียนรู้อื่นๆ ที่สำคัญและจำเป็นต่อการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับทักษะที่จะเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ที่

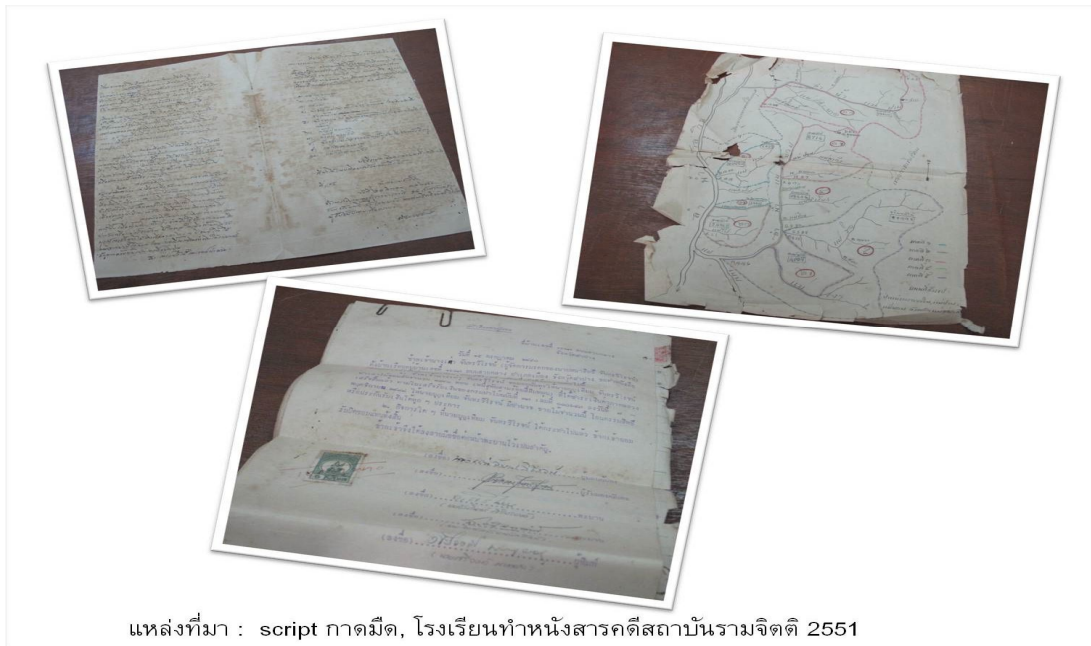
สัมผัสสัมพันธ์กับตัวของพวกเขา ทักษะที่เขาจะต้องรู้จัก “รู้จักตัวตน เข้าใจวิถีชีวิต และ มองเห็นสัมพันธ์ของคน”

● **อย่าจำกัดการเรียนรู้เพียงแค่ว่าเวลาหรือการบังคับขู่เข็ญตามหลักสูตร**

“เพราะความอยากรู้ของเด็กไม่ได้เกิดตอนโรงเรียนกดออดดั่ง หรือแม่บอกให้เรียน”

สำหรับเด็กๆ ในห้องเรียน จำเป็นต้องขอให้ครูลืมไปเลยว่าเคยมีคาบ ด้วยการจัดคาบเรียนอย่างในปัจจุบันมักจะกลายเป็นเงื่อนไขให้กระบวนการเรียนรู้ที่จะอ่านโลกของเด็กๆ ถูกจำกัดไปด้วย และที่สำคัญคือครูมักจะพะวงติดอยู่กับคาบเวลาจนไม่สามารถจะจัดการเรียนรู้ได้เต็มที่ ทั้งที่กระบวนการเรียนรู้ที่วันนี้ไม่สามารถแยกวิชาต่างๆ ขาดออกจากกันได้ วิธีการเรียนรู้และการเขียน การออกไปอ่านโลกข้างนอกในห้องเรียนแล้วกลับมาอ่านตำราค้นคว้า เมื่อเจอทางตันก็กลับไปค้นคว้าและอ่านกันไป ค้นเอกสารต่างๆ กลับไปกลับมา ให้การอ่านนั้นพอเพียงต่อการหาคำตอบไขข้อสงสัย สิ่งเหล่านี้เราจึงย้ำว่า มันอยู่นอกเหนือจากเสียงออดดั่งหรือการเคี่ยวเข็ญจากบ้านหรือครอบครัว

ตัวอย่างกรณีเด็กๆ ในกลุ่ม “กาดมิด” (กาดบริบูรณ์) ที่ยกตัวอย่างไปข้างต้นอาจเป็นเด็กที่พร้อมจะหลุดจากคาบเวลา แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือเขาจะหลุดจากคาบเวลาไปใช้ชีวิตกับการเรียนรู้หรือไม่อย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงสำคัญเด็กยุคนี้ที่มีอะไรจุดดึงดูดเด็กๆ ได้มาก อย่างไรก็ตามหากเราให้เครื่องมือที่ทำนายต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมแล้ว การจะโยงชีวิตการเรียนรู้ไปสู่การอ่านก็ย่อมจะไปได้อย่างต่อเนื่องไหลลื่นและสุดทาง ดังเห็นได้จากว่า กรณีที่เด็กๆ กลุ่มนี้ไม่เพียงแต่วาดสคริปบอร์ดที่จะลงไปเก็บข้อมูลในกาดมือเท่านั้น แต่พวกเขายังลงไปค้นคว้าเอกสารต่างๆ การไปสัมภาษณ์ ฟังคำบอกเล่าจากพ่อค้าแม่ค้าผู้เฒ่าผู้แก่กระทั่งตามรอยไปสู่การสืบค้นเอกสารสำคัญที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเช่าที่ของตลาดเก่าแห่งนี้จนได้เอกสารโบราณที่เรียกว่าแทบจะไม่เคยมีใครได้เห็นมาได้ กระบวนการค้นหาจนนำไปสู่การอ่านอย่างต่อเนื่องจริงจังของเด็กๆ กลุ่มนี้อาจเรียกได้ว่าแม้แต่บุคคลที่เรียกว่าเป็น “หนอนหนังสือ” ในปัจจุบันก็ยังมองข้ามที่จะอ่านค้นอะไรได้มากมายเช่นนี้

แหล่งที่มา : script กาดมิด, โรงเรียนทำหนังสือสารคดีสถาบันรามจิตติ 2551

นี่เองที่ผู้เขียนเห็นว่า เป็นตัวอย่างงานของเด็กที่มาจากท้องถิ่นห่างไกล เด็กที่พร้อมจะตกขอบการศึกษา เด็กที่เริ่มมองไม่เห็นอนาคตของการเรียนรู้ของตนเอง แต่กลับหันมาให้ความสำคัญกับการอ่านและการเรียนรู้อย่างจริงจัง และการเรียนรู้ของพวกเขาเหล่านั้นมีความหมายมากกว่า “การเรียนรู้หนังสือ” อย่างที่คนทั่วไปคาดคิดถึง ใครเลยจะสนใจใคร่รู้ตามहार่องรอยหนังสือหรือเอกสารสำคัญที่หายไประงหาได้พบ และกลายเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่เป็นจิ๊กซอที่จะต่อเรื่องราวจากอดีต-ปัจจุบันของกาดมิดหรือตลาดเก่าแห่งนี้ และยังนำไปสู่การตั้งคำถามต่ออนาคตของกาดมิดที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไป

● ใช้ศักยภาพของเด็กให้คุ้มค่า ต่อยอดการเรียนรู้สู่การยกระดับความคิด

โดยธรรมชาติเด็กนั้นมีความหลากหลายทั้งวัย พัฒนาการและความสนใจที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันโดยธรรมชาติเด็กคือความกระหายใคร่รู้ในเรื่องที่เขาสงใจ เราควรใช้สิ่งนี้ให้เป็นประโยชน์เต็มที่โดยที่เราไม่จำเป็นต้องให้เด็กสนใจเรื่องเดียวกันหรือต้องอ่านในสิ่งที่ครูหรือพ่อแม่สนใจเหมือนกัน แต่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เห็นช่องทางที่จะไปสู่การอ่านหรือเลือกที่จะอ่านหลากหลายรูปแบบตามแต่สไตล์การเรียนรู้และรสนิยมความสนใจของเด็ก นี่แหละจะเป็น “ประตูสู่การเรียนรู้” ที่แท้จริง

ตัวอย่างการเรียนรู้ในโรงเรียนทำหนังสือสารคดีได้ช่วยให้ครูและเด็กๆ เห็นความหลากหลายเหล่านี้ได้ไม่ยากนัก มีเด็กกลุ่มหนึ่งทำโครงการเรื่อง “กรุปเลือด” ผ่านวิชาชีววิทยา แต่แทนที่เด็กๆ จะเรียนชีวะแบบสุดโต่ง เด็กๆ กลับไปอ่านหนังสือว่าด้วย “กรุปเลือดกับลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนกัน” ทำให้เห็นว่า กรุปเลือดนั้นสัมพันธ์นิสัยและพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบัน

นำไปสู่ความอยากรู้อยากเห็นทั้งในเชิงวิทยาศาสตร์และเชิงสังคมวิทยาของผู้คน ตลอดจนเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ศาสตร์และวิทยาการต่างๆ จนถึงคุณค่าของการสละเลือดเพื่อต่ออายุคนในยามฉุกเฉิน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่กว้างใหญ่กว่าการพูดเพียงแต่ “กรู๊ปเลือด” และ “หมู่เลือด” จนไกลเกินความเข้าใจในตัวเองและผู้คนรอบข้าง

แหล่งที่มา :กรู๊ปเลือดบอกนิสัย,

2553

ตัวอย่างง่ายๆ สไตล์เด็กๆ นี้ยังชี้ถึง “หน้าต่างแห่งโอกาส” ที่สำคัญยิ่งอีกเรื่องหนึ่ง นั่นคือการหาเด็กยกระดับ up level จากแค่การอ่านบนฐานความสนใจไปสู่การคิดการวิเคราะห์และการใช้เหตุผลในระดับที่สูงขึ้น ตัวอย่างทั้ง “กาดมิด” และ “กรู๊ปเลือด” สะท้อนถึงศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กที่มีได้จำกัดแค่การเรียนรู้ข้อมูลผ่านการอ่าน แต่ยังส่งผ่านไปถึงการคิดระดับที่สูงขึ้นกว่า “ทำไม” สิ่งนั้นสิ่งนี้จึงเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น และเจ้าตัว “ทำไม” ในหัวเด็กนี้แหละที่จะทำให้การอ่านยังมีความหมายและความสำคัญต่อการพัฒนาเขาให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่รอบรู้ เข้าใจโลก และมีจิตสำนึกที่ดีต่อคนรอบข้างในโลกที่แตกต่างหลากหลายนี้

● โจทย์ “ท้าทาย” ครูผู้ “ถือกุญแจ” ที่จะเปิดประตูสู่การเรียนรู้ใหม่ของเด็ก

ในกระบวนการพาเด็กๆ อ่านที่กล่าวไปนั้น งานท้าทายของครู (รวมถึงพ่อแม่) อาจเริ่มต้นตั้งแต่การเป็น “นักตั้งคำถาม” บวกกับ “นักกระตุ้นจินตนาการ” และการให้เด็กได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างไร้ขีดจำกัด อาศัยความหลากหลายของธรรมชาติการเรียนรู้เด็กๆ เป็นตัวต่อยอด อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญมากในกระบวนการเรียนรู้ที่ว่าการนี้ก็คือการใส่โจทย์หรือบรรยากาศ “ที่ท้าทาย” เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เด็กๆ อยากที่จะก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆ ไปสู่การพบคำตอบและต่อยอดการเรียนรู้ให้ดียิ่งๆ ขึ้น ภายใต้กระบวนการท้าทายให้เด็กๆ เรียนรู้นี้เองจึงเปรียบเสมือนพายุที่กำลังก่อตัวเป็นเกลียวคลื่นหมุนวนที่จะมีแรงพลังของการเรียนรู้เป็นเกลียวหมุนวนใหญ่ยิ่งใหญ่อลังการยิ่งขึ้นๆ ไป การเรียนรู้ของเด็กก็จะมีพลังต่อเนื่องนำไปสู่การพิชิตความรู้อันไม่รู้จบ

นอกจากความท้าทายต่อความกระหายใคร่รู้ของเด็กๆ แล้ว ในกระบวนการเรียนรู้ที่เราถือว่ามี ความสำคัญยิ่งไม่น้อยไปกว่าที่กล่าวมาและท้าทายครูและผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก (รวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครอง) คือ การเปิด “พื้นที่” ให้เด็กๆ ได้ออกไปเรียนรู้โลกกว้างอย่างเต็มที่รวมถึงการเปิดโอกาสให้เขาได้นำสิ่งที่เขา “รู้โลก” ดึงกลับมาสู่การแสดงผลงาน มีพื้นที่ที่จะแสดงออกถึงศักยภาพการเรียนรู้ของเขาในทางสร้างสรรค์ ซึ่งในกรณีของโรงเรียนทำหนังสือสารคดีหรือ “กระบวนการเรียนรู้คู่คุณเล่นส์” นั้น เด็กๆ ไม่เพียงแต่ต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งกล้องถ่ายภาพ/เครื่องบันทึกเทป/วิดีโอเพื่อเป็นเครื่องมือเรียนรู้และเก็บบันทึกข้อมูลแล้ว พวกเขายังต้องนำข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่เก็บได้มาประมวล “ตัดต่อ” เนื้อหาจากตอนต่างๆ ด้วยโปรแกรมตัดต่อในคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้ภาพและเสียงรวมถึงภาพรวมของหนังสือสารคดีที่จะบอกเล่าเรื่องราวของข้อมูลความรู้ทั้งหมดที่เขาได้ค้นหาคำตอบ ภายใต้กระบวนการที่ผลิตและถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ผ่านหนังสือสารคดีนี้เองที่ครูและพี่เลี้ยงอาจต้องคอยช่วยหนุนเสริมให้การเรียนรู้ของเด็กนั้นบรรลุเป้าหมาย และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมี “เวที” หรือพื้นที่แสดงผลงาน ซึ่งเราให้เด็กๆ ได้นำเสนอผลงานหรือหนังสือสารคดีผ่านกระบวนการวิพากษ์วิจารณ์ติชมสารคดีระหว่างเด็กๆ

ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นกระบวนการเติมแต่งความรู้และการพัฒนาตนเองของเด็กๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

อาจกล่าวได้ว่าในกระบวนการเช่นนี้จึงมีความหมายอย่างยิ่งหากเราทำให้เด็กๆ เห็นเป้าหมายของการเรียนรู้นำมาสู่การอยากอ่านและค้นหาความรู้ที่ตอบสนองและสัมผัสสัมพันธ์กับชีวิตพวกเขาอย่างแท้จริง ที่สำคัญมันจะค่อยๆ นำไปสู่การพัฒนาทักษะสำคัญๆ อีกหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับทักษะการใช้สื่อสมัยใหม่ที่เป็นสิ่งที่เรียกร้องจากคนรุ่นใหม่ รวมถึงทักษะของการถ่ายทอดและสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

การเรียนรู้เพื่อเติบโตในศตวรรษที่ 21

ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าหมายที่ตัวแบบการเรียนรู้มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับเด็ก จากผลการวิจัยค้นพบว่ากระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือคดีก่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างทักษะสำคัญได้แก่ กระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะการแก้ปัญหา Critical thinking and problem solving ทักษะการสื่อสาร Communication ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ การทำงานเป็นทีม Collaboration และความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม Creativity and innovation

ทักษะที่พึงประสงค์	กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
กระบวนการคิดวิเคราะห์ และทักษะการแก้ปัญหา Critical thinking and problem solving	ขั้นตอนการเขียนสคริปต์ การคัดสรรข้อมูลที่ถูกต้องมานำเสนอ การออกแบบหนังสือคดีรูปแบบนำเสนอตามเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย ในกระบวนการทำงานผู้เรียนต้องรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ เช่น ไม่ได้ ข้อมูลตามที่คาดหวัง การรู้จักค้นหาผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านมาช่วยแก้ปัญหา
ทักษะการสื่อสาร Communication	การสื่อสารกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม การสื่อสารกันกับครูผู้สอน ขั้นตอนการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ และการนำเสนอในเวทีต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ
ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ Collaboration	การมอบหมายให้ทำงานเป็นกลุ่ม เด็กรู้จักการทำงานเป็นทีม ค้นพบตัวตนรู้ความถนัดของตนเองและจัดการความสามารถที่ต่าง ๆ กันเพื่อเป้าหมายการทำงาน
ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม Creativity and innovation	การออกแบบหนังสือคดี รู้จักคิดรูปแบบใหม่ ๆ มานำเสนอให้น่าสนใจสามารถนำข้อมูลความรู้ที่ค้นพบมาเล่าผ่านหนังสือคดีได้

กระบวนการเกิดทักษะต่างๆ เหล่านี้ ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยสร้างให้เกิดกระบวนการต่างๆ เช่น การตั้งคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียน อยากรู้ อยากค้นหา การไม่ตอบคำถามหรือแก้ปัญหาให้ผู้เรียนแต่รู้จักที่จะตั้งคำถามกลับ หรือ

แนะนำวิธีที่จะช่วยแก้ปัญหา การฝึกให้เด็กรู้จักนำเสนอ กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นผ่านโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการคุยกับครู การนำเสนอให้เพื่อนในกลุ่ม ไปจนถึงการนำเสนอในกลุ่มคนที่ใหญ่ขึ้น **ครูต้องรู้จักเป็นนักฉวยโอกาสการเรียนรู้ที่ดี** ไม่หยุดการเรียนรู้ของเด็กตามคาบเวลาเรียน หรือเพียงเพราะการทำงานเกิดอุปสรรค ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้นอกจากครูจะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีแล้ว โรงเรียนจำเป็นต้องให้พื้นที่ให้ครูสามารถจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นได้ **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่ตัวผู้เรียนจนถึงชุมชน**

กระบวนการโรงเรียนทำหนังสือ หรือ ตัวแบบการเรียนรู้รูปแบบโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อของเยาวชนก่อให้เกิดผลกระทบที่เห็นได้ชัดทั้งที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเองไปจนถึงการขยายขอบเขตการเรียนรู้ในพาโรงเรียนและชุมชนสามารถมีพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อลูกหลานร่วมกัน

- **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับผู้เรียน** เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 4c เกิดการเรียนรู้จากแรงบันดาลใจภายใน มีความกระหายในการเรียนรู้มากขึ้น ค้นพบตัวเอง รู้เป้าหมายในสิ่งที่สนใจ มีความสุขในการเรียนรู้ได้รับบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก ทำทนายมีศักดิ์ศรี มีที่ยืนในสังคม
- **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู** รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล อ่านเด็กออก ตั้งโจทย์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนได้ เกิดพื้นที่พูดคุย มีชุมชนการเรียนรู้ของครูและเด็ก ครูมีความสุขสนุกและทำทนายในการสอน
- **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับหลักสูตร โรงเรียนและชุมชน** ตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื้อหา กิจกรรม คาบเรียน มีความยืดหยุ่น ปรับเข้ากับเป้าหมายการเรียนรู้ได้ เกิดการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ ผู้เรียน ครู ชุมชน สามารถออกแบบและสร้างองค์ความรู้ได้เอง ขยายผลได้ง่ายด้วยเครือข่ายครู ด้วยสื่อที่โรงเรียนผลิตได้เอง **พัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพและความสนใจ**

เห็นได้ชัดว่าตัวแบบการเรียนรู้รูปแบบโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลายโดยเฉพาะในมิติของการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็กสามารถนำไปขยายผลปรับใช้ในสถานศึกษาได้ สามารถขยายผลได้ง่าย โดยใช้พลังเครือข่ายการเรียนรู้ของครูซึ่งมีต้นแบบแกนนำอยู่แล้วในหลายพื้นที่ ลงทุนไม่สูงโดยใช้เทคโนโลยีพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว และสื่อเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถสร้างขึ้นได้เอง ควรมีการขยายผลอย่างเป็นระบบได้แก่ ขยายผลในระดับโรงเรียนที่ตัวแบบการเรียนรู้สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกสาขาวิชา ขยายผลในระดับพื้นที่การศึกษา หรือแม้กระทั่งก็ขยายผลไปสู่การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น มีพลังในการปฏิบัติการเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบการผสมผสานพลังในพื้นที่ โดยเฉพาะการหนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เชื่อมผสมผสานเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่

ทั้งนี้ในกระบวนการพาเด็กไปเรียนรู้โลกที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ คณะผู้เขียนหวังว่าน่าจะมีส่วนสะท้อนประสบการณ์และตัวอย่างของการสร้างและเตรียมความพร้อมเด็กยุคใหม่ให้ **“เท่าทันโลก”** ขอ

ย่ำว่านี้อาจไม่ใช่กระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับคนทุกคน แต่จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเด็กยุคนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่ยังเต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำที่เด็กจำนวนมากยังขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากโจทย์ที่สนใจเล็กๆ ไปสู่การอ่านและการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ที่กล่าวมานั้นจึงน่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่พาเด็ก ๆ ไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาทักษะสำคัญรวมถึงการยกระดับจิตวิญญาณที่มีต่อตนเองและผู้อื่นได้มาก

ท้ายที่สุด การเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านกระบวนการผลิตสื่อ(หนังสือคดี) นับเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ยุคใหม่ ตอบโจทย์ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนสำหรับศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังเป็นการขยายพื้นที่การเรียนรู้ให้กว้างขึ้น มิติที่ลึกขึ้น ด้วยการปรับเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการปรับคาบเรียนที่ยืดหยุ่นเหมาะสมขึ้น ข้อสำคัญที่สุดคือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนเหมาะกับผู้เรียนในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่รูปแบบการศึกษาปัจจุบันไม่สามารถเข้าถึงได้ ตัวแบบการเรียนรู้นอกฐานโรงเรียนผ่านการผลิตสื่อของเยาวชนสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลายโดยเฉพาะในมิติของการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็กสามารถนำไปขยายผลปรับใช้ในสถานศึกษาได้ สามารถขยายผลได้ง่าย โดยใช้พลังเครือข่ายการเรียนรู้ของครูซึ่งมีต้นแบบแกนนำอยู่แล้วในหลายพื้นที่ ลงทุนไม่สูงโดยใช้เทคโนโลยีพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว และสื่อเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถสร้างขึ้นได้เอง ควรมีการขยายผลอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ขยายผลในระดับโรงเรียนที่ตัวแบบการเรียนรู้สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกสาขาวิชา ขยายผลในระดับพื้นที่การศึกษา หรือแม้กระทั่งก็ขยายผลไปสู่การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น มีพลังในการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบการผสมผสานพลังในพื้นที่ โดยเฉพาะการหนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เชื่อมผสมผสานเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ. จัปกระแสการเตรียมคนรุ่นใหม่เข้าสู่อาเซียน: วางทิศคิดทางประเทศไทย. โครงการจัปกระแสความเคลื่อนไหวและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชน (INTREND) ครั้งที่ 4 ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555

นิรชา มีวรรณภาค (แปล). Park Dong Seon (เขียนและภาพประกอบ). กรู๊ปเลือดบอภนิสัย ฮาได้ใจ ฉบับการ์ตูน. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์, 2553

สถาบันรามจิตติ. โรงเรียนทำหนังสือคดี, เอกสารนำเสนอประกอบกิจกรรมในโครงการ 2551-2556
อมรวิทย์ นาคทรรพ. การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาเข้าสู่อาเซียน. เอกสารประกอบการบรรยาย.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. 2555

ภาพประกอบ

ภาพเด็กแอฟริกาจาก iamasocialentrepreneur.com Half a billion children worldwide at risk from malnutrition: Report. Available form : <http://arabiangazette.com/billion-children-risk-malnutrition-report/>

ภาพ “กาดมิด” สถาบันรามจิตติ. โรงเรียนทำหนังสือสารคดี, เอกสารนำเสนอประกอบกิจกรรมในโครงการ 2551-2556